

**SANT
VICENT
FERRER**
VALENCIÀ
UNIVERSAL

MATERIAL DIDÀCTIC
PRIMÀRIA · EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA · BATXILLERAT

Pintures a la capella baptismal de sant Vicent.

Col·lecció Didàctica, 13

Edita: Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua
Avinguda de la Constitució, 284
46019 – València
avl@gva.es – www.avl.gva.es

Disseny i maquetació: Pascual Lucas

© Els autors
© Acadèmia Valenciana de la Llengua

ISBN: 978-84-482-6459-8
Depòsit Legal: V-1234-2020

SANT VICENT FERRER VALENCIÀ UNIVERSAL

ISIDRE CRESPO REDONDO

ANTONI SALES FRANCO

MATERIAL DIDÀCTIC

PRIMÀRIA · EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA · BATXILLERAT

Col·lecció Didàctica 13

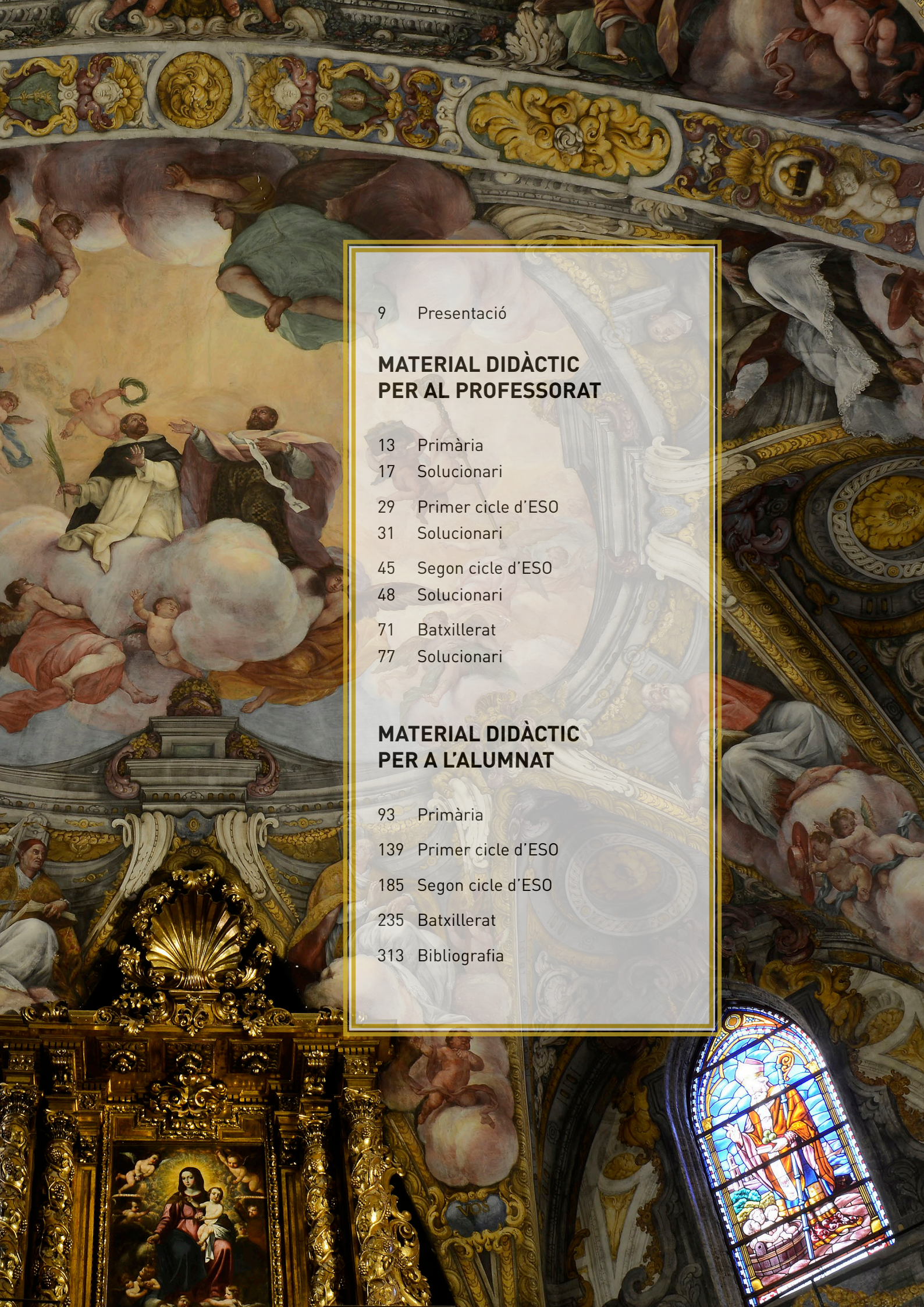

OSTIAM DEO N' ODORE

SAL

TERRA

The background of the page is a detailed photograph of a church ceiling. It features a central fresco of the Last Judgment, surrounded by other religious paintings and a stained glass window in the lower right corner. The ceiling is highly decorated with gold leaf and intricate architectural details.

9 Presentació

MATERIAL DIDÀCTIC PER AL PROFESSORAT

- 13 Primària
- 17 Solucionari
- 29 Primer cicle d'ESO
- 31 Solucionari
- 45 Segon cicle d'ESO
- 48 Solucionari
- 71 Batxillerat
- 77 Solucionari

MATERIAL DIDÀCTIC PER A L'ALUMNAT

- 93 Primària
- 139 Primer cicle d'ESO
- 185 Segon cicle d'ESO
- 235 Batxillerat
- 313 Bibliografia

PRESENTACIÓ

SANT VICENT FERRER. UN ESCRIPTOR QUE PARLAVA

«L'extraordinària suggestió que l'oratòria de sant Vicent Ferrer va exercir sobre els seus contemporanis», deia Joan Fuster al començament del seu estudi (1968), «seria, a hores d'ara, una simple referència històrica, sostinguda a mitges pels documents i per la tradició local, si no disposéssim, per sort, d'algunes mostres escrites, notablement fidels, dels seus sermons». Això és el que pretenem que siga conegut per l'alumnat valencià de Primària, Secundària i Batxillerat.

Sant Vicent Ferrer, valencià, de l'Orde dels Predicadors, mestre en teologia, confessor i conseller de grans autoritats —civils i religioses—, escriptor, a qui són atribuïts múltiples miracles i, fonamentalment, *predicador* —un escriptor que parlava—. De tot això pretenem que en sapieu...

La seua influència social, però, no s'acabava —ni s'esgota encara— en la trona des

d'on feia les seues prèdiques. Com tampoc la seua fama es veu limitada als temples o monestirs. En moltes de les poblacions valencianes, i més enllà —Aragó, Catalunya, les Illes, Itàlia, França, Castella...—, hi ha testimonis del seu pas, de les seues estades, dels seus sermons, de les seues intervencions per a apaivagar tantes i tantes bandositats que fracturaven la societat del seu temps, de manera particular la valenciana.

La unitat didàctica que vos presentem i a la qual vos convidem a participar facilitarà el vostre acostament a la figura i a l'activitat d'este valencià incansable pel nostre país i per altres terres, de la Corona d'Aragó, de Castella, de França, d'Itàlia... Diversos textos, amb les corresponents activitats, vos faran veure la seua ingent dedicació a fer entenedor l'evangeli a fidels i a infidels (jueus i musulmans) i a intentar que els uns i els altres el dugueren a la pràctica.

Ací veureu múltiples i variades mirades —i sabem que encara no està tot dit—¹ sobre diferents aspectes i assumptes de la vida i l'actuació de fra Vicent Ferrer: aquell dominic que fa 600 anys que abandonà el món terrenal, però ens deixà bona cosa de lliçons: acadèmiques, pastorals, socials... Hi veureu, també, com ens resta viva la seua memòria: llibres, sermons, mosaics, goigs, pintures i escultures... i festes en el seu honor. De diverses maneres, els seus devots, *alumnes* i paisans, se n'han encarregat. Vosaltres podeu sumar-vos a la llista.

Voldríem, a més, que poguéreu separar el gra de la palla, en més d'un assumpte vicentí. Val a dir que no heu de confondre el Vicent Ferrer fruit del tòpic *popular* amb el que ens documenta la història, tant sobre les seues activitats, diguem-ne polítiques, com respecte de la seua capacitat *prodigiosa*, o del seu *do de llengües*; diversos estudis *acadèmics*, d'estudiosos, van fent-hi llum, i ens presenten un mestre Vicent Ferrer més *normal*, més creïble, més humà i, alhora, més insigne... Per això veureu que, al llarg de la unitat, aniran apareixent citacions de treballs respecte a això, algunes de total actualitat.

Acabem de dir-vos que «encara no està tot dit». Com tampoc no ho està tot el que es refereix als aspectes *literaris* dels seus sermons. Els nous enfocaments de la lingüística textual redimensionen la perspectiva amb què es feien els primers

estudis. Penseu que un sermó té bon parentiu amb un míting, un discurs públic, de viva veu, amb la clara intenció que els oients passen a ser seguidors vitals, en este cas, del sermonador... La vida personal, i la social, havien de canviar si es tenia en compte la prèdica del dominic. Ell pretenia, sobretot, la *conversió* a una autèntica vida cristiana: tant en aspectes, diríem, domèstics com en aquells de rellevància social; bé que ho tenia en compte el pare Vicent, quan posava pel mig els governadors, els bisbes, els clergues i tota mena d'autoritats.

El material que hem seleccionat per a facilitar-vos l'acostament al predicador valencià —ho veureu— és ben variat: llibres, articles, llibrets de festes vicentines, miracles (dels que es representen cada any) i, sobretot, sermons. Estes joies lingüístiques les hem trobades en sermonaris (col·leccions de sermons), en els quals podem llegir aquelles prèdiques tan intenses —per llargues i *commocionals*—.

Des del 1903, disposem del primer «Estudio sobre los sermones valencianos de san Vicente Ferrer», gràcies a l'esforç i a l'interés de l'historiador i canonge, arxiver de la seu metropolitana de València, Roc Chabàs. Una afortunada i valuosa investigació que va reeditar, amb el títol d'*Opúsculos*, el Consell de Cultura de la Generalitat Valenciana l'any 1995.

Justament va ser un altre valencià, Josep Sanchis Sivera (1867-1937), qui primer

1.- Precisament, en els dies mateixos en què donàvem per acabat el nostre present treball, apareix una nova publicació *vicentina*: la revista *Afers* (núm. xxxiii: 91/92, 2018), on podem llegir uns quants estudis ben interessants i innovadors, temàticament. Per exemple, «Els àmbits femenins en la vida i sermons de sant Vicent Ferrer» (Alfonso Esponera Cerdán) o «Política i ciutadania a la València de sant Vicent Ferrer» (Rafael Narbona Vizcaíno), i també d'altres: tots ells, de ben segur, ampliaran —i enriquiran— la nostra perspectiva sobre la vida i obra del sant valencià.

s'ocupà d'editar-los, en els, diguem-ne, temps moderns. El 1927 publicà el primer volum dels sermons (dels sis que s'han editat en l'editorial Barcino, amb la col·laboració de la filòloga suïssa Gret Schib) i la *Quaresma de sant Vicent Ferrer*, predicada a València l'any 1413 (en la també barcelonina Institució Patxot, amb introducció i notes). Més tard, el 1935, publicà el llibret *Sermons de sant Vicent Ferrer* (dins la col·lecció «Sèrie Popular de Clàssics Valencians», de l'editorial valenciana L'Estel). La seua intenció *divulgadora* feu que posara en el llibre un pròleg generós en què ens explica la vida, les obres, l'ofici de predicar i les prèdiques; en poques paraules, una visió bastant completa del pare Vicent. A més, hi adjunta una llista bibliogràfica perquè el lector conega les biografies i els estudis que se n'havien fet. L'opuscle (93 pàgines) ve farcit amb dos sermons, 13 fragments de sermons i 11 apòlegs i paràboles, extrets naturalment d'altres sermons.

Anys després, l'afany divulgador el va continuar Joan Fuster, que, basant-se en l'exposició del canonge Chabàs, feu un exhaustiu estudi: «Notes per a un estudi de l'oratoría vicentina» (1954); complementat posteriorment amb un altre opuscle: *Pàgines escollides de sant Vicent Ferrer* (1955), on, a banda d'una nota preliminar aclaridora, ens presenta dos sermons, uns quants *fragments* —sobre predicació, la reforma social, la mort i el juí— i un

exemplari (quatre exemples, trets de diversos sermons).

La tradició —i intenció— divulgadora la continuà el filòleg valencià Manuel Sanchis Guarner en el seu estudi preliminar, que precedia els dos volums *Sant Vicent Ferrer* i *Sermons de Quaresma I* (València, 1973), en la valenciana Editorial Albatros. Esta edició ja és més *completa*; el professor Sanchis Guarner ens alligona sobre el tema i ens possibilita conèixer les prèdiques que el mestre Vicent va fer a València durant la Quaresma de 1413.

Altres volums que contenen els *sermons* de sant Vicent Ferrer —a més dels estudis introductoris corresponents— són *Sermons, I* (1932), *Sermons, II* (1934), *Sermons, III* (1975), *Sermons, IV* (1977), *Sermons, V* (1984) i *Sermons, VI* (1988);² *Sermons* (1993), estudi introductor de Tomàs Martínez;³ *Sant Vicent Ferrer. Sermons* (1993), versió i introducció de Xavier Renedo i Lluís Cabré;⁴ *Tractat de la vida espiritual. Sermons* (1998), amb introducció i notes d'Adolfo Robles;⁵ *Sermonario de San Vicente Ferrer* (2002), estudi i transcripció de F. Gimeno i M. Luz Mandigorra, traducció de Francisco Calero;⁶ *Sermons. Vicent Ferrer* (2013), estudi introductor de V. J. Escartí,⁷ i *Como una red. Sermones de Vicent Ferrer* (2015), traducció i introducció de Josep Antoni Ysern Lagarda.⁸ La resta de treballs sobre sant Vicent que es poden consultar els trobareu en la bibliografia.

2.- Editorial Barcino, Barcelona.

3.- Editorial 3i4, València.

4.- Editorial Teide, Barcelona.

5.- Editorial Proa, Barcelona.

6.- Publicacions de l'Ajuntament de València.

7.- Publicacions de la Institució Alfons el Magnànim.

8.- Publicacions de la Universitat de València.

Ja ho veieu, presentacions biogràfiques, estudis i textos del predicador. A estos materials n'han seguit moltíssims més sobre tots els aspectes —col·loquialment diríem, sobre la vida i miracles— del popular frare valencià. Des de llavors fins als moments actuals. De fet, alguns es publiquen al llarg de l'any jubilar vicentí (2018-2019), com ara uns volums sobre iconografia vicentina, que faciliten una altra classe de coneixement sobre el patró dels valencians: quadros, mosaics, estàtues..., des del 1419 fins als nostres temps. Tot, a fi i efecte que la nostra imatge del sant s'adeqüe més a la història que a la faula. El frare Vicent Ferrer s'ho val, i nosaltres, els seus hereus, ens ho mereixem.

Capítol a banda són els agraïments a tota classe de persones i institucions que ens han facilitat els documents, de tota mena,

que hem emprat per al nostre propòsit. En voldríem destacar un de ben específic: Pere Borrego (president de la Falla Na Jordana). Gràcies a la seua generositat hem pogut llegir —i estudiar— moltíssims miracles vicentins, eixos que, any rere any, alegren els carrers de València i de molts pobles. Una faceta que en més d'una ocasió és per desgràcia menystinguda. La varietat és molt gran, com ho és el seu valor *literari*, però el seu testimoni *popular* de la imatge del sant és més sorprenent que no pareix. Gràcies, senyor faller i vicentí.

Una bona cloenda d'esta presentació és la síntesi següent, ben completa, que ens fa un dels seus primers estudiosos, l'inicial divulgador dels sermonaris vicentins en temps moderns, el canonge i historiador valencià Josep Sanchis Sivera (1927, LVII):

” En Sant Vicent, a través d'aquells lirismes que esmerçava en parlar de la bondat i grandesa de Déu, i dels exabruptes aclaparadors en combatre els pecats que llavors dominaven, es veu l'apòstol i el penitent, en qui la ciència, la gràcia i la naturalesa es troben meravellosament identificades, la paraula poderosa del qual conté l'art inapreciable de subjugar la intel·ligència popular i fer-la capaç d'assolir els més alts misteris i els difícils principis de la religió i de la filosofia.

Fent ressonar el seu català de València per tots els àmbits de l'Europa occidental, apareix Sant Vicent com un agitador i pacificador ensems, defensant el regne de la veritat, de la pau i de la justícia, si bé expressant moltes vegades el seu pensament amb crueses de llenguatge que avui ens semblen atreviments, amb relacions d'un realisme que brolla sang. Qualsevol sermó valencià que s'esculli, el més doctrinal i filosòfic, presenta els atractius de la novetat, de l'evidència racional, de la claredat i de l'ordre, amb la mateixa precisió que els escolàstics, amb l'enumeració dels diversos aspectes de la mateixa idea, la qual divideix i subdivideix com el més intel·ligent professor de lògica, la qual cosa, unida als gestos, imatges, reflexions inspirades i altres recursos oratoris, acabava per rendir els cors i il·luminar els esperits més obcecats.

MATERIAL DIDÀCTIC PER AL PROFESSORAT DE PRIMÀRIA

PRESENTACIÓ

Presentem els materials següents elaborats amb l'objectiu de facilitar l'aproximació de l'alumnat de Primària a la vida i l'obra de sant Vicent Ferrer i introduir-los en el coneixement dels fets històrics i culturals més rellevants dels anys en què va viure i de la posteritat que li ha reportat la seua particular figura. Tot això, amb la finalitat de traure el màxim rendiment didàctic als textos, imatges, vestigis, auques..., arreplegats i elaborats a petició de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua amb motiu del sis-cents aniversari de la mort del sant valencià (1419). Es tracta d'aprofitar l'esdeveniment per a conscienciar els estudiants de la necessitat de preservar el patrimoni lingüístic i cultural propi dels valencians i acostar-los els personatges que, d'una o altra manera, han contribuït a la pervivència de la nostra llengua.

PROGRAMACIÓ

a) Objectius

1. Conéixer els aspectes més rellevants de la vida i l'obra de sant Vicent Ferrer.
2. Iniciar-se en el coneixement del context històric en què visqué sant Vicent Ferrer i la seua transcendència històrica.
3. Llegir en veu alta adequant-se al format de l'estructura textual.
4. Interpretar textos de manera guiada a través de la reflexió i el diàleg.
5. Identificar les característiques dels sermons com a textos argumentatius.
6. Analitzar un fragment d'un sermó (situació comunicativa, informació verbal i no verbal, context social.)
7. Analitzar i entendre textos literaris diversos (teatre, poesia, narrativa) i ser capaços de valorar la seua importància.
8. Transformar i completar textos diversos.
9. Desenvolupar la capacitat crítica.
10. Memoritzar i representar textos diversos: teatrals, poètics, narratius...
11. Promoure la creació literària a través de models donats.
12. Valorar la pervivència de la llengua en manifestacions literàries populars com els miracles i la poesia.
13. Valorar la importància de la figura de sant Vicent Ferrer com a predicador, estudiós, escriptor, protector d'infants i persona compromesa amb la llengua i la cultura.
14. Valorar el treball que va desenvolupar sant Vicent Ferrer per a la nostra cultura.

15. Usar autònomament fonts de consulta impreses i digitals i extraure'n la informació requerida.
16. Fomentar el treball en equip i la creativitat individual i col·lectiva.
17. Potenciar i valorar l'expressió oral i escrita.
18. Desenvolupar la curiositat i la sensibilitat artística i literària, i el criteri estètic, com a fonts de formació i enriquiment cultural i personal.

b) Continguts

1. La biografia. Sant Vicent Ferrer..
2. L'auca. Característiques.
3. Textos instructius. Com fer un auca. Regles d'un joc.
4. Textos argumentatius. Els sermons.
5. Textos narratius. Narracions sobre sant Vicent Ferrer.
6. Textos descriptius. Descripció d'ambients.
7. Textos teatrals. Els miracles.
8. El monòleg.
9. Text informatiu. La notícia.
10. Jocs lingüístics. Sopa de lletres, encreuat, desxifrar missatges.

c) Criteris d'avaluació

1. Conéixer i explicar els principals trets biogràfics de la vida i l'obra de sant Vicent Ferrer.
2. Identificar algunes característiques de l'època de sant Vicent Ferrer i la seua transcendència històrica.
3. Valorar la importància de la figura de sant Vicent Ferrer com a predicador,

- estudiós, escriptor, protector d'infants i persona compromesa amb la llengua i la cultura.
4. Llegir en veu alta adequant-se al format de l'estructura del text.
 5. Respondre preguntes sobre un text llegit prèviament.
 6. Ser capaç de completar una fitxa biogràfica.
 7. Comprendre diversos aspectes d'un sermó (situació comunicativa, informació verbal i no verbal, context social.)
 8. Memoritzar i representar textos diversos: teatrals, poètics, narratius...
 9. Interpretar textos i elaborar auques, cal·ligrames, poemes a partir de models donats, seguint instruccions concretes o de manera creativa.
 10. Participar en jocs seguint unes normes donades.
 11. Resoldre jocs lingüístics: encreuat, sopa de lletres, desxifrar missatges.
 12. Respectar i valorar les aportacions i les creacions dels companys.
 13. Valorar el treball en equip i la creativitat individual i col·lectiva.
 14. Treballar de manera cooperativa per a crear una auca.
 15. Expressar l'opinió sobre situacions i fets dels textos treballats sobre sant Vicent Ferrer i valorar la seua importància.
 16. Valorar la pervivència de la llengua en manifestacions literàries populars com els miracles i la poesia.
 17. Usar autònomament fonts de consulta impreses i digitals i extraure'n o ampliar la informació requerida.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Hem organitzat el material com una seqüència didàctica, en la qual l'alumnat, partint de l'activació dels coneixements previs sobre el tema que ens ocupa, ha de posar en acció tots els coneixements i les competències que haja assolit al llarg del procés. Esta opció metodològica partix d'una concepció constructivista de l'aprenentatge, en la qual l'alumnat ocupa un lloc central, perquè és el protagonista del procés d'ensenyament, i d'una concepció fonamentalment activa del treball en l'aula, segons la qual allò que l'alumne ha de fer i fa (les activitats) és l'eix conductor de tota la seqüència.

Presentem un conjunt d'activitats agrupades de la manera següent i que pertanyen a tres moments del procés d'aprenentatge de la unitat.

- a) **Activitats preparatòries**, pensades per a realitzar en una sessió de classe en una aproximació inicial al personatge de sant Vicent Ferrer.
- b) **Activitats de desenvolupament**, plantejades al voltant dels continguts ja iniciats i motivats prèviament.
- c) **Activitats d'aprofundiment**, pensades amb l'objectiu d'ampliar els coneixements fonamentals ja treballats sobre sant Vicent Ferrer i plantejar unes activitats finals

d'arredoniment individual i col·lectiu en alguns casos, que donen l'opció de presentar públicament, des de diverses propostes, a la resta dels companys de classe o del centre, alguns resultats de l'experiència d'aprenentatge que han realitzat sobre sant Vicent Ferrer, el seu temps i la seua posteritat.

Finalment, l'últim aspecte metodològic que ha orientat el nostre plantejament didàctic ha sigut la voluntat d'integrar, d'una forma

equilibrada, el rigor i la coherència en la presentació de continguts i activitats amb l'orientació lúdica i variada d'una part important de les propostes de treball que presentem.

Tractem els continguts de manera pràctica implicant directament l'alumnat en les activitats diverses i motivant-los de manera progressiva i variada per a aconseguir el seu acostament a la figura de sant Vicent Ferrer des d'una vessant cultural i estimulant el seu pensament crític.

RECOMANACIONS PER AL PROFESSORAT

Per a fer algunes de les activitats, podeu consultar els enllaços d'internet que suggerim en algunes activitats i els llibres que figuren en la bibliografia general.

Recordem que hem de tindre presents, en totes les activitats, les **competències del currículum** i remarcuem aquelles que es treballen fonamentalment en la unitat a través de les diverses seqüències d'aprenentatge: textos, imatges i activitats proposades.

CCLI: competència comunicació lingüística.

CMCT: competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia.

CD: competència digital.

CAA: competència aprendre a aprendre.

CSC: competències socials i cíviques.

SIEE: sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.

CEC: consciència i expressions culturals.

SOLUCIONARI

- 1 a) El dilluns següent a la setmana de Pasqua.
b) Resposta oberta.
c) Resposta oberta.

- 2 a) Resposta oberta.
b) El solen pintar «vell i prim, el cabell curt i amb el cap pelat en forma circular —la tonsura—, vestit amb una túnica blanca i el mantell negre —l'hàbit dels dominics—, amb cara de pomes agres, el nas esmolat i la mirada penetrant i febril. Sever, molt sever, amb una expressió dura, sostenint un llibre —la Bíblia, és clar— amb la mà esquerra, i amb el braç dret estirat, alçant el dit cap amunt».
- **Tonsura:** acció de tallar o d'afaitar una porció de cabells en la coroneta del cap de manera que hi quede un redolí sense cabells.
- c) «Aquest dit estirat és el meu distintiu iconogràfic, el que em caracteritza» i significa «Temeu Déu!».
- d) Resposta oberta. (Per exemple: el dit estirat assenyalant el cel, la Bíblia sota el braç, la tonsura, etc.)
- e) Dibuix lliure en equip.

- 3 (Activitat de lectura.)

- 4
Nom: Vicent   Cognoms: Ferrer Miquel   Any de naixement: 1350   Lloc: València   Carrer: De la Mar   Any de la mort: 1419   Lloc: Vannes de la Bretanya   Estudis: En els infolis (llibres o manuscrits) llatins. Matèries profanes i aspectes divins.   Ofici: predicador, professor, escriptor, etc.   Idioma: Valencià i llatí.   Fets que ens fan recordar-lo: Resposta oberta. (Exemple: sermons, miracles, protector de l'ensenyament a València Cap i Casal del Regne, va fer que els moriscos orfes trobaren acolliment, Compromís de Casp, etc.)   Obres: Llibres de filosofia i en defensa de la fe.

-
- 5 a) Resposta oberta.
 b) Resposta oberta.
 c) «el cos com un lliure»: el cos prim (b)
 «en València va tindre bressol»: que va nàixer a València (b)
 «eterna memòria»: ser recordat sempre (c)
 d) Dibuix lliure.
 e, f i g) Respostes obertes
-

- 6 a) Resposta oberta. (Representació d'un miracle de sant Vicent Ferrer per xiquets i xiquetes el dia de la festivitat a València.)
 b, c i d) Respostes obertes.
 e) La festa se celebra així:
 Tota València
 la viu ja, pels carrers:
 els altars, les banderes,
 dolçaina i tabalet.
 I no cal oblidar-ho:
 la bescuità, també,
 (¿Bescuità o bescuitada?
 Si està bona, igual té.)
 i el poble la viu així:
 feliç, pertot arreu:
 escoltant els miracles
 que animen els xiquets,
 i ballant la tarara,
 si és de bé.
 f) Resposta oberta.
-

- 7 a) Els pares de sant Vicent Ferrer venien d'algun lloc de les comarques gironines.
 b) Son pare era notari. Les seues eines de treball eren l'escriptura i la lectura.
 c) L'afició per la lectura i l'argumentació li ve del treball de son pare, de l'ambient cultural de casa i de la lectura i l'escriptura, eines de treball de son pare.
Argumentació: acció d'argumentar
Argumentar: formular o exposar arguments que justifiquen o sustenten una acció, una tesi, una decisió.
Argument: raonament que s'adduix per a provar o refutar una proposició o per a convèncer algú d'alguna cosa.

- d) A Bonifaci Ferrer, que també era conegut. Perquè va ser un religiós important en el seu temps: prior del monestir de Portaceli i compromissari a Casp amb sant Vicent Ferrer.
- e) Sant Vicent conta que quan va nàixer «acabava de passar —dos anys abans— la terrible pesta negra, la pitjor epidèmia que es recorda[va], que matà aproximadament una tercera part de la població de la Corona d'Aragó; al Regne de València també morí molta gent».
- f) La pesta, la misèria, la violència, les divisions...
- g) Resposta oberta. (Exemple: «Y ahora van unos reyes contra otros, hermanos contra hermanos, padres contra hijos e hijos contra padres, que todo es partido.» / «Era una divisió internacional, amb la guerra dels Cent Anys, un conflicte d'abast europeu, i fins i tot també divisió de l'Església mateixa, amb el Cisma.»)
- h) El futur es veia negre per la «pesta, misèria, violència, divisions...» i l'únic recurs que tenia la gent per a resistir les angoixes i la contínua por era la religió: «una religiositat tremenda, sàdica i apocalíptica, centrada en el dolor de Crist en la passió, i també en la fi del món i el judici final, que tots pensàvem que eren imminents».
- i) Resposta oberta.
- j) El temps que li tocà viure a Vicent Ferrer va ser dur.
- k) Resposta oberta.

8

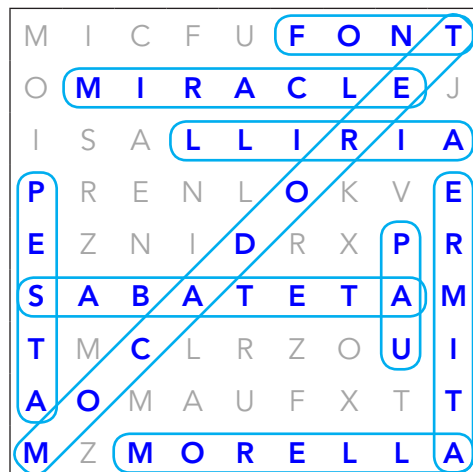
- a) Resposta oberta.
- b) El *sermó* és un «discurs pronunciat en públic per un ministre del culte per a edificació dels assistents».
- c) **Mola:** «cosa massiva i voluminosa» i «tossal aïllat, de forma massissa, arredonida, i de cim planer».
- Trona:** «accessori arquitectònic de les esglésies que consistix en una plataforma elevada, proveïda d'ampit i tornaveu, accessible per una escala, destinat a la predicació».
- Sagristia:** «en una església, lloc on es custodien els ornaments i els vasos sagrats i on es revisten els sacerdots».
- Versar:** «tindre com a assumpte o tractar d'una matèria determinada».
- De bat a bat:** «obert completament (una porta, una finestra)».
- Poc dalt o baix:** «aproximadament».
- d) El sermó de sant Vicent era molt llarg:
- «El pare Vicent encara no havia començat la part més intensa del sermó, i això que ja feia més d'una hora i mitja que havia pujat a la trona.»
- Els reportadors eren els que seguien el pare Vicent i escrivien:
- «fil per randa els sermons del dominic, sense deixar-se ni una coma, ni una dita, ni una exclamació», és a dir, prenien nota dels seus sermons.

- e) La resposta correcta del significat de *versaria*:
que tractaria sobre un tema.
- f) Resposta oberta. (El pare Vicent parla del «valor de l'oració i de la penitència».)

- 9 a) Hem conservat diverses col·leccions de manuscrits dels sermons dels seus darrers anys, entre el 1411 i el 1418, l'any anterior a la seua mort.
- b) Estaven escrits en llatí, castellà i valencià.
- c) Els copistes o *reportadores* seguien sant Vicent Ferrer i «mentre escoltaven el seu sermó anaven escrivint-lo, i establien torns per quan es cansaven d'escriure. No sempre ho escrivien tot, sovint en feien un resum, deixant les abundants cites bíbliques, per exemple, només indicades».
- d) Algun sermonari era en realitat un llibre escrit pel pare Vicent. Apuntava «idees, referències bíbliques, temes, *exempla* o narracions curtes moralitzants, com les paràboles... era un tipus d'esquema preparatori dels sermons que després predicaria».
- e) Es tracta de testimonis d'una literatura no escrita, sinó *parlada*, realment valuosos i excepcionals.
- f) Molta, ja que, al final del segle xv, quan es va introduir la impremta «algunes de les col·leccions dels seus sermons començaren a editar-se» i moltes vegades van ser un *best-seller* en l'època.
- g) El pare Vicent feia servir molt els «relats curts o *exempla*, per il·lustrar coses concretes, enumeracions, gradacions, i també les analogies o comparacions, per explicar d'una manera entenedora a un públic analfabet els conceptes abstractes i difícils de la teologia».
- h) Saludava els fidels que l'escoltaven amb l'expressió *Bona gent!*
- i) Els sermons li servien per a explicar al poble la Bíblia: ell n'era «un grandíssim coneixedor, sempre la portava damunt. La Bíblia, com crèiem els cristians del meu temps, és un llibre que conté les veritats revelades per Déu, és un compendi del món, de la mateixa manera que el món és un llibre».
- j) Els seus sermons tenien una «intenció moralitzant: provocar horror pel pecat i l'infern, convèncer que cal fer penitència i obeir l'Església, per anar al cel».
- k) L'estructura general dels sermons de sant Vicent Ferrer és la següent: «després d'una salutació als fidels —*Bona gent!*— i una breu introducció anunciant de què parlaré, una oració, i després l'enunciat del "tema", que és una cita bíblica, preferentment dels profetes, i en especial del meu preferit, Daniel. Sovint aquesta cita la descomponia en frases o paraules, o en una enumeració de diferents aspectes del tema, que em servien per a desenvolupar el text del sermó».
- l) Temes de què tractaven els sermons vicentins eren «els habituals de qualsevol predicador: el calendari determinava molt de què s'havia de tractar: el sant del dia, tal episodi de la vida de Jesucrist o de la Mare de Déu, tal sagrament...»

- 10 a) Del goig i el dolor.
 b) Sinònims i antònims:
 Goigs - alegries - felicitat / tristeses - dolors - planys - penes
 amor / temor
 content / trist
 bé / mal
 foc / neu
 paradís / infern
 dolçor / amargor
 dolç - mel / salat
 c) Resposta oberta. (Exemple Gènesi, Èxode, Deuteronomi, etc., de l'Antic Testament. Els quatre Evangelis, l'Apocalipsi, etc., del Nou Testament.)
 d) Resposta oberta.
 e) Resposta oberta.
 f) Parts del sermó: una de teòrica, que es troba en els set primers paràgrafs del fragment del text, i una altra de pràctica, la de l'exemple del tercer goig de la Verge Maria, que es troba als paràgrafs 8, 9 i 10 del text per a aclarir les idees exposades.
 g, h, i i j) Resposta oberta.

- 11 a) Miracles que contenen noms de pobles, ciutats o comarques.
El miracle de Morella, La font de Lliria, La pau de Morvedre, Els bandos de Castelló de la Plana, La pesta d'Agullent, Els bandos de València, El temps del Compromís de Casp i L'ermita de Sant Mateu.
 b) Han d'assenyalar en un mapa: Morella, Lliria, Castelló de la Plana, Agullent, València, Sant Mateu.
 c) Sopa de lletres.

Solució

Horizontals: Font. Miracle. Lliria. Sabateta. Morella.

Verticals: Pesta. Pau. Ermita.

Diagonal: Mocadoret

- d) Lectura i representació lliure.
- e) L'acotació en un text teatral és una descripció o nota explicativa feta al marge dels diàlegs que fa referència a la disposició de l'escena, al moviment dels personatges, a la il·luminació o a altres aspectes tècnics. Les acotacions estan escrites amb lletra cursiva.
- f) El títol fa referència a un dels fets de la vida del sant conegut popularment. Segons els biògrafs, tingué lloc l'any 1356, durant la infantesa del pare Vicent: uns amiguets del sant estaven jugant al voltant d'un pou, quan a un d'ells li va caure dins del pou una sabata. El sant feu que, pujant l'aigua del pou, el seu amiguet poguera recuperar la sabateta perduda.
- g) Explicació lliure. Exemple: sant Vicent se'ls troba *renyint* perquè per culpa d'un d'ells (encara que sense voler) la sabateta d'un xiquet havia caigut a l'aigua i els seus pares el marmolarien en arribar a casa.
- h) Ho volien solucionar pegant-li al xiquet que havia fet caure la sabateta al pou.
- i) Sant Vicent els proposa pregar a Déu i que hi tinguen confiança, en lloc de barallar-se entre ells per a recuperar la sabateta. Els precs del sant són escoltats i els xiquets veuen com l'aigua del pou fa pujar la sabateta.
- j) Finalment, sant Vicent diu que la sabateta els l'ha tornada Jesús, que és el millor amic que poden trobar. Els amics es perdonen els uns als altres, es reconcilien i preguen a Déu, donant-li les gràcies com els diu sant Vicent que facen.
- k) Lectura.
- l) Resposta oberta.
- m) Entre el febril trafegar
d'estos dies que passem,
no està bé que ens **oblidem**
del nostre enginy **popular**.
I la festa de l'Altar
de San Vicent, que per dret
se diu «del **Mocadoret**»,
en què un barri hui s'ufana,
mereix, per lo **valenciana**,
nostre afecte pur i **net!**

(Dia 19 de març)

n) Explicació lliure consultant la informació.

Tapineria: Ofici de tapiner. Obrador o botiga de tapiner. / **Tapiner:** Ataconador, sabater. Persona que feia o venia tapins. Menestral que tenia com a ofici la fabricació i venda de tapins, una mena de sandàlies amb sola de suro. / **Tapí:** Calcer. Sandàlia amb sola de suro folrat de cuir amb una coberta de roba, usada especialment per les dones. / Sinònims de tapí: sabata, calçat...

12 Practicar els jocs:

- a) El mocador
- b) La sabateta o l'espardenyeta
- c) Xinxes i paparres.
- d) Solució: Déu és el cor del món.

13 a) 1. Parts d'una notícia

- Títol:
«Restauran la imagen de San Vicente Ferrer del puente de Carlos en Praga».
- Subtítol:
«La estatua del santo valenciano está en el puente desde 1712 por ser copatrón de Bohemia».
- Cos de la notícia: en columnes.
- Foto i peu de foto:
«El puente de Carlos con la estatua de san Vicente Ferrer a la izquierda».

2. «*Levante-EMV*. Lunes 6 de Agosto de 2018».

3. Resposta oberta.

4. L'estàtua de sant Vicent Ferrer està en el pont des de l'any 1712 perquè és el copatró de Bohèmia.

5. Està tallada en pedra arenosa.

6. Perquè volen restaurar la imatge.

7. L'obra escultòrica és d'estil barroc.

8. Traducció al valencià:

L'obra és d'estil barroc i representa el sant amb l'hàbit dominic. Als seus peus hi ha un fèretre que conté una persona a qui sant Vicent ressuscità.

Agenollat davant d'ell hi ha un home penedit dels seus pecats i un endimoniat. Al costat d'ells apareix sant Procopi de Bohèmia, amb mitra abacial i bàcul.

En el grup hi ha diversos torsos nus que representen, segons la inscripció llatina del pedestal, els milers de pecadors, pagans i jueus que convertiren a la fe cristiana, i els dimonis que doblegaren entre els dos.

Hi ha una al·legoria del juí final amb el *Timete Deum*, temàtica constant del valencià en els seus sermons, i una altra en el bàcul de sant Procopi, amb el qual vencia els dimonis, convertit miraculosament, en la pietosa tradició, en aladre per a llaurar terres.

b) Pel dit en alt, la tonsura...

c i d) Resposta oberta.

e) Exposició lliure.

14

a) Resposta oberta.

b) Completar segons el text:

- El text compara els carrers de Morella amb un formiguer.
- Comarques que s'anomenen en el text: els Ports, el Maestrat i la Tinença.
- Els seguidors del pare Vicent estaven convençuts que escoltaven la paraula d'un sant.
- Tipus de persones que seguien el pare Vicent:

Molts malalts del cos i de l'ànima que esperaven un miracle: homes paralítics, dones cegues, xiquets deformes, malalts de melangia, orats, beneïts, pecadors; i també un bon grapat de gent de mala vida: santerers que oferien als fidels imatges piadoses, gojos, auques i vides de sants, falsos profetes que anunciaven l'arribada imminent de l'àngel de l'apocalipsi, molts venedors de butles papals, fariseus que oferien als innocents i a les ànimes cànides la possibilitat de tocar un tros de la veracreu.
- Els il·lustres visitants que esperava Morella eren el rei Ferran d'Aragó, el papa Benet XIII i el dominic Vicent Ferrer.
- Paràgraf 4: «Tampoc no volgueren faltar a la reunió els rodamons que no tenien on caure morts, els baldats que caminaven a pas agònic, els bavirusos, els lleganyosos i els contrafets, que acceptaven qualsevol almoïna amb un somriure sense dents, i els músics de carrer que, per una rara virtut, són capaços d'olorar una moneda de coure a tres llegües de distància». Paràgraf 5: «Els carrers i les places de la ciutat, des del castell fins el portal de Sant Mateu, havien començat a omplir-se de pastissers, forners, aiguaders, carnissers i venedors ambulants que oferien a la clientela coquetes de carabassa, pa de blat, aigua de civada, cócs

- fins i cócs de ceba amb sardina, dolços de mel i brull, flaons, formatges, pernil, monjàvenes, bunyols, embotits i molt, però molt, d'aiguarent».
- Productes que oferien els venedors ambulants a la clientela: coquetes de carabassa, pa de blat, aigua de civada, cócs fins i cócs de ceba amb sardina, dolços de mel i brull, flaons, formatges, pernil, monjàvenes, bunyols, embotits i molt, però molt, d'aiguarent.
 - Santer: persona que anava de poble en poble portant una imatge d'un sant i demanant almoina per a la seua devoció.
 - Completa el paràgraf:

Els carrers i les places de la ciutat, des del castell fins el portal de Sant Mateu, havien començat a omplir-se de pastissers, forners, aiguaders, carnissers i venedors ambulants.
 - Els tres homes més importants del segle eren el rei Ferran d'Aragó, el papa Benet XIII i el dominic Vicent Ferrer. Havien de celebrar una junta molt important per a tractar de posar fi al Cisma d'Occident.

-
- 15** - Resposta oberta. (Exemple segons el text: «Una nit de l'any 1339, mentre visitava la vila d'Alcanyís en una de les seues missions apostòliques, el pare Vicent tingué una visió i va decidir abandonar per sempre la impressionant carrera religiosa que tenia per davant i dedicar-se, en cos i ànima, a la predicació, tan necessària per a la conversió dels infidels, que n'eren molts, i per a fomentar la justícia i la misericòrdia entre els creients».
- a) Significat correcte:
- Home de mitjana edat: b) Ni jove ni vell
 - Robust: c) Fort
 - Amb una salut de ferro: b) Amb bona salut
 - Va estudiar amb uns resultats brillants: c) Treia unes notes excel·lents
 - Els seus sermons eren: b) Llargs i molt sentits

-
- 16** a) Respostes:
1. Els cavallers que acompanyaven al pare Vicent eren Jofré de Blanes i Pere de Queralt.
 2. Feien les funcions següents: «li portaven els comptes, controlaven el comportament de la gent que el seguia, el defensaven dels més exaltats i revisaven els manuscrits dels reportadors, que eren els joves encarregats d'escriure els sermons del dominic, gràcies a un procediment que ell mateix havia inventat».
 3. La seua missió en eixe moment era preparar l'arribada del sant a Morella ja que sempre «provocava conflictes, desordres i avalots, perquè el seguien moltes persones i no totes eren bones».

4. *Menjar frugalment* significa menjar amb moderació, amb aliments simples i poc abundants.
 5. Doménech Ram decidix complir el desig del pare Vicent i buscar-li «una màfega i un plat a taula en qualsevol de les cases dels seus criats».
- b) «Quan el pare Vicent deia un cosa, era per a cent anys i un dia i resultava molt difícil fer-lo canviar d'opinió.»
- c) Resposta oberta.

- 17** Resposta oberta.
- a) Es tracta d'un taulell commemoratiu que assenyalava a Morella la casa on sant Vicent Ferrer va obrar el miracle de la resurrecció d'un xiquet a qui sa mare alienada, embogida, havia esquarterat i guisat en obsequi al sant el 1414. La il·lustració representa l'escena i inclou un text explicatiu del fet. (Comentari col·lectiu lliure.)

- 18** a) Logotip de creació lliure.
 b) Treball final: resposta oberta.
 c) Exposició lliure.

- 19** **Encreuat**
Horitzontals: 1. Trona. 2. Infern. 3. Cel. 4. Sermó. 5. Copista. 6. Reportador.
Verticals: 1. Santer. 2. Predicador.

Són sinònims: *copista* i *reportador*.

- 20** a) Es deia que sant Vicent Ferrer feia un miracle lingüístic perquè deien que predicava sempre, per tot arreu, en valencià, i la gent, gràcies a l'Esperit Sant, l'entenia com si parlara en la seua pròpia llengua.

- b) Explicació lliure basada en el text.
- c) - Tenir do de llengües: c) Facilitat per parlar moltes llengües.
- Anar a tall: b) No aturar-se en els detalls.
- d) En aquells temps la gent no podia accedir als textos bíblics. D'entrada, perquè no sabien llegir: això era exclusiu d'una minoria en la societat. A més a més, eren escrits en llatí i estava prohibit traduir-los, precisament per tal que només els llegiren els *autoritzats*, és a dir, els sacerdots, que tenien el privilegi i el monopoli d'interpretar la revelació divina.
- e) Sant Vicent Ferrer, predicant, quan una paraula no l'eixia en llatí l'amollava en la seua llengua; hi posa l'exemple dels fruits secs: *dàtils, pinyons, avellanes, amigdala, mathasalva, coriandre, iunça, xufes*.
- f) Llista de fruits secs (anomenats en e) que trencaven el dejú: *dàtils, pinyons, avellanes, amigdala, mathasalva, coriandre, iunça, xufes*. (1)
- (1) Són aliments que l'Església prohibia menjar en els dies de dejú: l'*amigdala* són les ametles; la *mathasalva* sembla ser el lligabosc o mareselva, i la *iunça* (*cyperus esculentus*) és la xufa, repetida després.
- g) Text complet:
«Una part dels meus sermons, a tot arreu, els feia en **llatí**, idioma comprés aleshores en tota la **cristiandat**, almenys per les persones **cultes**: era la llengua **oficial** de la litúrgia i en gran part de la **cultura** en general.
»Hi havia, doncs, un predomini del **llatí**. Però el sermó se solia predicar en la llengua del **poble**, perquè la gent l'**entenguera**.»
- h) - Anar aprenent l'**idioma** i la **parla** de cada lloc.
- Adaptar-te al seu **vocabulari** i a la seua **fonètica**.
- i) «En tota l'Europa occidental les llengües romàniques, que vénen del llatí, han anat separant-se unes d'altres amb el temps; al principi del segle xv, quan jo vivia, eren més properes entre si que no pas ara, i el llatí, com a llengua culta i litúrgica de referència, encara era ben present per a tots, de manera que un **francés**, un **occità**, un **italià**, un **castellà**, un **portugués**, un **català**, ens enteníem perfectament, no calien traduccions.»
- j) «Quan predicava a la Bretanya, que és un país amb una llengua celta, el bretó, completament diferent de les llengües llatines, la gent m'entenia. Clar, perquè quasi tothom hi entenia almenys també el francès! I com t'acabe de dir, el francès i el català del segle xv eren molt més semblants que no ara.»

Un dels primers retrats de Vicent Ferrer com a sant (retaule de sant Llorenç i sant Pere Màrtir de Catí. Joan Reixac).

MATERIAL DIDÀCTIC

PER AL PROFESSORAT DE PRIMER CICLE D'ESO

METODOLOGIA

Els materials que conformen esta unitat didàctica pretenen acostar l'alumnat dels primers cursos de l'ensenyament secundari a la figura històrica de Vicent Ferrer, religiós destacat que va transcendir els límits de la seua tasca purament doctrinal i que va influir decisivament en la societat valenciana, i europea, del seu temps. La distància temporal entre l'època del dominic i l'actual, i les grans diferències socials entre ambdues, ens porten a començar l'aproximació des dels coneixements més propers a l'alumnat: sant Vicent és un personatge, si no popular, conegut per les tradicions que, encara ara, el tenen com a protagonista.

El fet que, en estos cursos inicials, no s'estudia pròpiament la història de la literatura permet, d'alguna manera, actualitzar l'autor dels sermons relacionant-lo amb celebracions festives, representacions teatrals, ro-

manços i gojos, noms de carrers de pobles, ermites... És un primer pas per tal d'interessar-se pel personatge. A partir d'esta posada en contacte, s'aporta la informació sobre el personatge històric i unes activitats de contextualització, que ajuden a entendre'l millor. Però, sobretot, hem volgut incidir en els textos literaris, especialment de tipus popular però també de caràcter culte, que ajuden, indirectament, en tant que il·lustren d'alguna manera la *vida i miracles* del sant, a completar la visió que l'alumnat es

puga fer d'ell. Al costat de fragments dels sermons del pare Vicent —gènere complex per al nivell acadèmic—, tractem diversos poemes i fragments teatrals que mostren les diferents facetes de la seua personalitat. La unitat esdevé així, a més d'una recopilació informativa sobre Vicent Ferrer, una font d'activitats que repassen diferents aspectes del fet literari i que permeten el treball d'estudi, de reflexió i de creació a partir del personatge històric i de la recreació mítica que ha fet del sant la societat valenciana.

OBJECTIUS

- Potenciar el coneixement de la personalitat de sant Vicent Ferrer i la seua influència en la història valenciana i en l'Església catòlica.
- Difondre recursos expressius que feia servir sant Vicent Ferrer en els seus sermons.
- Valorar la repercussió de la figura de sant Vicent en l'actualitat.
- Fomentar la comprensió lectora a través de la dramatització o de la lectura dramatitzada de fragments dels *miracles*.
- Identificar els elements del text teatral.
- Recuperar i activar l'habilitat de parlar i entonar correctament en públic.
- Valorar l'actualitat ètica dels sermons de sant Vicent Ferrer.

CONTINGUTS

- Biografia de sant Vicent Ferrer.
- Obra vicentina. Els sermons
- Les predicacions: objectius i posada en escena
- L'oratoría, gènere argumentatiu.
- Característiques de l'estil de sant Vicent Ferrer.
- Sant Vicent Ferrer com a inspirador de textos literaris.
- Els *miracles* de sant Vicent: representacions teatrals.

CRITERIS D'AVUACIÓ

- Saber qui va ser fra Vicent Ferrer en la societat valenciana de finals del segle XIV i principis del XV.
- Relacionar la influència d'alguns fets biogràfics amb l'obra del monjo dominic.
- Llegir en veu alta fragments de sermons amb entonació i pronunciació correctes.
- Conèixer els temes dels sermons de Vicent Ferrer.
- Identificar els diferents elements d'un text teatral.
- Interpretar adequadament el sentit de sermons de l'autor.
- Llegir de forma dramatitzada fragments de *miracles*.
- Treballar en equip de manera organitzada.

SOLUCIONARI

- 1 El temor a Déu i la imminent arribada del juí final.
- 2 «Dona cames als tullits i memòria als estudiants» significa que fa miracles; «consola als afligits» vol dir que el sant dona suport moral a les persones que estan angoixades o apesrades; «a les justícies concòrdia» significa que posa pau entre persones enfrontades, i «als seus bons devots, la glòria», que portarà al cel les persones que segueixen els seus ensenyaments.
- 3 Constança era la mare de Vicent Ferrer. Diu que es va espantar perquè quan estava prenyada va sentir lladrar un gos dins de la seua panxa.
- 4 Resposta oral.
- 5 El romanç és un poema escrit en versos que presenten una rima assonant en els parells. Normalment la rima dels romanços és assonant. En este poema rimen tots els versos, però no tots els parells compartixen la mateixa rima.

Exemple de romanç

En el carrer l'hospital
 dos cases a la mà dreta
 allí viu un estudiant
 que festeja amb la Cileta.

No l'ha poguda enganyar
 ni amb diners ni amb parauleta
 i una nit va inventar
 disfressar-se de mongeta.
 A les dotze de la nit
 se'n va a casa la Cileta
 «Cileta, baixa a obrir
 que és una pobra mongeta».
 «Mare no vull baixar
 que és l'estudiant de lletra».
 «Cileta, baixa a obrir
 si no, duràs corretgeta».
 «Que li farem *pa* sopar?»
 «Dos ouets i una sopeta»
 Quan acaben de sopar
 la monja es posa tristeta.
 «Què tens, mongeta de Déu?
 què tens que estàs tristeta?»
 «Que esta nit fa molt de fred
 i tinc de dormir soleta».
 «Soleta no dormiràs
 que dormiràs amb Cileta.
 Cileta, agarra la llum
 i acompanya la mongeta».
 Al sendemà de matí
 sa mare crida a Cileta.
 «Mare, no vull abaixar
 que es dorm molt bé amb mongeta».

-
- 6** El text és un poema narratiu format per huit estrofes: set quintetes i una sexteta. Els versos són heptasíl·labs, tenint en compte que cal realitzar diverses sinètesis en paraules com *justícies* o *desinquiet*. La rima de les estrofes segueix l'estructura: ababa / cdcd- (falsa rima) / efefe / fgfgf / hghghg / gegeg / ijiji / l-lmm.
-
- 7** Sant Vicent Ferrer se celebra el dilluns següent al segon diumenge de Pasqua. En cada localitat poden haver-hi formes específiques de festejar el dia, més o menys relacionades amb la personalitat del sant: representacions de miracles, misses especials, eixir a dinar o a berenar al camp...

- 8 Resposta oberta. (A les localitats valencianes sol haver-hi un carrer dedicat al sant. El motiu més comú és que es tracta d'un sant valencià i un personatge rellevant de la nostra història.)
- 9 Religió, mestre, predicador i polític valencià que visqué entre els segles XIV i XV, de 1350 a 1419. Va ser canonitzat per l'Església perquè va considerar provat que va fer molts miracles.
- 10 Resposta oberta. (En les unitats didàctiques que presentem, apareixen molts textos que tenen el sant valencià com a protagonista.)
- 11 Els miracles són fets extraordinaris, impossibles de realitzar per a persones normals. Segons el diccionari, el miracle és un «fenomen extraordinari que no pot explicar-se per causes naturals, i que els creients consideren que té com a origen immediat la divinitat». (Sobre la capacitat de fer miracles l'alumnat haurà d'argumentar la seua resposta. Seria convenient que qui considera possible la realització de miracles en posara algun exemple, i qui no, que pose exemples de l'altre significat de *miracle* com a 'fet improbable, extraordinari'.)
- 12 Resposta oberta.
- 13 Resposta oberta. (Seria convenient que pararen atenció en els diferents recursos que s'utilitzen per a convèncer: arguments, exemples, gestos, canvis de tonalitat i intensitat de la veu...)
- 14 Els actors i les actrius comuniquen tant amb el llenguatge verbal com amb el no verbal: recursos ja apuntats en la resposta anterior. (També es podria fer referència a altres elements de la representació que poden aportar significat com són el maquillatge o el vestuari que porten).
- 15 El text teatral escrit consta, almenys, de tres elements: les acotacions, generalment entre parèntesis, que són indicacions sobre com han de parlar, moure's o gesticular els actors o sobre l'escenografia, la il·luminació o l'ambientació sonora de la representació teatral. Els noms dels personatges que intervenen en els diàlegs, a l'inici de cada intervenció i habitualment en lletra versaleta o majúscula. Els parlaments de cada personatge.
- 16 Si no hi ha possibilitat d'entendre's amb el llenguatge articulat, només resta el recurs de la mímica i la gestualització.

-
- 17** «Donar un sermó» significa reprendre algú, bé per unes accions que ha fet i que es consideren inadequades, bé per no haver fet allò que s'esperava d'ell, i «aguantar un sermó» és precisament rebre esta reprensió.
-
- 18** En l'actualitat, hi ha frares que fan vida monacal dedicada a l'oració i les activitats de la comunitat i n'hi ha que es dediquen a les missions. En l'Edat Mitjana els monjos es dedicaven, a més, a la predicació i, en el cas de les ordes militars, a la guerra.
-
- 19** La Comunitat Valenciana, Catalunya, Aragó, les Illes Balears i la Catalunya Nord. Durant una part del segle xv també formaren part de la Corona d'Aragó Nàpols, Sicília i Sardenya (en l'actual Itàlia) i Atenes i Neopàtria (en l'actual Grècia).
-
- 20** Mapa d'Europa amb els noms de les ciutats següents: València, Barcelona, Lleida, Tolosa de Llenguadoc, Avinyó, Lió, Gènova, Aix, Montpeller, Perpinyà, Alcoi, Elx, Oriola, Múrcia, Toledo, Salamanca, Tortosa, Morella, Clermont, Dijon i Vannes.
-
- 21** València: català-valencià, castellà
 Barcelona: català-valencià, castellà
 Lleida: català-valencià, castellà
 Tolosa de Llenguadoc: occità, francès
 Avinyó: occità, francès
 Lió: occità, francès
 Gènova: italià
 Aix: occità, francès
 Montpeller: occità, francès
 Perpinyà: català-valencià, francès
 Alcoi: català-valencià, castellà
 Elx: català-valencià, castellà
 Oriola: castellà
 Múrcia: castellà
 Toledo: castellà
 Salamanca: castellà
 Tortosa: català-valencià, castellà
 Morella: català-valencià, castellà
 Clermont: occità, francès
 Dijon: francès
 Vannes: bretó, francès

- 22 El pecat que critica és el de no ocupar-se de la pròpia integritat religiosa desviant-se de les obligacions i no obrant rectament. Els defectes que s'hi critiquen són l'ociositat i l'acumulació de riquesa.
- 23 Segons el diccionari normatiu de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, un *exemple* és una «narració breu, pròpia de la literatura didacticodoctrinal de l'Edat Mitjana, de la qual es desprén una ensenyança moral». De fet, els exemples solien inserir-se en narracions més extenses o en altres tipus de textos, com a *models* que il·lustraven la moral del text.
- 24 Es diu d'algú que «és una formigueta» (o una formiga) quan és una persona estalviadora.
- 25 L'exemple que usa Vicent Ferrer és el de la formiga i la cigala. El fet que el sant l'utilitzara en un dels seus sermons ens indica que ja aleshores devia ser una faula coneguda popularment, amb una voluntat moralitzadora fàcilment identificable: cal esforçar-se per a guanyar-se la vida dignament, com fa la formiga, model de comportament virtuós. En canvi, qui es dedica als plaers acaba malament, com la cigala.
- 26 Sant Vicent feia veure que ell era la veu de Déu i usava estes expressions en llatí per a impressionar l'auditori: aquella era la llengua culta per excel·lència i, al mateix temps, l'única versió de la Bíblia acceptada per l'Església era la Vulgata, la seua traducció al llatí. La major part de les cites en llatí en els sermons de sant Vicent provenen de la Bíblia.
- 27 Les persones, com la formiga haurien de ser treballadores; dòcils en tant que han d'acatar els manaments religiosos sense posar-los en dubte; amoroses amb les altres persones; penedides de les accions roïnes que hagen realitzat; solidàries; generoses; íntegres en la seua religiositat; humils; previsores i pacients amb el proïsme.
- 28 Pràcticament tots els consells del sant segueixen tenint valor en l'actualitat, tant des del vessant religiós com des de l'ètic. Potser és discutible l'acceptació de la falta de sentit crític que defensa en este text.
- 29 El poema tracta el mateix tema que el sermó: la defensa del treball i la previsió davant del vici i de la pèrdua del temps en diversions improductives. En els dos textos s'identifica el comportament equivocat de la cigala amb els actes de

cantar i ballar. Ara bé, les característiques del gènere poètic el fan ben diferent: és molt més curt, està escrit en versos isosil·làbics de set síl·labes i hi ha rimes. El poema evita dir que la cigala es mor de gana.

-
- 30** Condemna el culte a la imatge externa (la vanitat), l'avarícia i la hipocresia.
-
- 31** Estos defectes els compara amb la brutícia de la roba: els defectes embruten l'ànima humana i necessiten ser rentats mitjançant el penediment i la confessió.
-
- 32** Es trobà el dit d'un xiquet.
-
- 33** Li diu «mala dona! / que vullgué fer bon dinar!» perquè va matar el seu fill per a satisfer el sant.
-
- 34** Sant Vicent no només ressuscita el xiquet, sinó que li retorna la integritat del seu cos.
-
- 35** L'arribada del sant és motiu d'alegria de manera que la natura ho celebra: les plantes florixen, els ocells i els llauradors canten, el cel i la terra se n'alegren, les campanes criden i els xiquets li demanen un miracle.
-
- 36** Vicent Ferrer va destacar per ser un gran orador, capaç de seduir grans auditoris («veu d'ambrosia»), però alhora reptava durament totes aquelles persones que es desviaven de l'ortodòxia cristiana («veu de foc que senyala el mal»).
-
- 37** «La veu que tots entenien, / reis, masovers, menestrals» fa referència al do de llengües atribuït a Vicent Ferrer, segons el qual tothom l'entenia encara que ell parlava en valencià. També fa referència al gran ascendent que tingué el domini entre gent de totes les classes socials.
-
- 38** La gent estava molt contenta de l'arribada de sant Vicent igual com ho estaven, pel mateix motiu, tots els elements que ja hem citat en l'activitat anterior.
-
- 39** Els personatges són Crisant, Simoneta, Xima, Neus, Romeu, Lluc i Joana. Són veïns de Morella i parlen del que ha passat en casa d'Àngela, Guillem i el xiquet Vaoret. En este text tots els personatges estan identificats individualment, és a dir, no apareixen generalitzacions com en el poema anterior: «mala dona» o «ix el xic».
-
- 40** Guillem ordena a Àngela que cuine el millor que tenen a casa perquè sant Vicent hi anirà a dinar i vol oferir-li un bon àpat.

41 Àngela cuina el seu fill. Estrictament es pot dir que sí que l'ha obeït: des del seu punt de vista el xiquet era el millor que tenien.

42 Joana diu que Àngela «estava endimoniada» perquè no es pot concebre que una dona cuine el seu fill. Per tant, l'única possibilitat d'entendre el seu comportament és que haja estat posseïda pel dimoni.

43 Sant Vicent Ferrer venç el dimoni desfent el mal que havia provocat.

44 L'acompanyament de sant Vicent són els flagel·lants o penitents que canten i glorifiquen Déu.

45 Va cavalcant un ase i vestix una capa i l'hàbit dels dominics (el *drap* negre del text)

46 Esta és una possibilitat:

Estaven units parlant Simoneta, Xima, Lluç, Romeu, Neus i Joana quan va arribar Crisant que immediatament va abraçar, plorant, Simoneta mentre demanava informació sobre allò que havia passat. Xima li explicava que Guillem havia ordenat Àngela que cuinara *allò millor* que tenien a casa per a convidar sant Vicent entre interrupcions de Romeu, que volia complementar l'explicació: entre els dos expliquen l'arribada del sant, pobrament vestit i cavalcant un ase, i del seu seguici de flagel·lants a Morella entre l'admiració de la població. Neus s'anima a complementar la narració i explica com el sant va beneir a tota aquella gent congregada per a rebre'l. Arribats a este punt tots els presents volien continuar el relat, que acabaren contant interrompent-se mútuament i entre expressions de fàstic: quan sant Vicent va entrar a la casa de Guillem i Àngela, ella estava, pàl·lida, a la cuina on va traure el sopar del forn, que no era altre que el seu fill Vaoret. Davant de la desolació general, sant Vicent retornà la vida al xiquet.

47 Resposta oral.

48 Per exemple:

Vaig arribar on estaven Simoneta, Xima, Lluç, Romeu, Neus i Joana i els vaig preguntar què havia passat. Xima va començar a explicar-me, entre interrupcions de Romeu, que volia complementar l'explicació, que Guillem havia ordenat a Àngela que cuinara *allò millor* que tenien en casa per a convidar sant Vicent. Entre els dos m'explicaren l'arribada del sant, pobrament vestit i cavalcant un ase, i del seu seguici de flagel·lants a Morella entre l'admiració de la població. Neus s'anima a complementar la

narració i explicà com el sant havia beneït tota aquella gent congregada per a rebre'l. Arribats a este punt tots volien continuar el relat, que acabaren contant interrompent-se mútuament i entre expressions de fàstic: sant Vicent entra a la casa de Guillem, Àngela està, pàl·lida, en la cuina, trau el sopar del forn, que no és altre que el seu fill Vaoret, i sant Vicent, davant de la desolació general, retorna la vida al xiquet.

49 Magdalena Beltran seria l'equivalent a Àngela, el seu marit és el malalt Rovira, Guillem en l'obra teatral. Sant Vicent és el mateix personatge en els dos textos i la narració introdueix dos nous membres en la família: la germaneta del xiquet i la seua iaia.

50 Al començament, en les seues primeres accions sant Vicent apareix com un personatge enèrgic contra el pecat, teatral en les seues reaccions, procliu a la indignació i intimidador, però cap al final del text es mostra comprensiu, benigne, coneixedor de l'evangeli i moralitzador.

51 Semblances: els fets narrats (la mare que cuina el fill i sant Vicent que el retorna a la vida), els personatges dels pares i de sant Vicent, l'associació de l'acte de la mare amb la presència del dimoni. Diferències: la presència del narrador permet d'incloure els pensaments dels personatges alhora que descriu molt més detalladament la situació i aporta matisos sobre la personalitat dels personatges, sobretot de sant Vicent.

52 El text podria començar així:

(Seuen tots al voltant de la taula. Magdalena Beltran posa la cassola damunt la taula)

MAGDALENA. Conill amb caragols per al nostre convidat...

(Magdalena posa el cullerot dins la cassola. Sant Vicent bota de la cadira)

SANT VICENT. Alerta! No toqueu res! *(assenyala Magdalena)* Què has fet, desgraciada? Això és carn de cristià!

MAGDALENA: Jo... Jo només volia obsequiar-vos *(plora)* amb la millor carn que tenia a casa.

(Sant Vicent s'alça, mira cap al cel i dibuixa en l'aire, amb la mà dreta, el senyal de la creu. En l'acte, el xiquet reapareix sencer dins la cassola. La germaneta l'abraça. La iaia plora.)

ROVIRA. Mala dona! Què has fet? *(S'alça de la cadira, agafa Magdalena pels cabells i li pega)* Cretina! No entens res!

SANT VICENT. Tranquil, atura't. Deixeu-vos de bregues i renteu la criatura amb aigua tèbia.

(Magdalena es descorda la brusa i dona el pit al seu fill.)

- 53 Es titula *La fealdat i la hermosura* perquè Adelina és lletja i no té pretendents, però quan sant Vicent la torna bonica, Pepín, que no la volia, ja hi està interessat. A un nivell més profund, la lletgesa correspondria a Pepín, que només es fixa en les aparences i en la bellesa del cos.
- 54 *Fealdat*: lletgesa, lletjor; *hermosura*: bellesa, bonicor, boniquesa, formosor, bellor, beutat.
- 55 Adelina, Nicolasa, Pepín i Rapaweski, encara que en la representació caldrien altres actors i actrius o figurants que no tenen intervencions parlades.
- 56 Sant Vicent realitza el miracle com a premi a la fe i les pregàries d'Adelina.
- 57 Està dividida en dos parts que reben el nom d'escenes. La divisió està relacionada amb els personatges i els llocs en què es desenvolupa l'acció: tant en la primera part com en la segona els personatges són diferents (almenys al principi) i estan en llocs diferents.
- 58 Pepín no vol casar-se amb Adelina perquè és molt lletja. Rapawesky li aconsella casar-se amb ella perquè és molt rica.
- 59 Resposta oberta. (Es comporten de manera moralment reprovable perquè només basen les seues actuacions en l'interés propi, sense tindre cap consideració cap a Adelina.)
- 60 El problema que té és el seu gran nas que la fa ser la riota de la gent, raó per la qual no s'atreuix a eixir de casa.
- 61 Adelina no diu en cap moment que es vol casar: afirma que no la mou la vanitat sinó les burles de la gent per a demanar al sant que es compadisca d'ella.
- 62 Nicolasa considera que el defecte d'Adelina seria problemàtic si, a més, fora pobra però, com que és una dona rica, no ha de queixar-se de res.
- 63 Nicolasa desitja casar-se.
- 64 Adelina: preocupada per les burles de què és víctima; Nicolasa: preocupada pel seu casament i insistent; Rapawesky: contrapunt còmic de Pepín, pràctic, interessat només en els béns materials; Pepín: superficial, vanitós.

-
- 65 Adelina i Nicolasa. Adelina deixa de ser lletja. Nicolasa es podrà casar.
-
- 66 Els passatges humorístics estan associats als parlaments de Nicolasa i Rapawesky encara que al final també Pepín té una intervenció humorística, burlant-se en certa manera del que li ha ocorregut.
-
- 67 Resposta oberta.
Per exemple:
- I si no... amb formalitat,
vegem quin dot sol portar
la que hui es mor per plegar
un ànet *baix* del filat..
Si vist de llana o d'estam,
fam;
moltes que fan millor llum,
fum;
I altres... que no nomenem,
fem.
Que en este *patrio* betlem,
on hi ha tanta vanitat,
si es mira tot... la meitat
sols és fam i fum i fem.
-
- 68 Els personatges masculins i femenins no estan tractats de la mateixa forma: Pepín és un exemple d'eixa societat que es mofa de les persones, d'Adelina, pel seu defecte físic, i alhora es mostra tan materialista com Rapawesky. Cap d'ells està associat amb el patiment, la societat no els obliga a res. En canvi les dones sí que patixen: una, la marginació, i l'altra, la necessitat de casar-se per a no ser mal vista.
-
- 69 La *lletgesa* representaria el comportament i la forma de pensar totalment egoistes de Pepín i, en menor mesura, de Rapawesky. La *belleza* s'associaria a la decisió d'Adelina de renunciar a la vida social i dedicar-se a la religiosa.
-
- 70 Resposta oberta. Exemples: «(Indicant el cor)»; «(Alçant-se)»; «(Es retiren al 'fondo', de cara cap al sant, totes les dones, mentres els altres dos 'concluïxen' dient:)».
-
- 71 Les paraules en lletra cursiva són barbarismes o formes considerades dialectals (no acceptades com a gramaticalment correctes) habituals en el llenguatge col·loquial.

72 *des de luego*: per descomptat, sens dubte. *Pues*: doncs. *compañeros*: companys. *nosotros*: nosaltres. *Vamos*: Vinga, hala, i ara. *loca*: boja, follà. *agovio*: angoixa, opressió. *después*: després. *nunca*: mai. *despreciat*: menyspreat.

73 Resposta oberta.

74 Resposta oberta.

75 Els gojos de Muro tenen deu estrofes al final de les quals es repetix la tornada. A més té una introducció i una conclusió formades per dos versos i la tornada.

76 Tornada: «manteniu, Vicenç Ferrer, / la fe a Muro predicada». S'hi demana que encara que passe el temps a Muro es recorde el pas del sant i es mantinguen els seus ensenyaments.

77 Estrofa 1: lloança del naixement del sant, que és comparat amb la llum divina que il·lumina Occident. Estrofa 2: fa referència al seu ingrés en l'orde dels dominics i a la seua dedicació a la predicació. Estrofa 3: destaca el seu mestratge en teologia i la seua tasca apostòlica. Estrofa 4: parla de la seua aportació a la solució del cisma. Estrofa 5: tracta de la necessitat de témer a Déu i de fer penitència, continguts habituals dels seus sermons, i de les conversions que va aconseguir. Estrofa 6: explica la invocació que fa el bisbe de Mallorca al sant per tal que continue la seua predicació. Estrofa 7: la població de Muro després d'escoltar el sant, li alçà un temple que encara es manté. Estrofa 8: fa referència a una bassa l'aigua de la qual se suposa que té l'efecte miraculós de sanar les malalties de qui en beu per obra de sant Vicent. Estrofa 9: Muro vol seguir recordant i difonent les idees que va deixar la predicació del sant. Estrofa 10: parla de l'existència de la confraria dedicada al sant en la ciutat mallorquina. Els quatre versos finals pregunten al sant que mantinga la fe viva en els murs perquè puguin acudir sense temor al juí final.

78 El temple dedicat al sant i la bassa ferrera.

79 Resposta oberta.

Exemple:

Predicàreu als pobres
i als senyors de les contrades,
les vostres paraules alades
convertiren infidels,

estava la gent pagada
de seguir el vostre res.
Manteniu, Vicenç Ferrer,
la fe a Muro predicada.

80 Destaca la gran afició a la pilota del poble i la gran qualitat dels seus pilotaris.

81 Resposta oberta. (Murla té en l'actualitat un club de pilota molt actiu i una escola. El club porta el nom d'un jugador del poble que figura entre els noms mítics d'este esport, Nel de Murla.)

82 Sant Vicent Ferrer és un personatge molt conegut popularment pels valencians, tant que protagonitza molts textos de la literatura popular valenciana (llegendes, miracles teatrals, gojos, alguna rondalla...), i també, com no podia ser d'una altra manera, és ben present en les festes i la forma de parlar (modismes, frases fetes, comparacions) de la comarca de la Marina Alta, on es troba Murla.

83 Sant Vicent ordena al seu ase soltar les ferradures que li acabava de posar el ferrer de Murla, i l'ase miraculosament ho fa. Sant Vicent li dona esta orde perquè el ferrer volia estafar el frare i cobrar-li molt més del que valia el seu treball.

84 «Murla eres i Murla et quedaràs! I més gran ja no et faràs!».

85 Els habitants dels pobles veïns. La frase conté la càrrega humorística característica de les formes de referir-se la gent d'un poble al dels pobles del costat. En este cas es fa mofa que Murla és un poble petit.

86 Resposta oberta.

87 Versos heptasíl·labs, com és habitual en els romanços.

Lla-gri-me-tes pe-ne-di-des

1 2 3 4 5 6 7

re-cre-men gal-tes a-vall.

1 2 3 4 5 6 7

Als cors a-bans en te-ne-bra

1 2 3 4 5 6 7

re-tor-na la cla-re-dat.

1 2 3 4 5 6 7

En els romanços hi ha una única rima assonant que es repeteix en els versos parells mentre que els versos senars resten sense rima.

- 88 Torna la paraula als muts, sana els malalts, provoca la pluja quan hi ha sequera, i fa rebrollar les fons seques.
- 89 El poema insistix en un mite que s'ha creat sobre les predicacions de sant Vicent: encara que estiguera en un altre país parlava sempre en valencià i tothom l'entenia.
- 90 La frase que hi fa referència és: «Sant Vicent quan va pel món / parla el nostre bell parlar». Es repeteix cada dotze versos.
- 91 Viaja sobre un ase, acompanyat d'una variada multitud de seguidors. Alguns d'ells canten i uns altres fan penitència assotant-se. Quan arriba a les ciutats i pobles hi ha una gran gentada esperant-lo. Durant l'entrada no es estrany veure rajar sang de les ferides dels penitents. Després d'escoltar-lo es produïxen les conversions i els penediments entre la població local.
- 92 Els pagans es convertixen i els cristians fan propòsit de redreçar les seues vides. En tots provoca alegria i plors i els retorna l'esperança.
- 93 Resposta oberta. (Es tracta que l'alumnat siga capaç de recollir la informació referent a la forma de ser, aparentment contradictòria, del sant.)
- 94 L'activitat consisteix, només, a escoltar.
- 95 Resposta oberta. (L'alumnat podrà afegir la informació que abans no havia detallat.)
- 96 Resposta oberta.
- 97 També celebren festes en honor al sant a Montaverner, Manises, Agullent, València, Torrent, Oliva, Xilxes, Rafelcofer, Quatretonda, Traiguera, Algímia d'Alfara, la Llosa i molts més.
- 98 S'adreça als llauradors (ofici majoritari) de diferents pobles de l'Horta (Xirivella, Patraix, etc.) però també als de la Ribera (Benifaió). En demanar que porten també pares, germanes, xiquets i mullers, la crida s'estén a tota la població de les comarques pròximes a València. La intenció és que assistisquen a les celebracions en honor del centenari de la canonització de sant Vicent, més concretament a les *funcions*, o siga els miracles.

- 99 És sastre.
- 100 Didal, agulla, rodet, flocs, vestits, cosir, pantalons, fracs, levites, gavanys.
- 101 En 1855 se celebrà el quatre-cents aniversari de la canonització del sant.
- 102 «Deixeu-vos tots els quefers»; «Encara que em digueren formal / fes-li un frac al Micalet, / no agafava hui el didal...»; «Més m'estime estes funcions / que a sant Vicent hui es fan, / que cosir cent pantalons...»; «tire l'agulla i didal».
- 103 Festa, alegria, representacions de miracles (funcions), gent lluïnt els millors vestits, música de dolçaina i tabal, bromes i riures per tot arreu.
- 104 Són les representacions teatrals dels miracles de sant Vicent.
- 105 Perviuen el miracles i, possiblement, la música. Els altres elements esmentats també deuen estar presents en tant que formen part habitual de totes les festes.

Miracle del mocadoret a la plaça del Mercat, València.

MATERIAL DIDÀCTIC

PER AL PROFESSORAT DE SEGON CICLE D'ESO

METODOLOGIA

La formació de l'alumnat dels últims cursos de l'ESO permet una millor comprensió de la complexitat dels textos medievals i una major capacitat de contextualització històrica. En este sentit, ens proposem presentar el mestre Vicent Ferrer com un testimoni destacat del segle d'or de la nostra literatura, que, al costat de les grans aportacions poètiques i narratives, ens deixa unes magnífiques mostres d'oratòria i, possiblement, el recull de textos que millor ens permet conèixer com era la llengua dels nostres avantpassats del segle xv. L'inici de la unitat, per tant, ens situa precisament en l'edat daurada valenciana i presenta sant Vicent com a protagonista destacat. Després hem volgut aportar un *collage* de textos de diferents personalitats del nostre entorn cultural i intel·lectual que han dedicat el seu temps a l'estudi de

la personalitat i l'obra del monjo dominic. Amb ells, a més de l'aportació de referències històriques i literàries, proposem un treball d'investigació, de sintetització de la informació extreta de fonts diferents per tal d'elaborar textos expositius que expliquen els múltiples aspectes de la vida i l'obra del cèlebre religiós. En un tercer estadi, proposem l'estudi dels recursos amb què el predicador va seduir els seus auditoris a partir de fragments de sermons i d'activitats d'anàlisi i de comprensió dels textos vicentins, així com amb la proposta de comparar l'oratoría del sant amb la que en l'actualitat representen sobre els escenaris personatges com els monologuistes. A continuació s'aporten alguns

textos, inspirats en el sant, que formen part del corpus d'obres mitificadores de la seua figura amb la intenció que, d'una banda, l'alumnat arribe a construir-se una imatge real del personatge i reconega tot el que l'envolta de fantàstic, i de l'altra, que valore estos textos i tants altres d'arrels populars, com a part important de la cultura i la tradició valenciana. En esta fase, s'aporten textos que fan referència a la llegenda segons la qual sant Vicent sempre predicava en valencià que es podrien aprofitar perquè l'alumnat s'inicie en un procés d'assertivitat lingüística. Finalment, es proposen activitats de recapitulació i de creativitat tot fent ús de les noves tecnologies.

OBJECTIUS

- Fomentar la comprensió lectora a través de la preparació de la dicció.
- Aprofundir en la comprensió lectora amb l'ajuda de diferents tipus de diccionaris, del treball de documentació i del treball de grup.
- Relacionar el valencià actual amb el del segle xv.
- Incentivar la creativitat en la redacció de textos escrits.
- Utilitzar diferents fonts (llibres, enciclopèdies, internet...) en la recerca d'informació.
- Consolidar l'hàbit i l'habilitat de parlar correctament en públic.
- Conèixer la tradició i el patrimoni cultural valencians a través dels sermons de sant Vicent.
- Fomentar el treball cooperatiu en grup.
- Incentivar la redacció de textos argumentatius amb la imitació de models.
- Reconèixer diversos gèneres de la literatura popular: miracles, gojos.
- Aprofundir en la pràctica de l'expressió oral formal.

CONTINGUTS

- Vida de sant Vicent Ferrer
- L'autor i el seu temps
- Sant Vicent Ferrer, formació intel·lectual i influència posterior
- Obra vicentina:
 - Tractats filosòfics
 - Sermons
 - Obres atribuïdes
- Les predicacions: objectius i posada en escena
- Un gènere particular: el sermó
- Estructura dels sermons
- Característiques de l'estil de sant Vicent Ferrer:
 - Recursos paralingüístics
 - Recursos lingüístics
 - El llenguatge
- Els *miracles* de SVF

CRITERIS D'AVUACIÓ

- Conèixer la gran influència que exercí fra Vicent Ferrer en diferents aspectes de la societat valenciana i europea de la baixa Edat Mitjana.
- Identificar els principals trets de la societat medieval dels segles XIV i XV.
- Diferenciar la figura històrica real de fra Vicent Ferrer de la imatge mítica popular.
- Identificar les diferents parts d'un sermó.
- Llegir en veu alta fragments de sermons amb entonació i pronunciació correctes.
- Interpretar adequadament el sentit de sermons de l'autor.
- Llegir de forma dramatitzada fragments de miracles.
- Treballar de manera cooperativa en petits grups.
- Comparar la figura de sant Vicent Ferrer amb personalitats actuals que gaudeixen de l'èxit.
- Presentar la informació recollida en formats diferents: entrevista periodística, radiofònica o vídeo.

SOLUCIONARI

- 1 El títol de la sèrie de televisió *L'edat daurada* fa referència al segle d'or de la nostra literatura, el segle xv.
- 2 Sant Vicent Ferrer va viure en la segona mitat del segle xiv i principis del segle xv (1350-1419).
- 3 Va nàixer en la ciutat de València.
- 4 Està situada en el barri de la Xerea de València. La casa dona, més concretament, als carrers de la Mar i del Pouet de Sant Vicent.

Resposta oberta. (Per exemple: la casa té dos entrades, la façana que dona al carrer del Pouet és molt pareguda a la del carrer de la Mar, però més estreta. En el cantó dels dos carrers hi ha una torre de carreus. La porta exterior dona a un vestíbul que abans de 1950 era un pati obert i ara està cobert. Les parets tenen una bella decoració de manisetas valencianes d'estil rococó que representen diverses escenes vicentines. En la paret de l'esquerra hi ha una gran porta que permet l'accés als pisos superiors, ocupats per la comunitat de religiosos dominics i per l'Institut d'Estudis Vicentins, que posseïx una bona biblioteca de publicacions sobre el sant.)

- 6 Estudià lògica i teologia. Va arribar al grau de mestre en teologia. Va ser ordenat sacerdot. Estudià en les ciutats de València, Lleida, Barcelona i Tolosa de Llenguadoc.
- 7 El Cisma d'Occident és una divisió en la cúpula de l'Església: durant un temps hi hagué dos papes, elegits per dos conclaves diferents, que afirmaven ser legítims: un tenia la seu a Roma i l'altre a Avinyó. Al final del període cismàtic arribaren a haver-hi tres papes alhora.
- 8 És un quadre en què dos personatges que porten una creu a la mà guien els seus exèrcits que es maten entre ells. Òbviament, els dos personatges són els papes d'Avinyó i de Roma i els soldats representen la cristiandat enfrontada.
- 9 Perquè estava desencantat en veure que no podia fer res perquè disminuïren els mals de l'Església.

-
- 10** El papa Benet, l'aragonés Pero de Luna, quan es va veure sense el suport de cap monarquia europea ni dels aliats que havia tingut fins aleshores dins de l'Església, com el mateix Vicent Ferrer, es retirà al castell de Peníscola.
-
- 11** Es proposava evangelitzar tots els humils de la vella Europa i convertir jueus i moriscos. Els seus temes favorits són l'evangeli, els bons costums i la proximitat de la fi del món i del juí final.
-
- 12** Fa brollar aigua, ressuscita morts, expulsa dimonis, cura malalts.
-
- 13** Hi ha un grup de xiquets vestits amb robes d'inspiració medieval sobre un cadafal instal·lat en un carrer fent una representació teatral.
-
- 14** És una representació d'un dels miracles que a València i a altres pobles valencians es fan en honor de sant Vicent, per a recordar, com diu el nom del gènere, els miracles del sant.
-
- 15** Segons el vídeo, va predicar per França, Itàlia i pels estats de la Corona d'Aragó. També ho va fer per diferents ciutats de Castella.
-
- 16** Va vestit amb l'hàbit dels dominics, porta alçat el braç dret amb el dit índex estès en senyal admonitori. En algunes imatges està coronat per la llegenda «Time Deum et date illi honorem».
-
- 17** Segons el diccionari, una relíquia és allò que queda del cos d'un sant o alguna cosa que és digna de veneració per haver estat en contacte amb el sant. Poden posar diversos exemples de relíquies. En la catedral de València, per exemple, es poden visitar les relíquies del Sant Calze i del braç de sant Vicent Màrtir.
Resposta oberta per a la resta de preguntes.
-
- 18** València, Barcelona, Lleida, Tolosa de Llenguadoc, Casp, Avinyó, Roma, França, Itàlia, Corona d'Aragó, Lliria, Xàtiva i Vannes.
-
- 19** El comentari personal és: «Vicent Ferrer intentarà que el seu amic Pere de Luna acabe amb la divisió de l'Església. Li exigia que deixara de ser papa. Com és natural aquell no li va fer ni cas. Qualsevol que és papa vol deixar de ser-ho!». El narrador fa broma sobre el poder i la influència que tenen els papes, sobre la magnífica posició que suposa el càrrec i com de costós és arribar a retindre'l, i per això és difícil que algú l'abandoni.

20 (Destaquem només les dades afegides.)

ANY DADES SOBRE VICENT FERRER

1367	Ingressa en el convent de Predicadors de Sant Doménec
1374	És ordenat sacerdot
1395	Benet XIII, crida Vicent Ferrer perquè forme part de la seua cort pontifícia
1398	Vicent abandona la cort pontifícia desencantat
1410	Torna a València després de quinze anys
1419	El 5 d'abril mor a Vannes

21 **Aspectes de Vicent Ferrer**

	Fragments que s'hi referixen	Text
Líder espiritual de multituds	«el sant reanimà la ciutat amb consells oportuns i amb el vigor dels seus discursos»	Text 4
	«Un baró aureolat per miracles, que parlava en nom de Déu, podria exercir influències més poderoses que les influències purament polítiques o jurídiques»	Text 5
	«Vicent Ferrer predicava a la ciutat amb l'èxit habitual»	Text 6
	«Viatjava amb un seguici de mes de tres-centes persones»	Text 7
	«De camí va predicar a Elna, a Girona (amb 20.000 assistents al sermó, escriu un notari)»	Text 8
	«pràcticament la totalitat de la població barcelonina degué assistir a aquells sermons»	
Gran viatger	«visitant diverses zones de Castella i de Portugal»	Text 2
	«visità llargament Terol, Daroca i Saragossa, i després, passant per Cervera, es va dirigir a Perpinyà»	Text 6
	«La comitiva es movia per terres de la Corona d'Aragó, del sud de França, d'Itàlia»	Text 7
	[...]	Tot el text 8
	«el duc Joan V de Bretanya demanà a fra Vicent que predicara al seu país. El dominicà valencià hi anà i recorregué el país bretó»	Text 9

Pacificador	«devia pensar sincerament que podia treballar millor en pro de la pacificació de l'occident cristià»	Text 2
	«la fama de pacificador del predicador valencià sembla justificada»	
	«por oyr las dichas palabras [de Vicent Ferrer] se les mueve la voluntad para perdonar, así muertes de sus padres e de sus madres e hermanos e de otros sus parientes, como ofensas e injurias»	Text 4
	«portava, [...] un escrivà o notari que redactava les actes dels acords, perdons i paus. L'activitat pacificadora, doncs, formava part de la missió vicentina»	
	«aconseguí "fer regnar la pau pertot, esborrar les restes de la guerra civil i posar fi a les lluites entre el Pontificat i l'Imperi"»	
Religió influent en la cort papal	«Quan Benet XIII és nomenat papa de la cort d'Avinyó, nomena Vicent Ferrer capellà domèstic seu i penitenciari apostòlic»	Text 1
	«va demanar que anàs allà el frare valencià per fer-lo confessor seu i concedir-li alguns càrrecs més o menys honorífics a la cort pontifícia»	Text 2
	«El Pontífex, que atravessava unes perilloses circumstàncies, hauria volgut tindre'l al seu costat»	Text 3

Polític	«Durant la declaració del Compromís de Casp, amb el seu prestigi contribueix a imposar el candidat Ferran d'Antequera en detriment de Jaume d'Urgell, i més endavant intervé en les maniobres polítiques per a resoldre el Cisma d'Occident»	Text 1
	«es decantarà clarament per les opcions d'Avinyó, i contra Roma, doncs, tot buscant l'empar, alhora, del príncep Joan»	
	«deixà aflorar la seua forta vocació de sermonador i polític que vol influir en la societat en què viu»	Text 2
	«va ser conseller del príncep Martí»	
	«el seu tarannà d'home participatiu en la política eclesiàstica»	
	«la pressió sobre els municipis per aconseguir el control de la prostitució, la repressió dels jocs d'atzar, de les modes atrevides o de la blasfèmia, i altres «desordres» on la dimensió religiosa i moral es confon clarament amb la civil»	Text 4
	«es va alçar mestre Vicent per dir que, segons Déu i segons la seua consciència, corresponia la corona a Ferran de Castella»	
«Un baró aureolat per miracles, que parlava en nom de Déu, podria exercir influències més poderoses que les influències purament polítiques o jurídiques»	Text 5	
«Tota la responsabilitat de l'elecció [...] recau completament damunt del nostre dominicà»		
«Cinquanta dies van durar les converses entre Vicent Ferrer, Benet XIII i el rei Ferran I, per intentar aconseguir la renúncia del pontífex»	Text 6	
«l'havia convocat de nou el rei Ferran, a fi que participara personalment en el darrer intent per resoldre el cisma»		
«Reis i papes cercaven l'aliança de Fra Vicent, aliança que ell no atorgava pas frívolament. El Compromís de Casp i la pervivència del cisma d'Occident són dues de les fetes històriques on podem veure la seva poderosa influència. Amb el seu petit exèrcit de flagel·lants, Ferrer tenia un poder polític que pocs han igualat»	Text 7	

Home de gran cultura	«estudia lògica, filosofia i teologia»	
	«és el lector i el mestre de la càtedra de teologia de la Catedral de València»	Text 1
	«és nomenat mestre en teologia i predicador general de l'orde dels dominics»	
	«Preparat espiritualment i intel·lectualment»	
	«va exercir com a ensenyant de teologia»	Text 2
	«va poder aconseguir el títol de mestre en teologia»	
Mestre de l'oratória	«deixà aflorar la seua forta vocació de sermonador i polític que vol influir en la societat en què viu»	Text 2
	«La fama que tenia de ser entès arreu d'Europa parlant la seva llengua materna»	Text 7

- 22 València, Barcelona, Lleida, Tolosa de Llenguadoc, Casp, Avinyó, Montpeller, Perpinyà, Oriola, Múrcia, Tortosa, Morella, Terol, Daroca, Saragossa, Cervera, Elna, Girona, Vic, Granollers, Llíria, Xàtiva i Vannes.
- 23 A partir dels textos, es poden extraure estes qualitats de Vicent Ferrer: estudiós, intel·lectual, compromés, influent, hàbil negociador, mediador, prestigiós, espiritualment preparat, actiu, viatger, honest, reflexiu, apassionat, cultivat, manipulador, histriònic (teatral), convincent, poderós, seductor...
- 24 Des de bon començament fou partidari dels papes d'Avinyó i ell mateix va formar part de la cort pontifícia, encara que l'abandonà per dedicar-se a la predicació. Tot i això, durant un temps encara la va considerar com a l'única legítima. Posteriorment, va anar allunyant-se de la defensa dels papes d'Avinyó en veure que la divisió no era bona per a l'Església. Finalment, intentà que Pero de Luna abandonara el càrrec però com s'hi va negar acabà donant suport a l'Església de Roma.
- 25 *L'Apocalipsi* és l'últim llibre de la Bíblia. El va escriure sant Joan Evangelista en forma de carta per als fidels cristians de la província romana d'Àsia. La part més destacada del llibre descriu els esdeveniments que es produiran quan arribe la fi del món. Es tracta, per tant, d'un llibre profètic.
- 26 L'Europa del moment històric és turbulenta i canviant a causa de les guerres duradores, les bandositats que assalten les ciutats i les grans pestes que castiguen

tota la població. Les persones vivien entre la incertesa (social, política i física) i la por. No és estrany que, en estes circumstàncies, s'estenguera la convicció que la fi del món estava pròxima. Hi havia, per tant, la necessitat de buscar la seguretat que combatera el temor i esta seguretat es trobava, sovint, en la religió: qui visquera rectament segons la doctrina cristiana aconseguiria el regne del cel. La religió aglutina la veritat i els qui són aliens a eixa veritat, els no cristians (musulmans i jueus), són vistos com a elements pertorbadors que cal combatre o convertir a l'autèntica fe.

.....

27 Vicent Ferrer era un home cultivat, però en les seues predicacions es mostrava irat i eixut, sempre a punt d'amenaçar amb l'arribada de desgràcies als pecadors. Tenia una gran capacitat de seducció i convicció i estava convençut que calia convertir els infidels al cristianisme. Capaç de fer creure que el mateix Jesucrist li va confiar la tasca de predicar per Europa i que no enviaria l'Anticrist fins a veure quins resultats aconseguia.

.....

28 Vicent Ferrer és un personatge històric únic per la complexitat de la seua personalitat i la gran influència que exercí en vida. Per això és excepcional. Però alhora és profundament desconegut ja que popularment se'n té una imatge molt parcial, reduïda a uns quants tòpics mentre s'ignoren moltes facetes seues.

L'educació medieval comprenia les disciplines que s'agrupaven en els anomenats *trívium* i *quadrívium*. Els estudis a les universitats s'iniciaven amb el trívium, estudi de tres disciplines: la gramàtica o domini de la llengua, la lògica o capacitat de raonament i la retòrica, la tècnica d'ús del llenguatge amb una finalitat estètica o persuasiva. Estos coneixements es completaven, posteriorment, amb l'aprenentatge de les matèries que configuraven el quadrívium, que estaven relacionades amb les matemàtiques: música, aritmètica, geometria i astronomia. L'objectiu de l'estudi d'estes arts era desenvolupar la intel·ligència de l'aprenent i augmentar els seus coneixements generals.

.....

30 Els estudis inicials de Vicent Ferrer coincidixen amb els que configuraven el trívium, encara que amb alguna particularitat: va estudiar gramàtica i lògica però la formació retòrica l'aconseguí amb els estudis de les Santes Escripures i la teologia. La resta de la seua formació té una certa relació amb el quadrívium, ja que l'aprenentatge de la física incloïa continguts d'astronomia —recordem que va ser professor de ciències físiconaturals—.

.....

31 Era un objectiu irrenunciable aleshores estendre el coneixement de la Bíblia i aconseguir la conversió de musulmans i jueus. Estaven convençuts de la supe-

rioritat del cristianisme sobre les altres religions, de manera que la difusió de la Bíblia es considerava com la millor forma d'imposar-se sobre les altres religions i fer-les desaparèixer.

-
- 32** Física, astronomia, química i, potser, biologia.
-
- 33** El primer objectiu era arribar al cor dels qui l'escoltaven, emocionar-los intensament i profundament per tal que restaren impressionats i, si calia, atemorits. I ho feia amb la intenció que reformaren els costums i milloraren el comportament moral. Això ho podien fer per convicció: calia un redreçament dels costums, o bé pel temor a la imminència de l'arribada de l'Anticrist i la proximitat del juí final. En una societat alterada i capgirada l'única esperança és que totes les coses tornen al seu estat propi: que els pobles tornen a la doctrina evangèlica, a la consolidació de la fe, a la pràctica de les virtuts morals tradicionals, al respecte i al manteniment d'un orde social jeràrquic, estable i definit. Finalment, es proposava també la conversió de les minories religioses que habitaven en terres de cristians: els musulmans i els jueus.
-
- 34** S'adreçava a la totalitat de la societat però la major part de la seua audiència era gent d'extracció humil. Per això, són freqüents les referències als pecats i abusos dels poderosos i dels religiosos, com una forma de guanyar-se la simpatia dels oients. De totes maneres, als seus sermons també assistien nobles i burgesos. Un altre sector de la població a qui parlava, i que assistia de grat o a la força als seus sermons, eren els no cristians jueus i moriscos.
-
- 35** Resposta oberta. (Es tracta de reflexionar sobre la influència dels discursos de Vicent Ferrer sobre la vida de les persones, tenint en compte que l'espectacularitat de la predicació devia impactar profundament la gent. Els resultats immediats de les predicacions solien ser la conversió d'infidels musulmans i jueus i la penitència de molts cristians, convençuts pels sermons que calia canviar la forma de viure, no sabem, però, quant de temps durava el propòsit d'esmena.)
-
- 36** Apartar-se dels seus consells suposava desviar-se de la doctrina de l'evangeli, perseverar en l'error o en el comportament immoral, i per tant rebre el castic de la condemna eterna en el juí final.
-
- 37** Les afirmacions que ens indiquen que estava convençut que el que deia era veritat són les següents:
- «Vivia en la pobresa, que castigava les seves carns amb cilicis i deixuplines i que recorregué tot l'occident cristià muntat en un burret» (Martí de Riquer 1984).

- «No oblidem, però, que ell només cercava una eficàcia missional, i que el preu literari que avui atorguem als seus sermons està precisament en relació amb aquesta eficàcia» (Martí de Riquer 1984).
- «[...] rere la visió sanadora ja [esmentada] més amunt, dedicà la seua vida a sermonar: a difondre la nova de l'adveniment immediat de la fi del món i, més encara, a intentar millorar el comportament moral dels seus coetanis, que havien de preparar-se per a un moment tan crucial per a les seues ànimes i per al gènere humà» (Vicent Ferrer 2013).
- «[...] l'abrandat predicador que de 1399 ençà —convençut que l'arribada de l'Anticrist i la fi del món eren imminents— va recórrer no sols la Corona d'Aragó sinó també bona part d'Europa, tot cercant la conversió dels infidels (és a dir: de les comunitats de jueus i de musulmans) i la correcció dels costums dels ja cristians» (Josep Lluís Sirera 1995).
- «Crist és ignorat, la societat està alterada i capgirada, i l'Anticrist està pròxim. Això pensaven els pares conciliaris —o feien com que ho pensaven—, i això pensava i predicava mestre Vicent Ferrer amb convicció absoluta» (J. F. Mira 2002).
- «Un objectiu que, si la gent no l'accepta moguda per estímuls positius —la caritat, la imitació de Crist, l'esperança de la glòria—, haurà de fer-ho per temor de la catàstrofe i del castic: o seguïu el camí de Jesucrist, o el judici de Déu caurà sobre vosaltres» (J. F. Mira 2002).
- «[...] la proximitat del judici final no impedeix, ans al contrari, que el predicador [sant Vicent] intente posar remei als mals concrets del món present, de la societat i de l'Església: i el remei és la fe, l'exemple de l'evangeli, la freqüentació dels sagraments, la pietat i la pràctica de la virtut. Aquesta és la doctrina perenne. I si els enemics de la salvació són l'error i el pecat, caldrà ser implacable en aquesta batalla, i acudir si cal a la imposició o a la repressió per la força» (J. F. Mira 2002).
- «No volia complaure, ni entretenir ni divertir el seu públic: volia commoure, atraure, impressionar i, si calia, instal·lar en l'audiència un terror saludable» (J. F. Mira 2002).

38 Resposta oberta. (L'arribada de fra Vicent era «ella mateixa un espectacle, amb una entrada solemne i multitudinària, el protagonista rodejat de gent ansiosa i excitada, i el seguici o "companyia" organitzant una processó i repetint cànctics penitencials. Més tard, o durant la nit, la població local podia unir-se a la desfílada dels disciplinants, amb ciris, cants i oracions, i amb l'espectacle de la flagel·lació dels penitents». Tot això preparava les ànimes per al sermó, en el

qual continuava l'exaltació emotiva amb l'ardor de la seua paraula, el to reprovatori i la teatralitat del predicador que impactava els assistents fins al punt que espiritualment quedaven fortament colpits. Les cròniques diuen que els efectes dels seus sermons eren les llàgrimes i els plors dels qui l'escoltaven.)

39 Fra Vicent criticava tots els vicis i ho feia amenaçant els pecadors que, si no se'n penedien, cremarien en el foc de l'infern eternament. De les seues recriminacions no se n'escapava ningú: aristòcrates, clergues, comerciants, llauradors; hòmens i dones eren censurats i convidats a la penitència.

40 El tema del sermó és l'adveniment de la fi del món.

41 L'objectiu era aconseguir reformar el comportament moral de l'auditori, de manera que es trobaren preparats per a afrontar la dura prova del juí final.

42 Actualització del text:

Bona gent, jo hui vull predicar-vos sobre la fi del món, sobre com este món acabarà ben prompte, d'ací a no res, i és sobre això que tractarà el sermó. Però, en primer lloc: «*Ave Maria*», etc. «*Prodigium*», etc.

Esta paraula proposada [este tema proposat], jo vos la vull explicar segons l'enteniment: sapieu, bona gent, que tota la llei vella [l'Antic Testament], aquella que Moisés donà al poble d'Israel, és una predicció [avançament, figura] de la nostra llei del Nou Testament. Ara, voleu saber com? Algunes vegades es pot veure açò que vos diré: quan un rei vol prendre muller, normalment la pren d'un altre regne; però com que ell no la pot veure [no coneix la seua fesomia], si no hi ha anat a conèixer-la, [ell] pregunta a aquells qui negocien el matrimoni com és ella, i per fer-se'n una idea millor, busquen un pintor que sàpia pintar bé i li encarreguen que la pinte en un quadro. I així es fa. I quan li han portat la imatge, ell la mira: «Oh, quina dona tan bonica que tinc!». I besa la imatge, per amor de la seua esposa, i la té penjada en una paret. Però, finalment, quan les noces estan fetes i ell ja té la muller en el seu palau, què fa? Deixa la imatge en una caixa i la hi guarda, però ja no la besa ni l'ama com feia abans, ja que no cal, perquè ja té l'esposa.

Doncs, així ha fet Déu, que feu la llei vella i la va donar a Moisés, i Moisés al poble jueu, perquè fora un avançament de la nova llei, així com el disabte ho és del diumenge. Ideo: «*Hanc amavi et quesivi a juventute mea*»¹ (*Saviesa*, 8 cap.). Que [l'Antic Testament] fora una imatge de la nostra llei [el Nou Testament], ho diu sant Pau: «La imatge de totes les coses s'hi con-

1.- «Això és el que he volgut i buscat des de la meua joventut.»

tenia» (Primera als Corintis, 10 cap.) «propter nos, in quos fines seculi devenerunt».² Però ara nosaltres la tenim ben guardada en la caixa amb tots els honors (oh, com governava Déu aquell poble antigament!), perquè ja tenim la nova, i seguim esta, no aquella, encara que l'estimem amb honor, així com vos he dit.

Doncs, si totes les coses de la vella llei són prefiguració de la nova, vegem si hi trobarem la fi del món. I jo dic que sí.

2.- «de manera que...»

-
- 43 Les tres parts de la *introductio thematis* són:
- L'enunciació de la matèria del sermó: «Prodigium et signum fecit per illum Deus».¹
 - La seua utilitat per a la vida dels oients: «Bona gent, jo hui vos vull preïcar de la fi del món, com aquest món finirà tost e ben tost, e brevissime; e d'açò serà lo sermó».
 - La invocació mariana preceptiva: «*Sed primo: "Ave Maria", etc.*».
- 1.- «Déu feu este prodigi i signe per ell.»

-
- 44 La *divisio thematis*.

-
- 45 Afirma el sant que els cristians s'han de guiar sobretot pel Nou Testament.

-
- 46 Que el Nou Testament és l'autèntica doctrina cristiana, l'Antic Testament n'és una prefiguració, una espècie de profecia de l'autèntica llei.

-
- 47 Exemple: el del rei que demana un quadro per a saber com és la dona amb qui es vol casar, però una vegada casats ja no el mira perquè té la dona real. Citació de dos *authoritas*: «"Hanc amavi et quesivi a juventute mea" (Sapientie, 8 cap.). E que fos figura de la nostra llei, sent Pau ho diu: "Omnia infigura contingebat illis"¹ (Prima ad Corintios, 10 cap.) "propter nos, in quos fines seculi devenerunt"».
- 1.- «Figurativament, tot això ja hi passava...»

-
- 48 L'exemple està explicat en valencià, les cites de les autoritats, en llatí. Els exemples formaven part de l'element didàctic del sermó i havien de ser completament comprensibles per a l'auditori, per això els exposava en una llengua propera. En canvi, el recurs a l'autoritat solia ser argumentatiu per a fonamentar les seues paraules en la Bíblia o en els pares de l'Església. En certa manera, la cita de l'autoritat tenia la intenció de demostrar alhora la saviesa del predicador i que ell era la veu de Déu, que s'expressava en llatí, llengua en què se celebra ven les misses i en què estava escrita la versió canònica de la Bíblia.

49 Bona gent.

50 En el llibre de l'Apocalipsi de sant Joan.

51 *Introductio thematis:*

1. Enunciació de la matèria del sermó: «*Pauperes ac debiles et cecos et claudos introduc huc*» (Luce, 14 cap.), etc. 2. Utilitat per a la vida dels oients: «Bona gent, hui vos preicaré del sant evangeli d'aquesta domínica present. Si plau a Déu, haurem moltes bones doctrines, etc.». 3. Invocació mariana preceptiva: «*Sed primo: "Ave Maria", etc.*»

Divisio thematis:

En lo sant evangeli de hui nos són mostrades quatre virtuts o excel·lències de Jesucrist: la primera, gloriosa llarguitat; la segona, graciosa caritat; la tercera, rigorosa equitat; la quarta, copiosa pietat. E de la tercera diu lo tema: «*Pauperes ac debiles, etc.*».

Inici de la *prosecutio*:

Primo, vejam la gloriosa llarguitat, en la qual se demostre que Jesucrist llargament done a nosaltres la sua glòria, e no escassament, que no és escàs, així com lo avar. Ara veus com ho diu lo evangeli: «*Homo quidam fecit cenam magnam*» usque «*missit hic punctus*».

52 Resposta oberta. (Es tracta que reflexionen sobre la importància dels gestos facials, la modulació de la veu i els moviments de diferents parts del cos en general en la comunicació quotidiana.)

53 Els *reportadors*, o *scriptors*, formaven part del seguici de fra Vicent i es dedicaven a copiar el que deia en els seus sermons, ja que ell no els escrivia prèviament. Les seues reportacions són importantíssimes perquè han esdevingut l'única forma de conèixer com eren els sermons de Vicent Ferrer.

54 Les intervencions del mestre Vicent eren autèntiques representacions teatrals en què usava una sèrie de recursos no verbals i paralingüístics, com els gestos, canvis de veu, onomatopeies i crits, etc., que difícilment poden representar-se per escrit.

55 Resposta oberta. (En tant que Vicent Ferrer improvisava els sermons, que els interpretava. Ara bé, els reportadors no podien incloure en els seus textos tots els matisos de la interpretació, com ocorre en les interpretacions musicals: la

partitura és una indicació de què s'ha de fer, però cada músic la interpreta d'una manera personal, que no hi apareix reflectida.)

56 Nominalment critica el pecat de la ira, caracteritzat per l'agressivitat i oposat a la paciència. Així, condemna el comportament dels progenitors que, per falta de paciència, no eduquen bé els seus fills i els inculquen l'agressivitat.

57 Als senyors (reis i nobles) que guerregen entre ells; pares i fills, marits i mullers, germans contra germans, que discutixen i disputen entre ells. I quant a l'educació, critica tant els pares com les mares ja que posen la llavor dels comportaments perniciosos de fills i filles. Per tant la crítica vicentina s'estén a tota la societat.

58 La societat està capgirada: res no és com hauria de ser. En compte de pau, hi ha guerra; en lloc de fraternitat i solidaritat, disputes. L'educació no es basa en l'amor pels descendents sinó en la negligència d'uns pares i mares aviciats que transmeten els vicis a la descendència. Açò és relaciona amb la degradació dels hàbits que generalment censurava Vicent Ferrer i amb la necessitat de redreçar estos comportaments perquè en l'adveniment de la fi del món suposarà el castic diví, etern.

59 Frases:

- «pres cendra de forn un gran colp».
- «e escampà-la per l'aire».
- «Lo forn és lo cor».
- «lo fill és ara contra lo pare, e per lo contrari, lo marit contra la muller, et ergo, germans contra germans, e los grans contra los xics».
- «Certes, sí. Doncs, sus així fan ara los pares e les mares a sos fills, per la mala vida que els ensenyen».
- «Mon fill, porta al costat dret aquesta dagueta, e si degú te diu "bif", tu di-li "baf"».
- «Ara vet, ma filla, així t'afaitaràs; vet, pren així lo mirall, e aquest pelet tira'l així».
- «E ma filla, així ballaràs, de costadet, e així faràs aquesta volta».

60 Moments:

- «La cendra calda és la ira que han ara los senyors, los uns als altres, e per ço ara los senyors han guerra los uns ab los altres».
- «Si ací havia dos camins, la u sens perill e l'altre tot perillós, di, bon hom: ¿si tu meties lo fill en lo camí perillós, donant-lo a ocasió que el maten, no series traïdor?».
- «Di, bon hom: has tu nengun fill?».

- «Mon fill, porta al costat dret aquesta dagueta, e si degú te diu "bif", tu di-li "baf"; mostra, mon fill, de qui és, e si et dien mala paraula, torna-la-li tantost».
- «E vosaltres dones, a vostres filles, què els ensenyau? Ah!».
- «E què li dius ara?».
- «E no veus tu que no hi està bé?».
- «La mare se fa alcavota de la filla; e aquest camí, on va? A infern, e tu e ella».

61 En frases com «Sabeu com se fa aquesta ira?», «Ara, sabeu com?» o «Si ací havia dos camins, la u sens perill e l'altre tot perillós, di, bon hom: ¿si tu meties lo fill en lo camí perillós, donant-lo a ocasió que el maten, no series traïdor?» devia assuavir la veu en tant que volia adreçar-se als oients per a rebre una resposta afirmativa captant la seua atenció.

En canvi en els exemples següents devia fer canvis en la veu per a caracteritzar els diferents personatges que representa o per a pronunciar les onomatopeies:

Di, bon hom: has tu nengun fill? «Ara ha sis anys, o set, o dotze anys.» E què li dius ara? «Mon fill, porta al costat dret aquesta dagueta, e si degú te diu "bif", tu di-li "baf"; mostra, mon fill, de qui és, e si et dien mala paraula, torna-la-li tantost.»

E vosaltres dones, a vostres filles, què els ensenyau? Ah! «Ara vet, ma filla, així t'afaitaràs; vet, pren així lo mirall, e aquest pelet tira'l així.» E no veus tu que no hi està bé? «E ma filla, així ballaràs, de costadet, e així faràs aquesta volta.»

La mare se fa alcavota de la filla; e aquest camí, on va? A infern, e tu e ella.

62 Emissor: Vicent Ferrer; receptor: l'auditori format per persones de totes les extraccions socials, però sobretot per gent humil; codi: lingüístic, bàsicament el valencià, però amb aportacions del llatí i, en molts casos, d'altres llengües romàniques; canal: l'aire, els sermons són discursos orals; context: l'espai en què es realitzava la predicació, en un lloc públic de la localitat. (A açò cal afegir-hi la gran influència patètica de la representació de l'arribada de la comitiva vicentina: el predicador famós, admirat i esperat que cavalca humilment un ase i el seu seguici de flagel·lants que aporta una profunda impressió apocalíptica. I encara formaria part del context tot allò que s'ha dit sobre la societat europea de la baixa Edat Mitjana.)

63 En el fet que era un emissor fiable per a l'auditori, que coneixia les seues expectatives. Sant Vicent utilitzava en els seus sermons tots els recursos, tant paralíngüístics (o espectaculars) com discursius, i l'auditori, finalment, se sentia satisfet de l'aportació del predicador.

-
- 64** Recursos:
- Planificació del text per a aconseguir la coherència, la claredat i l'assimilació del missatge per part de l'auditori.
 - Interpel·lacions constants a l'auditori (interrogacions, sentències, instruccions, exclamacions).
 - Ús d'estructures que faciliten la memorització: repeticions, estructures paral·leles, sentències...
 - Ús del llatí, com a llengua culta que expressa la veritat, i del valencià, la llengua popular que permet explicar la doctrina sagrada al poble.
 - Ús de les autoritats, de la Bíblia i dels pares de l'Església.
 - Ús d'exemples.
 - Intercalació de narració, diàleg i descripció, que feien la prèdica més amena.
 - Consells i juís de valor que influïen moralment en l'auditori.
-

- 65** Resposta oberta. (Els gèneres literaris es basen, segons el gènere de què es tracte, en la narració, la descripció, el diàleg i l'argumentació. L'alumnat pot posar exemples diversos per a justificar la resposta.)
-

- 66** Divertir l'audiència fent-los riure.
-

- 67** L'escenografia, la presència dels músics sobre l'escenari, la mateixa música que interpreten, la il·luminació, la manera informal com van vestits tant l'actor com els músics i la situació contextual de tractar-se d'un programa per a la televisió.
-

- 68** Gesticulació constant: mou, sobretot, els braços; mou les mans i els dits; balanceja el cos; canvia de lloc en l'escenari; assenyala l'auditori...
- Gestos culturalment relacionats amb significats molt concrets: de relacions sexuals; de llançar besos. Gesticulació facial: alçar les celles, traure els morros. Imitació d'una persona que busca el mòbil, que acaba en ball. Ball en diferents moments, acompanyat de cant. Canvi de la veu per a caracteritzar els personatges interpretats. Canvis bruscos en el to de la veu i en la rapidesa de l'elocució. Canvis de l'entonació de les oracions: «hi ha gent que ho és al menjar; a les relacions». Onomatopeies: «Zip, zip», «bi-ri-bí, bi-ri-bí» (imitació del so d'una flauta o dolçaina), «grrr». Exclamacions: «Ua!» / «Ah» / «Oh».
 - Referències genèriques a tots (totes les persones, la humanitat): «Tots som addictes a alguna cosa».

- Reproducció de diàlegs entre personatges que interpreta el monologuista (diàleg telefònic entre mare/pare i adolescent).
- Interpretació de personatges diferents, amb el consegüent canvi de veu.
- Ús d'exemples «jo vaig enganxar-me als mèdiums de la tele de les quatre del matí».
- Ús de la segona persona singular com a generalitzador.
- Interpel·lacions directes a l'auditori: «Podeu fer-ne un altre?» [d'aplaudiment] / «Oblideu[-vos] del típic ionqui dels anys huitanta» / «Bandidos! Quantes vegades mireu el Facebook al dia al mòbil?» / «No! No! Espereu, espereu!» / «Poble de Castelló».
- Convertir l'auditori en interlocutor: «Què més enganxa?» / «A tu t'ha passat, no, *carinyo*?»
- Adreçar-se a una persona particularment: «No, senyora».

69 Pràcticament tot són coincidències. La diferència es troba en els objectius dels dos, completament diferents, encara que els recursos emprats són els mateixos.

70 Perquè, encara que són textos escrits, els reportadors van intentar reproduir-hi tot allò que deia el predicador dominic de la mateixa forma com ho deia, i així, sense voler-ho expressament, van deixar uns documents que retrataven el llenguatge col·loquial del moment. Els altres escrits del segle d'or que ens han arribat no tenen la voluntat de reproduir la parla quotidiana: són textos altament formalitzats, bé perquè formen part de l'àmbit administratiu, bé per ser peces literàries.

71 Lèxic patrimonial precís i *vila, ciutat o regne, trametre un missatger, foll, variat: desmemorie, barba blanca e llarga fins a la cinta, preïcà, tres fills seus ab ses mullers, foc, aigua*

Sintaxi senzilla i espontània:

- «ell ha de costuma de trametre un missatger abans a avisar les gents»
 - «Déus volc destruir lo món per aigua»
 - «Bona gent, Déus vol destruir lo món, e així convertiu-vos!»
 - «E preïcà cent anys e no convertí sinó set ànimes: tres fills seus ab ses mullers, e sa muller»
-

Paraules desusades actualment:	<i>fol·l, desmemoriar</i> [perdre el coneixement], <i>apés</i>
Ús exclusiu del passat simple:	<i>volc, trametré, convertí, perdé, volgué, tallà-li</i>
Alternança de formes del passat simple més arcaic i més modern:	<i>volc/volgué</i>
Ús de paraules en llatí intercalades en un text en valencià	<i>primo, vide historiam in Biblia</i>
Cita de la Bíblia en llatí:	«Et vidi alteru, angelum euntem per medium celum, habentem evangelium eternum, ut evangelizar sedentibus super terram, et super omnem gentem, et tribum, et linguam, et populu dicens magna voce: Timete Deum et date illi honorem quia venit hora iudicii eius»
Antic article masculí:	<i>lo món, lo diluvi, los dotze tribs, lo Apocalipsi</i>
Posició del pronoms febles diferent a l'actual:	<i>tallà-li, dir-vos-he</i>

-
- 72** Una *hagiografia* és una biografia d'un sant, o d'una persona *santificable*.
-
- 73** A les que van escriure Pietro Ranzano, sant Antoni de Florència, Miquel Peres i Vicent Justinià Antist. A més, la gran quantitat de llegendes i miracles existents al voltant de la figura de sant Vicent són, en certa manera, encara que no estrictament, *hagiografies*.
-
- 74** Resposta oberta. (El seu raonament pot basar-se en el fet que habitualment les *hagiografies* contenen una gran quantitat d'informació fiable sobre la vida dels sants, però solen incloure també, com a fets reals, les actuacions miraculoses que s'atribuïxen als protagonistes.)
-
- 75** Resposta oberta.
-
- 76** Resposta oberta. (Poden dir que Vicent Ferrer fou un home eixut, amenaçador, convençut d'unes idees i obsedit per a portar-les a terme emprant els mitjans que calguera. Els seus sermons, lluny de ser amables, blasraven els seus contemporanis i els seus costums corromputs. Però amb el pas del temps, i sobretot a partir de la seua canonització (sant Vicent Ferrer va ser el primer sant canonitzat al nou regne cristià de València després de la conquesta del rei

Jaume) s'oblidaren o obviaren estes característiques i es potenciaren i magnificaren les anècdotes: els hagiògrafs ràpidament van posar les bases fermes per a construir la imatge vicentina que ara coneixem afegint a la seua biografia dades extraordinàries esdevingudes després de la seua mort: miracles i prodigis que sobrepassaven la seua figura històrica i augmentaven la llegenda. El poble valencià ha projectat en el seu sant, a través de creences, llegendes i representacions teatrals, el propi tarannà joiós, expansiu i alegre, amant de la sensualitat i de les festes sorolloses, de manera que al sant ben prompte se li van començar a atribuir els trets de taumaturg ocurrent, genial, planer, estimat, enginyós, omnipotent, famós i benefactor que, no exempt d'un cert aire entranyable i familiar, anava amb la seua burreta predicant pel món. Esta imatge respon, més que no a l'estricta i dogmàtica biografia històrica del predicador apocalíptic, al caràcter sensual, festiu, humorístic, extremat, palpitant, jocós i joiós que tòpicament caracteritza el poble valencià. Les llegendes vicentines, així doncs, són com un espill on a fi de comptes es projecta i es reflectix la personalitat col·lectiva dels valencians.)

-
- 77** **Miracle de la sabateta:** el xiquet Vicent Ferrer estava jugant amb uns amics quan a un d'ells li caigué una sabata dins d'un pou ben profund. L'infant començà a plorar temorós del castic que li cauria en arribar a casa sense la sabateta. Aleshores Vicent va fer pujar el nivell de l'aigua del pou i pogueren recuperar la sabata que hi surava.

Miracle de la Font Santa a Teulada: el sant va fer brollar aigua d'una roca per tal d'aplacar la set de la seua germana.

Miracle de la separació del vi i l'aigua: sant Vicent demanà a un taverner que aigualia el vi dels clients que li abocara directament el vi sobre l'hàbit, i va fer que el vi es quedara sobre la roba mentre que l'aigua que hi havia afegit el taverner, en canvi, caiguera a terra. D'esta manera, deixà en evidència els enganys del taverner.

-
- 78** Resposta oberta. (Es tracta de redactar una narració senzilla que mescle fets reals de la vida de cada persona amb uns altres de caràcter fantàstic.)

-
- 79** Els noms dels personatges que parlen escrits íntegrament amb majúscules (*llaurador, pare Vicent, Omar...*), els parlaments d'estos personatges i les acotacions, en cursiva i entre parèntesis «*Omar li besa l'escapulari*».

-
- 80** Omar és un morisc. Demuestra que vol convertir-se quan afirma «Vull ser cristià, ser bo».

-
- 81** El llec li diu a sant Vicent que Omar vol que el batege. Sant Vicent li respon que ell mateix (el llec) s'ha d'encarregar d'ensenyar-li la doctrina, d'introduir-lo en la fe cristiana, i així un *jorn* Omar podrà ser batejat.
-
- 82** Aprenent la doctrina cristiana i practicant-la en companyia dels altres cristians. Quan ho aconseguisca, podrà ser batejat amb el nom de *Bernat*.
-
- 83** La *companyia* a què es referix Omar és el seguici de penitents que acompanyava sant Vicent en els seus viatges de missió. Omar el que vol és poder formar-ne part un dia.
-
- 84** Proposa el nom de *Bernat* perquè sant Bernat també va ser un musulmà que es va convertir al cristianisme i s'arriscà a ser martiritzat.
-
- 85** Resposta oberta. (Per exemple: Ahmed ibn al-Mansur nasqué a Carlet i va ser un ambaixador del rei musulmà de València a Barcelona. Quan en tornava s'allotjà al monestir de Poblet i, després de dos dies d'estada al monestir, va demanar ingressar en l'Orde del Cister. Allà va ser batejat amb el nom de *Bernat*. Al cap d'un temps tornà a València amb la intenció de convertir la seua família al cristianisme i aconseguí que les seues germanes Zaida i Zoraida foren batejades amb els noms de Maria i Gràcia, però els tres van ser detinguts i executats prop d'Alzira. En l'actualitat Bernat, Maria i Gràcia són els sants patrons d'Alzira.)
-
- 86** El proselitisme s'observa quan sant Vicent encarrega al llec que inicié Omar en la religió però també quan el llec i Omar diuen que els agradaria acompanyar el sant en les seues missions i, fins i tot, quan el sant els respon que la millor forma de difondre la religió és practicant-la quotidianament. La pràctica quotidiana a què fa referència el sant és un exemple d'ortodòxia, com també ho és una afirmació anterior en què anima Omar a seguir l'evangeli per a poder ser batejat i tindre la gràcia de Déu.
-
- 87** No és complaent amb les peticions d'Omar i del llec sinó que els exigeix un comportament digne d'autèntics cristians. Apareix també, per descomptat, com una persona que ho subordina tot a la religió.
-
- 88** Maria Ibars és una escriptora valenciana del segle xx. Encara que el text reproduït es publicà en 1992, sabem que el va escriure molt abans. De tota manera, malgrat la distància en el temps i en el llenguatge, conserva els aspectes de la ideologia vicentina que hem tractat en l'activitat 86.

89 Mètrica: versos heptasíl·labs.

En una llar de pobresa

1 2 3 4 5 6 7

est infant ha mal nascut;

1 2 3 4 5 6 7

puix de la naturalesa

1 2 3 4 5 6 7

la clara llum, no ha pogut

1 2 3 4 5 6 7

rebre encara, sa feblesa

1 2 3 4 5 6 7

Rima consonant: ababa cddcd effef ghgh. El text s'estructura en quintets.

- 90 El poema usa el metre més habitual de la poesia popular, que és l'heptasíl·lab però se'n distancia en la rima ja que els poemes populars solen fer ús de rimes assonants i deixar versos sense rima.

- 91 Es dona una coincidència mètrica en els versos heptasíl·labs, però la rima del poema anterior no és assonant, sinó consonant i només rimen els versos parells. A més, en el poema anterior hi havia una alternança de versos masculins i femenins i en este tots els versos són masculins.

Donem gràcies a Déu

1 2 3 4 5 6 7

perquè oir-me s'ha dignat

1 2 3 4 5 6 7

i ens ha tramés el remei

1 2 3 4 5 6 7

que has vingut a demanar.

1 2 3 4 5 6 7

Si tots tinguérem present

1 2 3 4 5 6 7

la doctrina que ensenyà

1 2 3 4 5 6 7

-
- 92 El miracle de sant Vicent, que torna la vista a un nadó cec.
-
- 93 És benigne, pietós i amable amb els pobres (la «pobreta llar» on ha nascut el xiquet o que es concentra en una oració de petició sincera per a beneficiar el nadó). Es mostra humil quan ha realitzat el miracle donant gràcies a Déu, a qui considera l'autèntic responsable de la meravella, però confiat en la seua autoritat religiosa i moral.
-
- 94 Com en els sermons, rememora els fonaments de la fe cristiana per tal que les persones presents els recorden i els posen en pràctica, a més demana penediment i la realització de penitències: en definitiva, es mostra com un predicador, donant consells a qui l'escolta, però ací ho fa en un to més amable que en els sermons.
-
- 95 Resposta oberta. (A Agullent es representa el miracle pel qual el sant alliberà el poble de la pesta. A Xirivella s'encarreguen d'organitzar la representació els Clavaris de l'Altar de Sant Vicent Ferrer. A Sant Vicent del Raspeig es representen des de l'any 1996 i a Algemesí es va recuperar la representació en 2004. També se celebren representacions anuals a Riba-roja de Túria, Mislata, Meliana, la Canyada, Lliria i l'Eliana. En 2018 s'ha representat per primera vegada un miracle vicentí a Benidorm.)
-
- 96 Identifica les representacions dels miracles amb l'esclat de la primavera, estació de l'any en què es realitzen («flor i llum, albadà»), amb la festa («traca», «alegria i coloraina») i amb la profunda religiositat dels valencians envers el seu sant («fervor que vessen els cors»).
-
- 97 Amb l'esclat de la primavera.
-
- 98 La representació dels miracles es realitza en el mes d'abril, a l'inici de la primavera. Els intèrprets són xiquets, que estan, també metafòricament, en la primavera de la vida.
-
- 99 L'anomena *frare*, en tant que era monjo dominic; s'hi referix com el que «tant sabia honrar-la [a València]» per ser un dels valencians més il·lustres de la història, i, finalment, li diu *fill* («València per a son Fill») perquè Vicent Ferrer hi va nàixer.

- 100 Es referix a dos miracles atribuïts a sant Vicent: el del mocadoret i el de l'obrer al qual deixà suspès en l'aire quan queia des de dalt de l'edifici on estava treballant.
- 101 Identifica València amb un jardí, i remet, també, a la primavera i al tòpic de la ciutat dels jardins i les flors. A més, és una ciutat alegre i festiva que «de goig esclata» en una clara referència als focs d'artifici, tan estimats en el Cap i Casal. També la considera «ciutat benaurada», afortunada per la presència del sol («que adora el sol») i, finalment, és lleial al sant, al qual continua venerant i honorant («sap els fervors guardar / del que tant sabia honrar-la»).
- 102 Durant les quatre primeres estrofes, octaves líriques, el jo poètic és el mateix sant Vicent, que explica com l'entenen per tot Europa quan parla valencià, com estima *nostra* llengua i els efectes que aconsegueix en els seus sermons. Però en la quarteta final sant Vicent passa a la tercera persona i en lloc del jo poètic apareix el *tu líric* plural («Parleu») que s'identifica amb la totalitat de la societat valenciana.
- 103 A l'anomenat *do de llengües*, segons el qual sant Vicent va predicar sempre en valencià, fins i tot fora de la Corona d'Aragó, però, tot i així, els oients d'arreu on predicava l'entenien. Este mite apareix en tota la primera octava i en els versos «l'idioma vernacle / en què predique jo» i «tots per oir-la venen / —miraculosa veu—, / l'escolten i l'entenem, / perquè és la veu de Déu!».
- 104 En la seua tasca missional arreu d'Europa, i també en els magnífics efectes que produïa en els seus oients («mai no parle debades, / i arboren les fogueres / de la fe en ànims febles / i esperits infidels, / i capte braus deixebles / i encenc els nous anhels») i en la fidelitat que servà a la seua llengua.
- 105 Encén els ànims, emociona l'audiència i aconsegueix conversions d'infidels i adhesions a la missió de persones que ja eren cristianes.
- 106 En el fet de parlar precisament en valencià, llengua que facilita la comprensió i que és divina, segons el text: «perquè és la veu de Déu!» i «la llengua del miracle, / de la comprensió».
- 107 Defensen la llengua les expressions citades en l'activitat anterior més tota la quarteta final del poema, en què s'encoratja el seu ús amb èmfasi.

108 Resposta oberta. (Es tracta de relacionar la publicació del poema amb el període del franquisme, en què la llengua estava reprimida: hi havia poques possibilitats de publicació i generalment només s'aconseguien permisos per a publicacions de caràcter folklòric, històric o religiós. Molts autors aprofitaven publicacions d'este tipus per a transmetre uns missatges d'estima i defensa de la llengua que altrament no haurien pogut publicar.)

109 Resposta oberta. (Ací haurien de fer una arreplega de les característiques llegendàries que la tradició valenciana ha anat atribuint al sant: taumaturg, agraciat amb el do de llengües, bondadós, il·luminat...)

110 Resposta oberta. (En principi haurien de preguntar-li sobre la seua intervenció en fets històricament destacats, com el compromís de Casp, i sobre les seues predicacions, el seu model de vida...)

111 Resposta oberta.

112 Resposta oberta.

113 a) Albert Toldrà compara sant Vicent amb el grup de música pop anglés The Beatles, ja que tant el valencià com els anglesos aconseguen fer plorar d'emoció els seus seguidors. Joan Francesc Mira també el compara amb les estrelles del rock actuals, per la gran quantitat de seguidors que tenen i per les grans audiències que aconseguí, similars a les dels concerts de rock en l'actualitat.

b) Resposta oberta. (L'alumnat haurà de reflexionar sobre la gran popularitat i influència de què gaudia Vicent Ferrer i l'admiració i expectació que provocava entre els seus contemporanis, tant per la seua faceta homilètica i la fama de taumaturg com per la seua influència política.)

c) Resposta oberta.

MATERIAL DIDÀCTIC

PER AL PROFESSORAT DE BATXILLERAT

METODOLOGIA

Orientacions didàctiques

1.1. Metodologia general i específica.

Recursos didàctics i organitzatius

Com a orientacions metodològiques generals que cal aplicar en l'ensenyament secundari, en primer lloc, es partix de tres principis: principi de qualitat, principi d'esforç i principi d'eficàcia.

A estos principis bàsics cal afegir-hi les fonts curriculars: sociològica, psicològica, pedagògica i epistemològica, tenint en compte que la font psicològica i la pedagògica constitueixen la base de la metodologia que seguirem.

L'aprenentatge entés com a *construcció de coneixements* és el plantejament que rau en el desenvolupament d'esta programació didàctica. Es concep que l'alumne és agent actiu de la construcció dels coneixements

i s'entén l'aprenentatge com a l'apropiació d'uns sabers que s'interrelacionen amb uns coneixements adquirits, en un procés complex de construcció i reconstrucció. Este procés es desenvolupa en la interacció social que té lloc en l'aula entre el professor i els companys, i també en interacció amb els continguts a aprendre.

L'aprenentatge ha de ser *significatiu* perquè l'alumne establisca vincles substantius i no arbitraris entre el nou contingut a aprendre i el que ja es troba en l'estructura cognitiva de la persona. Els aprenentatges conceptuals han de tindre una correlació amb els procedimentals per no caure en l'abstracció i aturar la motivació de l'alumne. Esta motivació, cal fomentar-la amb la presentació dels continguts per mitjà de textos i activitats lligats als seus interessos i que recreen situacions contextualment properes i recognoscibles per l'alumnat.

El personal docent actua com a dinamitzador del procés d'ensenyament-aprenentatge alhora que l'alumnat s'hi implica. L'alumnat ha *d'aprendre a aprendre*. Este fet implica l'adquisició d'estratègies cognitives de planificació i autoregulació.

La *interdisciplinarietat* evita possibles repeticions de continguts, raó per la qual és important coordinar la programació amb les de les diferents assignatures de l'àrea de llengües. A més, tots els continguts treballats han de contribuir a l'objectiu global que és l'adquisició de les competències clau.

1.2. Orientacions metodològiques de l'àrea de llengua

Pel que fa a l'àmbit lingüístic, les orientacions metodològiques faran èmfasi en l'ús

de la llengua, en la seua funcionalitat i en el que s'aconsegueix utilitzant-la. L'ús de la llengua és una activitat intencional i és la intenció la que es constituïx en motor de les activitats discursives. La paraula clau que definix esta nova visió de la llengua i que s'oposa a l'anterior és *comunicació*. L'ús i la comunicació són el veritable sentit últim de la llengua i l'objectiu real d'aprenentatge.

Segons este nou plantejament, aprendre llengua significa aprendre a usar-la, a comunicar-se, o si ja se'n sap, aprendre a comunicar-se millor en situacions més complexes o compromeses. La gramàtica i el lèxic passen a ser els mitjans tècnics per a aconseguir este propòsit.

L'ensenyament d'una llengua implica l'exercitació dels processos cognitius complexos: comprensió i producció. La metodologia per a l'àrea propicia i necessita la realització d'activitats molt vinculades a allò cognitiu: recerca de la idea central, jerarquització d'idees, organització lògica del discurs, etc.

El concepte de competència comunicativa implica la competència pragmàtica. L'alumnat ha d'assolir les convencions pragmàtiques per a intervenir en el discurs de manera adequada.

Finalment, l'ensenyament del valencià ha de fomentar la creativitat i l'hàbit lector.

1.3. Activitats i estratègies d'ensenyament i aprenentatge

L'aprenentatge se sustentará en un seguit d'activitats que es concretaran en el desenvolupament de la unitat didàctica. De manera general presentem la classificació:

- a) **De contacte:** abans d'abordar un contingut nou, el material de treball

planteja, en un fragment previ a la teoria i la pràctica, els dubtes que possiblement tindran els xiquets i les xiquetes amb relació al tema que s'hi treballarà.

- b) **De reforç:** activitats simplificades (fitxes de reforç, adaptacions curriculars...).
- c) **De consolidació de continguts:** activitats de discriminació i reconeixement i activitats de producció (elaboració d'exposicions orals, textos de diferents tipologies). Dificultat mitjana.
- d) **D'ampliació:** en alguns apartats es presenten activitats adreçades a l'alumnat amb més capacitat o amb un ritme de treball més ràpid, a més de les fitxes d'ampliació (en atenció a la diversitat).
- e) **D'autoavaluació:** activitats que evocuen els continguts treballats en la unitat amb l'objectiu que docent i alumnat controlen els avanços aconseguits i preparar la prova objectiva, a més, de diversos models d'avaluació per continguts i per competències.

1.4. Competències clau

El terme *competència* indica la capacitat d'un individu per a reorganitzar allò après, per a transferir-ho a noves situacions i contextos. L'adjectiu *clau* indica la seua rellevància en el procés d'ensenyament-aprenentatge. Les competències exercixen un paper d'enllaç entre la definició dels objectius i la selecció dels continguts.

Les competències clau es caracteritzen perquè:

- Són aplicables a l'ensenyament obligatori.
- Constituïxen uns mínims que proporcionen, tant als professors com als centres educatius, referències sobre els principals aspectes en els quals cal centrar els esforços.
- S'insistix en l'enfocament interdisciplinari en el procés d'ensenyament-aprenentatge.
- Suposen la capacitat per a usar funcionalment els coneixements i les habilitats adquirits, la qual cosa implica comprensió, reflexió i discerniment.

Les competències clau es classifiquen en bàsiques o disciplinars i transversals.

Bàsiques o disciplinars	1. Competència en comunicació lingüística 2. Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia
Transversals	3. Competència digital 4. Competència d'aprendre a aprendre 5. Competències socials i cíviques 6. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor 7. Consciència i expressió cultural

Contribució de l'àrea de valencià a l'adquisició de les competències clau

L'àrea de Valencià: Llengua i Literatura té com a meta el desenvolupament de la capacitat per a interactuar de manera competent per mitjà del llenguatge en les diferents esferes de l'activitat social. Per tant, contribuïx d'una manera decisiva al desenvolupament de tots els aspectes que constitueixen **la competència en comunicació lingüística**. És a dir, contribuïx a adquirir les destreses necessàries en les quatre grans macrohabilitats lingüístiques que es concreten en les microhabilitats següents.

DIMENSIÓ	ACTIVITATS
COMPRESIÓ ORAL	<ul style="list-style-type: none"> • Respondre qüestions sobre una determinada informació verbal. • Expressar verbalment el contingut d'una audició o exposició oral. • Desenvolupar verbalment la informació de textos, gràfics, dibuixos, imatges... • Traduir a diferents codis la informació obtinguda oralment: escrits, esquemes, mapes conceptuals... • Distingir la informació rellevant de la complementària.
EXPRESSIÓ ESCRITA	<ul style="list-style-type: none"> • Efectuar dictats apropiats al nivell. • Fer resums dels continguts tractats. • Elaborar composicions sobre temes d'actualitat social. • Respondre per escrit qüestions plantejades. • Copiar informació extreta de diferents fonts. • Usar diferents fonts d'informació en l'elaboració dels escrits.
COMPRESIÓ ESCRITA	<ul style="list-style-type: none"> • Elaborar resums o mapes conceptuals. • Expressar verbalment les idees principals d'un text escrit. • Respondre qüestions plantejades sobre un text escrit. • Expressar mitjançant diversos canals comunicatius la informació d'un text: cançons, expressió corporal... • Usar diferents fonts d'informació per a ampliar coneixements i vocabulari.
EXPRESSIÓ ORAL	<ul style="list-style-type: none"> • Llegir en veu alta, de manera individual i col·lectiva, sobre diversos temes. • Debatre sobre qüestions relacionades amb l'actualitat i els interessos de l'alumnat. • Planificar i efectuar exposicions i conferències orals individuals, en grup xicotet o en grup gran. • Respondre verbalment a qüestions plantejades a classe. • Produir missatges orals utilitzant diversos registres i fonts d'informació.

A més, l'assignatura de Valencià: Llengua i Literatura també contribuïx a l'adquisició de la resta de competències. De manera articular a la competència de la **consciència i expressió cultural**.

OBJECTIUS

1. Conèixer el context històric en què visqué sant Vicent Ferrer.
2. Conèixer la figura de sant Vicent Ferrer i la seua transcendència històrica.
3. Identificar les característiques de la literatura religiosa medieval.
4. Conèixer l'obra literària escrita del sant valencià.
5. Conèixer el gènere argumentatiu del sermó: objectius i estructura.
6. Identificar els recursos lingüístics i paralingüístics dels sermons de sant Vicent Ferrer.
7. Vincular els sermons vicentins amb el seu context social, cultural i històric.
8. Analitzar i interpretar un sermó complet o un fragment (situació comunicativa, les propietats textuais i la informació no verbal).
9. Conèixer i valorar críticament la visió llegendària popular de sant Vicent Ferrer.
10. Conèixer la literatura popular i culta inspirada en la figura del sant.
11. Conèixer i identificar el subgènere teatral del miracle.
12. Valorar la pervivència de la llengua en manifestacions literàries populars com els miracles i la poesia.
13. Usar autònomament fonts de consulta impreses i digitals i extraure'n la informació requerida.
14. Desenvolupar la sensibilitat artística i literària, i el criteri estètic, com a fonts de formació i enriquiment cultural.
15. Fomentar la igualtat efectiva de drets i oportunitats entre hòmens i dones, analitzar i valorar críticament les desigualtats i les discriminacions existents, i en particular la violència contra la dona i impulsar la igualtat real i la no discriminació de les persones per qualsevol condició o circumstància personal o social, amb atenció especial a les persones amb discapacitat.

CONTINGUTS

1. Biografia de sant Vicent Ferrer.
2. Presència dels valors religiosos en la cultura medieval.
3. La influència dels ordes religiosos en la societat de l'Edat Mitjana.
4. La dependència mútua del món religiós i del polític en l'època.
5. El món convuls de fra Vicent Ferrer.
6. La formació, religiosa i acadèmica, de Vicent Ferrer.
7. Els compromisos socials del mestre Vicent.
8. La llengua de sant Vicent Ferrer.
9. Sant Vicent Ferrer, escriptor.
10. Sant Vicent Ferrer, predicador. Els sermons.
11. La memòria —literària i artística— de sant Vicent Ferrer.
12. Sant Vicent Ferrer, patró dels valencians.
13. La literatura i el teatre. Els miracles.

- 14. Els textos orals i la seua transcripció en l'escriptura.
- 15. Tipus de textos.
- 16. Dramatització de textos.
- 17. Adquisició d'habilitats creatives.
- 18. El treball cooperatiu.
- 19. La literatura i les altres arts.
- 20. Valoració de l'aportació de sant Vicent Ferrer a la nostra cultura, llengua i literatura.

AVALUACIÓ DE L'ALUMNAT

L'avaluació es pot definir com a l'anàlisi del procés d'ensenyament-aprenentatge que permet verificar la coherència i el grau d'eficàcia amb què s'han de concretar cadascun dels passos de l'esmentat procés i ajustar l'ajut pedagògic a les característiques individuals de l'alumnat. El primer referent que cal tenir en compte en el procés avaluatiu són els criteris d'avaluació marcats en el currículum.

4.1. Criteris d'avaluació

1. Situar cronològicament sant Vicent Ferrer i contextualitzar la seua actitud religiosa i les seues intervencions polítiques.
2. Conèixer i analitzar la imatge popular del sant valencià en la societat valenciana.
3. Identificar, en un text donat, les característiques de la literatura religiosa.
4. Identificar, en un text donat, les característiques de l'humanisme.
5. Analitzar els elements de la situació comunicativa, les propietats textuais i la informació no verbal d'un sermó o d'un fragment.
6. Analitzar la forma i el contingut d'un sermó o fragment, atenent els recursos expressius i la intenció de sant Vicent Ferrer.
7. Analitzar críticament textos lírics d'autoria masculina o femenina, per a explicar l'evolució diacrònica de les formes literàries, per mitjà de treballs que presenten la literatura com un producte lligat al seu context històric i cultural
8. Interpretar, utilitzant les tècniques del comentari literari, obres completes o fragments, justificant la vinculació del text amb el seu context, la pertinença a un gènere literari determinat, analitzant la forma i el contingut, descobrint la intenció de l'autor i reconeixent l'evolució de temes i tòpics; i expressar raonadament les conclusions extretes per mitjà de l'elaboració de textos estructurats.
9. Fer ús de tècniques de síntesi de la informació.
10. Analitzar les propietats textuais per mitjà del comentari pragmàtic de textos.
11. Aplicar les normes ortogràfiques i gramaticals en la revisió i millora de les produccions escrites.
12. Conèixer i usar en la lectura i escriptura de textos d'un lèxic formal, especialitzat i precís.

SOLUCIONARI

- 1**
- a) Resposta oberta.
 - b) Perquè la seua activitat principal —el seu ofici— era predicar, i ho feia davant d'un públic ben nombrós.
 - c) Resposta oberta.
 - d) El dilluns següent al dilluns de Pasqua.
Resposta oberta.
 - e) Respostes obertes.
 - f) Un frare dominic, valencià, que va dedicar-se a l'estudi i a ensenyar filosofia i teologia. També era sacerdot i, a partir de l'any 1389, es dedicà a la predicació.
Entre 1350 i 1419.
 - g) Resposta oberta.
 - h) A unes obretes teatrals que, de fa molt de temps, es representen a València —i a alguns pobles— per la festa de Sant Vicent. En cadascuna d'estes obretes s'escenifica un miracle del frare valencià.
Resposta oberta.
 - i) Text argumentatiu. Els anomenats *arguments*. N'hi ha de diverses classes: d'autoritat (un dels més usats pel predicador dominic), de causa-conseqüència, basats en exemples, etc.
 - j) Les particularitats que els diferencien són, principalment, la presència contínua del *diàleg* i que molts detalls (externs i interns) els coneixem per les *acotacions*. La història no hi està contada, sinó *representada*.
 - k) Resposta oberta.
 - l) Resposta oberta.
 - m) Bàsicament a l'estudi i a l'oració; els que, a més, eren sacerdots també feien la cura d'ànimes, és a dir, confessar, fer missa...
 - n) Rebia el nom de Regne de València i formava part de la Corona d'Aragó.
Amb els altres territoris de la Corona: Catalunya, Aragó, Mallorca...
-
- 2**
- a) El dominic va viure en una època en què la nostra llengua i cultura gaudien de tots els privilegis, ja que era la llengua oficial. A més, és l'època dels nostres grans escriptors: Jordi de Sant Jordi, Ausiàs March, Joanot Martorell, Isabel de Villena, Jaume Roig...
 - b) Era notari.
 - c) Tenia la formació més completa del moment: el trívium i el quadrívium. Vicent Ferrer començà a formar-se en el convent de l'Orde de Predicadors a València i, posteriorment, en les millors universitats de l'època: Lleida, Barcelona i

Tolosa de Llenguadoc.

- d) L'anomenat *Cisma d'Occident*.
- e) Primer foren amics i, quan Pero de Luna fou elegit papa, va cridar Vicent Ferrer a la cort pontifícia, perquè li fera de confessor i de teòleg.
- f) Resposta oberta. (Per exemple: el somni que tingué a Avinyó despertà, en la seua ànima de predicador, la voluntat de llançar-se a evangelitzar tots els humils de la vella Europa i a convertir jueus i moriscos per tot arreu.)
- g) Se'ns ha transmés per tradició que sant Vicent era entés per tots els públics, no sols del nostre domini lingüístic sinó d'altres. Un fet considerat miraculós...
- h) Hi va estar com a compromissari per a elegir el nou rei. I, pel seu prestigi, li va ser encomanada la lectura de l'acord final.
- i) A més de la seua consideració pública per reis i papes, i pels jurats de València, va fer-se molt famós pels seus sermons arreu d'Europa i, més encara, pels seus miracles, tants i tan variats...
- j) Els primers *hereus*? Els valencians, i també ho són els seus companys de l'Orde de Sant Doménec i, per extensió, tots els fidels cristians.

- 3
- a) Resposta oberta.
 - b) Primerament: la vida del frare Vicent, un predicador únic, d'un èxit aclaparador; però, tot s'ha de dir, un poc amenaçador amb el tema de la fi del món; finalment, la *memòria* que el poble en guarda: miracles i llegendes.
 - c) J. F. Mira ho diu perquè, popularment, sant Vicent és un miracler singular i poca cosa més: no se li coneix, posem per cas, les seues responsabilitats públiques, els seus llibres, la ingent quantitat de sermons que va fer (uns quants ens han arribat, però la gent no els ha llegit)...
 - d) El fragment s'ha d'introduir-hi després de la frase en què es parla d'un predicador amb èxit.

- 4
- a) Resposta oberta. (En la part superior de la portada apareix el filacteri amb la frase més coneguda de sant Vicent: «Timete Deum et date illi honorem, quia venit hora iudicii eius» (Temeu a Déu i honreu-lo, perquè s'acosta el dia del seu juí). Vicent Ferrer porta al cap una corona (és, abans de res, un sant); té el seu famós *dit* índex de la mà dreta alçat (advertidor o amenaçador); en l'esquerra, hi ha un llibre: la Bíblia, que l'acompanyava sempre, i el sant va vestit amb l'hàbit del seu orde: capa negra i vestit blanc. També apareix el títol del llibre *En el món de sant Vicent Ferrer*, tema que ocupà els estudiosos de les jornades universitàries dedicades a fra Vicent.)
 - b) Resposta oberta. (Respon als temes que s'hi tracten: l'època del sant, la diversitat lingüística en els seus sermons, la pedagogia de la predicació, la

situació de l'Església... i un estudi dels gravats que recullen diversos aspectes de la vida del pare Vicent.)

- c) Primer, la famosa frase i, després, la corona (símbol del cel).
- d) A dalt de tot: «Timete Deum et date illi honorem, quia venit hora iudicii eius».
- e) Resposta oberta. (La de predicador de l'evangeli —la bona nova— i la d'anunciador de la proximitat de la fi del món.)

- 5 a) La fama de miracler des que va nèixer; les seues virtuts i formació teològica; la pertinença a l'orde dels dominics; que era filòsof i teòleg; que anava i venia pel món cristià; el somni d'Avinyó que li canvià la vida: a partir del qual es dedicà a predicar la penitència...; el seguici que el precedia en les seues prèdiques —deixuplinant-se—; el públic enfervorit que l'escoltava; l'anomenat *do de llengües* (tota la gent l'entenia); la tornada a València —«ciutat de l'horta lluminosa»—, i la seua mort a Vannes, el dia 5 d'abril.
- b) En l'estrofa vi.
- c) A partir del somni d'Avinyó (estrofa iv).
- d) Es diu que era lletrat, filòsof i teòleg, que va escriure diversos tractats morals i que disputava amb un filòsof famós de l'època, Guillem d'Occam, a les idees del qual oposava la doctrina de sant Tomàs d'Aquino.
- e) El que n'hem dit adés: hi parla del seguici que el precedia en les seues prèdiques —deixuplinant-se i fent cants de penitència—.
- f) Resposta oberta.

- 6 a) Hi ha molts substantius (*honors* i *glòries*) i adjectius *repetits*; altres adjectius insistixen en la idea del substantiu (*virtuts meravelloses*); trobem excessiva adjectivació, frases molt llargues i amb tendència a dur el verb al final (tret llatinitzant)...
- b) Resposta oberta.
- c) Resposta oberta.
- d) Les aspres penitències físiques que s'aplicava durant les nits; que dormia en dures posts i amb una pedra de coixí...
- e) Resposta oberta.

- 7 Resposta oberta.

- 8 a) Els frares dominics estudiaven molt, participaven en debats públics, ensenyaven en les universitats..., la seua singularitat entre els altres ordes d'origen

medieval era «precisament la seua insistència en l'estudi metòdic, en la formació intel·lectual com a base de la predicació, i en la intervenció en activitats acadèmiques i civils».

- b) Els frares dominicans, i fra Vicent entre ells, «predicaven, participaven en debats públics, ensenyaven a les universitats, feien de guardians de la doctrina i si calia d'inquisidors [...], i actuaven sovint com a consellers dels governs urbans, dels prelats i dels prínceps».
- c) Resposta oberta. Malauradament, no; predomina, en la imatge popular del sant, quasi totalment, la faceta de miracler i la de predicador.
- d) Resposta oberta.

9

1.

1r. [El rei] = Mestre Vicent: Nós hem desitjat molt parlar amb vós d'algunes coses que, per carta, no ens pareix convenient explicar-vos. Per això vos preguem afectuosament que, per la nostra satisfacció, vingueu a visitar-nos, si penseu que podeu servir-nos i complaure'ns. I serà per a Nós un gran plaer. Datat a Barcelona, amb el nostre segell secret, a 22 de gener del 1409. El rei Martí. Adreçat al frare Vicent Ferrer, mestre en teologia.

2n. Hem rebut una carta vostra en què ens comuniqueu la vinguda que mestre Vicent ha de fer prompte a esta ciutat per a predicar el sant evangeli, de la qual cosa hem tingut un grandíssim plaer, per tant com la predicació... farà un gran bé per a revocar discòrdies, odis o amors desordenats que hui regnen... i són la causa de dur esta ciutat a la destrucció, tant per llagues, ferides, morts, com per robatoris d'albergs quasi a la llum del dia.

2.

- a) Evidentment, perquè —segons afirma el professor Narbona— «les actuacions [del pare Vicent] que preveien reconciliar els sanguinaris bàndols, no obtingueren resultats perdurables quedant-se limitades a efímeres treves».
- b) En 1406, Martí l'Humà, «després de suspendre les eleccions, nomenà directament els jurats». Més tard, «la profunda reorganització del sistema de provisió de càrrecs de jurats consellers que aplicà Ferran I es considerà l'inici d'una política reial [i real] de conciliació».

10

a) Resposta oberta.

L'última, per exemple:

SANT VICENT. Beneït siga el Senyor!

anem, doncs, al temple sant

a confirmar esta unió...

i anunciar a tot el regne

que sou ja germans de cor.

- b) Resposta oberta.
- c) El fragment se situa al final de la història: el pare Vicent ja hi ha aparegut, i també ha fet el miracle i s'han fet les paus.
- d) Fa el paper de tots els miracles: solucionar el problema, per complicat que siga; en este cas, posar pau entre germans. Dels diversos arguments, caldria que en destacaren dos: entre cristians no cap l'odi; entre els germans valencians, tampoc (açò significa «acatar el penó —el de la Conquesta, símbol oficial de la nova nissaga valenciana»), i també «les angústies» que causaven les discòrdies en la població (morts, fins i tot).
- e) Resposta oberta.

-
- 11 a) A més de les pacificacions en diversos casos de bandositats socials —a València i a Catalunya—, el pare Vicent tingué rellevància en el Compromís de Casp, del qual va formar part com a compromissari per a elegir el rei. L'altre gran esdeveniment en què va ser protagonista destacat fou en el Cisma d'Occident. Primerament, va ser partidari del papa d'Avinyó (a favor d'esta posició va escriure el *Tractat sobre el Cisma modern de l'Església*), però, finalment, per la unitat de l'Església, abandonà el seu amic el papa Luna i va ser encarregat de proclamar la sostracció de l'obediència a este papa.
 - b) Per la seua consciència, en primer terme, i pel bé suprem de la unitat de l'Església —era ben conscient dels mals que comportava la duplicitat del papat—; i, en segon terme, pel bé del regne. A més, del respecte a l'acord de Casp, que considerava *just*.
 - c) Resposta oberta.

-
- 12 a) La dedicació del llibre al rei. Vicent Ferrer era conscient de la importància del paper de la monarquia en l'acabament del Cisma.
 - b) Abandona el palau papal i es dedica a la predicació en cos i ànima (en els sermons deia que el cisma era perjudicial per a la comunitat cristiana).
 - c) Vicent Ferrer va llegir, a Perpinyà, el document en què «es proclama la sostracció d'obediència al papa d'Avinyó».

-
- 13 a) Ensenyar al lector —futur predicador— que «qui vulga edificar el proïisme amb paraules, primer ha de posseir en ell mateix tot el que ha d'ensenyar als altres; de no ser així, a penes aprofitarà».
 - b) Quan sentes el **rellotge** aparta de seguida **tota peresa**.
 - c) Per la vesprada **considera en general de no vetlar** molt.
 - d) Resposta oberta.

-
- 14 a) Resposta oberta.
 b) En el gravat apareix el pare Vicent sermonant a un públic ben variat, i en un espai obert.
 c) Resposta oberta.
-

- 15 a) Perquè «algunes mostres escrites, notablement fidels, dels seus sermons» ens han arribat gràcies al fet que «al peu de la trona on predicava el dominic, dos oients proveïts de paper i ploma» prenen els apunts corresponents, és a dir, els sermons que ara podem llegir.
 b) Per «haver-se ajustat [...] a les condicions socials en què es produïa [la predicació] i d'explotar-ne els ressorts emotius amb una astúcia retòrica inigualada». Es veu que no li mancaven —al sermonaire dominic— coneixements de psicologia col·lectiva.
 c) «El joc amb l'idioma» vol dir que «Hi ha en els sermons en la seua llengua nadiua, la vivesa expressiva [...], el sabor directe, la dicció deixada als impulsos del moment, [...] n'hi ha fragments que només interessen per la gràcia eloqüent.»
 d) Bàsicament la rellevància de la veu, del gest i la mímica, detalls difícilment transportables al mode escrit; per això parla de la *partitura*. Literalment els *trucs vocals*: «El to, les inflexions i les pauses, els trànsits bruscos del crit al murmurí confident, la imprecació estentòria, i tota mena de jocs practicables amb la paraula dita».
 e) La *partitura* que tenim són les paraules, però no els recursos no verbals: entonació, mímica...
 f) L'habilitat mimètica de Vicent Ferrer residia en l'«eloqüència de les seues mans, de la seua cara, de les seues actituds totes, reforçava el sentit i la plasticitat del que deia».
-

- 16 a) Feia missa cantada (*alta*) i predicava meravellosament; després hi havia una processó amb molta gent.
 b) De menut, senzill, i ingenu. Era molt devot i nombrós: entre set i vuit mil persones.
 c) En la missa només devien haver-hi entre set i vuit mil persones; en la processó n'hi havien de vint-i-cinc mil en amunt.
-

- 17 a) No; només «gent de cultura», notaris o clergues. En aquella època hi havia poca gent que sabia de lletra.
 b) Els deien *reportadors*.
 c) Resposta oberta.

-
- 18** a) Resposta oberta.
- Ací hi ha un apunt:
- els manaments de Déu, la misericòrdia i l'amor al proïsme, la penitència...
 - el luxe, la saviesa necessària per a viure virtuosament, la responsabilitat dels governants, el sexe, les tradicions folklòricoreligioses, les supersticions, els diferents espais de l'altre món: l'infern, els llimbs, el purgatori i el cel.

b) Resposta oberta.

c) Resposta oberta.

Més o menys així:

1. El món està malament, va per mal camí: la gent —tots els estaments de la societat— no fa cas de Jesucrist.
 2. Conducta reflectida en la «crisi de l'Església i dels estats, de la fe i de la doctrina, de l'organització social».
 3. Solució: el temor de Déu, que els conduirà a una vida d'acord amb l'evangeli; en cas contrari el càstig serà *imminent* —la fi del món està pròxima— i inevitable —no se'n salvarà ningú.
-

- 19** a) Hi veia una complexa varietat de jocs *teatral*s, per a preparar-ne l'ambient, a la fi un *espectacle*; de fet iniciava la *jornada* del predicador.

b) Resposta oberta. (Posem per cas: la gran creu que presidix, la desfilada dels penitents, el pare Vicent tancant la comitiva i amb la llegenda típica damunt del cap...)

c) Resposta oberta.

- 20** a)
- El versicle bíblic: «Per què els teus deixebles no obeeixen les tradicions antigues?».
 - El res de l'avemaria: «"Ave Maria etc."».
 - El tema: «En est sant Evangeli de hui, són disputades tres qüestions molt profitoses a nosaltres [...] e podem-ne pendre bona informació per a nostra vida».

b) Resposta oberta. (Estan en el primer paràgraf. «*prima*, [...] qüestió maliciosa;

secunda, [...] qüestió virtuosa; *tertia*, [...] qüestió tota temerosa».)

- 21** a) Resposta oberta. (S'han de fixar que el pare Vicent generalment *explica*, però en altres moments *pregunta* o *increpa*. El to de veu s'hi ha d'ajustar.)
-

- 22** a) Sentència: «Les coses que tu has, vols que sien bones, mas tu no vols ésser bo» (sant Agustí).

- b) Resposta oberta. (En l'exemple de la dona condemnada, parlen els personatges.)
- c) Per exemple, quan parla de l'«altra moralitat que toca a tots», pregunta als seus oients: «Per què Jesucrist los reprengué de pecat que no honraven pare e mare, si cometien altres pecats majors? [...] Per què?»
- d) En este sermó no n'hi ha. (Haurien de buscar-ne en un altre.)
- e) En el segon paràgraf cita l'evangelista sant Marc: «*Pharisaei, et omnes judei*»; la sentència, ja citada, de sant Agustí: Les coses que tu has, vols que sien bones, mas tu no vols ésser bo»; la de sant Mateu: «*Vae vobis*»; més avant el llibre de l'Eclesiastés: «*Honora patrem*», i altres.
- f) El llenguatge de sant Vicent està ple d'imperatius, hipocòrístics (sobretot diminutius) i, si calia, vulgarismes... Amb un clar imperatiu tanca l'exemple: «Obeïu». En la versió completa del sermó acaba amb una exclamació: «Oh, quants n'hi ha que elegeixen ignorants persones»...
De diminutius: «viure alegrets, e pobrets, e leugerets de roba» (*Sermons*, 1: 193, ls. 15-16).

23

- a) Frases en què els autors han afirmat este do de llengües.

1.

«Aquella gràcia per l'Esperit Sant als gloriosos apòstols donada, que sermonant en la sua natural llengua, totes les nacions perfectament l'entenien, i a cascú dels oïnts paria qui en la sua pròpia llengua sermonava, i igualment lo qui estava lluny com lo qui prop estava, lo entenien.»

2.

«En sa llengua nativa
predicant, entenien sos discursos
quants sos grans auditoris componien;
[...]
tan pròxims com distants, tots els oïen,
per sa veu clara, alt to i expressió viva.»

3.

«Inquirir les excel·lències
de la llengua valenciana:
en primors i en perfeccions
no la igualarà ninguna,
puix Vicent en sos sermons
la realçà, i féu comuna
per a totes les nacions.»

4.
«Nòstron pare Vicent, ab sa gran mà,
[...]
Predica en nostra llengua ab tan clar so
que tot lo món l'entén, que este és son . . . fi»

b) Resposta oberta.

Arguments:

1. La gràcia per l'Esperit Sant donada.
2. Per sa veu clara, alt to i expressió viva.
3. El tan clar so que tenia.

c) Resposta oberta.

24 a) El que vol dir Fuster és que la resta d'escrits que ens han arribat procedixen de textos *escrits*; els manuscrits dels sermons vicentins provenen, en canvi, de discursos *orals*.

b) Resposta oberta.

Més o menys així: la finalitat de ser fàcilment entès, per tal de ser fàcilment acceptat, obligava el predicador a expressar-se en un «idioma vulgar», el de la gent —no vulgar en el sentit actual: 'manera de parlar impròpia de la gent culta i refinada' i 'grosser, de mal gust'—; en llatí, *vulgaris* volia dir la gent normal, popular, sense el matís pejoratiu...

Dit d'una altra manera: un llenguatge pla i directe, amb un ús moderat de la subordinació. Un dels trets del registre *col·loquial*, més inclinat a la frase simple, una «sintaxi espontània que flueix de la seua consciència», és a dir, sense molta precisió, fruit de la improvisació, major o menor, en tot discurs oral.

Pel que fa al lèxic, usava un vocabulari patrimonial precís i variat, amb onomatopeies, diminutius, augmentatius i, fins i tot, aragonesismes propis de la gent popular de València; així com una sinonímia rica, cosa que li facilitava ser entès.

c) Usar «la manera de parlar del poble» és una bona prova que el sermoneire tenia clara la voluntat de ser entès; com que el públic normal era d'extracció popular, ell va saber adequar-s'hi. La bona entesa amb els oients era el més important i, per tant, estava per damunt de l'elegància gramatical o literària. Nivell de llenguatge *col·loquial*—oral, conversacional—: sociolingüísticament ben adequat a la situació comunicativa, a la finalitat didàctica i persuasiva.

25 a) Mitjançant tres frases rimades: «són disputades tres qüestions molt profitoses a nosaltres: *prima*, dels jueus contra Jesucrist, e fou qüestió maliciosa; *secun-*

da, fou de Jesucrist als jueus, e fou qüestió virtuosa; *tertia*, dels deixebles ab Jesucrist, e fou qüestió tota temerosa».

- b) De «tenir cura que fossen veraders en les coses foranes [...]. Mas, de tenir l'ànima pura e bella e llavada, no havien cura».
- c) Els fariseus pensaven que «puix eren llavats ab aigua, ja eren nets».
- d) La intenció dels servidors de Déu de quedar-se amb tots els obsequis —les *presentalles*— de la gent, fent-los veure que eren per al temple, però, en realitat, eren per a ells; fins i tot en el cas que els pares dels donants en tingueren necessitat.
- e) La falsedat de la conducta dels eclesiàstics: feien creure a la gent una cosa i en feien una altra de contrària, per avarícia, i transgredien una llei no escrita: els fills sempre han de socórrer els seus pares.
- f) La primera, per als eclesiàstics: no han d'enganyar la gent, moguts per l'avarícia; primer són els pares necessitats i, després, les aportacions al temple. La segona, per a tots: tots estem obligats a socórrer els pares, per tot el que han fet i els *afanys* que han passat per nosaltres, els fills.
- g) Els fills de les cigonyes tenen cura dels seus pares en la vellesa: els proporcionen el menjar, perquè el pares ja no poden anar a buscar-lo.
- h) En resum seria així:
1. Personatges: la mare sentenciada, la filla que la socorre, el jutge que l'ha condemnada (i que l'acabarà deslliurant de la pena)
 2. Accions:
 - Principals: la condemna de la dona, l'entrada a la presó de la filla per donar el pit a sa mare, la sorpresa del jutge i el consegüent perdó...
 - Secundàries: l'alletament del fill de la dona sentenciada, el sosteniment allargat de la filla a sa mare (gràcies a l'enginy...), el desig del jutge de comprovar què hi passava...
 3. Espai: una presó (elidits: el jutjat on es produí la sentència, el carrer...)
 4. Temps: el temps cronològic no hi és esmentat; el temps de la trama, tampoc (hauríem de calcular amb un mínim d'imaginació el temps que va durar tot el procés: condemna i estada a la presó fins a l'alliberament.)
- i) Esquema i divisions internes del sermó anterior.
1. Comença recitant la paraula *proposada*: «Per què els teus deixebles no obeeixen les tradicions antigues».
 2. El «tema e fundament del nostre sermó»: la transgressió de les tradicions.
 3. L'exordi curt: «En est sant Evangeli de hui, són disputades tres qüestions molt profitoses a nosaltres».
 4. El res de l'avemaria: «*Primo*: Ave Maria...».
 5. La introducció i declaració: «e totes són en est sant Evangeli, e podem-ne pendre bona informació per a nostra vida».

6. La «prosecució del sermó», que s'inicia amb una sinopsi de la matèria a desenvolupar: la *divisió*. Les divisions les presenta sovint en frases paral·leles i rimades: «són disputades tres qüestions molt profitoses a nosaltres: *prima*, dels jueus contra Jesucrist, e fou qüestió **maliciosa**; *secunda*, fou de Jesucrist als jueus, e fou qüestió **virtuosa**; *tertia*, dels deixebles ab Jesucrist, e fou qüestió tota **temerosa**».

j) Resposta oberta.

26

- a) Resposta oberta.
b) La cura i educació dels xiquets orfes que vagaven pels carrers.
c) Resposta oberta.

27

- a) Resposta oberta.
b) Resposta oberta.
c) De molts, i molt variats. Fins i tot, abans de nàixer.
Miracles: aconseguir que bàndols enfrontats feren les paus, curar malalts, contindre el dimoni, canviar l'endrec dels animals, ressuscitar un xiquet, transformar l'aspecte d'una persona, anunciar fets futurs, fer brollar fonts...
d) Resposta oberta.
e) Per a Mira és sorprenent que «un sant que ocupa un lloc important en la història precisament en tant que predicador internacional, penitencial i apocalíptic», acabe convertit en «un emblema local i regional, en un personatge miraculós i divertit», inclús «histrionic i grotesc». Sant Vicent Ferrer era, i és, per tant, prou més del que ha acabat convertint-se per als valencians.

28

- a) Resposta oberta.
b) Amb Ausiàs March, Jaume I, els Borja, Lluís Vives, Ausiàs March, Joanot Martorell, Teodor Llorente, Blasco Ibáñez...
c) Resposta oberta.

29

- a) Acotacions (inicials i interpolades en les rèpliques: anotacions de moviment, indicacions de veu, etc.), diàlegs...
b) El personatge principal o protagonista de l'obra és, òbviament, sant Vicent, que hi fa una lliçó magistral: un *sermó* per a denunciar l'abandó del valencià. Els personatges secundaris: són fra Lluç, el jurat, els veïns i veïnes (Bertomeu, Ramona, Colau, Tàrsila, Roser, Bernat i Miquel), que inicien la conversa que alerta de la presència del predicador i miracler, i el xiquet Jaumet. La resta, sobretot els xiquets, són la societat que es presenta com a hereua del missatge lingüístic del sant valencià.

- c) Cap al final —en el quadro segon—, quan apareix sant Vicent, presentat per fra Lluç, el seu acompanyant, i els fa la reflexió sobre l'ús del valencià.
- d) A «les persones majors... / que consentiu que el nostre idioma / el fem, entre tots, un drap, / i, fins per lloar a Déu, / dels temples és rebutjat». Val a dir que, d'una banda, els pares i la resta de persones majors de la societat valenciana parlen el valencià malament, o no el parlen, i de l'altra, que els rectors de les esglésies tampoc l'utilitzen, ja que fan les cerimònies religioses en castellà.
- e) Resposta oberta.
- f) Perquè els xiquets, que participen en els altars, és a dir, en un acte públic, parlen en valencià. I ho fan en una època en la qual el valencià no té presència pública: està prohibit... en l'escola, en l'església, en tots els usos formals de la comunicació.
- g) El miracle que fra Vicent demana a Déu, no és del tipus que la gent li sol demanar: curacions, resoldre situacions complicades, etc. Sant Vicent li prega a Déu que, «quan a València [...] dins de molts anys, se li desvente l'essència i se li esborren les regles de la seua tradició [...], almenys els xiquets lloen el nom de Déu en la llengua de València», i no prenguen a broma l'ús de l'idioma propi. Això sí que seria un bon *record* d'ell. Seria fer-ne bona memòria.
- h) Resposta oberta.

-
- 30** a) Resposta oberta.
- b) Resposta oberta. (La d'un sant —la corona i l'altar on està—, la del predicador que advertix (el dit alçat), la de frare dominic (capa negra i hàbit blanc), la d'obrador de miracles: en la part de baix, a l'esquerra, la família, al voltant del llit, plorant pel mort i, de segur, esperant sant Vicent, i a la dreta, la d'un predicador: sant Vicent predicant a la gent del poble.)
- c) Tots els detalls de la resposta anterior fan referència al pare Vicent. També van en la mateixa línia la creu de la dreta del sant (predicava als cristians), però també era escoltat per musulmans i jueus: la ferradura (un arc àrab) i el llibre travessat per la trompeta (en referència als jueus). A més, en el quadro de paraules es parla del cinquè centenari de la canonització. L'escut de València, en la part de baix, ens recorda la valencianitat del frare dominic.

-
- 31** a) Resposta oberta.
- b) Resposta oberta.

-
- 32** a) Estructura d'este tipus de composició.
1. El respòs o estrofa inicial: «La salut per atalaia / en tal colina us posà».
 2. Les cobles o estrofes: els fragments de text numerats (1-11).
 3. El retronx o retronxa: «Guardau-nos, gloriós Vicent, / de la pesta i altres mals».

4. La tornada final: «Puix que Déu en Agullent / per Vós féu coses tan grans:
/ Guardau-nos gloriós Vicent / de la pesta i altres mals».

- b) La curació —gràcies a la intervenció divina, de la mà del sant Valencià— de la pesta que estava patint el poble.
- c) Resposta oberta.
- d) Bàsicament, la d'obrador de miracles, o la de la capacitat vicentina de resoldre qualsevol situació per perillosa que siga, i la de protector de la població.

-
- 33 a) Resposta oberta.
 - b) Resposta oberta.

ACTIVITATS D'APROFUNDIMENT

-
- 1 1. Resposta oberta.

-
- 2 a) Resposta oberta.
 - b) Resposta oberta.

-
- 3 a) Resposta oberta. (Han de buscar, en algun manual o en internet, informació sobre el poeta.)
 - b) En el grup de la poesia cívica.
 - c) Resposta oberta. (Escriptor, casat, poeta, valencià, «un entre tants», lluitador, europeu.)
 - d) Resposta oberta. (El poeta s'adreça a sant Vicent amb familiaritat, una figura pròxima i protectora de la qual, ja que és poeta, ha de parlar per a dir que és un gran valencià, un personatge lúcid políticament, d'una gran eloqüència, amb una clara voluntat unitària —en el Cisma d'Occident, possiblement també en el Compromís de Casp—, i fins i tot un miracler: «el goig dels teus miracles»...)
 - e) Resposta oberta. (S'hi referix al fet que, en el Compromís de Casp, se suposa que el pare Vicent Ferrer va actuar bé; per això V. A. Estellés ha de cantar la *lucidesa* del sant.)
 - f) Resposta oberta. (Potser perquè vol expressar la idea que el moment històric reclama dels escriptors paraules clares, fàcils d'entendre per a tothom, millor que textos *elegants* que conciten l'admiració per si mateixos.)
 - g) Resposta oberta. (La situació sociopolítica de la postguerra, amb tanta repressió, necessita que, fins i tot, els poetes diguen la seua, s'hi manifesten en contra, amb les seues *armes*: els poemes, les paraules.)
 - h) Resposta oberta.

i) Resposta oberta. (Probablement perquè és com un *apart*, en este diàleg —de fet, monòleg— entre el poeta i el sant valencià. Una mena de pregunta personal, per a ser contestada en la intimitat... Tal volta és una ironia, referida al fet de callar, com fan tots els poetes que només exalcen les accions *miraculoses* del sant, i no les compromeses, com el Compromís de Casp o davant del Cisma d'Occident (on acabà proclamant la desobediència al papa Luna, pel bé suprem de la unitat de l'Església).

j) Resposta oberta.

4 Resposta oberta.

5 a)

Valors/virtuts de la Verge Maria, segons el pare Vicent	Vigència d'estos valors en l'actualitat [SÍ / NO]	Quins d'ells consideres tu que encara són vàlids?
1. santa	* Resposta oberta.	* Resposta oberta.
2. devota	* Resposta oberta	* Resposta oberta
3. orava	* Resposta oberta.	* Resposta oberta.
4. llegia	* Resposta oberta	* Resposta oberta
5. contemplava	* Resposta oberta.	* Resposta oberta.
6. filava	* Resposta oberta	* Resposta oberta
7. cosia	* Resposta oberta.	* Resposta oberta.
8. treballadora	* Resposta oberta	* Resposta oberta
9. no estava ociosa	* Resposta oberta.	* Resposta oberta.
10. sempre estava ocupada	* Resposta oberta	* Resposta oberta
11. callada	* Resposta oberta.	* Resposta oberta.
12. bona	* Resposta oberta.	* Resposta oberta.
13. endreçada	* Resposta oberta	* Resposta oberta
14. composta	* Resposta oberta	* Resposta oberta.
15. mesurada en el menjar	* Resposta oberta	* Resposta oberta.

b) Resposta oberta. (Sembla ben clara l'opinió, diguem-ne, *masclista*: la dona sotmesa al marit, les qualitats/virtuts pròpies de les dones la circumscriuen a l'espai domèstic —que, damunt, ha de ser dirigit pel marit—, ha de destacar per les virtuts de la laboriositat, la humilitat, etc. Sant Vicent ens ha deixat molt clar com ha de ser la dona vicentina: amb els seus tres *oficis* o deures: «orar, filar i cosir; ella sempre estava ocupada i, així, no estava mai ociosa». No s'hi veu una dona en igualtat de condicions que l'home. ¿Misogínia?)

c) Resposta oberta.

- 6 a) Resposta oberta.
- b) Els gojos d'Agullent foren aprovats l'any 1658, en el «Decret del Miracle», per l'arquebisbat de València.
- c) Explicació:
- «Venereu Déu i doneu-li honor!»: és una traducció lliure de la frase més famosa del pare Vicent: «Timete Deum et date illi honorem».
 - «Que el Senyor ve ple de glòria i majestat!»: **és una al·lusió de tantes a la vinguda definitiva del Senyor Jesús, que serà molt solemne, perquè vindrà a impartir justícia: el juí final.**
- d) Personatges i la seua funció:

Personatge	Funció
Gloriós Vicent	Qui és aclamat perquè els cure de la pesta i d'altres mals.
Els huitanta-tres veïns morts per la pesta	Són la prova de la gran maldat de la pesta.
Joan Solves (i la seua dona)	L'ermità, encarregat del bon funcionament de l'edifici religiós, dedicat a sant Vicent. Entre altres coses, de la llàntia. Veu un dominic davant de l'altar de sant Vicent i crida la seua dona, però «mai el pogueren trobar». En canvi, troben la llàntia a vessar d'oli.
Lo vicari	El sacerdot del poble, que pujà a comprovar «el gran miracle».
Los jurats	Els representants de la societat agullentina que, decidits a remeiar la greu situació, escamparen, pel poble i el terme, llum i oli agafats de la llàntia.
La gent fugitiva	Els que, espantats del perill, pegaren a fugir.
Els malalts	Les persones que, en ser untades amb l'oli de la llàntia, es trobaren bons i sans.
Déu	Qui va fer, per mitjà de sant Vicent, coses grans a benefici del poble d'Agullent.
Un dominic	La persona que l'ermità Joan va veure agenollat davant l'altar del sant.
Justícia	Autoritat que pujà a l'ermita en companyia dels jurats i del vicari.
Andreu Calatayud	L'incrèdul, que acaba fent-se creient «s'agenollà».
Lo poble	Tots els habitants que pujaren a l'ermita per a comprovar «el gran miracle».

-
- 7 a) Resposta oberta.
- b) Explicació i comentari:
- *sense oblidar-me de cap et ni ut*: sense oblidar cap detall
 - *no estar massa fi d'oïda*: no haver captat bé el que ha oït
 - *parlar com un llibre obert*: parlar amb claredat i saviesa
- c) El fet que Bernat Crestalbo —el protagonista— era frare dominic, i van tindre una formació *acadèmica* molt semblant. Com sant Vicent era un gran sermoneaire. També començà, des de jove, a rebre responsabilitats *socials* i va intervindre en l'epidèmia de la pesta. A més, apareix la frase més coneguda del predicador valencià «Timete Deum, et date illi honorem!».
- d) El tractat *De vita spirituali*.
- e) València (com a lloc de naixement i de residència), el convent de Sant Domènec, Lliria (i la font), la processó del Corpus; la pesta...
- f) Resposta oberta. (Tenint en compte les respostes a les preguntes c i e.)
- g) Significat de les paraules següents:
- «Timete Deum, et date illi honorem!», és a dir, «Temeu a Déu i honreu-lo». La raó per a recordar-les és «perquè s'acosta el dia del seu juí».
- h) La font de Lliria i la pesta de Xàtiva (1600, quan «hom diu que el sant aparegué dalt del portal del seu nom, a València»)
- i) Resposta oberta.
- j) Resposta oberta.
-

MATERIAL DIDÀCTIC PER A L'ALUMNAT DE PRIMÀRIA

ACTIVITATS PREPARATÒRIES

- 1** **Conversa amb els alumnes per a esbrinar què saben del sant valencià, basada en les preguntes següents.**
 - a) Quan se celebra la festa de Sant Vicent Ferrer?
 - b) Quines activitats hi ha en la seua localitat al voltant d'esta celebració?
 - c) Què saben del personatge?

- 2** **Llig el text següent i contesta les preguntes.**

Capítol 1. En el qual l'aparició de sant Vicent té ganes de xarrar i ens parla una mica de la seua època i de la seua vida

Ja has vist com em pinten: vell i prim, el cabell curt i amb el cap pelat en forma circular —la tonsura—, vestit amb una túnica blanca i el mantell negre —l'hàbit dels dominics—, amb cara de pomes agres, el nas esmolat i la mirada penetrant i febril. Sever, molt sever, amb una expressió dura, sostenint un llibre —la Bíblia, és clar— amb la mà esquerra, i amb el braç dret estirat, alçant el dit cap amunt:

—*Temeu Déu!*

Aquest dit estirat és el meu distintiu iconogràfic, el que em caracteritza.

Albert Toldrà: *Paraula i passió. Sant Vicent Ferrer, predicador*, 2015, pp. 10-11

- a) Coincidix la descripció del fragment anterior amb els coneixements previs que tens de sant Vicent Ferrer?
- b) Com solen pintar sant Vicent Ferrer? Escriu el significat de *tonsura*.
- c) Quin és el seu distintiu? Què significa?
- d) Compara les imatges següents amb la descripció del text anterior.

Retrat de sant Vicent Ferrer, obra de Miquel Joan Porta (1544-1616). Col·lecció particular. València.

Panell de ceràmica a la casa natal.

- e) En equip, feu un dibuix de sant Vicent Ferrer seguint la descripció del text.

II. ACTIVITATS DE DESENVOLUPAMENT

- 3 Llig el fragment següent de l'auca biogràfica de sant Vicent Ferrer, amb versos de Francesc Almela i Vives.

En l'any mil tres-cents cinquanta
naixqué al carrer de la Mar
un infantó que a València
glòria li anava a donar.

Per sa vocació profunda,
es va fer dominicà.
Sa mare primer plorava
i després s'aconformà.

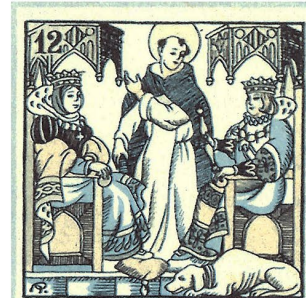
Estudià a Lleida i Tolosa
en els infolis llatins,
tant les matèries profanes
com els aspectes divins.

I la seua ploma docta
alguns llibres escrigué
tractant de filosofia
i en defensa de la fe.

En la Seu de sa València
va actuar de professor
que fonda Teologia
explicava amb gran claror.

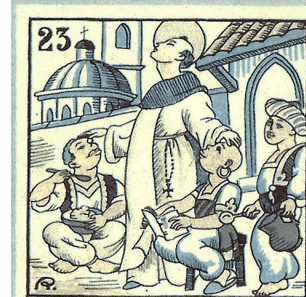
Va seguir, un breu període,
la cort de Joan I,
essent del rei i la reina
fidelíssim conseller.

Li oferia Benet XIII
fer-lo bisbe o cardenal,
pero Vicent sols amava
l'activitat missional.

Per aquella amarga Europa
sols parlava en valencià,
i tot el món l'entenia
en prodigi sobrehumà.

Al cap i casal del Regne
protegí l'ensenyament
i feu que els moriscos òrfens
trobaren acolliment.

En Casp son compromissari
per a buscar el remei
que demanaven els pobles
mancats, feia temps, de rei.

En Vannes de la Bretanya
hagué de ficar-se al llit.
I, mentres el cos moria,
s'envolava l'esperit.

Des d'aleshores València
recorda amb festes al fill
que la defén de malures,
que la guarda del perill.

4 Després de llegir-la atentament, completa la fitxa següent.

<p>Nom</p> <p>Cognoms</p> <p>Any de naixement</p> <p>Lloc</p> <p>Carrer</p> <p>Any de la mort</p> <p>Lloc</p> <p>Estudis</p> <p>Ofici</p> <p>Idioma</p> <p>Fets que ens fan recordar-lo</p> <p>Obres</p>
<p>Esta informació la trobaràs en la Viquipèdia i la pots ampliar.</p> <p>Vicent Ferrer va ser un dominic valencià que recorregué mitja Europa predicant la seua moral i visió del cristianisme. Utilitza-la, si cal, per a omplir la fitxa anterior.</p> <p>Naixement: 23 de gener de 1350, València.</p> <p>Defunció: 5 d'abril de 1419, Vannes, França</p> <p>Lloc d'enterrament: catedral de Vannes, França.</p> <p>Pares: Constança Miquel i Guillem Ferrer</p>

5 Ara treballarem un poema.

HIMNE

Sant Vicent!, Sant Vicent! Alta glòria
que en València va tindre bressol,
i, ara al Cel i en el mig de la Història,
de l'Església i del món és el Sol!

Una veu que en miracles s'inflama,
sobre el front una llengua de foc,
en son cor amorós una flama,
en sa galta Jesús deixà un toc.

Baix son hàbit el cos com un lliri,
en ses mans una Bíblia i la Creu,
en sos ulls, la claror de l'Empiri
i tot ell una gràcia de Déu.

Els camins de l'Europa el coneixen,
del Judici final predicant;
i les veus que més creixen i creixen
van cridant: És un savi! És un Sant!

Sant Vicent! Sant Vicent!, alta glòria,
que en València tingueres bressol:
protegix, per a eterna memòria,
este Poble que et prega i et vol.

Josep M. Bayarri (ed.) 1955, p. 191

I farem les activitats següents.

- Fes una lectura silenciosa del poema «Himne» de Josep M. Bayarri sobre sant Vicent.
- Subratlla les paraules que no entens, consulta-les al diccionari i comenteu-ne entre tots el significat.
- Encercla el significat correcte de les expressions següents:

«el cos com un lliri»

- el cos dèbil
- el cos prim
- el cos fort

«en València va tindre bressol»

- a) que a València li compraren un bressol
- b) que va nàixer a València
- c) que estiuejava a València

«eterna memòria»

- a) poca memòria
- b) bona memòria
- c) ser recordat sempre

- d) Llig en veu alta el poema «Himne» amb l'entonació i el ritme adequats.
- e) En equips de cinc, repartiu-vos les estrofes del poema, memoritzeu la que vos haja correspost i reciteu-la conjuntament.
- f) Fes un dibuix de sant Vicent tenint en compte detalls del poema anterior. Pots ajudar-te també d'algun dibuix de l'auca o d'alguna altra imatge que conegues.

6 I, a continuació, llegirem i comentarem un altre poema.
Diumenge, 24 d'abril de 1960

Demà serà la festa
de Sant Vicent Ferrer.
Però tota València
la viu ja, pels carrers:
els altars, les banderes,
dolçaina i tabalet.
I no cal oblidar-ho:
la bescuità, també,
(¿Bescuità o bescuitada?
Si està bona, igual té.)
El poble viu la festa,
feliç, pertot arreu:
escoltant els miracles
que animen els xiquets,
i ballant la tarara,
si és de bé.
¡Demà serà la festa
de Sant Vicent Ferrer!

V. A. Estellés (*apud* Emili Casanova, 2003: 93)

a) Observa la il·lustració següent i descriu-la.

- b) Llegit el poema de Vicent A. Estellés sobre la festa de Sant Vicent Ferrer, parleu col·lectivament en l'aula sobre esta festa: si en teniu alguna experiència, si coneixeu algun fet que es conte de sant Vicent Ferrer, si heu vist la representació d'algun dels seus miracles. Comenteu també com se celebra la festa al vostre poble, ciutat o barri; quines coses soleu fer per a celebrar-la (menjars, jocs...). Finalment, anoteu algunes conclusions de la conversa.
- c) Entre tots comenteu el que explica el poema i aclariu els dubtes.
- d) Fes-ne una versió en prosa.
- e) Repassa el poema i escriu com diu que se celebra esta festa i com la viu el poble.
- f) Memoritza el poema i recita'l en veu alta.

L'ÈPOCA DE SANT VICENT

7 Llig el text següent i contesta les preguntes que et farem.

Capítol 1: en el qual l'aparició de sant Vicent té ganes de xarrar i ens parla una mica de la seua època i de la seua vida

Vaig nàixer l'any 1350, a la ciutat de València, una ciutat que aleshores, com ara, es nodria de molta gent vinguda d'altres terres; els meus pares venien d'algun lloc de les comarques gironines.

El meu pare era notari; això vol dir que tenia una bona situació social a la ciutat, i un nivell cultural prou per damunt de la mitjana: l'escriptura i la lectura eren les seues eines de treball; això va influir en la meua afició pels estudis i l'argumentació. El meu germà, Bonifaci Ferrer, també és conegut; fou un religiós important al seu temps, prior del monestir de Portaceli, i compromissari a Casp amb mi.

Quan jo nasquí, acabava de passar —dos anys abans— la terrible pesta negra, la pitjor epidèmia que es recorda, que matà aproximadament una tercera part de la població de la Corona d'Aragó; al País Valencià també morí molta gent [...].

Era una època de crisi, com ara mateix: l'estabilitat dels temps anteriors s'ensorrava ràpidament pertot arreu. I no sols per la pesta: hi havia una crisi econòmica molt profunda, que provocava misèria i fam, i d'altra banda més violència, perquè tots es barallaven entre ells per la poca riquesa que restava: els camperols, els ciutadans, els senyors, els eclesiàstics, el rei, els diferents regnes... tots contra tots vivien en guerra contínua per repartir-se les molletes.

Fou una època sota el signe de la divisió. En un sermó en castellà ho resumia així: «Y ahora van unos reyes contra otros, hermanos contra hermanos, padres contra hijos e hijos contra padres, que todo es partido.»

Era una divisió internacional, amb la guerra dels Cent Anys, un conflicte d'abast europeu, i fins i tot també divisió de l'Església mateixa, amb el Cisma, que ja durava temps: teníem dos papes a la vegada, un a Roma i un altre a Avinyó, i cada regne obeïa l'un o l'altre, segons li interessava; això a banda dels nombrosos moviments herètics que sorgien a cada moment, reclamant la reforma de l'Església.

Pesta, misèria, violència, divisions... el futur es veia negre, i la gent no tenia un altre recurs que la religió per resistir les angoixes i la contínua por, i de tot això en resultà una religiositat tremenda, sàdica i apocalíptica, centrada en el dolor de Crist en la passió, i també en la fi del món i el judici final, que tots pensàvem que eren imminents. Penitència era la paraula d'aquells dies. [...]

Darrere de totes aquestes convulsions, entre tant de dolor i desordre, el que ocorria era que el sistema feudal europeu —l'ordre econòmic, social i polític que teníem— havia arribat al límit i s'estava transformant: del seu enfonsament i disgregació anirien naixent i afermant-se les noves monarquies autoritàries, noves burgesies comercials i ciutats més fortes, i una Europa que començava a créixer i a preparar-se per a la conquesta del món.

[...] Aquest era el meu temps, un temps dur.

Albert Toldrà: *Paraula i passió. Sant Vicent Ferrer, predicador* 2015, pp. 12-15

- a) D'on vingueren, a València, els pares de sant Vicent Ferrer?
- b) Quina professió tenia el seu pare i quines eren les seues ferramentes de treball?
- c) D'on li ve, al jove Vicent, la seua afició per la lectura i l'argumentació? Escriu el significat de les paraules: *argumentació*, *argumentar* i *argument*. Consulta el diccionari.
- d) Encara que eren set germans, a quin d'ells fa referència sant Vicent Ferrer en el text? Per què?
- e) Quin fet terrible acabava de passar quan va nàixer? Durà molt?
- f) Quins fets, pensaven en l'època, que eren castics del nostre Senyor pels pecats dels humans?
- g) Quina divisió hi havia en l'època. Copia frases del text que l'expliquen.
- h) Per què es veia negre el futur i quin recurs tenia la gent per a resistir l'angoixa i la por?
- i) Explica amb les teues paraules el contingut dels tres últims paràgrafs del text.
- j) Completa la frase segons el text.

El temps que li tocà viure a Vicent Ferrer va ser _____. (alegre - trist
- dur - convuls)

k) Utilitza diversos mitjans i recull vestigis i records de sant Vicent al seu pas per pobles i ciutats (a través d'internet, de preguntes als professors, a la gent del vostre poble o ciutat, de fotos, taulellets, carrers, celebracions...).

ELS SERMONS

Predicar fou l'activitat principal del dominic Vicent Ferrer, és just que li dediquem uns moments en el nostre estudi.

- 8** En el text següent trobaràs l'ambientació d'un sermó tal com es desenvolupava aleshores. Llig-lo amb atenció. Ajuda't del significat de les paraules del glossari.

Quan l'alba encara no havia acabat de pintar de blau el cel morellà, des de tots els masos i tots els caserius que dormien als peus de la **mola** robusta on descansava Morella, la gent ascendia a poc a poc les costeres, amb l'esperança de poder entrar a la basílica de Santa Maria, on el rei, la seua família i els cavallers i dames de la cort havien d'oïr missa. El papa en persona, a pesar de la seua salut fràgil, que no li permetia alegries, s'havia compromés a celebrar aquella missa solemne i la gent assegurava que, després de la lectura de l'Evangeli, el pare Vicent Ferrer pujaria a la **trona** per a pronunciar un dels seus **sermons**.

La basílica de Santa Maria es va omplir de gom a gom així que els **sagristans** n'obriren les portes: primer la dels Apòstols i, després, la de les Verges, com manava la tradició. I els qui, per la seua condició, ja sabien que no podrien entrar a l'església, s'afanyaren a buscar les parets més altes, per a poder vore, almenys, com passaven els **següicis**.

Encara no eren les set del matí d'aquell 18 de juliol irrepètible, i des del castell de Morella, des dels terrats de les cases, des dels balcons i des de tots els llocs on s'havien instal·lat els curiosos, ja es podia vore a la llunyania, al peu de la gran mola, una polseguera que pujava cap al cel com un núvol daurat: era el pare Vicent, que caminava a bon pas cap a la ciutat, seguit per una comitiva tan nombrosa com pintoresca.

El predicador amb fama de sant va entrar a Morella pel portal de Sant Mateu, aclamat pel poble. Seguit de prop pels més joves, que eren els únics que podien caminar a la mateixa marxa, el pare Vicent va enfilear l'escala de tres-cents graons que pujava cap a la placeta de l'església.

[...]

El pare Vicent [...] va entrar a la basílica per la porta dels Apòstols, que era la més pròxima. En vore el temple tan ple que no hi cabia una agulla, el pare Vicent va pujar de seguida a la trona des d'on havia de predicar i, des d'aquella altura, amb veu poderosa i gest decidit, va demanar als fidels que s'apartaren una miqueta per deixar lloc als **reportadors**, els dotze estudiants

que escrivien **fil per randa** els sermons del dominic, sense deixar-se ni una coma, ni una dita, ni una exclamació.

Quan, amb més pena que glòria, els reportadors obriren un rogle enmig de la gent i van seure a terra, amb els tinters, les plomes i els papers preparats, el pare Vicent es va retirar a la **sagristia**, amb ganes de recollir-se una miqueta i de descansar fins que arribara el moment de tornar a pujar a la trona per a pronunciar l'esperat sermó d'aquell dia, que **versaria** sobre el judici final.

[...]

Mentrestant, als carrers de Morella, aliens a la solemnitat de la missa, hi havia tant de rebombori i tanta gent com qualsevol altre dia de festa grossa. Els venedors ambulants pregonaven a crits els seus productes, els músics i els malabaristes recorrien els carrers i les places, els curiosos i les criatures no sabien on mirar i des de les cuines de totes les cases, començaven a escampar-se per la ciutat les aromes suculentes dels sofregits.

A la basílica de Santa Maria, una aroma molt més forta i penetrant, d'humanitat, entufava l'aire, mentre les veus a penes perceptibles del papa Benet i els acòlits que li contestaven endormiscaven els fidels, que a penes havien descansat aquella nit.

Però quan, acabada la lectura de l'Evangelí, el pare Vicent Ferrer va pujar a la trona per l'escaleta de caragol i va ocupar el seu lloc, molt per damunt de tots aquells caps tan importants que s'havien reunit a l'església, es va sentir un murmuri i mentre el papa seia en un **setial** entapissat amb **vellut** roig, des d'on seguiria el sermó, tots els presents reviscolaren, ansiosos d'escoltar les paraules enceses i sempre inspirades del frare dominic. [...]

Quan el fill de Rovira [...] va arribar a les portes de Santa Maria, el pare Vicent encara no havia començat la part més intensa del sermó, i això que ja feia més d'una hora i mitja que havia pujat a la trona.

[...]

En aquells moments, des de la trona, el pare Vicent parlava del valor de l'oració i de la penitència. El fidels, a pesar de la calor i de les hores que feia que respiraven aquell ambient carregat de tufs, pudors i bafs densos, l'escoltaven amb les boques obertes, mentre els reportadors escrivien tan de pressa com podien i, així que un es cansava o havia de sucra la ploma en el tinter, continuava escrivint un altre.

–Ja sabeu, bona gent –explicava el pare Vicent, seré i amb un somriure als llavis– que quan algun cantador canta, de nit, pels carrers de qualsevol poble, tan dolçament que s'obrin les finestres per sentir-lo cantar, la gent s'enamora de la veu que sent i només té orelles per a la música, que li alegra el cor... De la mateixa forma, Nostre Senyor, la Mare de Déu i tots els sants

i els àngels de la cort celestial, cadascú per la seua finestra del cel, escolten com fan penitència els bons cristians, i com oren, i se n'alegren...

Els fidels que escoltaven el sermó, des del rei i la reina al més miserable dels pecadors, imaginaven les finestres del cel obertes **de bat a bat** i Nostre Senyor, la Mare de Déu i tots els sants, que els miraven des d'allà dalt, quan pregaven o quan feien penitència, i somreien feliços.

Però, a poc a poc, les paraules del predicador els feien baixar del cel al purgatori, on encara hi havia esperança de salvació, fins que arribaven als abismes tenebrosos de l'infern. Llavors, les cares dels presents canviaven, s'enfosquien, no podien contindre les llàgrimes i tots mostraven el temor als càstigs eterns que esperaven als pecadors en els inacabables dominis del diable.

[...]

Després, el papa Benet va continuar amb la missa i, a l'hora de dinar, **poc dalt o baix**, els fidels començaren a eixir de la basílica de Santa Maria i a ocupar els millors llocs per a vore passar el seguici reial.

Josep Franco (2011): *Llegendes Valencianes. El miracle de Morella*, pp. 22-44

Glossari

Fil per randa: amb bona cosa de detall.

Reportador: persona que seguia sant Vicent Ferrer i prenia nota dels seus sermons.

Seguici: conjunt de persones que acompanyaven algú per fer-li honor en una cerimònia.

Setial: seient que s'usa en una cerimònia.

Vellut: teixit de seda o de llana, semblant a la pelfa però de pèl més curt.

- Comenteu entre tots el contingut del text anterior.
- Digues el significat de la paraula *sermó*. Consulta-la en el diccionari.
- Escriu el significat de les paraules i expressions següents: *mola*, *trona*, *sagristia*, *versar*, *de bat a bat*, *poc dalt o baix*. Consulta-les en el diccionari.
- Respon:
 - Com de llarg era el sermó de sant Vicent Ferrer? Copia una frase del text que ho explique.
 - Qui eren els reportadors i què feien? Com s'organitzaven?

- e) Subratlla la resposta correcta del significat de *versaria*, «l'esperat sermó d'aquell dia, que **versaria** sobre el judici final»:
- Que es faria en vers el sermó.
 - Que tractaria sobre un tema.
 - Que els poetes acompanyarien el pare Vicent.
- f) Fes un resum del tema que tractà el pare Vicent Ferrer en el sermó del text.

- 9 **Llig el text següent d'Albert Toldrà, que fa parlar en primera persona el pare Vicent. És com si es dirigira a nosaltres directament parlant dels seus sermons i el que hi pretenia.**

CAPÍTOL 8 DE L'ART DEL SERMÓ

Heu conservat fins avui diverses col·leccions de manuscrits dels sermons dels meus darrers anys, entre el 1411 i el 1418, l'anterior a la meua mort: textos en llatí, castellà i català.

En la majoria dels casos es tracta de les notes que anaven prenent, sobre la marxa, els copistes que em seguien (*reportatores*): mentre escoltaven el meu sermó anaven escrivint-lo, i establien torns per quan es cansaven d'escriure. No sempre ho escrivien tot, sovint en feien un resum, deixant les abundants cites bíbliques, per exemple, només indicades. Es tracta d'uns testimonis d'una literatura no escrita, sinó «parlada», realment valuosos i excepcionals.

Algun d'aquests sermonaris, però, en realitat és un llibre escrit per mi, on apuntava idees, referències bíbliques, temes, *exempla* o narracions curtes moralitzants, com les paràboles... era una mena d'esquema preparatori dels sermons que després predicaria.

Anys després, al final del segle xv, quan es va introduir l'ús de la impremta, de seguida algunes de les col·leccions dels meus sermons començaren a editar-se, moltes vegades: foren un *best-seller* a l'època.

Els meus sermons solen tenir gairebé sempre la mateixa estructura general: després d'una salutació als fidels —*Bona gent!*— i una breu introducció anunciant de què parlaré, una oració, i després l'enunciat del «tema», que és una cita bíblica, preferentment dels profetes, i en especial del meu preferit, Daniel. Sovint aquesta cita la descomponia en frases o paraules, o en una enumeració de diferents aspectes del tema, que em servien per a desenvolupar el text del sermó.

[...]

Feia servir molt els relats curts o *exempla*, per il·lustrar coses concretes, enumeracions, gradacions, i també les analogies o comparacions, per explicar d'una manera entenedora a un públic analfabet els conceptes abstractes i difícils de la teologia.

[...]

Els sermons em servien per a explicar al poble la Bíblia: jo n'era un grandíssim coneixedor, sempre la portava damunt. La Bíblia, com críem els cristians del meu temps, és un llibre que conté les veritats revelades per Déu, és un compendi del món, de la mateixa manera que el món és un llibre.

[...]

Els temes sobre els quals jo parlava als meus sermons eren els habituals de qualsevol predicador: el calendari determinava molt de què s'havia de tractar: el sant del dia, tal episodi de la vida de Jesucrist o de la Mare de Déu, tal sagrament...

[...]

Sempre els meus sermons tenien una intenció moralitzant: provocar horror pel pecat i l'infern, convèncer que cal fer penitència i obeir l'Església, per anar al cel.

Albert Toldrà: *Paraula i passió. Sant Vicent Ferrer, predicador*, 2015, pp. 68-81

Després de llegir-lo, respon les preguntes.

- a) Què hem conservat dels sermons de sant Vicent Ferrer?
- b) En quines llengües estaven escrits?
- c) Què feien els copistes o *reportatores*?
- d) Alguns sermonaris, què eren en realitat? Qui els escrivia i què apuntava?
- e) Es tracta de testimonis d'una literatura escrita? Perquè són valuosos i excepcionals?
- f) Quina importància tingué la impremta en la difusió dels sermons de sant Vicent Ferrer?
- g) Què feia servir el pare Vicent per a il·lustrar coses concretes?
- h) Com saludava els fidels que l'escoltaven?
- i) Per a què li servien els sermons?
- j) Quina intenció tenien sempre els sermons?
- k) Explica l'estructura general dels sermons de sant Vicent Ferrer.
- l) ESCRIU els temes de què tractaven els sermons vicentins.

10 En l'annex teniu una versió més completa del sermó sobre els set goigs i dolors de la Verge. Ara només en treballarem un fragment.

Llegiu-lo col·lectivament, aclariu els dubtes i comenteu-lo en classe.

a) De quins dos extrems ens parla.

b) Identifica els sinònims i antònims que hi ha en el text:

Exemple: *Goigs-alegries / tristeses-dolors...*

Sermó sobre els set goigs i dolors de la Verge

Tema: «Jo sóc la mare del bell amor i del temor» (Sir 24, 18).

Aquest tema crec que serà complaent a Déu i a la beatíssima Verge Maria, i profitós per a nosaltres. «Déu vos salve, Verge Maria.»

Cal considerar que aquestes tres coses, a saber, l'experiència sensual, l'evidència natural i la divina providència, mostren manifestament que els goigs i les alegries d'aquest món estan barrejats amb les tristeses i els dolors, i ningú no pot tindre ací el goig pur.

En primer lloc, ens ho ensenya l'experiència sensual. En efecte, en les grans festivitats quan tot és alegria, etc., [...] als clergues que estan atents als cants els fa mal el cap i la gola. A d'altres els fan mal les cames per la dansa. Igualment, en els grans convits i en les bodes, per menjar, beure i riure, immediatament després passa una cosa diferent: la tristesa.

En segon lloc, ens ho ensenya l'evidència natural. Hi ha un principi filosòfic que diu que «tot terme mig participa de la naturalesa dels extrems contraris», com ho evidencia qui és entre el foc i la neu. Així doncs, la vida present es troba al bell mig dels dos extrems contraris, a saber, el paradís i l'infern. Al paradís hi ha el pur goig. Autoritat: «Vindran el goig i l'alegria, fugiran els planys i la tristesa» (Is 51, 11). [...] Certament, nosaltres ens trobem ací entre el paradís i l'infern. Per això participem d'ambdós, ja que ací, a la terra, totes les coses estan barrejades. [...] Per açò diu Boeci: «Tota la dolçor de la felicitat humana és esguitada per moltes amargors, hi està barrejada».

I també, en darrer lloc, ho evidencia la divina providència, perquè si ací els goigs fossen purs, seríem massa dissoluts, i no temeríem Déu. [...] Per aquesta raó, la divina providència combina goigs amb tristeses, i al contrari, perquè el bon cuiner és aquell que en el menjar massa dolç posa sal, i en el menjar salat posa mel. Quan tu estàs content i gaudeixes d'algun honor, dignitat o benefici, i l'aliment és plaent, llavors pensa: guarda moderació [...].

Per això, quan estigues trist per alguna adversitat, per la pèrdua dels béns o dels amics, no has de desesperar, perquè en breu ell mateix hi posarà. Per aquesta raó diu l'Esclusura: «Fins entre rialles s'amaguen les penes, l'alegria acaba en tristia» (Pr 14, 13).

Així doncs, és evident la doctrina sobre l'experiència sensual, l'evidència natural, i la divina providència: els goigs d'aquest món estan barrejats. La Mare de Déu no en fou exempta; és més, Crist, el seu fill, en qualsevol goig i alegria barrejà el dolor i la tristesa. Per això diu la mateixa Verge: «Jo sóc la mare del bell amor —quant als goigs— i del temor, és a dir, de les tristeses» (Sir 24, 18).

Set foren, efectivament, els principals goigs de la verge Maria; en qualsevol d'ells també Crist barrejà la sal de la tristesa. [...]

El tercer goig de la verge Maria fou el dia de l'Epifania, quan vingueren els Reis d'Orient. Oh quin goig fou aquell! La Verge estava amb el fill, i de sobte una gran remor s'esdevingué a la ciutat de Betlem. Ja vos podeu imaginar la gran remor que fan el hòmens a cavall amb l'arribada de tres reis. I arribaren al lloc on era. Aleshores, Josep no hi era amb la Verge, com diu el text: «Trobaren l'infant amb Maria, la seua mare» (Mt 2, 11) i cap altre... I quan la Verge escoltà els genets, pense jo que amagà el fill, posant-lo en el pessebre, i es disposà a fer la seua labor. Quan la Verge escoltà que els Reis s'admiraven de l'estrella que «es trobava dalt just on era l'infant» (Mt 2, 9), se n'alegrà per aquella profecia: «Naix una estrella de Jacob, s'alça un ceptre a Israel, que esclafarà els cabdills de Moab» (Nm 24, 17). Els Reis, tot admirant-se i contemplant-ho, deien: «Però, què és açò?» Perquè l'estrella no solia estar immòbil més que a l'hora del dinar i del descans, i en canvi, ara hi era, i a més il·luminant amb raigs admirables. Podien haver dit els reis: «Ací no hi ha cap palau. Nosaltres busquem un rei que ha nascut». I arribaren al portal on era la Verge, i llevant-se discretament la capa li preguntaren: «Sabeu vós on és el rei dels jueus que ha nascut?» (Mt 2, 2), etc. I la Verge respongué: «Senyors, açò ho deuen saber els grans Rabins.» I mentre la Verge parlava, els cors dels Reis s'inflamaven, mirant-se els uns als altres. Després preguntaren a la Verge si tenia un fill. I ella respongué que sí. També li preguntaren sobre el dia del naixement. Respongué que havia estat el dia tretzè. També, que com s'anomenava; respongué la Verge Maria: Jesús. En escoltar aquest nom, «prostrats a terra, adoraren Jesús» (Mt 2, 11), el qual la Verge els mostrava, i adorant-lo deien: «Oh Senyor, creador del cel i de la terra, tan gran és la vostra bondat que, deixant el cel, heu vingut a aquesta misèria per la nostra salvació?». «I després d'obrir les seues arquetes li oferiren presents» (Mt 2, 11). Heus ací el goig. [...].

Però a l'instant se segueix l'amargor del dolor i de la tristesa, perquè després d'anar-se'n els Reis, Herodes, veient-se enganyat per Ells, decidí matar tots els infants de Betlem. A causa d'açò «l'àngel del Senyor s'aparegué en somnis a Josep, dient-li: Alça't, agafa l'infant i la seua mare, i fuig cap a Egipte, i queda-t'hi fins que t'ho diga. Perquè Herodes buscarà l'infant per matar-lo» (Mt 2, 13-14). Immediatament, Josep anà a la cambra de la Verge i cridà a la porta; la Verge, en obrir, s'admirà quan veié que Josep plorava, i li digué: «Senyor, de què ploreu, si hauríeu d'alegrar-vos-en perquè tenim entre nosaltres el fill de Déu, el nodridor del qual sou vós?» I respongué Josep: «Oh beneïda! Anem-nos-en de pressa, perquè Herodes vol matar el vostre fill.» Penseu quina tristesa, la de la Verge. Primer, pel temor pel fill. Segon, per la fugida. Tercer, per anar a Egipte, terra d'infidels. [...] Llavors, cavalcant damunt d'un ase fugí cap a Egipte, on romangué set anys com un exiliat. Heus ací per quina raó la gloriosíssima verge Maria digué: «Jo sóc la mare del bell amor i del temor» (Sir 24, 18). [...]

Vicent Ferrer: *Tractat de la vida espiritual. Sermons*, 1998, pp. 181-198

- c) Com ja saps, la frase inicial del sermó pertany al llibre del Siràcida de la Bíblia, en coneixes d'altres?
- d) «Els goigs i les alegries d'aquest món estan barrejats amb les tristeses i els dolors», deia el pare Vicent Ferrer. Comenteu, en grup, la frase i doneu proves que sí que passa això en la vida de cada dia. O penseu que no?
- e) La festa del Reis, podria ser un exemple d'eixe pensament? I alguna altra festa?
- f) Identifica les dos parts del sermó: una de teòrica i una altra de pràctica, la de l'exemple que el pare Vicent acostumava a posar per a aclarir les idees.
- g) Llig estos refranys, comenta'ls i relaciona'ls amb el sermó:
 - *Alegries i pesars arribaran sense que les busques.*
 - *Amb alegre companyia, se sofreix la trista vida.*
 - *De rialles, en venen ploralles.*
 - *Després d'una alegria ve sempre una tristor.*
- h) Pregunta als teus familiars majors si en saben algun més.
- i) Memoritza un fragment del sermó i recita'l a l'aula.
- j) Representa'l com un monòleg. Recorda que un monòleg és una obra dramàtica en què parla un sol personatge.

ELS MIRACLES

És tradicional des de fa molt de temps, el dia de Sant Vicent Ferrer, que les associacions dels altars del sant representen algun miracle. Una bonica manera de veure com actuava el frare dominic i, alhora, de recordar-lo.

11 Fes les activitats que hem programat sobre el tema.

a) Marca amb una X els títols dels miracles que continguin noms de pobles, ciutats o comarques.

- *El miracle de Morella* _____
- *El mocadoret* _____
- *El miracle dels miracles* _____
- *La font de Lliria* _____
- *La pau de Morvedre* _____
- *Els bandos de Castelló de la Plana* _____
- *La pesta d'Agullent* _____
- *Els bandos de València* _____
- *El temps del Compromís de Casp* _____
- *L'ermita de Sant Mateu* _____
- *La sabateta* _____

b) Assenyala en un mapa les localitats dels miracles que has marcat. Escriu-hi els noms.

c) Resol la sopa de lletres sobre els miracles i copia les nou paraules que hi trobaràs.

M	I	C	F	U	F	O	N	T
O	M	I	R	A	C	L	E	J
I	S	A	L	L	I	R	I	A
P	R	E	N	L	O	K	V	E
E	Z	N	I	D	R	X	P	R
S	A	B	A	T	E	T	A	M
T	M	C	L	R	Z	O	U	I
A	O	M	A	U	F	X	T	T
M	Z	M	O	R	E	L	L	A

d) Llig el text següent, un de tants miracles de sant Vicent: *La sabateta*.

Fragment de plafó ceràmic en què es representa el miracle de la sabateta.
València, casa natal de sant Vicent Ferrer.

Activitat

Organitzeu-vos, xiquets i xiquetes, en l'aula per a preparar la representació del miracle *La sabateta*. També podeu muntar una sessió de teatre llegit.

La sabateta

Personatges

SANT VICENT FERRER, XIQUET

XIQUET PRIMER

XIQUET SEGON

XIQUET TERCER

XIQUET QUART

ALTRES XIQUETS, que no parlen

ACTE ÚNIC

L'escena com convinga, sense més condició que la de que en el centre es trobe un pou preparat per a la corresponent tramoia, a més d'una pedra gran, junt al pou, on es puguen assentar.

Escena I

Tots els XIQUETS/XIQUETES, manco SANT VICENT, eixiran i es mouran per l'escena fingint jugar. En acabar la breu introducció musical, que convindrà fer abans d'alçar-se el teló, i després d'uns moments, mentre els XIQUETS i/o XIQUETES juguen, XIQUET PRIMER es separarà dels demés, coixejant i lamentant-se.

XIQUET PRIMER.	Ai! Ajudeu-me un poquet, que no puc córrer.
XIQUET SEGON.	Què et passa?
XIQUET PRIMER.	No sé què em punxa en el peu.
XIQUET SEGON.	Tindrà algun clau la sabata.
	<i>(XIQUET PRIMER es sentarà en una pedra al costat del pou, o bé es recolzarà en la barana. Després es llevarà la sabata molesta i començarà a escodrinyar-la.)</i>
XIQUET PRIMER.	És cert! Per això em punxava!
XIQUET SEGON.	A vore! A vore!... Quin clau!...
	Mireu, pareix una espasa!
	Vols que t'ho apanye jo?
XIQUET PRIMER.	Que saps?
XIQUET SEGON.	Puix atra faltava!
	¿Que el sogre d'un tio meu, no és sabater d'importància?
	<i>(Agafa la sabateta.)</i>
	Dugau-me una pedra.
	<i>(XIQUET TERCER va corrents a per una pedra i li la dona.)</i>
XIQUET TERCER.	Tin!
	<i>(Xiquet segon agafa la sabata i la posa dalt la barana del pou amb la idea de pegar-li al clau. En el mateix moment, XIQUET QUART, que seguia corrent i perseguint-se ab els demés amiguets, aplega en una de les corregudes junt al pou li pega una espenta a XIQUET SEGON, fent que bote la sabata de les mans d'este i vaja a caure en el pou.)</i>

XIQUET SEGON. La sabateta! Tu has vist?
Per espentar-me!

XIQUET QUART. Què passa?

XIQUET SEGON. Que per ta culpa, Quiquet,
caigué en el pou la sabata.
(Tots s'arremolinen i aguaiten el pou.)

XIQUET PRIMER. Què has fet?
(Tot esglaiat, lo mateix que XIQUET SEGON.)

XIQUET SEGON. Tingué eixe la culpa!

XIQUET QUART. Fon sens voler.

XIQUET PRIMER. Sí, mes ara ¿què li diré jo a ma mare?
Com me'n vaig aixina a casa?
(Trenca a plorar.)

XIQUET SEGON. *(Tirant-se a pegar a XIQUET QUART.)*
Per culpa teua ha segut!
Mereixies te cardara!

Escena II

(Els mateixos i SANT VICENT, que eixirà a temps.)

SANT VICENT. Què és això, bons amiguets?
Quan vos pensava trobar
plens d'alegria i de goig,
vos veig renyint i plorant?
Penseu que el bon Jesuset
sempre nos està mirant
des del cel, i que estes coses
a d'ell no li han d'agradar.

XIQUET SEGON. Tot fon per culpa de Quico!

XIQUET QUART. No ho fiu aposta!

SANT VICENT. Prou ja!
A vore, ¿per què renyíeu?
(A XIQUET PRIMER)
I tu, ¿per què estàs plorant?

XIQUET PRIMER. Perquè la meua sabata
en el pou me l'han tirat.
I en quan mos pares ho sàpien...
de segur que em pegaran.

XIQUET SEGON. Vaig ser jo sense voler.
La tenia entre les mans
per a xafar-li un clauet
que en el peu li fea mal,
quan Quico vingué corrent
i tal espenta em donà
que botant-me la sabata
al pou tot seguit anà.
(Tornant-se altra volta cap a XIQUET QUART per a pegar-li.)
Entre tots hem de pegar-li
pel desori que ens ha armat!

SANT VICENT. No! Quet! No és eixa raó
per a renyir i pecar,
deixant-se portar per la ira,
quan és més dolç perdonar!

XIQUET TERCER. Sí!, i la sabata en el pou!

XIQUET PRIMER. I mon pare em cascarà!

SANT VICENT. Si sols això és l'obstacle,
deixeu-vos de barallar.
Voreu que prompte es remedia.

XIQUET PRIMER. ¿Sí? ¿Com?

XIQUET TERCER. La voldrà peixcar!

SANT VICENT. Demanant-li al Rei del Cel,
amb fe viva i suplicant,
que la desgràcia remedia.

XIQUET SEGON. Segur que estàs ensomiant
en que vinga un angelet.
Puix sí que estàs apanyat!

SANT VICENT. Per què sabent som de Déu,
és vostre cor tan gelat?
(En to de prec i alçant els braços al cel.)
¡Senyor, de cor te preguem,
puix que mos vols tant i tant,
que les llàgrimes eixugues
d'este amic, amb ta bondat,
tornant-li la sabateta
que en el pou caiguda està!
*(Quedarà uns moments mirant al cel. Després farà el Senyal
de la Creu, mirant al pou. Tots estaran atents i en silenci. A
poc, se vorà aparéixer, lentament, la sabateta eixint del
pou.)*

XIQUET SEGON. Mireu, és la sabateta!
I és l'aigua qui la puja!
(Remors i mostres d'alegria i admiració en tots.)

XIQUET PRIMER. *(a SANT VICENT)*
I ho feres tu! ! Que bo eres!
*(Abraça a SANT VICENT i després agafa la sabata i se la
posa.)*

SANT VICENT. Fon Jesús qui la tornà.
Per algo és ell el millor
amic que podem trobar.

XIQUET PRIMER. Ja no em renyiran mos pares!
(a XIQUET PRIMER)
Me perdoneu?

XIQUET SEGON. Puix és clar!
(S'abracen.)

SANT VICENT. Aixina m'agrada vore-vos.
Ara, tots agenollats,
A Déu donem-li les gràcies
i preguem nos faça uns sants.

(Tots s'agenollen i queden en actituds devotes variades, component un quadro plàstic. Completarà el final un altre poquet de música i... que la «clec» complixca bé la seua obligació, calfant-se les mans aplaudint.)

FI DEL MIRACLE

Adaptació per a pàrvuls del conegut miracle fet per sant Vicent Ferrer, quan encara era xiquet, en un acte i en vers.

L'obreta va ser estrenada el 11 de maig de 1955 en el teatre de la Casa de los Obreros de València, i publicada en el *Boletín oficial de información de la Asociación Católica de Maestros de València*, corresponent als mesos de març i abril del 1955.

La primera versió, de Manuel Sánchez Navarrete, va ser publicada l'any 1842 per la Impremta Gimeno, de València. [text actualitzat]

JUSTIFICACIÓ HISTÒRICA

Este fet, molt conegut popularment, és espigolat per la majoria dels biògrafs del sant [...]. Segons esta referència, el fet tingué lloc l'any 1356, durant la infantesa del nostre patró, i el cas va ser que, havent caigut al pou la sabateta d'un dels amiguets amb els que estava jugant, el sant feu que, pujant el nivell de l'aigua del pou, el seu amiguet poguera recuperar la sabateta perduda. [text actualitzat]

- e) En una obra de teatre, què són les acotacions? Amb quin tipus de lletra estan escrites? Què indiquen?
- f) Explica el títol.
- g) Sant Vicent se'ls troba *renyint*, per què?
- h) Com volien solucionar el problema?
- i) Què els proposa el sant valencià?
- j) Fi de la història: què ha fet sant Vicent i què fan, finalment, els amics?

k) Ara llegirem un altre miracle, ben popular.

El mocador, miracle de sen Vicent Ferrer

Autor: Josep Bernat i Baldoví, any 1859

Estant Sant Vicent Ferrer en València el 24 de juny de 1413 durant una predicació al costat de la balustrada de la parròquia dels Sants Joans, va fer vore als presents que al seu voltant hi havia persones patint enormement a causa de la pobresa i que era necessari abandonar els luxes innecessaris i practicar una vida de caritat. Va traure el seu mocador i el va llançar a l'aire dient a la multitud que seguirà el seu vol, ja que allí on es detinguera trobarien persones necessitades. D'esta manera, el mocador va sobrevolar pels carrers fins a penetrar per una finestra d'una casa propera al carrer Tapineria, en la ubicació de l'actual plaça del Miracle del Mocadoret (núm. 5). En aquella llar trobaren una família molt pobra, que va ser socorreguda per les persones que van presenciar el milacre. Este milacre, a més de caracteritzar-nos com altar, té el poder de suscitar en *nosaltres* cristiana i profunda reflexió sobre la forma en la qual abordem determinats problemes de la societat actual, per això, de plena actualitat, és la nostra elecció per a 2018.

Nostra Festa 2018. Sant Vicent Ferrer. Altar del Mocadoret

l) Explica oralment el miracle del mocadoret.

- m) Fixa't en el poema següent, de J. M. Esteve Victòria (1931, 53). Li falten algunes paraules que s'han perdut pel camí. Completa'l amb les paraules que et donem. Recorda que els poemes sovint tenen rima.

La festa de la Tapineria

Entre el febril trafegar d'estos dies que passem, no està bé que ens _____ del nostre enginy _____.	net
I la festa de l'Altar de Sant Vicent, que per dret se diu «del _____», en què un barri hui s'ufana, mereix, per lo _____, nostre afecte pur i _____!	mocadoret valenciana oblidem
(Dia 19 de març)	popular

- n) A continuació, fixa't en la informació següent. Explica amb les teues paraules el significat de *tapineria*, *tapiner*, *tapí*. També pots consultar el diccionari de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua en l'enllaç <http://www.avl.gva.es/lexicval/>

Tapineria: Ofici de tapiner. Obrador o botiga de tapiner.

Tapiner: Ataconador, sabater. Persona que feia o venia tapins. Menestral que tenia com a ofici la fabricació i venda de tapins, una mena de sandàlies amb sola de suro.

Tapí: Calcer. Sandàlia amb sola de suro folrat de cuir amb una coberta de roba, usada especialment per les dones. / Sinònims de tapí: sabata, calçat...

RECUPEREM ALGUNS JOCS POPULARS

L'IES del Districte Marítim de València i altres recopiladors ens ofereixen informació sobre els jocs populars, informació que nosaltres aprofitarem ací. Amb estos jocs també recordem el frare Vicent, una presència que impregna totes les esferes de la vida valenciana.

12 Una vegada llegida la descripció dels jocs, practica'ls amb els teus companys.

a) El mocador

Nom del joc: el mocador

Tipus de joc: el mocador és un joc infantil molt utilitzat en l'àmbit dels jocs motors, és a dir, aquells que impliquen una gran quantitat de moviment. És un joc motriu de resposta mental ràpida i de velocitat, i d'intentar enganyar el rival.

Nombre de jugadors: grup-classe.

Material: un mocador i un clarió.

Instal·lacions: en el carrer, en el pati o en qualsevol recinte on es puga córrer.

Objectius: conèixer i aprendre un joc que combina destresa, velocitat, competitivitat; comprendre, seguir i respectar les normes i regles del joc, i gaudir jugant-hi.

Desenvolupament del joc:

- Primer es dibuixen 3 línies amb el clarió, una de central (línia separadora) i, a partir d'esta línia, dos més situades una en cada costat de la línia separadora i a una mateixa distància determinada (línies laterals).
- A continuació es formen dos equips amb el mateix nombre de jugadors i es col·loca cada equip darrere de les línies laterals. A cada jugador de cada equip se li assigna un número en orde correlatiu començant per l'u.
- Després, en la línia separadora es col·loca una persona que mantindrà un mocador penjant de la seua mà. La persona amb el mocador a la mà dirà en veu alta un nombre.
- El membre de cada equip que tinga el nombre haurà de córrer per a agafar el mocador i dur-lo a la seua línia. El primer que ho aconseguisca, guanya la ronda i queda eliminat el participant de l'equip contrincant.
- També queda eliminat aquell que: 1) sobrepassa la línia separadora sobre la qual està el mocador sense que l'altre l'haja agafat i 2) siga tocat pel contrincant després d'haver agafat el mocador.
- El truc del joc consistix a provocar el jugador contrari perquè

sobrepasse la línia simulant haver agafat el mocador, i després córrer més ràpid que l'oponent una vegada s'ha agafat el mocador.

- Quan s'han eliminat alguns jugadors d'un equip, es reorganitzen els nombres i se'n poden assignar diversos a un sol jugador. Guanya l'equip que aconsegueix eliminar tots els jugadors contraris.

Origen: El joc del mocador té un origen desconegut, però sempre l'hem conegut com un joc popular lúdic —arrelat a una societat—, que ha anat passant de pares a fills, de generació en generació.

http://iesdistrictemaritim.edu.gva.es/web/val/El_mocador.pdf [adaptació]

b) La sabateta o l'espardenyeta

Nom del joc: la sabateta o l'espardenyeta

Tipus de joc: joc de rogle amb cançó o recitat.

Nombre de jugadors: grup-classe.

Disposició dels participants: els xiquets estan asseguts a terra en rogle.

Material per a jugar-hi: la sabata com a penyora.

Objectius: conèixer i aprendre un joc que combina diàleg i joc i gaudir de la interpretació del joc.

Desenvolupament del joc:

- Tots els xiquets i les xiquetes fan un rogle asseguts a terra, menys un, el qui para.
- El qui para du una espardenya a la mà i va donant voltes per fora del rogle.
- Mentrestant cantem o recitem les vegades que calga fins que el qui para deixa l'espardenyeta darrere d'un dels jugadors, que se n'ha d'adonar i ha perseguir el qui para donant una volta al rogle. Si el qui para aconsegueix arribar al lloc buit i s'hi asseu sense que l'altre l'atrape, doncs, el qui parerà serà l'altre.
- Cançó que cantàvem al meu barri:
 - El sereno de la nit, cada dia cada dia.*
 - El sereno de la nit, cada dia es pixa al llit.*
 - Tris, tris, tras, si t'atrape, si t'atrape.*
 - Tris, tris, tras, si t'atrape reberàs.*
- El joc té moltes variants, i encara en podria tindre més.

<https://bienve.wordpress.com/2010/11/16/mes-jocs-2-jocs-amb-canco/>
(adaptació)

c) Xinxes i caparres

Nom del joc: xinxes i caparres (nom del joc a València ciutat)

Tipus de joc: joc motriu d'atenció, de velocitat i d'intentar enganyar el rival.

Nombre de jugadors: grup-classe.

Material: mans, braços.

Instal·lacions: en el carrer, en el pati.

Objectius: conèixer i aprendre un joc que combina atenció, agilitat, rapidesa i sentit de l'humor, comprendre, seguir i respectar les normes i regles del joc; memoritzar les accions del joc, seguir ordres, i gaudir jugant-hi.

Desenvolupament del joc:

- Primerament *repinyen* per a saber qui paga.
- Després fan dos fileres, cadascuna amb igual nombre de jugadors (com ara, sis o més jugadors a cada banda). Els jugadors es col·loquen darrere de dos ratlles paral·leles. El qui paga ha de passar corrent pel mig de les files. Abans de passar-hi (tant en un sentit com en el contrari) diu alguna cosa, i tots l'han de complir. Qui no executa l'orde pagarà també, juntament amb l'altre. Heus ací algunes coses que se solen manar:
 - **Corretgeta:** qui no li pega amb corretja al qui paga, també paga.
 - **Sabateta:** qui no li pega un colp de sabata, paga.
 - **Calbots:** qui no li pega un carxot, paga.
 - **Baix anques:** qui no s'acatxa, paga.
 - **Avioneta:** el qui paga passa amb els braços en creu. Si toca algú que no està acatxat, paga.
 - **Punyada simple:** li han de pegar colps amb un puny.
 - **Punyada doble:** amb les dos mans juntes.
 - **Sant Vicent:** el qui diu «sant Vicent» i alça el dit, com feia sant Vicent, no li fan res.
 - **Xinxes i caparres:** li peguen com volen (com ara, galtades, estirades de cabells, etc.).
 - **S'han cagat en l'escaleta:** li peguen palmades a l'esquena.

Josep Bataller Calderón: *Els jocs dels xiquets al País Valencià*
1979, p. 61 [adaptació]

Glossari

1. **Repinyar:** sortejar mitjançant moviments, senyals, o recitant llargues tirallongues de paraules, mig inventades per cadascú. [https://vilapedia.wikis.cc/wiki/Jocs_de_repinyar]. També és comptar fins a un nombre acordat i a qui li toque, paga.
2. **Caparra:** Àcar de cos aplanat i oval, que viu arrapat a la pell de certs animals xuclant-los la sang. Persona que molesta perquè parla contínuament, demana coses, no deixa fer la faena, etc.

d) Joc de desxifrar el missatge

1. Escriu les lletres corresponents a cada número i podràs llegir un pensament de sant Vicent Ferrer.

A=1, E=2, I=3, O=4, U=5,
 C=6, D=7, E=8, L=9, M=10,
 N=11, O=12, R=13, S=14

____ / ____ / ____ /
 7 2 5 2 14 2 9

____ / ____ / ____.
 6 12 13 7 2 9 10 12 11

- Inventa't un altre missatge semblant.

2. Pinta el dibuix.

III. ACTIVITATS D'APROFUNDIMENT

- 13 Llig amb atenció la notícia següent. Després, fes les activitats.

Restauran la imatge de san Vicente Ferrer del puente de Carlos en Praga

La estatua del santo valenciano está en el puente desde 1712 por ser copatrn de Bohemia

La gran estatua de San Vicente Ferrer, que integra uno de los grupos escultóricos más bellos del famoso «Puente de Carlos» —icono turístico de Praga— ha sido retirada de su lugar para su restauración y alojamiento en el Museo del mismo nombre, situado junto a la monumental obra arquitectónica, que mandó construir el Emperador del Sacro Imperio Romano Germánico, Carlos IV en el siglo XIV.

La imagen, como las otras 30 que decoran el puente, será depositada en un Museo creado ad hoc, labrándose una copia la cual será instalada en su antiguo pedestal en el puente donde históricamente ha

estado desde el año 1712, lo cual está previsto suceda a finales de este año o más probablemente a comienzos del próximo, coincidiendo con el cuarto centenario de la muerte del santo.

La escultura del santo valenciano está integrada en el grupo escultórico esculpido por Ferdinand Maxmilián Brokoff, junto a san Procopio de Bohemia —territorio histórico del que formaba parte la hoy República Checa, del que ambos santos son copatronos. Está tallada en piedra arenisca y fue donada a la ciudad por Romedius Josef Frantisek, el conde Thun, fallecido en 1719.

Una obra de estilo de barroco

La obra es de estilo barroco y representa al santo con el hábito dominico. A sus pies hay un féretro conteniendo a una persona a la que san Vicente resucitó. Arrodillado ante él hay un hombre arrepentido de sus pecados y un endemoniado. Junto a ellos está san Procopio de Bohemia, con mitra abacial y báculo.

En el grupo hay varios torsos desnudos que representan, según la inscripción latina del pedestal, a los miles de pecadores, paganos y judíos que convirtieron a la fe cristiana y demonios que doblegaron entre los dos.

Hay una alegoría del Juicio Final con el *Timete Deum*, temática constante del valenciano en sus sermones, y otra al báculo de Procopio con que vencía a los demonios, convertido milagrosamente, en la piadosa tradición, en arado para labrar tierras.

Aunque son de épocas distintas y no tuvieron relación entre ambos, se cuenta que fue el Consejo de la Ciudad quien decidió poner en el puente a los dos santos juntos, por la gran fama de santos que alcanzaron ambos en la vieja Europa que les llevó a ser elegidos como patronos de Bohemia y por ende trasladados a sitial de honor en el puente.

Siempre que se explica el conjunto se subraya las distintas vidas que ambos llevaron, uno muy activa, la de san Vicente Ferrer, que predicó en varios países europeos, y la otra, la de san Procopio, eremítica, retirándose a vivir en unas cuevas y luego fundando un convento. Lo que les une a los dos, además, es lo milagrosos que eran.

Baltasar Bueno,
Levante-El Mercantil Valenciano
(06-08-2018)

a) Completa i respon:

1. Repassa les parts d'una notícia i assenyala-les en la notícia anterior posant-hi la lletra corresponent.
a) Titular, b) Subtitular, c) Cos de la notícia, d) Foto i e) Peu de foto
2. Escriu en quin diari s'ha publicat la notícia i la data.
3. Situa Praga en un mapa.
4. Des de quin any està l'estàtua de sant Vicent Ferrer en este pont? Per quin motiu?
5. Amb quin material està feta?
6. Per què ha sigut notícia ara?
7. De quin estil és l'obra escultòrica?
8. Tradueix al valencià els tres primers paràgrafs de l'apartat «Una obra de estilo barroco».

- b) Observant la foto amb l'escultura de sant Vicent Ferrer, per quin detall sabem que és ell?
- c) En equip, elaboreu un cal·ligrama amb la silueta de sant Vicent Ferrer. Dibuixeu-la primer i utilitzeu un text que hi faça referència.
- d) Ara ja teniu una idea més clara de la vida i l'obra de sant Vicent Ferrer. Entre tots podeu fer una auca o un cartell commemoratiu.
- **Recordeu que una auca** és un conjunt de vinyetes disposades en una única peça que representa la biografia resumida d'un personatge o la història d'un fet concret. Cadascuna de les vinyetes va acompanyada d'un text breu escrit en vers que s'hi relaciona. Generalment el text que acompanya el dibuix pren la forma de redolí, de manera que es busca la rima i la sonoritat.
- e) Per a fer l'auca seguiu els passos següents:
- Decidiu i anoteu els fets més importants de la vida de sant Vicent Ferrer.
 - Després, per parelles trieu un episodi de la biografia de sant Vicent Ferrer i feu una vinyeta. Recordeu que cada vinyeta necessita una il·lustració i un redolí.
 - Després col·loqueu les vinyetes seguint l'orde a manera de mural.

Podeu exposar la vostra auca a la resta de companys de l'escola, i així també ells podran conèixer millor la figura de sant Vicent Ferrer.

- 14** Llig este interessant text, en el qual podràs gaudir de l'ambientació que hi havia a Morella en aquella època: quan hi havia festa grossa i s'esperaven autoritats, i també que el pare Vicent predicara els seus sermons famosos i fera algun miracle. En acabant, contesta les preguntes.

Ja feia dies que els carrers de Morella eren un formiguer, com quasi tots els pobles, viles i llogarets dels Ports, el Maestrat i la Tinença. A qualsevol hora del dia o de la nit, dins i fora de les muralles que protegien la ciutat, hi havia centenars de seguidors del pare Vicent Ferrer que anaven allà on el frare dominic predicava, convençuts que escoltaven la paraula d'un sant.

Per això, per la fama d'home sant que precedia el predicador, a qui la veu popular atribuïa nombrosos prodigis i fets extraordinaris, el seguien també molts malalts del cos i de l'ànima que esperaven un miracle: homes paralítics, dones cegues, xiquets deformes, malalts de melangia, orats, beneïts, pecadors que buscaven el perdó i criatures monstruoses.

Morella i el seu castell.

Però, en companyia dels devots i dels esperançats, també seguia el pare Vicent un bon grapat de gent de mala vida. Perquè és ben sabut que, allà on es congreguen grans multituds, siga una festa, una processó o l'execució d'un malfactor, sempre hi ha embolics, desordres i desvergonyits que aprofiten les aglomeracions per a furtar, enganyar, fer mal i tocar els culs de les donzelles.

Sabent, com sabien, que Benet XIII, el papa d'Avinyó, era un dels visitants il·lustres que esperava Morella, també van acudir a la ciutat molts santerers que oferien als fidels imatges piadoses, gojos, auques i vides de sants; molts falsos profetes que anunciaven l'arribada imminent de l'àngel de l'apocalipsi; molts venedors de butles papals que esperaven fer un bon negoci; i cinc o sis fariseus que, per un preu mòdic, oferien als innocents i a les ànimes cànvides la possibilitat de tocar un tros de la veracreu.

Tampoc no volgueren faltar a la reunió els rodamons que no tenien on caure morts, els baldats que caminaven a pas agònic, els bavirusos, els lleganyosos i els contrafets, que acceptaven qualsevol almoïna amb un somriure sense dents, i els músics de carrer que, per una rara virtut, són capaços d'olorar una moneda de coure a tres llegües de distància.

[...]

Els carrers i les places de la ciutat, des del castell fins el portal de Sant Mateu, havien començat a omplir-se de pastissers, forners, aiguaders, carnissers i venedors ambulants que oferien a la clientela coquetes de

carabassa, pa de blat, aigua de civada, cócs fins i cócs de ceba amb sardina, dolços de mel i brull, flaons, formatges, pernil, monjàvenes, bunyols, embotits i molt, però molt, d'aiguardent.

Per dir-ho en poques paraules, a Morella no s'havia vist mai tantíssima gent.

[...]

Només Déu sap quanta gent havia pujat, al llarg d'aquells dies, les costeres que ascendien, serpentejant, fins al castell. Però és que la reunió convocada pel rei s'ho valia. A Morella, havien de celebrar una junta tres dels homes més importants del segle: el rei Ferran d'Aragó, el papa Benet XIII i el dominic Vicent Ferrer. L'espasa, la creu i la paraula no tenien millors valedors al món conegut i l'assumpte que pretenien resoldre era de pes.

Josep Franco (2011): *Llegendes Valencianes. El miracle de Morella*, pp. 5-10

a) Copia les paraules del text que no conegues. Entre tots comenteu el significat.

b) Contesta les preguntes següents segons el text:

- El text compara els carrers de Morella amb:

- un desert SÍ / NO
- un allau SÍ / NO
- un formiguer SÍ / NO

- Quines comarques s'anomenen en el text?

- De què estaven convençuts els seguidors del pare Vicent.

- Copia del text els tipus de persones que seguien el pare Vicent.

- Quins il·lustres visitants esperava Morella.

- Quins tipus de persones més no van faltar a la reunió? Copia'ls dels paràgrafs 4 i 5 del text.

- Enumera els productes que oferien als clients els venedors ambulants.

- Explica el significat de la paraula *santer*. Què feien els santers?

- Completa el paràgraf següent:

Els carrers i les places de la ciutat, des del castell fins el portal de Sant Mateu, havien començat a omplir-se de

- Quins eren els tres homes més importants del segle i què anaven a fer a Morella?

- 15** En el text següent hi ha més detalls de la biografia de sant Vicent Ferrer. Després de llegir-lo, explica quin canvi es va produir en la seua vida.

El dominic valencià Vicent Ferrer, un home de mitjana edat, robust i amb una salut de ferro, havia estat el confessor personal del papa Benet durant molts anys i va ser el principal valedor de l'infant Ferran d'Antequera, quan només era un dels pretendents a la corona d'Aragó, en aquella reunió de Casp, tan compromesa.

Fill d'un mercader honrat de Palamós que es traslladà al nou regne amb la intenció de millorar de vida, i nascut a València, segons alguns, o a Dénia, segons uns altres, el pare dominic Vicent Ferrer havia estudiat a València, Barcelona, Lleida i Tolosa de Llenguadoc, amb uns resultats brillants que li auguraven un futur resplendent si continuava la carrera religiosa.

Però una nit de l'any 1339, mentre visitava la vila d'Alcanyís en una de les seues missions apostòliques, el pare Vicent tingué una visió i va decidir abandonar per sempre la impressionant carrera religiosa que tenia per davant i dedicar-se, en cos i ànima, a la predicació, tan necessària per a la conversió dels infidels, que n'eren molts, i per a fomentar la justícia i la misericòrdia entre els creients.

Des d'aquell dia que va vore Jesucrist i els seus apòstols i va decidir canviar de vida, el pare Vicent recorria el món predicant la paraula de Déu, investit d'autoritat, perquè havia estat nomenat legat pontifici, i carregat de raó, com posaven de manifest les més de tres-centes persones que el seguïen allà on anava i les conversions, sovint multitudinàries, que havia aconseguit amb els seus sermons, llargs i molt sentits.

Josep Franco (2011): *Llegendes Valencianes. El miracle de Morella*, pp. 12-14

a) Marca el significat correcte sobre el que diu el text del pare Vicent:

- Home de mitjana edat	- Robust	- Amb una salut de ferro
a) Vell.	a) Prim.	a) Malaltús
b) Ni jove ni vell.	b) Gros.	b) Amb bona salut
c) Infant.	c) Fort.	c) Feble de salut.

- Va estudiar amb uns resultats brillants	- Els seus sermons eren
a) Treia males notes.	a) Curts.
b) Li brillaven els ulls quan estudiava.	b) Llargs i molt sentits.
c) Treia unes notes excel·lents.	c) Senzills.

16 En el text següent podràs veure el comportament del pare Vicent davant dels luxes que se li oferien. Després de llegir-lo, contesta les preguntes.

A mitjan matí del dia 17 de juliol, un dia que havia eixit radiant i assolellat, misser Doméneç Ram, amic personal del papa, del rei i del pare Vicent i cavaller morellà d'antic llinatge, va rebre al saló principal del seu palau dos homes enviats pel predicador per a preparar la seua arribada, que sempre provocava conflictes, desordres i avalots, perquè el seguïen moltes persones i no totes eren bones. Aquells homes eren Jofré de Blanes i Pere de Queralt, dos dels cavallers que solien acompanyar el pare Vicent, li portaven els comptes, controlaven el comportament de la gent que el seguia, el defensaven dels més exaltats i revisaven els manuscrits dels reportadors, que eren els joves encarregats d'escriure els sermons del dominic, gràcies a un procediment que ell mateix havia inventat.

Doméneç Ram els va rebre amb alegria, perquè els dos cavallers eren homes de bé i conversadors amens i cordials. Després de saludar-los i oferir-los un refrigeri, els va dir que ja tenia preparades les estances dels tres convidats: la més gran i luxosa per al rei Ferran; la segona, més austera, per al papa; i la millor de totes, modesta, confortable i ben ventilada, per al pare Vicent.

—No voldríem ofendre-vos per res del món —va dir Jofré de Blanes, quan l'amfitrió va acabar d'explicar-los com estaven les coses per Morella—, però el pare Vicent no passarà la nit al vostre palau, ni compartirà la vostra taula, sens dubte ben servida, amb el rei i el papa...

—Com és això? —va protestar Doméneç Ram, disgustat però amb poques esperances, perquè sabia que quan el pare Vicent deia una cosa, era per a cent anys i un dia i resultava molt difícil fer-lo canviar d'opinió.

—Diu el pare Vicent que s'estima més dormir en un llit pobre i menjar frugalment, per donar exemple de modèstia al poble i als vostres convidats

–va explicar Pere Queralt–. I per això us prega que li busqueu hostatge en alguna casa humil, de la vostra confiança...

Després de repetir una i mil voltes que aquella decisió, tan ben justificada, li provocava un gran pesar, Doménec Ram va declarar solemnement que, si aquell era el desig del pare Vicent, li buscaria una màrfega i un plat a taula en qualsevol de les cases dels seus criats.

Josep Franco (2011): *Llegendes Valencianes. El miracle de Morella*, pp. 16-19

a) Respon:

1. Quins cavallers acompanyaven el pare Vicent?
2. Quines funcions feien?
3. Quina era la seua missió en eixe moment?
4. Què significa *menjar frugalment*?
5. Què decidix fer Doménec Ram?

b) Completa la frase: «Quan el pare Vicent deia un cosa, era_____.»

c) Escriu la teua opinió sobre els textos anteriors:

- Què t'ha cridat més l'atenció?
- Quin és el comportament del pare Vicent quan li ofereixen compartir estances i taula amb el papa i el rei?

17 Amb l'ajuda del mestre o la mestra, busca informació sobre el miracle de Morella i explica'l en veu alta. Pots llegir-lo en el llibre *Llegendes valencianes. El miracle de Morella*, de Josep Franco, que acabem de citar.

a) A què fa referència la il·lustració següent? Comenteu-la col·lectivament.

18 Altres activitats.

a) En equip, dissenyeu un logotip* sobre sant Vicent Ferrer amb motiu d'alguna celebració (festes d'un poble en el seu honor, dia de la festa de Sant Vicent, etc.).

*Recordeu que un logotip és un símbol gràfic que s'utilitza per a representar determinades entitats i facilitar, així, la seua identificació. Actualment, en trobem per tot arreu (en els anuncis publicitaris, en la roba, pels carrers, etc.). Les imatges següents corresponen a alguns logotips.

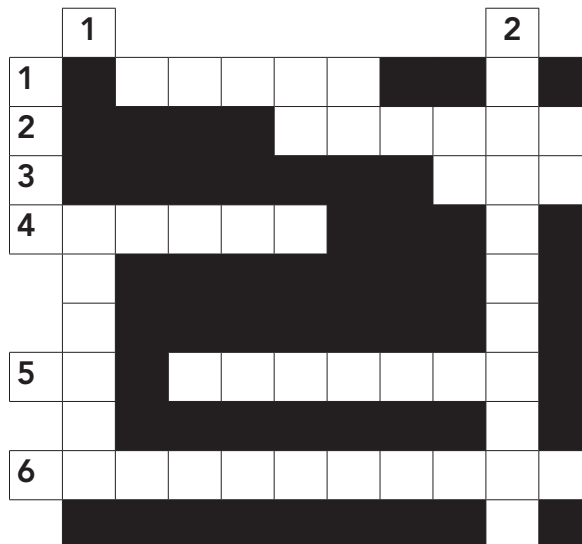
b) Treball final. Tenint en compte tot el que se n'ha dit, fes un retrat de sant Vicent, en forma de descripció literària, de caricatura, etc.

c) I, amb els materials elaborats, munteu entre tots una exposició.

19 Resol l'encreuat.

Horizontals: 1. Lloc des d'on es feia el sermó antigament. 2. En la religió cristiana, lloc on els condemnats patixen, després de la mort, castic etern. 3. Antònim d'*infern*. 4. Discurs pronunciat en públic per un ministre del culte, sacerdot... per a l'edificació dels assistents. 5. Sinònim de *reportador*. 6. Persona que seguia sant Vicent Ferrer i prenia notes dels seus sermons.

Verticals: 1. Persona que anava de poble en poble portant una imatge d'un sant i demanant almoina per a la seua devoció. 2. Persona que predica. Persona que predica la paraula de Déu.

- Quines dos paraules de l'encreuat són sinònimes? Escriu-les.

20 Llig el text i fes les activitats indicades a continuació.

ON EL PREDICADOR FA ALGUNES OBSERVACIONS SOBRE LES LLENGÜES

S'ha repetit moltíssim que jo feia un miracle lingüístic, que tenia do de llengües, és a dir: que predicava sempre, per tot arreu, en valencià, i la gent, gràcies a l'Esperit Sant, m'entenia com si parlara en la seua llengua pròpia. Vaja miracle!

[...]

Et diré, en primer lloc, que no és exactament així: la litúrgia de la missa es feia sempre en llatí. La gent no podia accedir als textos bíblics. D'entrada, perquè no sabien llegir: això era exclusiu d'una minoria en la societat. A més a més, eren escrits en llatí i estava prohibit traduir-los, precisament per tal que només els llegírem els «autoritzats», és a dir, els sacerdots. Teníem el privilegi i el monopoli d'interpretar la revelació divina.

També t'he de dir que les meues traduccions del llatí no eren gaire escrupuloses, jo anava al tall, sense aturar-me en detallets. Això era freqüent entre els predicadors, no sols ho feia jo. I clar, quan no m'eixia una paraula en llatí l'amollava en català; per exemple, en la llista —en un sermó en llatí— de fruits secs que trenquen el dejú: *dàtils, pinyons, avellanes, amigdala, mathasalva, coriandre, iunça, xufes*¹.

Una part dels meus sermons, a tot arreu, els feia en llatí, idioma comprés aleshores en tota la cristiandat, almenys per les persones cultes: era la llengua oficial de la litúrgia i en gran part de la cultura en general.

Hi havia, doncs, un predomini del llatí. Però el sermó se solia predicar en la llengua del poble, perquè la gent l'entenguera. Jo m'adaptava a la de l'auditori; per exemple, a Castella, predicava en castellà, i els meus sermons castellans s'han conservat transcrits en espanyol.

[...]

Viatjar a peu i sense pressa, com jo feia, té un avantatge: que hi ha temps d'anar aprenent l'idioma i la parla de cada lloc, d'adaptar-te al seu vocabulari i a la seua fonètica. I tingues en compte que en tota l'Europa occidental les llengües romàniques, que vénen del llatí, han anat separant-se unes d'altres amb el temps; al principi del segle xv, quan jo vivia, eren més properes entre si que no pas ara, i el llatí, com a llengua culta i litúrgica de referència, encara era ben present per a tots, de manera que un francès, un occità, un italià, un castellà, un portugués, un català, ens enteníem perfectament, no calien traduccions.

1.- Són aliments que l'Església prohibia menjar en els dies de dejú: *amigdala* són les ametles; la *mathasalva* sembla ser el lligabosc o mareselva, i la *iunça* (*cyperus esculentus*) és la xufa, repetida després.

Fins i tot quan predicava a la Bretanya, que és un país amb una llengua celta, el bretó, completament diferent de les llengües llatines, la gent m'entenia. Clar, perquè quasi tothom hi entenia almenys també el francès! I com t'acabe de dir, el francès i el català del segle xv eren molt més semblants que no ara.

Albert Toldrà. *Paraula i passió. Sant Vicent Ferrer, predicador* (2015, capítol 7)

- a) Per què es deia que sant Vicent Ferrer feia un miracle lingüístic?
- b) Segons el text, explica per què això no era exactament així.
- c) Marca el significat correcte de les expressions següents:

<p>Tenir do de llengües:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Entendre altres llengües. b) Dificultat per parlar altres llengües. c) Facilitat per parlar moltes llengües. 	<p>Anar a tall:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Aturar-se en els detalls. b) No aturar-se en els detalls. c) Anar en orde.
--	---

- d) En aquells temps, qui sabia llegir?
- e) Què feia sant Vicent Ferrer, predicant, quan una paraula no l'eixia en llatí?
- f) Copia la llista de fruits secs que trencaven el dejú.
- g) Repassa el text i completa:

Una part dels meus sermons, a tot arreu, els feia en _____, idioma comprés aleshores en tota la _____, almenys per les persones _____: era la llengua _____ de la litúrgia i en gran part de la _____ en general.

Hi havia, doncs, un predomini del _____. Però el sermó se solia predicar en la llengua del _____, perquè la gent l'_____.
- h) Explica quins avantatges tenia viatjar a peu i sense pressa?
 - Anar aprenent l'_____ i la _____ de cada lloc.
 - Adaptar-te al seu _____ i a la seua _____.
- i) En quines llengües romàniques en aquella època no calien traduccions per a entendre-les perfectament? Per què?
- j) Finalment, per què la gent entenia sant Vicent Ferrer quan predicava a la Bretanya si el bretó era una llengua celta, no romànica?

ANNEX

Sermó sobre els set goigs i dolors de la Verge

Tema: *Jo sóc la mare del bell amor i del temor (Sir 24, 18)*¹

Aquest tema crec que serà complaent a Déu i a la beatíssima Verge Maria, i profitós per a nosaltres. *Déu vos salve, Verge Maria.*

Cal considerar que aquestes tres coses, a saber, l'experiència sensual, l'evidència natural i la divina providència, mostren manifestament que els goigs i les alegries d'aquest món estan barrejats amb les tristeses i els dolors, i ningú no pot tindre ací el goig pur.

En primer lloc, ens ho ensenya l'experiència sensual. En efecte, en les grans festivitats quan tot és alegria, etc., els servents sofreixen a causa de les bufetades en les maixelles, etc., als preveres que estan atents als cants els fa mal el cap i la gola, etc. A d'altres els fan mal les cames per la dansa. Igualment, en els grans convits i en les bodes, per menjar, beure i riure, immediatament després s'esdevé una cosa diferent, com és la tristesa, etc.

En segon lloc, ens ho ensenya l'evidència natural. Hi ha **un principi filosòfic** que diu que «**tot terme mig participa de la naturalesa dels extrems contraris**», com ho evidencia qui és entre el foc i la neu, etc. Així doncs, la vida present es troba al bell mig dels dos extrems contraris, a saber, el paradís i l'infern. Al paradís hi ha el pur goig. Autoritat: «Vindran el goig i l'alegria, fugiran els planys i la tristesa» (Is 51, 11). Observa la diferència entre goig i alegria. Mentre el goig resideix en el cor, l'alegria de vegades no sols en el cor, sinó que a més es mostra cap a fora, i no es pot ocultar. A l'infern tot és al contrari, perquè allí hi ha el dolor, la lamentació, l'amargor, la tristesa i la desolació, l'extrema tristesa, i no es gaudeix de res. En efecte, diu l'Escriptura en paraules dels damnats que planyen: «S'ha fos el goig del nostre cor, la nostra dansa ens resulta com un dol. Ja no portem les corones de festa. Ai de nosaltres: hem pecat!» (Lm 5, 15-16). Certament, nosaltres ens trobem ací enmig, entre el paradís i l'infern. Per això participem d'ambdós, ja que ací a la terra totes les coses hi estan barrejades. Els goigs i les alegries ens vénen del cel; les amargors i les tristeses ens vénen de l'infern, i s'elevan com el fum. Els consols i les alegries són com gotes de mel, com el regalim del rusc de mel de l'Esperit Sant, com si d'aquest rusc posat dalt d'un arbre regalimaren gotes en la boca. Però com que l'infern és molt a prop nostre, perquè està en el cor de la terra, és per això que abunden més les amargors

1.- «Jo sóc la mare del bell amor i de la veneració de Déu, / del coneixement i de la santa esperança. / Jo oferisc tots aquests dons als meus fills; / jo estic sempre amb els qui Déu ha escollit. / Veniu a mi, vosaltres que em desitgeu, / i sacieu-vos dels meus fruits.» (Llibre de la Bíblia: *Siràcida*, cap. 24, «Elogi de la saviesa», vv. 18-19.)

i les tristeses que no les consolacions, etc. Per açò diu Boeci: «Tota la dolçor de la felicitat humana és esquitada per moltes amargors, hi està barrejada».

I també, en darrer lloc, ho evidencia la divina providència, perquè si ací els goigs fossen purs, seríem massa dissoluts, i no temeríem Déu, etc. Si les amargors, els dolors i les tristeses fossen pures, aleshores en l'infern cauríem en desesperança, perquè la persona trista sense l'esperança de la consolació es desespera, etc. Per aquesta raó, la divina providència combina goigs amb tristeses, i al contrari, perquè el bon cuiner és aquell que en el menjar massa dolç posa sal, i en el menjar salat posa mel. Quan tu estàs content i gaudeixes d'algun honor, dignitat o benefici, i l'aliment és plaent, llavors pensa: guarda moderació, perquè en breu moriràs, i d'aquesta manera moderaràs el goig.

Per això, quan estigues trist per alguna adversitat, per la pèrdua dels béns o dels amics, etc., no has des desesperar, perquè en breu ell mateix hi posarà la mel o el sucre de la consolació. Per aquesta raó diu l'Escriptura: «Fins entre rialles s'amaguen les penes, l'alegria acaba en tristor» (Pr 14, 13).

Així doncs, és evident la doctrina sobre l'experiència sensual, l'evidència natural, i la divina providència, perquè els goigs d'aquest món estan barrejats, tant que d'aquesta doctrina la Verge Maria, Mare de Déu, no en fou exempta; és més, Crist, el seu fill, en qualsevol goig i alegria barrejà el dolor i la tristesa. Per això diu la mateixa Verge: «Jo sóc la mare del bell amor —quant als goigs— i del temor, és a dir, de les tristeses» (Sir 24,18). Observa: *del bell amor*. Aquest s'oposaria als amors mundans viciats i indignes.

Set foren, efectivament, els principals goigs de la verge Maria; en qualssevol d'ells també Crist barrejà la sal de la tristesa.

[...]

El tercer goig de la verge Maria fou el dia de l'Epifania, quan vingueren els Reis d'Orient. Oh quin goig fou aquell! La Verge estava amb el fill, com diuen els Doctors, en el mateix lloc on l'havia concebut, i de sobte una gran remor s'esdevingué a la ciutat de Betlem. Ja vos podeu imaginar la gran remor que fan el hòmens a cavall amb l'arribada de tres reis. I arribaren al lloc on era. Aleshores, Josep no hi era amb la Verge, com diu el text: *Trobaren l'infant amb Maria, la seua mare* (Mt 2, 11) i cap altre, diu la Glossa. I quan la Verge escoltà els genets, pense jo que amagà el fill, posant-lo en el pessebre, i es disposà a fer la seua labor. Quan la Verge escoltà que els Reis s'admiraven de l'estrella que «es trobava dalt just on era l'infant» (Mt 2, 9), se n'alegrà per aquella profecia: «Naix una estrella de Jacob, s'alça un ceptre a Israel, que esclafarà els cabdills de Moab» (Nm 24, 17). Els Reis, tot admirant-se i contemplant-ho, deien: «Però, què és açò?» Perquè l'estrella no solia estar immòbil més que a l'hora del dinar i del descans, i en canvi, ara hi era, i a més il·luminant amb raigs admirables. Podien haver dit els reis: «Ací no hi ha

cap palau. Nosaltres busquem un rei que ha nascut», etc. I arribaren al portal on era la Verge, i llevant-se discretament la capa li preguntaren: «Sabeu vós on és el rei dels jueus que ha nascut?» (Mt 2, 2), etc. I la Verge respongué: «Senyors, açò ho sabran els grans Rabins.» I mentre la Verge parlava, els cors dels Reis s'inflamaven, mirant-se els uns als altres. Després preguntaren a la Verge si tenia un fill. I ella respongué que sí. També li preguntaren sobre el dia del naixement. Respongué que havia estat el dia tretzè. També, que com s'anomenava; respongué la Verge Maria: Jesús. En escoltar aquest nom, «prostrats a terra, adoraren Jesús» (Mt 2, 11), el qual la Verge els mostrava, i adorant-lo deien: «Oh Senyor, creador del cel i de la terra, tan gran és la vostra bondat que, deixant el cel, heu vingut a aquesta misèria per la nostra salvació?». Després adoraren la mare, i li deien: «Oh habitacle del fill de Déu, temple sant del Senyor, reina del cel, i senyora del món!». «I després d'obrir les seues arquetes li oferiren presents» (Mt 2, 11). Heus ací el goig. D'aquest goig profetitzà Isaïes dient: «Ho veuràs i t'estremiràs de goig, el teu cor meravellat s'eixamplarà, quan aboquen damunt teu els tresors del mar, a saber, de la infidelitat, perquè aquells reis eren infidels, i no jueus, i porten a casa teua les riqueses de les nacions» (Is 60, 5).

Però a l'instant se segueix l'amargor del dolor i de la tristesa, perquè després d'anar-se'n els Reis, Herodes, veient-se enganyat pels Reis, decidí matar tots els infants de Betlem, etc. A causa d'açò «l'àngel del Senyor s'aparegué en somnis a Josep, dient-li: Alça't, agafa l'infant i la seua mare, i fugi cap a Egipte, i queda-t'hi fins que t'ho diga. Perquè Herodes buscarà l'infant per matar-lo» (Mt 2, 13-14). Immediatament, Josep anà a la cambra de la Verge que pregava amb David: «A mitjanit m'alce», etc. (Sl 118, 62). Josep cridà a la porta; la Verge, en obrir, s'admirà quan veié que Josep plorava, i li digué: «Senyor, de què ploreu, si hauríeu d'alegrar-vos-en perquè tenim entre nosaltres el fill de Déu, el nodridor del qual sou vós?» I respongué Josep: «Oh beneïda! Anem-nos-en de pressa, perquè Herodes vol matar el vostre fill.» Penseu quina tristesa, la de la Verge. Primer, pel temor pel fill. Segon, per la fugida. Tercer, per anar a Egipte, terra d'infidels. Es relata que quan abandonaven la ciutat, la Verge sentia algun soroll que li pareixia que era Herodes, i tenint molta por, amagà el fill al seu si. Llavors, cavalcant damunt d'un ase fugí cap a Egipte, on romangué set anys com un exiliat, etc. Heus ací per quina raó la gloriosíssima verge Maria digué: «Jo sóc la mare del bell amor i del temor» (Sir 24,18).

Per tot açò som instruïts moralment. Puix el goig de la Verge ve pels Reis d'Orient, i en canvi el dolor i la tristesa pel rei Herodes.

Vicent Ferrer: *Tractat de la vida espiritual. Sermons*, 1998, pp. 181-198 [fragment]

POUET
DE
SAGUNT

2

Façana de la casa natal de sant Vicent.

MATERIAL DIDÀCTIC PER A L'ALUMNAT DE PRIMER CICLE D'ESO

TEXT INICIAL

Comencem amb els fragments d'una narració en vers que ens parla, amb l'aire popular que envolta la personalitat del mestre Vicent Ferrer, d'algunes circumstàncies de la vida d'este predicador valencià.

Es tracta d'una cançó popular que el cantant Pep Botifarra va arreplegar. La podeu sentir en l'enllaç <https://vimeo.com/118106227>.

Romanç de Sant Vicent Ferrer*

A la verge del Roser
demane favor i ajuda
per a que em done poder
per a parlar en finura
del gran sant Vicent Ferrer.
Esta vida tan pasmosa
que mai es podrà explicar
siguent tant dificultosa
i m'hauran de perdonar
si els falte en alguna cosa.
Està Constança prenyada.

Açò sí que és cas pasmós
dins del ventre una vesprada
es sentí lladrar a un gos
i es quedà tota assustada.
Per fi vingué un sabedor
i a sa mare li digué:
«no tinga ningun temor
que lo que tindrà vosté
serà un gran predicador.»
Nasqué Vicent i es crià
sempre en lo temor de Déu
i tot lo que predicà
diu: «Fills meus temeu a Déu
mireu que el juí vindrà
quan menos es pensareu.»
Un xiquet molt xicotet
en una gran febra estava
de dolor molt desinquiet
sant Vicent li preguntava:
“Què tens o què vols xiquet?
El xiquet respongué a gust,
—sobre dos mesos tenia—:
«Estic mal i vull salut.»
I el sant en molta eficàcia
se’l deixà en gran quietud.
Dona cames als tullits
i memòria als estudiants
i consola als afligits,
a les justícies, concòrdia,
i als seus bons devots, la glòria.

[*Transcripció dels autors]

ACTIVITATS SOBRE EL TEXT

- 1 Segons el romanç, sant Vicent Ferrer va ser predicador. També hi apareix el tema més habitual dels seus sermons. Quin era este tema?
- 2 En l'*última estrofa* s'exposen algunes de les qualitats de sant Vicent Ferrer. Indica quines són i intenta explicar què significa cadascuna d'elles.

-
- 3 Qui és Constança? Què es diu d'ella en el romanç?
-
- 4 Després de sentir el romanç cantat per Pep Gimeno, *Botifarra*, recita'l en veu alta, intentant donar-li l'entonació correcta.
-
- 5 El text porta com a títol *Romanç de Sant Vicent*. Busca informació sobre les característiques dels romanços i algun fragment que servisca d'exemple.
-
- 6 Escriu un breu text que explique la forma que adopta el romanç: tipus de text, nombre d'estrofes, nombre de versos per cada estrofa, nombre de síl·labes de cada vers i estructura de la rima de cada estrofa.

ACTIVACIÓ DE CONEIXEMENTS PREVIS

.....

- 7 Quin dia celebrem els valencians la festa de Sant Vicent Ferrer? Com se celebra en la teua localitat?
-
- 8 Hi ha algun carrer de la teua localitat dedicat a sant Vicent Ferrer? Saps per què?
-
- 9 Qui va ser sant Vicent? Quan va viure? Per què va ser canonitzat per l'Església catòlica?
-
- 10 Coneixes alguna llegenda, relat o cançó que parle de sant Vicent Ferrer? Si és així, explica-la.
-
- 11 Explica a quin tipus de fets donem normalment el nom de *miracle*. Creus que hi ha persones capaces de fer miracles? Per què ho creus així? Posa exemples de miracles.
-
- 12 Segurament has sigut testimoni de situacions en què una persona intenta convèncer una altra, o unes altres, d'alguna cosa. Describe una d'estes situacions.
-
- 13 Explica com intenta convèncer els altres la persona de l'activitat anterior. Quins recursos utilitza?
-
- 14 Indica amb quins recursos es comuniquen els actors i les actrius d'una obra teatral, tant entre ells com amb el públic que hi assistix.

-
- 15** Els textos teatrals escrits tenen algunes particularitats que els diferencien d'altres escrits literaris (com poden ser les narracions o els poemes). Indica quines són estes característiques del text teatral.
-
- 16** Com et faries entendre per una persona que no parla cap de les llengües que tu parles?
-
- 17** Explica què signifiquen les expressions *donar un sermó* o *aguantar un sermó*.
-
- 18** A què es dediquen actualment els frares? I en l'Edat Mitjana, a què es dedicaven?
-
- 19** Quins territoris actuals formaven part de la Corona d'Aragó en el segle xv?

Referències cronològiques i bibliogràfiques

Any	Dades sobre Vicent Ferrer	Esdeveniments històrics i socials	Esdeveniments culturals
1350	Naix Vicent Ferrer.		
1367	Ingressa en l'Orde de Predicadors.		Traducció de les <i>Històries troianes</i> (Jaume Conesa).
1368	És enviat a Barcelona a estudiar teologia.		
1370-1372	Lector de lògica a Lleida, en l' <i>Studium Naturarum</i> . Hi escriu tractats filosòfics (<i>Tractatus de Suppositionibus</i>), la seua primícia literària.		
1371			<i>Llibre de concordances</i> (Jaume Marc).
1372-1375	A Barcelona amplia coneixements sobre la Sagrada Escriptura.		
1376-1377,	L'assignen a Tolosa per tal d'ampliar els estudis de teologia i de la Bíblia.		
1378		Cisma d'Occident (fins a 1417).	

1379	Nomenat prior del convent dels dominics a València.		
1380	Escriu <i>De moderno Ecclesiae schismate</i> . Renuncia al càrrec de prior.		
1381	Predica la Quaresma a València.		<i>Llibre de Fortuna e Prudència</i> (B. Metge). <i>Primer del Crestià</i> (F. Eiximenis).
1383-1384			<i>Segon del Crestià</i> (F. Eiximenis). <i>Regiment de la cosa pública</i> (F. Eiximenis).
1384-1385			<i>Terç del Crestià</i> (F. Eiximenis).
1385-1391	Professor de teologia en la seu de València.		<i>Dotzé del Crestià</i> (F. Eiximenis).
1388	Mestre en teologia.		<i>Valter e Griselda</i> (B. Metge).
1389-1390	Predicador general.	Invasió de Catalunya pel comte d'Armanyac.	
1390	Vicent Ferrer acompanya Pero Martínez de Luna per la península Ibèrica.		
1391		Atacs als calls de Girona, Barcelona i València.	
1392	Confessor de la reina Violant.		<i>Llibre dels àngels</i> (F. Eiximenis).
1394		Elecció de Benet XIII, el papa Luna	
1395-1399	S'incorpora a la cort papal d'Avinyó (del papa Luna).		Traducció del <i>Dictorum factorumque memorabilium</i> , de Valeri Màxim (Antoni Canals).

1396		Mor Joan I. Invasió de Catalunya per Mateu I de Foix.	<i>Llibre de les dones</i> (F. Eiximenis). <i>Llibre dels bons amonestaments</i> (Anselm Turmeda).
1397		Martí l'Humà torna de Sicília.	Naix Ausiàs March.
1398	Abandona la cort pontifícia i es trasllada al convent dels dominics de València.		Naix Iñigo López de Mendoza, marquès de Santillana. <i>Viatge al purgatori</i> (Ramon de Perellós). <i>Lo somni</i> (Bernat Metge).
1399-1419	Legat a <i>latere Christi</i> , es dedica totalment a la predicació per Europa, sempre acompanyat per un seguici.		
1408			Primers sermons de Felip de Malla.
1409		Mor Martí el Jove, rei de Sicília.	Mor Francesc Eiximenis.
1410		Mor Martí I, l'Humà.	Traducció catalana de la Bíblia, per Bonifaci Ferrer. <i>Escipió e Aníbal</i> (Antoni Canals).
1412	Intervé a favor de Ferran d'Antequera.	Compromís de Casp.	
1413	Predica la Quaresma a València. Disputa amb jueus a Tortosa. Escriu <i>Tractat contra els jueus</i> . Predica a Mallorca.		Mor Bernat Metge.

1414	Predica a Lleida. Participa en el Concili de Constança.		
1416	Abandona l'obediència al papa Pero de Luna. Predica per França.	Regnat d'Alfons el Magnànim.	
1417		Fi del Cisma d'Occident.	
1419	Mor a Vannes (Bretanya), el 5 d'abril.		
1455	Vicent Ferrer és canonitzat.	Alfons de Borja: papa Calixt III.	

BIOGRAFIA

Va nèixer en 1350 a València, fill de Guillem Ferrer, que era notari, i Constança Miquel. Segons Almela i Vives (1927: 5), «El naixement del Sant diu que va ésser precedit per fets meravellosos, que determinaren el Consell de la ciutat a encarregar-se del bateig.» Va tindre set germans, entre els quals es trobava Bonifaci Ferrer, tots criats en un ambient molt religiós en el qual el Vicent xiquet va créixer amb «molt bon caràcter, devot, aficionat a la penitència, parlador amb unes raons impròpies dels seus anys» (Almela i Vives 1927: 6).

Als díhuit anys va professar com a frare dominic i dedicà els seus primers anys als estudis de gramàtica, lògica, física, teologia i de la Santa Escripura, en els convents de l'orde de València, Barcelona i Lleida on també fou catedràtic de lògica i on, a més dels alumnes religiosos, també tingué deixebles laics, atrets per la seua fama. Va acabar la seua formació acadèmica en la Universitat de Tolosa de Llenguadoc i en 1378, deu anys després d'haver ingressat en l'orde, va obtindre l'autorització per a predicar.

De retorn a València, rebé el títol de mestre en teologia després d'ocupar-ne la càtedra durant sis anys. Ja aleshores era reconegut com a bon predicador, com a mediador en conflictes socials de caire diferent i com a realitzador d'obres de caritat social. Arribà, també, a ser el confessor personal de la reina Violant. Però, en 1395, el papa Benet XIII requerí la seua presència en la cort papal d'Avinyó on entrà en contacte amb destacades personalitats del món cultural europeu del moment i on es guanyà la confiança del papa.

Una visió que tingué quan estava malalt va canviar la vida de Vicent: Francesc d'Assís i Doménec de Guzmán, fundadors respectius dels ordes

franciscà i predicador, el guariren i li encarregaren que es dedicaria a predicar la doctrina cristiana per tot arreu.

En 1399, doncs, Vicent Ferrer inicià la tasca per què és popularment conegut, la de predicador. En aquell moment, Europa vivia temps convulsos (el cisma dividia l'Església, França i Anglaterra eren immerses en la Guerra dels Cent Anys, a Itàlia hi havia constant trifulgues, els turcs amenaçaven la seguretat del continent, les grans pestes feia poc temps que havien delmat la població...) i s'havia produït una relaxació de la pràctica cristiana ortodoxa.

Amb l'objectiu de conscienciar la població de la decadència en què havia caigut, de la conducta pecaminosa de quasi tots els estaments de la societat i, en definitiva, de la necessitat de purificació religiosa de la societat davant de la imminent arribada del juí final, sant Vicent Ferrer recorregué bona part d'Europa occidental, acovardint les classes humils amb l'infern i guanyant-se, a poc a poc, fama de gran orador i de taumaturg (persona que fa miracles). Lió, Gènova i altres ciutats italianes, Aix, Montpeller, Perpinyà i Barcelona pogueren escoltar els seus sermons abans que, en 1410, tornara a València. Posteriorment passà per Alcoi, Elx, Oriola i Múrcia, des d'on s'adreçà a Castella on, entre altres llocs, va predicar a Toledo i Salamanca. Del ressò que tingueren estes predicacions sorgí la llegenda que el sant tenia el do de llengües, o siga que per més que parlava sempre en valencià, era entés per totes les persones de l'auditori, encara que no conegueren esta llengua.

Quan la Corona d'Aragó es trobà en el difícil tràngol de trobar successió al rei Martí l'Humà, mort sense descendència, sant Vicent fou convocat a la ciutat aragonesa de Casp, on va participar, en representació del Regne de València, en l'elecció de Ferran d'Antequera com a nou rei.

Després d'esta decisiva intervenció en els afers polítics del seu país, va prosseguir la seua tasca evangelitzadora per les illes Balears, Tortosa, Morella i altres pobles i ciutats d'Aragó i Catalunya.

Ja en 1415 va participar en les converses en què es va resoldre el cisma de l'Església cristiana amb la destitució dels papes enfrontats i el nomenament d'un nou papa acceptat per tota la cristiandat.

La fama de la seua paraula i les seues intervencions en assumptes rellevants de l'Europa del moment no feien més que augmentar el seu prestigi i era reclamat perquè predicara per totes bandes: entre 1416 i 1418 evangelitzà Tolosa de Llenguadoc, Clermont, Dijon i diversos indrets de la Bretanya i Normandia a favor de la pau en la guerra entre França i Anglaterra.

Va morir el 1419, a la ciutat bretona de Vannes després de patir una malaltia.

El papa valencià Calixt III va canonitzar Vicent Ferrer el 3 de juny del 1455, i va ésser confirmat com a sant en una butlla de Pius II en 1458.

- 20 Situa en el mapa d'Europa totes les ciutats que apareixen en el text biogràfic de sant Vicent Ferrer.
- 21 Informa't i indica les llengües que es parlen actualment en els llocs de l'activitat anterior.

L'AUTOR I EL SEU TEMPS

La societat europea del finals del segle XIV viu una crisi generalitzada a causa de les males collites, les contínues i devastadores guerres, com la dels Cent Anys, i les malalties, sobretot la pesta negra, que va provocar una gran mortaldat per tot arreu del continent.

La mala situació del camp es va estendre a les ciutats i conjuntament provocaren l'augment dels preus de les mercaderies, la fam, la misèria i, per tant, les tensions socials que desembocaven fàcilment en revoltes violentes. Entre els segles XIV i XV es van succeir els alçaments armats dels llauradors en contra dels abusos senyorials i les revoltes urbanes exigint millores polítiques i salarials.

En este context, també l'Església catòlica va viure unes circumstàncies convulsives. D'una banda, des de la predicació havia de fer front als comportaments discordes amb la doctrina cristiana, tant entre la població més humil (que patia les calamitats del temps i, de vegades, reaccionava iradament), com entre els poderosos, els abusos dels quals no podien deixar de ser criticats. D'altra

banda, com ja hem vist anteriorment, l'Església catòlica es va trobar dividida durant un temps, cosa que provocà no poques tensions arreu de l'Europa occidental. Finalment, cal recordar que aleshores la població cristiana de la Corona d'Aragó, i la d'altres territoris europeus, convivien, amb gent que professava les religions musulmana i jueva, i que això va ser origen de molts conflictes socials. Vicent Ferrer, com a home influent del seu temps, es trobà al mig de diferents conflictes en què va demostrar posseir els dons de la diplomàcia i de la paraula, a més d'un gran poder de convicció. Com diu Josep Lluís Sirera:

La visió que del món i de la religió ens transmet Vicent Ferrer és ortodoxa per damunt totes les coses. Hi ha, és cert, alguna concessió a formes de pietat popular (com les creences en llegendes hagiogràfiques, o l'apocalipticisme adés comentat) i defenses, de certes formes de *devotio moderna*, molt comunes al segle xv, com les referències a una oració no formal sinó personal i sentida que trobem a l'exemple anterior. Hi ha també, però, una notable desconfiança cap a les actituds intel·lectualistes: sant Vicent, com altres predicadors i reformadors dels costums religiosos, no es refia gaire del creixent entusiasme que despertava entre les capes intel·lectuals de la societat la cultura i la literatura greco-llatina en procés de redescobriments. La seua és, doncs, una religió enfocada cap a les capes populars, i que descansa en les fonts tradicionals (sants pares, evangelis, llegendaris...), així com en l'oportuna acumulació d'anècdotes, casos, paràboles, comparacions afortunades, *exempla*... Que aconseguís resultats tan espectaculars, com les mateixes conversions de jueus (comunitat en absolut humil, tant a nivell social com intel·lectual), cal atribuir-ho —al meu parer— a la seua eficàcia personal, al poder de convicció que desprenien les seues actuacions, i que molt sovint s'acompanyava de la presència dels flagel·lants de la seua companyia, amb les seues aparicions teatrals. Com Fuster indica, al final del seu article: «El quadre de la predicació vicentina es completa, així, amb el fons patètic de la Companyia. Els crits angoixats, els cops de la flagel·lació, el càntic penitencial, prolongarien dins l'ombra nocturna, el ressò de les paraules del frare. La transició seria ben natural: la mateixa fervor, el mateix propòsit, una sola seducció hi eren els mòbils. En l'últim món medieval, travessat de guerres i de disbauxa, piadós i corromput, obert a totes les fascinacions, el gest i la veu del dominic valencià passaven, i s'hi posaven, com un accent alhora de terror i d'esperança estrident, viu, impressionant. Si la història d'Europa —per això i per altres coses— encara el recorda, la nostra literatura en guarda el prestigi més durador».

Josep Lluís Sirera: *Història de la literatura valenciana*, 1995, pp. 56-57

OBRA VICENTINA

LES PREDICACIONS: OBJECTIUS I POSADA EN ESCENA

Entre els diferents càrrecs de la jerarquia de l'Església catòlica hi ha aquelles persones que assumixen la tasca de difondre i ensenyar públicament la paraula de Déu: els predicadors. De fet, els religiosos de l'orde dels dominics, als qual pertanyia sant Vicent Ferrer, es dedicaven a la predicació. Això els obligava a traslladar-se constantment a diferents pobles i ciutats on eren enviats pels seus superiors o on els reclamaven les autoritats perquè efectuaren la predicació, una missió que tenia l'objectiu d'explicar l'evangeli a la població i de convertir els qui professaven una altra religió. La predicació constava de dos actes que estaven revestits de solemnitat: l'arribada a la localitat del seguici del predicador, format per religiosos i penitents, que habitualment es flagel·laven públicament, i el sermó.

ELS SERMONS

Els sermons eren la part central de les missions de predicació. Es tracta d'uns discursos que es pronunciaven per a edificació dels assistents, en què el predicador comentava un passatge de l'evangeli. El text següent ho explica més detalladament:

Simplificant al màxim, podríem dir que un sermó —segons una *ars praedicandi* com la de Waleys— seria, *grosso modo* i per dir-ho en termes més actuals, un *comentari de text* (Ysern 2015: 37). El text comentat és el que se sol denominar *thema*, és a dir, una citació, normalment de procedència bíblica, a partir de la qual l'orador basteix el seu discurs. El predicador ha de relacionar l'assumpte —o assumptes— que vulgui tractar amb un *thema* determinat, que prèviament ha escollit tenint en compte certes condicions, com ara, particularment, l'abundor de textos —*auctoritates*— que s'hi puguin relacionar, ja que aquests faciliten el desenvolupament del sermó a força d'establir vincles amb el *thema* triat. El sermó, en bona mesura, no és més que l'*explicitació àmpliament raonada i justificada d'aquest lligam* entre els assumptes o continguts que es volen tractar i el *thema*. A la fi, la predicació esdevé una exposició oral que, tot passant per una sèrie de fases —que veurem resumidament—, es proposa, fonamentalment, l'adoctrinament de l'audiència amb una finalitat salvífica.

[...]

De fet, si el discurs estava ben bastit, l'auditori mateix s'hi havia de sentir reflectit en algunes ocasions: certament, l'ús d'una manera simple de parlar,

el recurs a *exemples* que havien de fer que els receptors es creguessin especialment atesos, com si el predicador es referís personalment a ells, el to benigne, benèvol, caritatiu dels seus mots, havia d'ajudar l'auditori a deixar de banda certes prevencions, facilitant-li així el missatge de l'orador. A més, aquest feia present el seu públic en el seu discurs a través de breus escenes en què prenia la paraula —figuradament— algun oïdor anònim —un llaurador, una persona senzilla—, donant veu a la majoria silenciosa, per tal de proposar algun dubte al predicador.

Josep Ysern: «A propòsit dels nusos mòbils
en la construcció dels sermons vicentins»
Revista de Filología Románica, núm. 34, juny 2017, pp. 35-37

A continuació podeu llegir un fragment d'un dels sermons que va pronunciar fra Vicent.

CLI

De ociositat

«**Quid hic statis tota die ociosi?**»

(Mt., [20°] c°)

Bona gent! Aquesta paraula preposada és dura i aspra reprensió de les persones que estan en aquest món, que no procuren fer obres fructuoses i virtuoses, encara que facen altres obres tots els dies com són saltar, cantar, jugar, etc. I d'aquests parla el tema: «*quid hic...*» Així succeeix encara als homes d'aquest món que treballen per a multiplicar els seus diners i edificar cases i a honors i plaers fàcils d'aconseguir. I aquests, quan arribaran al vespre, o siga al final de la vida, la mort, no portaran cap bé per a la seua salvació, perquè les seues ocupacions són inútils i les seues obres no tenen profit (*Sapien.*, 3° ca°).

En aquest tema quatre coses ens hi són mostrades. La primera, pensant en el nostre cos, del qual som formats. La segona, considerant la inconveniència del lloc on realitzem els nostres actes. La tercera, pensant en la fi per a què som creats. La quarta, considerant el temps al qual som donats. I el tema ans de la paraula *ociosi* són IIIIe condicions, *scilicet* «*quid hic statis tota die*»; el «*quid*»: *quid procedit, est nomert et notat reprehensionem, ista IIII^{or} reprendens*.

[...]

Perquè veieu la formiga:

[...]

La formiga en l'estiu recull les viandes i el forment per tal de poder descansar en l'hivern i no necessitar treballar. Trobe en la formiga onze sapiències, les quals cadascú de nosaltres hauria de tindre en si i prendre exemple d'ella. La primera sapiència de la formiga és que Déu dona als homes la nit per a reposar i el dia per al treball, i contràriament als animals, però la formiga no cessa de treballar ni de nit ni de dia; per açò cal que aprenguem d'ella i tinguem la seua saviesa, fent bones obres, per tal d'arribar a la fi per a la qual vam ser creats, ja que està escrit que *«quidcumque potest manus tua facere, instanter [operare; quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erunt apud inferos, quo tu] properas»* (Ec^{tes}, 9° ca^o).

La segona sapiència és que totes les formigues van pel mateix camí. Així hem de fer nosaltres; tots hem d'anar per un únic camí: la fe catòlica [...] i ningú d'aquella no ha de discrepar, per tal que puguem anar dret al terme. *Ideo scriptum est* (Ysa., xxx^o ca^o): *«Hec est via recta, ambulate in ea, nec ad dexteram neque ad sinistram»*.

La tercera és que les formigues, com van pel seu camí, es besen les unes a les altres. Així hem de fer nosaltres, besant-nos per la pau i la bona concòrdia, oblidant les rancors. I per això es dona la pau en la missa i per això és mal fet quan es dona la pau amb la patena, que tots la besen, perquè solament ha de besar-la un home, i aquell ha de donar la pau a un altre home, i aquell a tots els altres, i a una dona amb una altra patena, i aquella a totes les altres. *Unde: «Si fieri potest, cum omnibus hominibus pacem habete»* (Ad Ro., 12° ca^o).

La quarta és que la formiga pot portar una càrrega major i més pesant que ella. Així hem de fer nosaltres, que hem de portar bona penitència dels pecats que hem fet, dejunant durant la Quaresma i fent altres dejunis i afliccions, i no excusant-nos com fan alguns en la Quaresma, dient que estan malalts, i les mullers s'excusen pels marits i diuen que els fa mal el cap; però elles certament no són més delicades que santa Agnès, que era una noble dona, i sempre portava cilici i s'afligia amb molts dejunis.

La cinquena és que si alguna formiga porta alguna càrrega, i ella a soles no la pot portar, ve una altra i l'ajuda. Així hem de fer nosaltres, socorrent al proïsme en la seua adversitat i el seu mal. Però nosaltres actuem d'altra manera, ja que si l'ase del veí cau, no l'ajudarem, perquè no tenim caritat. La formiga respecta els manaments de Déu, i nosaltres no els volem respectar, *et ideo male. Unde: «Alter alterius onera portate, et sic adimplebitis legem Christi»* (Ad Gal., ultimo ca).

La sisena és que si alguna formiga és malalta i no pot anar a la casa o forat, l'altra la porta al forat on està. I així hem de fer nosaltres, però no ho fem, perquè no hi ha caritat.

La setena és que si alguna d'aquelles mor, les altres la duen al forat, o siga a la fossa. Així hem de fer nosaltres; hem de portar els cossos dels homes a l'església i soterrar-los, però no ens en preocupem, sinó que preferim anar a ballar i estar per les places ociosos.

La huitena és que la formiga al vespre mai no deixa el blat defora, sinó que l'amaga només pot. Així hem de fer nosaltres, fer moltes bones obres, però no amb vanaglòria, sinó que ho hem de fer d'amagat. *Unde*: «*Attendite ne justiciam vestram faciatis*».

La novena és que el blat corromput i dolent el trauen fora. Així mateix hem de fer nosaltres, quan tenim el blat roí i corrupte, això és el pecat; per mitjà de la confessió i la penitència l'hem de fer fora.

La desena és que la formiga en l'estiu contínuament arreplega molt de blat i en fa una bona provisió per a l'hivern, per tal de poder descansar en l'hivern, tindre aliment i que no li calga anar a mendicar. *Unde legitur quedam fabula*: La cigala ja veieu que en l'estiu sempre canta i garrula, i quan arribà l'hivern, no tingué què menjar. Ella anà a la formiga i li demanà que li donara blat per amor de Déu, per tal de poder menjar, perquè tenia molta fam, i la formiga li respongué: «I què feies en l'estiu? Per què no n'arreplegares?» Ella respongué: «En l'estiu jo cantava i garrulava, i no n'arrepleguí», i la formiga se'n rigué, dient: «Comare, ja que en l'estiu cantares, balla en l'hivern», i no li'n donà. I així la cigala morí de fam. Així els passa a alguns homes d'aquest món, que quan ve l'estiu, no curen de aplegar-ne, *id est, bona opera facere*, i quan vindrà l'hivern, o siga, la mort, es troben decebuts, i moren, i ballen en l'infern amb els diables. I veus les danses que fan les ànimes condemnades amb els diables en l'infern: Llucifer guia les danses, darrere venen els altres diables, i enmig de dos diables va una ànima, i d'aquesta manera ballen. Per tant, bona gent, treballeu *in die*, ço és mentre som en aquest món, obres caritatives, per tal que, quan vinga el dia, puguem reposar en la glòria del paradís. Perquè està escrit: «*Me oportet operari in nocte, donech dies venerit*» (Jo., 9° ca^o). Item: «*Ne faciamus coram hominibus, ne videantur coram hominibus*» (Mt., 6° ca^o, vel 9° ca^o).

L'onzena és que totes les formigues se suporten les unes a les altres, i moltes en una casa, ço és, que habiten en un mateix forat. Així hem de fer nosaltres *ad invicem*, tenint caritat i paciència; i nosaltres fem el contrari, que no ens podem comportar ni suportar, no solament en una casa, sinó que encara pitjor, en una vila o ciutat o carrer, per bandositats i altres coses que porten els homes a la perdició i la condemnaió. Per tot açò prenguem aquestes condicions de la formiga, per tal de poder aconseguir el repòs en la glòria del paradís, *ad quam, etc.*

Sant Vicent Ferrer: *Sermons V*, 1984, pp. 53-61

-
- 22 Quin és el tema central d'este sermó de sant Vicent Ferrer? Quin defecte/peccat critica?
-
- 23 En el sermó, sant Vicent Ferrer emprà el recurs de l'exemple, molt habitual en la literatura medieval. Busca informació i explica què és un exemple.
-
- 24 Has sentit dir d'algú que «és una formigueta»? Què significa esta expressió?
-
- 25 Quin és l'exemple que usa sant Vicent Ferrer? Coneixies esta història? Creus que les persones que assistien, en el segle xv, als sermons de sant Vicent Ferrer coneixien este text? Per què el degué utilitzar sant Vicent Ferrer?
-
- 26 En el text apareixen frases escrites en una altra llengua, quina és? Per què sant Vicent Ferrer intercalava estos fragments? D'on els extreia?
-
- 27 En quines coses considera sant Vicent Ferrer que les persones han d'imitar el comportament de la formiga?
-
- 28 Quins d'estos consells consideres que encara són bons models de comportament per a les persones?
-
- 29 Compara el poema següent amb el sermó anterior. Després explica quines semblances i quines diferències hi trobes.

La cigala i la formiga

La cigala, que es desviu
per cantar al llarg de l'estiu,
es trobà desprevinguda
quan el fred va ser més rude.
No tenia a l'aixopluc
cap tros de mosca, cap cuc.
La fam que passa l'obliga
a trucar a ca la formiga,
i li pidola uns quants grans
per no caure morta abans
d'arribar al temps de la sega.
—En venir l'agost,— agrega,
—us pagaré, puntual,
interés i capital.—

La formiga mai no fia;
 aquest defecte, no el té.
 —Pel bon temps,— diu— ¿què vau fer
 d'un cap a l'altre del dia?
 —No us desplaça, a tota veu,
 m'estava canta que canta.
 —Cantàveu? Oh, com m'encanta:
 molt bé, doncs ara, balleu.

A. Moll: *Faules de sempre* 1989, p. 28

En els sermons, sant Vicent instava el seu auditori a canviar la manera de viure per tal de portar una vida digna segons la doctrina cristiana. Llig el següent fragment d'un sermó de sant Vicent.

Jo veig que moltes persones tenen aquest defecte, tant hòmens com dones, i per manca d'atenció per la seua persona, s'esforcen a purificar la part externa; però no es preocupen de tot allò que és necessari a l'ànima. Diguen tots, quantes vegades vos llaveu les mans? Al matí i al dinar, i la cara i la boca. Però, i l'ànima, quant fa que no l'haveu llavada de mals pensaments? Així, l'ànima roman fangosa. De quan en quan feu llavar la camisa? De huit en huit dies. I la camisa de l'ànima, o siga, la consciència? Passa un any que feu la bugada on es llava la camisa de l'ànima, i sou conscients de la deficiència. Si algú portara una camisa tot un any, sense despullar-se'n, oh, quina bugada necessitaria! Només es podria netejar amb foc. Així passa amb els defectes dels jueus.

«*Bona vis habere et bonus non vis esse*» (sant Agustí): «Les coses que tens, vols que siguen bones, però tu no vols ésser bo». Vols tindre una bona muller, un bon fill, bona gonella i bona calça: si vols tindre bona calça, vulgues tindre també bona ànima, i ocupa't de l'ànima tant com de la calça. Si la calça és descosida, cus-la; si és fangosa, lleva'n el fang. I així comparem-hi l'ànima: si és descosida, cosim-la: «*Super omnia, charitatem habete*» (Col, 3, 14), i açò és lligam de perfecció. Ítem, si l'ànima és descosida, perquè portes mala voluntat, cosir-la perdonant i tenint bona voluntat; si la calça és polsosa, l'has d'espolsar. Digues, avariciós, la teua ànima és polsosa? Així, espolsa-la, fets la restitució. Si l'ànima és bruta, netegem-la en la confessió: així, ens ocupem tant de l'ànima com de la calça. Havem cura d'anar nets, i l'ànima bruta, vil i pudenta! «*Vae vobis, qui mundatis quod deforis est: intus pleni rapina*» (Mt, 23, 25): «Maledicció per a aquells que **denegen** de fora, i, dins, són plens de iniquitats, cecs, i l'ànima plena de bruteses».

Sant Vicent Ferrer: *Sermons de Quaresma*, ll. 1973, p.15

Després de llegir-lo, contesta les preguntes següents.

30 Explica quins defectes condemna sant Vicent Ferrer.

31 Amb què compara estos defectes humans?

Per a acabar l'apartat dedicat als sermons, et presentem un fragment d'un text de la celebració dels actes festius dedicats a sant Vicent en 1757. Es tracta del «Sermó que predicarà un xiquet» i et proposem que en faces una lectura en veu alta imitant el to amb què els predicadors declamaven els seus sermons.

Consoleu-vos, ciutadans d'Avinyó; consoleu-vos. Vosaltres quan em vaueu constituït en una maligna malaltia, ploràveu ja com a inevitable la meua pròxima mort; però em veieu ací bo i sa. Gràcies siguen donades al meu Senyor Jesucrist, que com a senyal de la seua omnipotència i misericòrdia, s'ha servit donar-me en un moment la salut. ¿Però quins penseu que són els designis de sa Divina Majestat en esta miraculosa curació? No altres sinó que autoritzar-me perquè com a legat seu vaja pel món apostòlicament, anunciant la proximitat del tremend dia del juí, i procurant la conversió dels pecadors abans que comparega l'Anticrist. La Divina Providència que autoritzà la missió de Moisès amb moltíssims miracles, i la del Baptista, amb testimonis de les divines Escripures; amb l'un i l'altre s'ha servit autoritzar la meua legació, perquè així ho exigeix ja l'arduïtat del negoci, ja la meua menudesa i insuficiència. En efecte, en mi s'acomplix allò que digué sant Joan en el capítol catorze de l'Apocalipsi: «Vaig veure un altre àngel que volava pel mig del cel, que tenia l'evangeli etern, per a evangelitzar els que estan asseguts sobre la terra, i sobre totes les gents, tribus, llengües i pobles, dient amb una gran veu: "Temeu el Senyor, i honoreu-lo, perquè ve l'hora del seu juí"»: i conforme a esta profecia, el meu Senyor Jesucrist, instituint-me legat seu, m'ha dit expressament: «Ves i predica el meu juí, perquè a això ets enviat». A vosaltres, o ciutadans d'Avinyó, heu tingut la sort de ser els primers que escoltàreu els meus sermons després d'un encàrrec tan autoritzat. Oïu doncs el que en nom de Jesucrist vos intima el seu indigne legat: «Temeu el Senyor, i honoreu-lo, perquè ve l'hora del seu juí». Sí, temen, temen tots els fills d'Adam, perquè este dia serà el més terrible de tots els dies. I siga este el primer punt per on principie la meua missió.

Oïm abans de tot el que ens diuen sobre este particular les Santes Escripures. El profeta Joel, volent parlar sobre este dia, es trobà tan mancat

de raons, que com a xiquet balbucient exclamà: «Ah, ah, ah, quin dia serà aquell!» i el profeta Malaquies s'explica així: «¿Qui podrà només pensar el dia de la vinguda del Senyor? ¿Qui tindrà valor per a mirar-lo?» El profeta Isaïes afegix: «Serà tan gran l'espant que en aquell dia s'apoderarà dels homes més esforçats, que buscaran les coves de les muntanyes i els més profunds soterranis, per a no veure el rostre irat del Senyor i la glòria de la seua majestat, quan s'alçarà per a castigar la terra. I este espant serà tan general, que segons sant Joan en el seu apocalipsi: «els reis de la terra, i els prínceps, i els tribuns, i els rics, i els forts, i tots sense distinció entre serfs i lliures, refugiant-se en les coves i entre les pedres de les muntanyes, diran als cims i penyals: "Caieu sobre nosaltres i amagueu-nos de la faç del que està assegut sobre el tron, i de la ira del Corder, perquè ve el dia gran de la seua ira. ¿I qui podrà mantenir-se dret?"»

Cervera, Juan: *Los milagros vicentinos en las calles de Valencia*, 1983, pp. 146-153 [Traducció dels autors]

SANT VICENT, MOTIU LITERARI: LA PERVIVÈNCIA DEL SANT EN LA MEMÒRIA POPULAR

En els apartats dedicats a la biografia de sant Vicent Ferrer hem descobert la rellevància de la seua figura en l'Europa occidental a finals del segle XIV i començaments del XV, fonamentada, sobretot, en la seua capacitat de convèncer/predicar/convertir la població a una vida religiosament més ortodoxa i a la seua habilitat en el diàleg, que li permetia posar d'acord punts de vista enfrontats. Després de la seua mort, però, en l'imaginari popular valencià a estes facultats van anar sumant-se'n d'altres que a poc a poc han anat convertint el personatge històric en una mena de llegenda: la gran quantitat de miracles que se li atribuïren o el suposat do de llengües —també miraculós— són dos dels elements que més han influït en la generalització, sobretot per les terres valencianes però també per altres indrets, d'anècdotes, històries, llegendes i miracles que tenen el sant com a protagonista. Generalment, estos relats i poemes solen donar una imatge amable del sant, lluny del personatge real, que va predicar la penitència i la por a l'apocalipsi, es feia acompanyar per flagel·lants i induïa els seus auditoris al plor i al penediment.

Un altre fet rellevant que, sens dubte, va contribuir a augmentar la popularitat del sant, si no en va ser una conseqüència, fou la seua consideració com a sant patró del Regne de València, en substitució de sant Jordi, ja des dels primers anys després de la seua canonització. El reconeixement de Vicent Ferrer

com a patró va promoure la celebració de festes en honor seu i la producció de moltíssims textos literaris de tot tipus inspirats en la seua vida i en els fets extraordinaris que se li adjudiquen.

La rellevància del personatge ha anat produint, al llarg del temps, una gran quantitat de textos literaris, uns de caire popular, altres, però, d'origen culte, que el tenen com a protagonista o com a tema central. Anem a repassar-los:

ELS MIRACLES DE SANT VICENT FERRER

A València i en alguns pobles de l'Horta, el dia de Sant Vicent Ferrer els xiquets de cada parròquia o barriada realitzen unes representacions teatrals, sobre uns altars situats en diferents carrers, que tenen com a tema algun miracle del sant. Per això se'ls coneix com *Els miracles de sant Vicent*.

Les cèlebres representacions teatrals a València, i en altres localitats d'especial devoció vicentina, que ben sovint tenen el corresponent suport escrit. Aquestes manifestacions de teatre popular al carrer, conegudes com *Els miracles de Sant Vicent*, tot i que comencen a documentar-se el 1655, amb motiu del segon centenari de la canonització, comencen a consolidar-se a primeries del segle XIX. El 1817 es representa al carrer de la mar *El fill de l'especier*, la primera obreta conservada d'un autor conegut: el pare Lluís Navarro. Des d'aquell moment fins ara, els textos teatrals manuscrits, mecanoscrits o impresos s'han alimentat de la tradició oral; i, recíprocament, les escenificacions han inspirat, estimulat i vigoritzat la imaginació popular.

Joan Borja: «Sant Vicent Ferrer en l'imaginari popular valencià», *Mirabilia*, 2018, p. 306

Llig el poema següent que explica un miracle atribuït a sant Vicent.

El miracle de Morella

Sant Vicent pujà a Morella
 peu a peuet, fa molts anys;
 florien les argilagues,
 els romers i els ginestars.
 Al bosc cantava l'ocell.
 i el lleurador, tot llaurant;
 i terra i cel s'alegraven
 només de vore'l passar.
 Com cridaven les campanes

dels pobles del Maestrat!
Fes, sant Vicent, un miracle;
t'ho demanen els infants.

* * *

Sant Vicent pujà a Morella;
havia de predicar
i anà tota la comarca
per a poder escoltar
la veu de foc i ambrosia,
la veu que senyala el mal,
la veu que tots entenien,
reis, masovers, menestrals.
I de Xert, Catí, la Llècua,
Ortells, Zorita, Forcall,
anaven homes i dones,
la Justícia i els infants.

* * *

Sant Vicent pujà a Morella
i en la casa on s'hostatjà
en mig de l'arròs va vore
el dit d'un xiquet, tallat.
Llamp de Déu! Ai, mala dona!
que vullgué fer bon dinar!
Vicent fa la creu; llavors
ix el xic d'en mig del plat.
El miracle de Morella
és un més del nostre sant.
Quan el recorden les mares!
Com l'estimen els infants!

Enric Soler Godes: «El miracle de Morella»
Gloria vicentina. Antologia poètica
1944, pp. 27-28

Contesta les preguntes següents sobre el poema que acabes de llegir.

.....

32 Què es trobà sant Vicent en l'arròs?

.....

33 Per què diu que la mare era «mala dona! / que vullgué fer bon dinar!»?

- 34 Explica en què consistix el miracle.
- 35 Indica tots els elements del poema que relacionen l'arribada del sant amb l'alegria.
- 36 Tenint en compte tot el que has après sobre sant Vicent, explica per què s'hi diu que tenia «la veu de foc i ambrosia / la veu que senyala el mal».
- 37 A quines qualitats atribuïdes a sant Vicent Ferrer es referix l'afirmació «la veu que tots entenien, / reis, masovers, menestrals»?

Ara et presentem un fragment teatral d'un fullet de falla: *La lliçó de Morella*, escrita per Josep Alarte Querol, inspirat en el mateix miracle que el poema anterior.

CRISANT. Simoneta!

SIMONETA. (*L'abraça, plorant.*) Crisant!

CRISANT. Digueu, conteu. Romeu apenes si ha parlat.

XIMA. Recordes bé que Guillem quan del sopar es parlava va encomanar a Angeleta que de cuinar s'ocupara? Digué: Cuinaràs allò millor que hi haja en la casa; allò millor que tinguem. Així va acceptar-ho Àngela i així vàrem fer camí pel carrer cap a la plaça que ja esclatava de gent.

ROMEU. Gent que de goig esclatava fent de Morella, Crisant, llàntia de fe cristiana; que cada cor era espill d'un sol foc i única flama.

XIMA. Cantaven els flagel·lants «Gloriem Déu»... i cantava l'empedrat —codolenc eco

que de rebot gloriava
Déu també—; i cada porta,
finestra, aler, balconada,
buscaven la vertical
cap al Cel, en la nit blava,
per fer-se calze de llum
si la lluna gotejara.

ROMEU. Entre els penitents, un ase;
i sobre l'ase una capa
tan pobrissona de cos
com riquíssima de l'ànima,
que aquell drap negre i ragut
sobre l'ase embolcallava
al pare Vicent Ferrer.

XIMA. Quan ell arribà a la plaça
un teuladí descarat
li feu un bes en la galta.

NEUS. Pare Vicent, frare i mestre,
revoleiant dins la capa
feu la senyal de la creu
beneint la gran gentada
que va fer de la mullena
llagrimetes d'esperança.

LLUC. En la casa de Guillem
tot a punt per a ell estava.

JOANA. Àngela estava en la cuina,
absent, feixuga, molt blanca...
com si el davantal tot net
li fora espill de la cara.

LLUC. Pare Vicent i els *demés*
van entrant a dins la casa...

ROMEU. Guillem, vinclat, de genolls,
li vol besar la sandàlia,
i el frare l'alça de terra
i contra el seu pit l'abraça.

LLUC. Un silenci talla l'aire
mentre s'assenten a taula.

SIMONETA. (*Desgarradament.*)
L'aire, cansat de ser còmplice,
tornà a fer-se espés, perquè Àngela

va obrir el forn i va traure
la carn per ella torrada
per al sopar.

XIMA. Quin mal baf!

LLUC. Quin mareig!

NEUS. Quin oix!

JOANA. Neus, calla!

NEUS. Parle, que no puc plorar!
Àngela, desgraciada!

SIMONETA. Crisant: allà en la cassola
un cos d'infant fumejava... *(Tots s'esgarriren.)*

ROMEU. Era el cos de Vaoret,
el fill de Guillem i Àngela.

XIMA. Guillem va dir «Cuinaràs
allò millor que hi ha en casa».
I «allò millor» per a ella,
eixint del forn, fumejava.

ROMEU. Trist compliment del manat!

JOANA. Sí que estava endimoniada!

CRISANT. No pot ser. Què més passà?
(A Romeu.) No te calles ara. Parla.

XIMA. Tot esdevingué fet plom.
Finestra, aler, balconada,
trobaren la vertical
des del Cel, en la nit agra,
i un plumbífer plany de lluna
buscà el calze de cada ànima.

ROMEU. Tots ajupits els presents.
Sols el frare enterc, encara,
i Àngela enfront, entre el fum:
blanca, com la mort a l'alba.
Diu el frare: «En nom de Déu,
torne el foc al forn, i salva
quede la carn de l'infant».

38 Per què esclatava de goig la gent de Morella? Com relacionaries este aspecte del text amb el contingut del poema anterior?

-
- 39 Quins personatges apareixen en este fragment? Qui són cadascun d'ells? Quina diferència hi ha entre el tractament dels personatges en este text i en l'anterior?
-
- 40 Quina instrucció donà Guillem a Àngela? Per què?
-
- 41 Què va fer Àngela? Consideres que va obeir l'orde que li havia donat?
-
- 42 Per què afirma Joana que Àngela «estava endimoniada»?
-
- 43 Si fora així, què hauria fet sant Vicent Ferrer retornant la vida a Vaoret?
-
- 44 El fragment parla de l'acompanyament que duia sant Vicent: qui el formava? Què feien?
-
- 45 Com entra sant Vicent Ferrer a Morella? Com anava vestit?
-
- 46 Transforma este fragment teatral en una breu narració.
-
- 47 Feu una lectura dramatitzada del fragment, llegint cada persona el parlament d'un personatge.
-
- 48 Transforma este text teatral en una narració en què el narrador siga Crisant.
-

Finalment t'oferim un fragment d'un relat breu, en el qual Josep Franco recrea el mateix miracle.

I quan tots ja estaven acomodats al voltant de la taula, Magdalena Beltran, que semblava haver-se recuperat després de les paraules confortadores del predicador, va posar una cassola gran i fumejant damunt la taula, mentre, amb la veu trencada per l'emoció, anunciava:

—Conill amb caragols per al nostre convidat..

Tots es van alegrar bona cosa en vore la cassola plena, amb la certesa que estaven a punt de traure els ventres de penes, després de tantes setmanes d'haver menjat només col i naps a l'hora de dinar i de sopar. Però quan Magdalena, amb la mà tremolosa, va posar el cullerot dins la cassola, amb la intenció d'escudellar els plats, començant pel convidat, el pare Vicent va botar de la cadira i, amb els ulls encesos en flama, va bramar:

—Alerta! No toqueu res! —I, assenyalant la dona amb aquell dit acusador que tanta fama li havia donat en les predicacions, li preguntà:

—Què has fet, desgraciada? Això és carn de cristià!

Tots els presents miraren el pare Vicent com si tingueren davant el mateix dimoni, llevat de la dona acusada que, en saber-se descoberta, va abaixar el cap, sense dir res, mentre els ulls se li omplien de llàgrimes com el puny.

—Jo... Jo només volia obsequiar-vos —va confessar, després d'uns segons de silenci, entre sospirs, laments i singlots, mirant de reüll el bressolet buit— amb la millor carn que tenia a casa.

El pare Vicent, fora de si, no va dir res, però tampoc la va ajudar a incorporar-se com havia fet abans. Dret i amb un aspecte impressionant, com un gegant furiós, el flare dominic va mirar cap al cel i, solemnement, va dibuixar en l'aire, amb la mà dreta, el senyal de la creu. En l'acte, el nadó innocent que aquella mare insensata havia trossejat i cuit per a obsequiar-lo, va reaparèixer, sencer, somrient i llustrós, dins la cassola.

La primera que va abraçar el xiquet va ser la seua germaneta, alegre com un àngel i enjogassada, perquè feia massa temps que no l'havia vist ni havia jugat amb ell. Després, la iaia Ramoneta va esclatar en un plor inconsolable perquè, en vore eixir el nét de la cassola, va comprendre per què l'havia sentit plorar tan amargament feia unes hores i per què havia vist, amagats al fons del corral, a la vora de l'excusat, uns ganivets esmolats i bruts de sang.

El malalt Rovira, que ni tan sols havia notat que el bressolet del seu fill estava buit, s'havia quedat immòbil i mut, incapaç de comprendre què havia passat. Però quan va poder reaccionar, s'alçà com un llampec de la cadira i, amb més espenta de la que solia gastar per a treballar, va agafar la seua dona pels cabells i començà a pegar-li i a insultar-la.

El pare Vicent, indignat, no ho volgué consentir i separà de seguida el matrimoni, els va dir que es deixaren de bregues i que rentaren la criatura amb aigua tèbia, perquè s'havia embrutat dins la cassola. Després, net i amb els bolquers acabats de canviar, el xiquet deixà de somriure i es posà a plorar, perquè volia mamar.

La mare del nadó va mirar de reüll el pare Vicent i ell, que la va comprendre, li donà el vistiplau amb la mirada. La dona, més serena, es va descordar la brusa i va oferir el pit al seu fillet. En aquell moment, quan la criatura va posar la maneta sobre el pit de sa mare, descobriren que li faltava un cabet de dit i un trosset d'ungla: el bocinet de carn que sa mare havia tastat, mentre feia aquell dinar macabre, per saber si el seu fill ja estava cuit.

El pare Vicent, dret encara al cap de la taula i amb una cara tan agra i tan fosca que feia tremolar de por tots els presents, els va donar l'absolució perquè sabia que aquella pobra dona, tan maltractada per la vida, havia obrat sense malícia, de bona fe, amb l'única intenció d'afalagar-lo i de dissimular que vivien en la misèria. Després, dirigint-se a la dona que, desfeta en llàgrimes, alletava el fill que havia recuperat, li va dirigir unes paraules que Magdalena Beltran va recordar fins a l'hora de la mort, que és l'única certa.

—Que tu no saps, dona sense trellat, que una vegada que estava predicant per Galilea, Jesucrist era seguit per més de quinze mil persones, homes, dones i fadrins, i que, només amb cinc pans i dos peixos, per la divinal gràcia de Nostre Senyor, va menjar tota aquella gent fins que es va quedar ben assaciada? I que, d'una pedra, en va fer brollar aigua fresca i els va donar a beure? —Després d'una pausa que només trencaven els sospirs de goig de la criatura que mamava, amb una veu molt més dolça, el pare Vicent li va recriminar:— Si hagueres confiat en Déu, insensata, tots hauríem menjat i begut a bastament amb qualsevol cosa i el teu pobre fillet no hauria mort esquartrat... I encara n'hauria sobrat i hauries pogut donar menjar als qui no tenen res i estan pitjor que tu...

Amb aquelles paraules, el pare Vicent va creure que, tant la dona com tots els seus parents, ja en tenien prou i massa per a comprendre, per a tota la vida, que no es pot viure ni un segon sense fe.

Josep Franco: *El miracle de Morella*, 2011, pp. 51-58

-
- 49** Intenta identificar els personatges d'esta narració amb els del text teatral anterior.
-
- 50** Descriu el personatge de sant Vicent segons les qualitats que el caracteritzen en el relat.
-
- 51** Explica les semblances i les diferències del contingut dels dos textos.
-
- 52** Transforma el text narratiu en un text teatral, amb les indicacions dels personatges que parlen, els seus parlaments i les acotacions que cregues necessàries.

A continuació reproduïm sencer el text del miracle *La fealdat i la hermosura*, escrit per Josep Bernat i Baldoví. Llig-lo i fes les activitats que hi ha després.

ESCENA PRIMERA

El Cavaller Pepín i Rapawesky.

PEPÍN. No enredes més la madeixa,
que sols d'oir-te m'encenc;
pues jo per muller no prenc
a una marmota com eixa.
Si fora coixa només,
o un poc visca... o del tot torta...
Amb la clau dels seus diners
podria obrir-me esta porta. (*Indicant el cor.*)
Perquè, al cap, per a la *ditxa*
que a molts casats se'ls espera,
el mateix té un home amb mitja
que amb una dona sencera.
Però a un nas de pam de vara,
i a una boca de portal,
quin noble de Portugal
li pot posar bona cara?...
Jo *nunca* l'havia vista;
per això m'ha fet gran *mella*
a l'encontrar ara en ella
d'atractius tan llarga llista...
Torta... i plens de *parpalls* rulls
els ulls,
quasi tan llarg com el braç,
el nas,
tan ampla com una coca,
la boca.
De berrugues una garba
en la barba,
i un meló més dur que moll
en lo coll...
De modo que *hasta* el resoll
dins el pit a u se li fica,
al vore com té eixa xica
ulls, nas, boca, barba i coll.

RAPAWESKY. No hi ha un bon mos sense espina;
i això no li vol dir res,
tenint, com té, amb els diners
tanta *hermosura* Adelina.
Jo mire d'altra manera
els defectes d'eixa cara,
que algú tan grans considera,
i veig en forma prou clara...
Ple de florinets un trull
en cada ull,
de doblons un bon cabàs
en lo nas,
un riu d'or, que desemboca
en la boca,
i de bitllets una garba
en la barba...
De modo, que el que bé *escarba*
lo que està ocult *baix* la lluna,
millors no encontra en *ninguna*...
ulls i nas, i boca i barba.

PEPÍN. Però senyor, si és tan lletja!

RAPAWESKY. Això és un capritx seu...

PEPÍN. ¡No es mal capritx, per Déu!

RAPAWESKY. Alguns li tindran enveja!...
Son pare molt forment cull,
i es home tan poderós,
que, si tancat té ella un ull,
quan vulga ell tancar els dos,
no hi haurà altre dot en Lisboa...

PEPÍN. I que m'importa el seu dot,
si la dotada prendre es pot
per un mussol sense coa?
Tinc jo ganes de fer riure?
Amb una altra podrà ser...
Però amb eixa... ¡Déu *mos* lliure!

RAPAWESKY. ¡Mire que és molt bo el diner!
I deu servir-li d'avís
que qui de casar-se tracta,
si no vol caure és precís
que veja on posa la *pata*.

Que ací i en qualsevol lloc
 on l'aurora ans que el sol ix,
 ni es tot or lo que relluïx,
 ni, a voltes, plata tampoc.
 I si no... amb formalitat,
 vegem quin dot sol portar
 la que hui es mor per plegar
 un ànet *baix* del filat...
 Si vist de llana o d'estam,
 fam;
 moltes que fan millor llum,
 fum;
 I altres... que no nomenem,
 fem.

Que en este *patrio* betlem,
 on hi ha tanta vanitat,
 si es mira tot... la meitat
 sols és fam i fum i fem.

PEPÍN.

Però, al cap, la mantellina,
 que a ton gust a altres els fas,
 no li taparà a Adelina
 ni un trosset així de nas.
 Ni *lograràs* que jo l'adore,
 per més que et lligues les calces,
 com primer no em faces vore
 que és bo el menjar sense salses.
 En los guisats quant val
 la sal?

No diuen molt bé en tots ells
 els clavells?

De sobra en quina olla està
 el safrà?

I on fa mai mala parella
 la canyella?

Pues bé saps que una paella
 a gust *nunca* te la menges,
 com del mànec no li penges...
 sal, clavells, safrà i canyella.

RAPAWESKY.

És dir, que el raïm no es cull?

PEPÍN.

Posa-te'l tu en lo sarnatx,

que jo des d'ací me'n vaig
 Á dir-li que no la vull... (Se'n va Pepín.)

RAPAWESKY. Pues senyor...tot s'ha perdut!
 ¡l és llàstima... que la xica...
 lletja, sí... però molt rica!
 Jo sols busque el *gafaüt*. (Se'n va també.)

ESCENA SEGONA

Adelina, amb una cara molt horrenda, la cambrera i dos o tres més que l'acompanyen.

ADELINA. Hui s'acaba la novena,
 que al sant li fem per mon compte.

NICOLASA. Senyora... no passe pena,
 que això no és *ningun afronte*.
 Les dones en este món...
 de guapes n'hi ha i de lletges.

ADELINA. Déu que et guarde *de* que et veges
 com les que iguals a mi són.
 Poc saps tu quin treball és
 per a la filla d'un noble
 que té també alguns diners...

NICOLASA. Ja veig jo que és treball doble.
 Però encara més gran fora,
 si la part interessada,
 en lloc de ser gran senyora,
 fora una pobra criada.
 Perquè al cap, a qui té cuens
 i està en posició tan alta,
 milacres de sants Vicents.

ADELINA. ¡Quant poca és la teua fe!
 I esperança no en tens molta;
 però al menys...

NICOLASA. Què vol vostè?
 Mane'm el que vulga...

ADELINA. Escolta.
 Ja que de fe i d'esperança
 Déu poca te n'ha donat,
 al manco la caritat
 no la prengues hui de *chansa*.

Per més que de tonta em tache
 el teu humor especial,
 crec que el remei del meu mal
 està en eixa santa imatge.
 Així és que volguera jo,
 per a que el *lauro* t'endugues
 li faces hui en l'oració
 tota la força que pugues.
 Que, si el meu desig es *logra*,
 t'*empeñe* formal paraula
 de *sentar-te* prompte en taula
 entre un marit i una sogra.
 NICOLASA. ¡Senyora, i *quant* bo seria
 que el sant dos milacres fera!
Pues deixar de ser soltera
 jo per milacre ho tindria.

(La cambrera s'agenolla ara en seguida, 'lo' mateix que les
 altres, en actitud de 'rogar-li' a la imatge de sant Vicent...
 mentres Adelina, dreta, li fa la següent pregària:)

ADELINA. ¡Gloriós sant Vicent Ferrer...
Apiadeu-se d'una pobra,
 que, tenint cotxes de sobra,
 ni a peu va mai pel carrer!
 Quin pecat jo he degut fer
 per a castigar-me aixina?
 No té el meu mal medicina,
ningun remei m'ha provat
 ¡Tingueu, sant Vicent pietat
 de la infeliç Adelina!
 Si prenc l'espill pel matí,
 en terra de ràbia el tire,
pues sempre que en ell em mire,
 tinc por de vore'm allí.
 Tot lo món es riu de mi,
 i el motiu bé *l'adivina*
 esta *disforme* fadrina,
 que no pensa més que en vós.
 ¡Impediu, *pues*, sant *dichós*,

ADELINA. Estic *pasmada*... atordida...
Deixa que al sant idolatre. (*Es torna a agenollar.*)

NICOLASA. Jo també... si no s'oblida
de fer per a mi aquell altre...

ADELINA. Eixe va per compte meu: (*Alçat-se altra volta.*)
i *des de luego* et previnc
que et busques nóvio...

NICOLASA. Ja el tinc.

ADELINA. *Pues* demà vos casareu...

(*Ix ara D. Pepín, Rapawesky i companyeros; i el primer, fent-li una gran cortesia a Adelina, li diu:*)

PEPÍN. I *nosatros*, Adelina,
que el cor tinc fet ja una esponja.

ADELINA. *Pues* jo no pense ara aixina.

PEPÍN. ¿Per què?

ADELINA. Perquè vull ser monja.

RAPAWESKY. ¡Monja!... ¡*Vamos, loca* està!

PEPÍN. I a mi qui em trau d'este *agovio*?

ADELINA. Jesucrist nomes serà
de hui en avant el meu nóvio.
Que *después* de tal favor
com el que acaba de fer-me,
per ell dec posar-li terme
a tot mundanal amor.
¡Monja, sí, monja seré!...
i allí dins tota ma vida
en un claustre encontraré
l'amant que *nunca* oblida.
Que a l'home, que, quan festeja,
en les faccions tant repara,
si m'ha *despresiat* per lletja,
no el vull, tenint bona cara.

(*Es retiren al 'fondo', de cara cap al sant, totes les dones, mentres els altres dos 'conclüixen' dient:*)

PEPÍN. ¡Açò carabassa es diu!

RAPAWESKY. I la culpa qui la té?

PEPÍN. El dimoni...

RAPAWESKY. No: vosté...
Captemins!... i encara es riu!

PEPÍN. ¿Pues què vols tu que jo li faça
quan altre remei no hi ha?

RAPAWESKY. Ja que calenteta està
menjar-se la carabassa.

PEPÍN. I convidar, si et pareix,
a algun altre festejant,
que està el milacre mirant,
i li ha passat *lo mateix*.

Ací pot donar-se per 'concluït' el milacre; però podia també acabar-se, si hi ha proporció, amb una cobleta, cantada per tots els actors en alabança del sant, com per exemple:

¡Viva, viva l' Apòstol d'Europa
a qui adora el poble portugués!
¡Honra i glòria al patró de València!
¡Glòria i honra a sant Vicent Ferrer!

FI

Josep Bernat i Baldoví: «La fealdat y la hermosura», *Col·lecció de milacres de sant Vicent I. Del carrer del Mar, 1980*

-
- 53 Explica per què el miracle es titula *La fealdat i la hermosura*.
-
- 54 Els dos substantius del títol són castellanismes evidents: quines són les paraules valencianes equivalents?
-
- 55 Indica quins personatges apareixen en el miracle.
-
- 56 Sant Vicent no apareix com a personatge: explica quina és la seua intervenció.
-
- 57 En quantes parts està dividida esta peça teatral? Quin nom rep cadascuna? Explica els motius d'esta divisió.

-
- 58 Per quin motiu Don Pepín no vol casar-se amb Adelina? I Rapawesky, per què li aconsella casar-se amb ella?
-
- 59 Explica què et pareix el comportament d'estos dos personatges.
-
- 60 Quin és el problema d'Adelina? Per què està angoixada?
-
- 61 Què demana Adelina al sant? Diu en algun moment que vol casar-se?
-
- 62 Nicolasa no considera que el defecte d'Adelina siga cap problema. Explica per què.
-
- 63 Quin és l'autèntic interès de Nicolasa?
-
- 64 Indica alguna qualitat que descriga cadascun dels quatre personatges.
-
- 65 Quins personatges aconseguixen els seus desitjos? Com ho aconseguixen?
-
- 66 Al llarg de l'obreta hi ha diversos passatges humorístics. Indica a quins personatges estan associats.
-
- 67 Copia algun d'estos parlaments humorístics.
-
- 68 Consideres que els personatges masculins i femenins estan tractats de la mateixa forma? Raona la resposta.
-
- 69 El miracle presenta un significat moral simbòlic dels conceptes *lletgesa* i *belleza*. Explica què signifiquen moralment estos conceptes.
-
- 70 En els textos teatrals, a més dels parlaments dels personatges apareixen unes indicacions en cursiva i entre parèntesis que expliquen els moviments i gestos dels personatges, com és el decorat, etc., i que s'anomenen *acotacions*. Copia dos de les acotacions d'este miracle en el teu quadern.
-
- 71 Quin tipus de paraules són les que van en lletra cursiva en la part del text que reproduïx els parlaments dels personatges?
-
- 72 Corregix les paraules destacades en color roig cap al final de l'escena segona.
-

73 Transforma la peça teatral en una narració amb un narrador extern omniscient.

74 Prepareu entre tots la dramatització del miracle.

Poemes

A més dels miracles, la devoció per sant Vicenç ha inspirat una llarga llista de poetes que li han dedicat els seus versos. Són textos que, uns d'origen popular

GOIGS A SANT VICENÇ FERRER QUE ÉS VENERAT A LA VILA DE MURO (MALLORCA)

Puix la gesta ens han contada
d'aquell pas missioner,
manteniu, Vicenç Ferrer,
la fe a Muro predicada.

Fill de terra valentina,
clarejau com sol ixent
puix sereu per Occident
resplendor de llum divina.
Venturosa fou l'albada
que engronsà el vostre bolquer!
Manteniu...

Jovenet seguiu la crida
de fervent dominicà
i totd'una veis ben clar
que Déu Pare vos convida
a espargir llavor sagrada
que darà esplet de tot bé.
Manteniu...

Apreniu teologia
i en sou mestre amb gran honor;
designat predicador
per Jesús que vos envia
a sermonar amb veu nostrada,
apostòlic missatger.
Manteniu...

Lletra: Mn. Pere-Joan Llabrés i Martorell.

V/. Allò que deia i predicava.

Com planyeu aquell gran cisma
dels tres papes enfrontats!
Esteneu per tots costats
un intrèpid dinamisme
perquè a Roma faci estada
l'únic papa vertader.
Manteniu...

«Temeu Déu, que ve el judici!»,
predicàveu imponent;
que tothom fos penitent
era el fi del vostre ofici;
convertireu gran gentada
que sa vida va refer.
Manteniu...

Don Lluís, bisbe, us demana
que a Mallorca prediqueu;
i amb gran èxit recorreu
la ciutat i part forana.
Fins avui l'anomenada
teniu de sant miracle!
Manteniu...

Els murers antics fruïren
de sentir-vos predicar;
pedra i fe els vàreu donar
i amb coratge construïren
temple viu de gran alçada
que fins ara se sosté.
Manteniu...

Dibuix: Bartomeu Pericàs i Mateu.

Prop de la *bassa ferrera*
que recorda el vostre pas,
beu tothom l'aigua capaç
de dar la salut que espera;
aquesta aigua l'heu deixada
dins esplèndid sementer.
Manteniu...

Per fer viure aquella història
d'un planter tan ben sembrat,
Muro alçà en vostra memòria
capella i pancaritat.
Beneint-nos la panada
i el goig pasqual i sincer,
manteniu...

Des d'antic la confraria,
per dar-vos culte com cal,
al temple parroquial
amb gran festa s'erigia;
la capella és venerada
per senyor i foraviler.
Manteniu...

Per no tèmer l'encontrada
amb Déu al juí darrer,
manteniu, Vicenç Ferrer,
la fe a Muro predicada.

Música: Josep Ordinas i Ferriol.

R/. S'imposava pel poder convincent de l'Esperit.

PREGUEM

Oh Déu, que féreu de Sant Vicenç Ferrer un predicador insigne de la vostra Paraula i volguéreu que sembràs a la nostra antiga vila la llavor de l'Evangeli; concediu-nos la gràcia de mantenir sempre la fe que ell va predicar als nostres pares amb el poder convincent de l'Esperit. Per Crist Senyor nostre. R/. Amén.

altres de culte, lloen alguna de les virtuts del sant o recorden algun fet de la seua vida o algun dels miracles que se li atribuïxen.

D'origen popular són els gojos, composicions poètiques cantades en llaor de la Mare de Déu o d'un sant. Són especialment nombrosos els gojos dedicats a sant Vicent Ferrer, sens dubte per la seua condició de patró valencià i per la seua presència en moltíssimes esglésies i ermites de les poblacions valencianes, on se li ret culte.

Però a més d'esta poesia popular, sant Vicent també és protagonista de no pocs poemes que, en tots els moments de la història després de la seua mort, li han dedicat destacats poetes valencians.

Poemes d'origen popular

A continuació, llig els gojos amb què la població mallorquina de Muro rememora el pas de sant Vicent pel poble (imatge pàg. anterior).

-
- 75** Quantes estrofes té esta composició poètica?
-
- 76** Al final de cada estrofa es repetix la tornada. Copia-la i explica què s'hi demana al sant.
-
- 77** Explica el contingut de cadascuna de les estrofes.
-
- 78** Segons el poema, a més dels gojos, quins altres records de la predicació de sant Vicent es mantenen a Muro?
-
- 79** Inventa una estrofa més i remata-la amb la tornada. Intenta mantindre l'estructura de la rima de tot el poema (ABBA, CDDC), tenint en compte que les dues últimes rimes corresponen als dos versos de la tornada.
-

Per acabar l'apartat, aportem una breu llegenda, recollida a la Marina Alta, que també fa referència a la presència del sant valencià per aquelles terres i a la seua capacitat taumatúrgica:

Sant Vicent Ferrer a Murla

Venint d'Orba a Xaló, hem deixat a mà dreta el poblet de Murla, famós, entre altres coses, per ser bressol de grans jugadors de pilota. Els qui hem tingut el privilegi de practicar al carrer l'esport valencià per antonomàsia —joc de

cavallers, la pilota es juga vestit de blanc i es regeix pel poderós àrbitre de l'honor i el valor de la pròpia paraula— sabem com de difícil és guanyar una partida a Murla, contra l'equip local, amb les dificultats d'un carrer estretíssim i l'afició envejable de la gent.

Murla és també coneguda per una frase: «Murla eres i Murla et quedaràs!». Les paraules de maledicció, potser alguna volta proferides per pilotaris de mal perdre, s'atribueixen a un dels personatges amb més presència en la literatura popular valenciana, el record del qual és també recurrent en l'imaginari col·lectiu de la comarca: sant Vicent Ferrer.

Explica la història que la burreta de sant Vicent, en arribar a Murla, anava una mica coixa. El dominic la va portar a cal ferrer i la va ferrar ben ferrada. Quan el ferrer vol estafar-lo en el preu, el sant, indignat, diu a l'animal que solte les ferradures, que Déu Nostre Senyor ja li protegirà les peüngles. I la burreta, una a una alça les potes i deixa caure miraculosament els ferros implantats. I és quan arriba a l'eixida del poble quan sentència un «Murla eres i Murla et quedaràs! I més gran ja no et faràs!».

Joan Borja: *Llegendes del sud*, 2005, p. 30

-
- 80** Què destaca el text de la població de Murla?
-
- 81** Busca informació sobre l'afició de Murla a la pilota valenciana.
-
- 82** Què significa l'oració «un dels personatges amb més presència en la literatura popular valenciana, el record del qual és també recurrent en l'imaginari col·lectiu de la comarca: sant Vicent Ferrer»?
-
- 83** En què consistiria el miracle que fa sant Vicent? Per què el fa?
-
- 84** El text és una llegenda que intenta explicar l'origen d'una frase popular: quina frase és?
-
- 85** Qui creus que pronuncia la frase, els habitants de Murla o els dels pobles veïns? Raona la resposta.
-
- 86** Busca una llegenda relacionada amb la teua localitat i explica-la oralment a la teua classe.
-

El sant valencià no només ha inspirat la redacció de poemes de caràcter popular, sinó que molts dels poetes valencians més destacats dels últims segles li han dedicat en alguna ocasió algun escrit. Ara en llegireu un de Carles Salvador.

Romancet vicentí

Sant Vicent quan va pel món
parla el nostre bell parlar.
En les hores moradenques
de la tarde, cap-al-tard,
fa camí damunt d'un ase
amb una creu en la mà.
El seguixen multituds
de fervents deixuplinants.
El seguixen multituds
de varons frares i laics.
El seguixen multituds
de pecadors i de sants.
Sant Vicent quan va pel món
parla el nostre bell parlar.
Quan arriben a una vila
ja l'esperen els magnats,
ja l'esperen els pobrets,
ja l'esperen goig i plany.
La Companyia, ansiosa,
es deixuplina a l'instant,
De les esquenes devallen
fins a terra, fils de sang.
No hi ha laments, sols hi ha càntics,
oracions palpitants.
Sant Vicent quan va pel món
parla el nostre bell parlar.
Els jueus es convertixen,
són convertits els pagans.
A la fe del bon Jesús
retornen mals cristians.
Els que adoren el déu Sol
ara veuen llur pecat.
Llagrimetes penedides
recremen galtes avall.

Als cors abans en tenebra
 retorna la claredat.
 Sant Vicent quan va pel món
 parla el nostre bell parlar.
 La paraula torna als muts,
 la salut torna als malalts.
 Fa baixar del cel la pluja
 per als camps assedegats.
 Fa brollar la vena d'aigua
 de la font que s'ha secat.
 —Bona gent!— diu quan predica
 i la gent que està escoltant
 veu que els vocables febreros
 són del Verb, l'Esperit Sant.
 Sant Vicent quan va pel món
 parla el dolç valencià.

Carles Salvador (1944)

-
- 87** Analitza la mètrica i la rima d'alguns versos del poema i respon:
- Quantes síl·labes tenen els versos d'un romanç?
 - Posa exemples d'un parell de versos amb el corresponent recompte de les síl·labes.
 - Fixa't en la rima del text poètic i explica quina és la rima dels romanços?
-
- 88** Fes un llistat dels diversos miracles que el poeta Carles Salvador atribuïx a sant Vicent.
-
- 89** A banda d'este miracles, el poema insistix en un fet concret de les predicacions del sant: explica quin és este aspecte que es destaca.
-
- 90** Explica com es destaca esta idea en el text.
-
- 91** Com eren els viatges de predicació del sant, segons el poema?
-
- 92** Quines reaccions de l'auditori aconseguix el sant?
-

LA IMATGE DE SANT VICENT FERRER

En l'actualitat podem contemplar moltes imatges, tant de caràcter pictòric com escultòric, que representen la figura del sant valencià. Òbviament, no són representacions fidels de la seua aparença física, ja que no ens ha arribat cap retrat personal del sant. De totes maneres, entre estes representacions i els textos que has llegit podràs fer-te una imatge aproximada de com va ser Vicent Ferrer.

Panell de ceràmica a la casa natal.

Imatge de la basílica de Sant Vicent Ferrer. Carmelo Vicent.

Glorificació de sant Vicent Ferrer i altres sants valencians. Cúpula de la basílica de la Mare de Déu dels Desemparats, València.

- 93 Repassa tots els textos de la unitat i les activitats que ja has fet i escriu un retrat de sant Vicent Ferrer.
- 94 Escolta el text que llegirà la teua professora o el teu professor.
- 95 Després d'escoltar el text i de veure les imatges del sant, completa el retrat escrit que havies fet o fes un dibuix que represente la imatge del sant.

La imatge de sant Vicent

[Escriu Vidal, que] sant Vicent va ser, en la seua disposició natural, de mitjana alçada, d'extraordinària blancor i ben plantat. Resplendia en ell la modèstia virginal i una certa majestat que el feia venerable. Dels seus ulls i del seu front algunes vegades semblava que li eixien com a rajos i resplendors, i quan el zel del bé de les ànimes l'enardia en el púlpit, «li afegien veneració i bellesa els vestigis dels dits del Salvador, que des de la visita que va fer a Avinyó, li quedaren impresos en la galta, i bategant d'ordinari, se manifestaven llavors. Manifestava sempre en el rostre una religiosa alegria, la serenitat de la qual torbava alguna vegada la misèria aliena».

En el púlpit tenia la veu corpulenta, sonora, clara, i conservant el mateix metall fins i tot en la seua cansada ancianitat, «quan l'aspror de la seua vida, junt amb l'edat cadent, li canvià la frescor del semblant en venerable pal·lidesa». A açò afegeix un testimoni en el procés, que, celebrant Sant Vicent l'incruent sacrifici de la Missa, se li enrogia el rostre i vessava abundants llàgrimes, a diferència de quan predicava, que se li posava blanc. Un altre testimoni afirma, que el Sant, en els seus viatges, portava un bàcul de fusta per a sostenir-se, i que en la part superior hi havia una creu, que mirava sovint i contemplava devotament.

[...]

Pel que portem dit fins ací, creiem que s'haurà pogut comprendre la fisonomia moral de Sant Vicent. El seu caràcter, paraules i obres ens el presenten com un home actiu, moderat, pràctic, disposat sempre a sacrificar-se pel bé del seus semblants, per la pau dels pobles, pel benestar de l'Església, i principalment per la salvació de les ànimes.

El món sencer justament l'aclama com a un dels primers sants que ha glorificat l'Església, i la devoció constant que se li professa ens demostra que, si en altre temps salvà la humanitat, en els segles posteriors serà la

seua esperança per a **assolir** els béns del cel, ja que la seua intercessió no desempara mai a qui amb fe l'invoca. Amb molta propietat li podem aplicar aquelles paraules de la Saviesa: «Tu ets la glòria de Jerusalem; tu ets l'alegria d'Israel; tu ets l'honor del nostre poble. Perquè has obrat baronívolament, i perquè vas estimar les virtuts, finí animós el teu cor; per això la mà del Senyor t'ha enfortit i seràs beneït eternament».

José Sanchis Sivera: *Historia de san Vicente Ferrer*, 1993, pp. 423-424 i 488 [Traducció dels autors]

FESTES

Ja des del segle xv, ben poc de temps després de la seua canonització, se celebrava la festivitat de Sant Vicent Ferrer en les terres valencianes. En un primer moment, la festa tenia lloc el dia 5 d'abril, però després es va passar al segon dilluns de Pasqua (el dilluns següent al segon diumenge de Pasqua). Este és, per tant, el dia dedicat al nostre patró. Encara que la jornada no està declarada festiva en tots els municipis valencians, sí que és festa en l'àmbit escolar, de manera que les xiquetes i els xiquets no acudixen a classe i, per tant, a més de poder ser els protagonistes de diferents actes que s'hi realitzen, com les representacions dels miracles, solen aprofitar el dia per a fer diferents tipus d'activitats lúdiques —excursions, berenars, jocs...— que associem a l'entrada en la primavera i especialment al període de les vacances de Pasqua, que acaben precisament este dia.

A més de la commemoració general, hi ha poblacions que celebren festes especials dedicades al sant predicador: pobles com la Vall d'Uixó, la Nucia o Sant Vicent del Raspeig el tenen com a patró, i d'altres com Teulada, Villorres, Borriol, Càlig, Lliria, Altea, l'Alfàs del Pi o Canals, entre molts altres, programen actes especials per a celebrar el seu dia.

.....

96 Indica quines activitats festives se celebren en la teua població el dia de la festivitat de Sant Vicent Ferrer.

.....

97 Busca en internet el nom de més pobles on se celebren festes en honor al sant.

.....

Llegiu ara el següent fragment d'un poema que es va escriure el 1855 per a celebrar la festivitat del sant.

Llauradors de Xirivella,
de Patraix i Borbotó,
de Paterna i de Godella,
de Silla i Benifaió.
Vingueu-vos-en tots cap ací
i ni un punt vos detingueu,
perquè és molt just que vegeu
el que hi ha a València hui.
Veureu festes a muntó
i entusiasme i alegria
que València en este dia
li dedica al seu patró.
Dugueu pares i germanes,
dugueu xiquets i mullers;
deixeu-vos tots els quefers,
que no es quede ningú amb ganes.
Penseu que funcions com estes
mai es deuen menysprear
i que a l'altre centenar
ja no estarem per a festes.
Encara que em digueren formal
«fes-li un frac al Micalet»,
no agafava hui el didal,
ni l'agulla, ni el rodet.
¡Quant de luxe, quants de flocs,
quins vestits a duro el pam!
tot es farsa, diners pocs;
tot es fum i molta fam.
Més m'estime estes funcions
que a sant Vicent hui es fan,
que cosir cent pantalons,
fracs, levites i gavanys
Per ser hui tan preciós dia,
tire l'agulla i didal,
i me'n vaig ple d'alegria
a tocar bombo i tabal.
Aquell que hui faça tats,

o en res la funció empastre,
 estiguen ben descansats
 que no serà cap sastre.
 Vinga dolçaina i tabal,
 broma, rialla i alegries,
 perquè hui són d'aquells dies
 que n'entren pocs en quintar.

Corona poètica 1855 [text adaptat]

Consulteu: http://www.cervantesvirtual.com/obra-visor/fiestas-que-en-el-siglo-iv-de-la-canonizacion-de-san-vicente-ferrer-se-celebraron-en-valencia--0/html/fef06e5a-82b1-11df-acc7-002185ce6064_20.htm

-
- 98** Este poema és una crida: explica a qui s'adreça i amb quina intenció.
-
- 99** A quin ofici es dedica l'autor?
-
- 100** Fes un recull de totes les paraules del text que estan relacionades amb este ofici.
-
- 101** Repassa la biografia de sant Vicent Ferrer i explica què se celebrava en 1855, any en què s'escrigué el text.
-
- 102** Amb quines frases expressa la decisió de no treballar en un dia tan important?
-
- 103** Què trobaran les persones que vagen a València el dia de la festa?
-
- 104** A què es referixen les *funcions* que apareixen esmentades en el text?
-
- 105** Quins dels elements mencionats en el fragment com a constituents de la celebració són encara part de les festes actuals?
-

JOCS

Molt relacionats amb el fet, esmentat en l'apartat anterior, que el dia de Sant Vicent sol ser protagonitzat per la infantesa: hi ha diversos jocs infantils en què està present la figura del sant Vicent Ferrer. Si voleu informació sobre este aspecte de la cultura valenciana d'arrel vicentina, vos remetem a la unitat didàctica de Primària d'este mateix volum.

Capella i pica del bateig de sant Vicent.

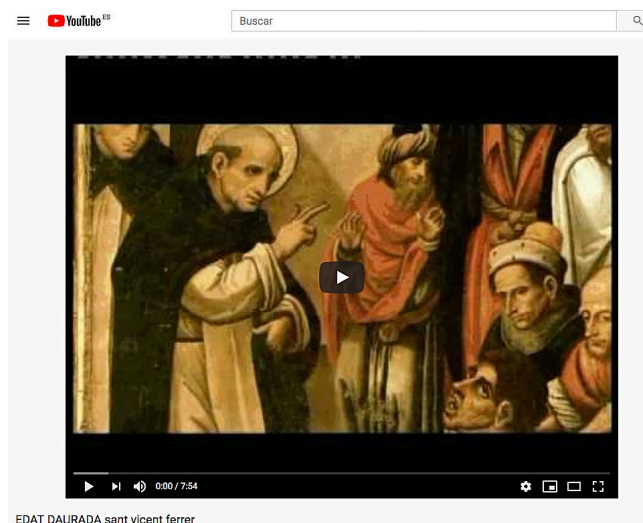
MATERIAL DIDÀCTIC

PER A L'ALUMNAT DE SEGON CICLE D'ESO

APROXIMACIÓ A LA FIGURA DE SANT VICENT FERRER I EL SEU TEMPS

El capítol que la sèrie documental *L'edat daurada* va dedicar a Vicent Ferrer pot constituir un bon punt de partida en el trajecte d'aproximació a la personalitat i l'obra del predicador valencià que tot just iniciem. Després de veure atentament el vídeo, respon les qüestions.

Vídeo: *L'edat daurada*: «Sant Vicent» (<https://www.youtube.com/watch?v=iLf-459v1LZE>)

- 1 A partir dels noms que van apareixent en la capçalera del vídeo, explica a què fa referència el títol *L'edat daurada*.
- 2 Entre quins dos segles va viure sant Vicent Ferrer?
- 3 On va nàixer?
- 4 Busca en internet on es troba la casa natal del sant.
- 5 Busca i anota, a més, una breu informació sobre este edifici.
- 6 Quins estudis va cursar Vicent Ferrer? On va estudiar estes matèries?
- 7 Explica breument a què s'anomena *Cisma d'Occident*.
- 8 Quina imatge acompanya l'explicació sobre el cisma? Per què s'ha escollit una imatge com esta?
- 9 Per quin motiu va abandonar el sant la cort del papa Luna?
- 10 Informa't i explica per quin motiu el presentador, a partir del minut 2.24, parla des del castell de Peníscola.
- 11 Quins objectius tenien els sermons de sant Vicent? Quins temes hi tractava més habitualment?
- 12 Quins miracles s'atribuïxen al sant?
- 13 Descriu l'escena que apareix en el vídeo des del minut 5.20.
- 14 Què creus que reproduïx esta escena?
- 15 Per quines terres va predicar?
- 16 En diversos moments apareixen imatges que representen el sant valencià: indica quina característica de la seua imatge es repeteix en totes.
- 17 Què és una relíquia? En coneixes alguna? On es troba?

- 18 Fes una llista dels llocs que apareixen en el vídeo.
- 19 El narrador es permet, en un moment del vídeo, fer algun comentari personal sobre els fets que està contant: identifica este comentari i explica'l.

Activació de coneixements previs

Si es considera convenient, es poden utilitzar les activitats proposades en la unitat didàctica de primer cicle d'Educació Secundària.

REFERÈNCIES BIOGRÀFIQUES I HISTÒRIQUES

- 20 A continuació trobaràs una relació de fets històrics relacionats amb la vida de sant Vicent Ferrer en la qual manquen algunes dades que hauràs d'incorporar després d'haver vist el vídeo *L'edat daurada: «Sant Vicent Ferrer»*.

ANY	DADES SOBRE VICENT FERRER	ESDEVENIMENTS HISTÒRICS I SOCIALS	ESDEVENIMENTS CULTURALS
1350	Naix Vicent Ferrer.		
1367			Traducció de les <i>Històries troianes</i> (Jaume Conesa).
1368	És enviat a Barcelona a estudiar teologia		
1370-1372	Lector de lògica a Lleida, a l' <i>Studium Naturarum</i> . Hi escriu tractats filosòfics (<i>Tractatus de Suppositionibus</i> , <i>Questio de unitate universalis</i>), la seua primícia literària.		
1372-1375	A Barcelona amplia coneixements sobre la Sagrada Escripura.		
1374			
1376-1377,	L'assignen a Tolosa per tal d'ampliar els estudis de teologia i de la Bíblia.		

1378		Cisma d'Occident (fins a 1417).	
1379	Nomenat prior del convent dels dominics a València.		
1380	Escriu <i>De moderno Ecclesiae schismate</i> . Renuncia al càrrec de prior.		
1381	Predica la Quaresma a València.		<i>Llibre de Fortuna e Prudència</i> (B. Metge). <i>Primer del Crestià</i> (F. Eiximenis).
1383-1384			<i>Segon del Crestià</i> , (F. Eiximenis). <i>Regiment de la cosa pública</i> (F. Eiximenis)
1384-1385			<i>Terç del Crestià</i> (F. Eiximenis).
1385-1391	Professor de teologia en la seu de València.		<i>Dotzè del Crestià</i> (F. Eiximenis).
1388	Mestre en teologia.		<i>Valter e Griselda</i> (B. Metge).
1389-1390	Predicador general.	Invasió de Catalunya pel comte d'Armanyac.	
1390	Vicent Ferrer acompanya Pero Martínez de Luna per la península Ibèrica.		
1391		Atacs als calls de Girona, Barcelona i València.	
1392	Confessor de la reina Violant		<i>Llibre dels àngels</i> (F. Eiximenis).
1394		Elecció de Benet XIII, el papa Luna	
1395			Traducció del <i>Dictorum factorumque memorabilium</i> , de Valeri Màxim (Antoni Canals).

1396		Mor Joan I. Invasió de Catalunya per Mateu I de Foix.	<i>Llibre de les dones</i> (F. Eiximenis). <i>Llibre dels bons amonestaments</i> (Anselm Turmeda).
1397		Martí l'Humà torna de Sicília.	Naix Ausiàs March.
1398			Naix Iñigo López de Mendoza, marquès de Santillana. <i>Viatge al purgatori</i> (Ramon de Perellós). <i>Lo somni</i> (Bernat Metge).
1399-1419	Legat a <i>latere Christi</i> , es dedica totalment a la predicació per Europa, sempre acompanyat per un seguici.		
1408			Primers sermons de Felip de Malla.
1409		Mor Martí el Jove, rei de Sicília.	Mor Francesc Eiximenis.
1410		Mor Martí I, l'Humà.	Traducció catalana de la Bíblia, per Bonifaci Ferrer. <i>Escipió e Aníbal</i> (Antoni Canals).
1412	Intervé a favor de Ferran d'Antequera.	Compromís de Casp.	
1413	Predica la Quaresma a València. Disputa amb jueus a Tortosa. Escriu <i>Tractat contra els jueus</i> . Predica a Mallorca.		Mor Bernat Metge.

1414	Predica a Lleida. Participa en el Concili de Constantza.		
1416	Abandona l'obediència al papa Pero de Luna. Predica per França.	Regnat d'Alfons el Magnànim.	
1417		Fi del Cisma d'Occident.	
1419			
1455	El papa Calixt III canonitza Vicent Ferrer.	Alfons de Borja: papa Calixt III	

ASPECTES DE LA VIDA DE SANT VICENT FERRER

Vicent Ferrer fou un personatge central en alguns dels esdeveniments més destacats de la història valenciana i europea de la fi del segle XIV i el començament del XV. En els textos següents s'expliquen detalls destacats de la seua vida.

Text 1

Vicent Ferrer neix a València el 23 de gener de 1350, fill d'un notari gironí, i als disset anys ingressa a l'orde dominicà. Més endavant estudia lògica, filosofia i teologia a Barcelona, Lleida i Tolosa, i és ordenat sacerdot l'any 1378. Durant cinc anys és el lector i el mestre de la càtedra de teologia de la Catedral de València. L'any 1380 escriu el tractat *De moderno ecclesiae schismate*, dedicat al rei Pere el Cerimoniós, on defensa agosaradament el papa d'Avinyó Climent VII en la disputa del Cisma d'Occident. El 1389, gaudint ja d'un gran prestigi, és nomenat mestre en teologia i predicador general de l'orde dels dominics. Quan Benet XIII és nomenat papa de la cort d'Avinyó, nomena Vicent Ferrer capellà domèstic seu i penitenciari apostòlic. El 1399, després d'una greu malaltia, experimenta una transformació espiritual i abandona la cort papal per lliurar-se a la predicació. Tot i així, es manté atent als esdeveniments polítics i hi intervé decisivament. Durant la declaració del Compromís de Casp, amb el seu prestigi contribueix a imposar el candidat Ferran d'Antequera en detriment de Jaume d'Urgell, i més endavant intervé en les maniobres polítiques per a resoldre el Cisma d'Occident.

https://www.escriptors.cat/autors/ferrerv/pagina.php?id_sec=3883

Text 2

Preparat espiritualment i intel·lectualment, el 1378 s'ordenarà sacerdot i només pocs mesos després els frares del convent de Sant Doménech de la ciutat de València l'escolliran prior de la comunitat. Tanmateix, els esdeveniments vinculats amb el Cisma d'Occident faran que Ferrer es trasllade a Barcelona on, malgrat la posició del rei Pere el Cerimoniós —que pretenia restar-ne neutral—, el nostre frare es decantarà clarament per les opcions d'Avinyó, i contra Roma, doncs, tot buscant l'empar, alhora, del príncep Joan, hereu i futur monarca, el qual sí que s'havia manifestat a favor del papa Climent. Va ser en aquell moment, quan Vicent Ferrer es va acostar a l'aragonés Pero de Luna, llegat del papa d'Avinyó en visita a les terres hispàniques per tal de recaptar l'adhesió dels diferents monarques, i la seua posició va ser tan ferma que el portà a escriure el *Tratatus Schismae* (1380), adreçat precisament al rei Cerimoniós. L'interés en aquest problema que afectava la cristiandat, el portà a renunciar al càrrec de prior i — com en part passaria anys després— deixà aflorar la seua forta vocació de sermonador i polític que vol influir en la societat en què viu, la qual cosa el portà a acompanyar el legat Pero de Luna per terres de la península Ibèrica, visitant diverses zones de Castella i de Portugal.

En retornar d'aquella missió [...], Ferrer possiblement s'instal·là a València, on consta que va predicar, el 1381, la Quaresma. Després, a partir del 1385, i per l'espai d'uns cinc anys, va exercir com a ensenyant de teologia a les escoles catedralícies de la ciutat. Aquesta activitat la compaginà sovint amb d'altres més públiques i polítiques: va ser conseller del príncep Martí i confessor de Violant de Bar —l'esposa del rei Joan I—; però no abandonà mai l'activitat intel·lectual ni la predicació i consta que dedicà esforços a la pacificació dels bàndols nobiliaris de València [...]. El 1389, amb l'ajuda econòmica dels jurats valencians, Ferrer sembla que va poder aconseguir el títol de mestre en teologia.

Tanmateix, un esdeveniment destacable marcarà, l'any 1394, la vida de mestre Vicent Ferrer: Pero de Luna, cardenal a Avinyó, va ser escollit papa per la cúria i aquest, de seguida, va demanar que anàs allà el frare valencià per fer-lo confessor seu i concedir-li alguns càrrecs més o menys honorífics a la cort pontifícia. Ara bé: sembla que Vicent Ferrer va renunciar a títols i dignitats de relleu, atès que, tot i el seu tarannà d'home participatiu en la política eclesiàstica del moment, segurament vivia els esdeveniments des de la reflexió i l'interés per resoldre la desunió dels cristians, provocada pel Cisma, més que no fent gestions en sales i palaus, i devia pensar sincerament que podia treballar millor en pro de la pacificació de l'occident cristià des de la seua *labor intel·lectual*.

Vicent Ferrer: *Sermons*, 2013, p. 20

Text 3

I el frare valencià va tindre un somni, una visió. Aparegueren els benaurats Domènec de Guzman i Francesc d'Assís, el guariren i li confiaren la missió d'anar a predicar per tots els pobles.

Després d'aquella crisi anímica, Vicent Ferrer, talment com si recobrava tot seguit la salut, va demanar a Benet XIII —amb el qual no tenia ja l'amistat d'abans, però al qual considerava encara papa legítim— un permís formal per començar i desenrotllar la seua propaganda de la penitència. El Pontífex, que atravessava unes perilloses circumstàncies, hauria volgut tindre'l al seu costat; però davant la ferma voluntat del frare, li va donar el permís sota la forma de llegat a *latere Christi*. I el dia 22 de novembre de 1399, sortit d'Avinyó el Pare Vicent, encetà paraules apostòliques en un món que oferia l'espectacle més trist: la cristiandat era dividida pel cisma; França era en guerra —la dels Cent Anys—, mentre els seus camins servien com a camp d'acció pels bandolers; Itàlia presentava les lluites antonomàsiques de güelfs i gibel·lins; Bohèmia i Anglaterra havien entrat dins l'heretgia; els turcs eren una constant amenaça; per tot arreu hi havia recialles de la gran pesta; les idees es bellugaven amb la més típica anarquia; els costums eren revoltants...

F. Almela i Vives: *Sant Vicent Ferrer*, 1927, pp. 15-16

Text 4

En qualsevol cas, la fama de pacificador del predicador valencià sembla justificada: recordem el seu pas per Oriola, on les autoritats locals reconeixen que arribaren a fer-se «pus de cent e vint-i-tres paus». També les actes del concejo de Múrcia, immediatament després de la visita de fra Vicent, recullen que «por las sus palabras que él pedrica muchas personas, asi cristianos como judios e moros, por oyr las dichas palabras se les mueve la voluntad para perdonar, asi muertes de sus padres e de sus madres e hermanos e de otros sus parientes, como ofensas e injurias». És segur que fins i tot portava, en el seu seguici o Companyia, un escrivà o notari que redactava les actes dels acords, perdons i paus. L'activitat pacificadora, doncs, formava part de la missió vicentina, al costat de la pressió sobre els municipis per aconseguir el control de la prostitució, la repressió dels jocs d'atzar, de les modes atrevides o de la blasfèmia, i altres «desordres» on la dimensió religiosa i moral es confon clarament amb la civil. Si al pas de Vicent Ferrer no s'instal·lava a les viles i ciutats una «harmonia» definitiva, almenys semblen inqüestionables alguns efectes puntuals i transitoris. Fins Itàlia, és a dir —originalment— entre els partidaris del poder papal i del po-

der imperial: «En 1406», diu la Crònica Dominicana del Piemont, «Vercelli pareixia haver esdevingut el centre de totes les calamitats, i la seua rodalia el camp de batalla de güelfs i gibel·lins. En el desordre universal, el sant reanimà la ciutat amb consells oportuns i amb el vigor dels seus discursos, bé parlant al poble, bé assistint a les deliberacions dels magistrats». De manera que aconseguí «fer regnar la pau pertot, esborrar les restes de la guerra civil i posar fi a les lluites entre el Pontificat i l'Imperi». El text és potser una mica excessiu, però aquesta era la fama.

J. F. Mira: *Sant Vicent Ferrer. Vida i llegenda d'un predicador*, 2002, p. 84

Text 5

Començaren les recepcions d'instàncies i les deliberacions. Seria magnífic l'espectacle de la vila aragonesa [Casp], tota tancada, tota silenciosa, creuada de tant en tant pels pretendents, pels ambaixadors o pels emissaris que duïen lletres de recomanació. Quan ja finia la pròrroga, es va procedir a l'elecció. Sembla que els jutges —asseguts de tres en tres, a tres taules que formaven tres costats d'un quadrilàter— s'esguardaren sense gosar dir les paraules definitives. Aleshores es va alçar mestre Vicent per dir que, segons Déu i segons la seua consciència, corresponia la corona a Ferran de Castella. No cal dir la gravetat d'aquesta actitud. Un baró aureolat per miracles, que parlava en nom de Déu, podria exercir influències més poderoses que les influències purament polítiques o jurídiques. I de fet votaren, donant-li la corona, per l'infant de Castella els tres aragonesos, dos valencians (que foren els germans Ferrer) i un català. «Tota la responsabilitat de l'elecció —diu un historiador francès— recau completament damunt del nostre dominicà». L'elecció estava feta contra el costum que exclouïa les dones de la successió a la corona.

Mestre Vicent fon l'encarregat de fer la proclamació del nou monarca. Al dia següent (28 de juny) foren elevats vora l'església uns cadafals recoberts amb draperia d'or i de seda, on havien de seure les personalitats interessades en l'afer. A les nou del matí sortiren de l'església...

F. Almela i Vives: *Sant Vicent Ferrer*, 1927, pp. 40-41

Text 6

Després de Tortosa, va predicar uns mesos per l'Aragó, i el 18 de juliol del 1414, en una data memorable per a la ciutat, es van trobar solemnement a Morella «un papa, un rei i un sant». Cinquanta dies van durar les converses entre Vicent Ferrer, Benet XIII i el rei Ferran I, per intentar aconseguir la renúncia del pontífex. Amb el suport de cartes de l'emperador Segimon, que

garantia l'abdicació dels dos papes italians. Inútilment. Fra Vicent, doncs, va continuar el seu itinerari aragonès, visità llargament Terol, Daroca i Saragossa, i després, passant per Cervera, es va dirigir a Perpinyà. Allà l'havia convocat de nou el rei Ferran, a fi que participara personalment en el darrer intent per resoldre el cisma. Ja s'havia obert el concili general de Constança, que assumia provisionalment l'autoritat suprema de l'Església, ja havien promès la renúncia els altres dos papes, i només faltava l'abdicació de Benet XIII. Per aconseguir-la, es presentà a Perpinyà el mateix emperador Segimon d'Hongria, acompanyat d'un impressionant seguici de senyors sobirans, ambaixadors, delegats del concili, arquebisbes i bisbes, cancellers, doctors de la Sorbona: un autèntic congrés europeu. Vicent Ferrer predicava a la ciutat amb l'èxit habitual —també amb l'habitual conversió de jueus—, l'emperador, el rei, el papa i els delegats debatien, i no hi hagué res a fer: Benet XIII no renunciava a la tiara.

El resultat, amb l'acord explícit de mestre Vicent, va ser que el rei d'Aragó i simultàniament —a través dels seus ambaixadors— els reis de Castella i de Navarra i els comtes de Foix i d'Armanyac van retirar l'obediència a Benet XIII. El 6 de gener del 1416, Vicent Ferrer va celebrar la missa solemne davant de la cort i del poble; pronuncià el sermó corresponent i va llegir l'acta de sostracció d'obediència. El cisma d'Occident s'havia acabat i Benet XIII ja només era papa a Peníscola.

J. F. Mira: *Sant Vicent Ferrer. Vida i llegenda d'un predicador* 2002, pp. 53-54

Text 7

Viatjava amb un seguici de més de tres-centes persones, la majoria de les quals eren penitents que es deixuplinaven públicament. La comitiva es movia per terres de la Corona d'Aragó, del sud de França, d'Itàlia. Era un personatge poderosíssim, a escala europea, que manipulava (o si més no, no s'oposava a la seva companyia) un muntatge histriònic i publicitari de gran envergadura. Reis i papes cercaven l'aliança de Fra Vicent, aliança que ell no atorgava pas frívolament. El Compromís de Casp i la pervivència del cisma d'Occident són dues de les fetes històriques on podem veure la seva poderosa influència. Amb el seu petit exèrcit de flagel·lants, Ferrer tenia un poder polític que pocs han igualat i que la Santa Església va reconèixer ben aviat amb la seva canonització (1455).

Altres episodis d'aquesta carrera fulgurant són també prou coneguts. La fama que tenia de ser entès arreu d'Europa parlant la seva llengua materna és cosa que continua afalagant la vanitat col·lectiva de valencians i catalans. El sistema mitjançant el qual ens han arribat tants dels seus sermons és

igualmente famós: entre el seu seguici hi havia uns escriptors que, per torns, prenién gairebé al peu de la lletra, «de verbo ad verbum», el que deia el dominic, i transposaven, el millor que podien, els arravats fogosos del Sant al paper, «promptam manum habentes ad scrivendum» (pàg. 18). Ens han romàs així centenars de sermons en la forma només lleument abreujada que, ultra l'interès de rècord que clarament ofereixen, fan que l'escriptura de Ferrer sigui perfectament idònia per a una meditació sobre aquesta mena de seductiu discurs.

J. M. Sobrer: «Les veus de Sant Vicent Ferrer», 1985, pp.175-176

Text 8

[...] al final del 1408 Vicent Ferrer es trobava a Perpinyà, on Benet XIII havia convocat un concili [...]. Després, [...] es dirigia a Pisa com a enviat de Benet XIII al nou concili convocat per un altre sector de cardenals, fra Vicent predicava uns dies a Montpeller i a continuació viatjava cap a Barcelona, cridat expressament pel rei Martí l'Humà.

De camí va predicar a Elna, a Girona (amb 20.000 assistents al sermó, escriu un notari), Vic, Granollers i altres llocs, i entrà triomfalment a la capital catalana a mitjan juny del 1409. [...]

Si les dades no són exagerades, pràcticament la totalitat de la població barcelonina degué assistir a aquells sermons i a aquelles processons. Sembla que açò s'havia convertit en un fenomen habitual: allà on arribava i predicava mestre Vicent l'èxit de públic estava assegurat, i era massiu i sense precedents. I això ja comença a ser del tot extraordinari.

[...] el 23 de juny del 1410 (després d'haver predicat a Tortosa, a Morella i al Maestrat), la ciutat [València] el va rebre amb honors multitudinaris i triomfals. El predicador va passar uns dos mesos a la capital del regne, i després va fer una gira per la Ribera, Lliria, Xàtiva, la Vall d'Albaida, la Marina i altres comarques centrals i meridionals del país. [...]

El gener del 1411, mestre Vicent eixia del regne de València per Oriola, entrava en Múrcia, i des d'allí va recórrer al llarg de més d'un any gran part del regne de Castella.

J. F. Mira: *Sant Vicent Ferrer. Vida i llegendes d'un predicador*, 2002, p. 47

Text 9

En 1418, el duc Joan V de Bretanya demanà a fra Vicent que predicara al seu país. El dominicà valencià hi anà i recorregué el país bretó, sobretot les terres bretones de llengua d'oïl on era entès. Allà, a Bretanya, en concret a

Vannes (Gwened en bretó), morí el 5 d'abril de 1419, i allà és enterrat. Més endavant, un altre valencià, Alfons de Borja (Calixt III), com fra Vicent predigué, el féu sant el 5 d'abril de 1455. A partir d'ara serà per sempre sant Vicent Ferrer. I fins ací, com diria sant Vicent: «vist lo sermó complit, plàcia a nostre senyor Déu que ens faça gràcia que treballe en aquest món per honor de Déu, perquè ens haja aparellada la vianda en Paraís».

David Garrido: «Fra Vicent Ferrer i Miquel, el Sant», 2018

<https://www.diarilaveu.com/apunt/81870/fra-vicent-ferrer-i-miquel-el-sant>

Ara que has llegit el que alguns autors han escrit sobre el dominic valencià, fes estes activitats, basant-te en els textos anteriors.

- 21** Identifica, en els diferents textos, les frases que fan referència als aspectes següents de la personalitat del sant:

Aspectes de Vicent Ferrer	Fragments que s'hi referixen	Text
Líder espiritual de multituds		
Gran viatger		
Pacificador		
Religiós influent en la cort papal		
Polític		

Home de gran cultura		
Mestre de l'oratòria		

- 22 Fes una llista amb tots els noms de les ciutats que, segons els textos, va recórrer Vicent Ferrer. Després, representa'ls en un mapa d'Europa.
- 23 Busca les diferents qualitats que s'atribuïxen al religiós dominic i anota-les.
- 24 Recull la informació necessària per a explicar la participació de fra Vicent en el Cisma d'Occident, des del principi fins al final.

L'AUTOR I EL SEU TEMPS

Ja hem vist com el mestre Vicent Ferrer participà activament i decisivament en molts fets importants de la societat en què visqué. Ara sabrem un poc més sobre aquella societat baixmedieval.

Deixant a part les devocions populars, i les representacions locals i amables, la imatge més habitual de sant Vicent Ferrer és la d'un home irat i eixut, exigint el temor de Déu amb un dit amenaçador, i anunciant penitències i desgràcies. Aquesta figura d'*Àngel de l'Apocalipsi* és una imatge que expressa només una part, un aspecte, de la prodigiosa aventura històrica del sant, però que ens recorda molt bé el temps que li tocà viure: un temps de desgràcies ben reals, de pestes, desordres i incerteses, de guerres endèmiques, i sovint de temors i amenaces sobre una societat desconcertada. Segurament l'Europa occidental no ha conegut mai un predicador amb un èxit tan espectacular i massiu com el de Vicent Ferrer. Però segurament, també, mai no ha conegut un temps com aquell, tan propici per a un sant com aquest. Un gran sant europeu, doncs, i segurament un dels personatges que expressen millor la societat i l'època d'aquella cristiandat occidental, on l'ordre medieval entrava en crisi per deixar pas a uns nous temps. Però també un personatge immensament popular en el seu propi país: el sant que els valencians consideren com la més alta expressió simbòlica encarnada. Un sant carregat de miracles excessius, de llegendes impossibles, i d'una imatge tan fascinant com sovint deformada. Però sobretot, i això es pot afirmar sense el mínim dubte, una figura històrica tan rigorosament

excepcional com profundament desconeguda pels mateixos compatriotes que el celebren i el veneren.

J. F. Mira: *Sant Vicent Ferrer. Vida i llegenda d'un predicador*, 2002, pp. 8-9

Vicent Ferrer neix en una època de convulsions i de canvis. La pesta, les crisis polítiques, el cisma de l'Església, les guerres i la sensació de por generalitzada de la població era el substrat ideal perquè fructifiqués la idea apocalíptica de l'adveniment de la fi del món i, doncs, la necessitat de fer penitència i de témer la còlera divina. No era difícil, doncs, convèncer els prínceps i les multituds de la conveniència de tancar files i d'eliminar tota dissidència que no fos grata als ulls de l'ortodòxia. Per assolir una cristianitat compacta calia eliminar els cossos estranys de la societat. És a dir, els jueus i els moros.

En aquest context la paraula encesa d'un home culte com la del mestre Ferrer estava destinada a obtenir els èxits més grans. I més si tenim en compte que en l'origen de la seva vida de predicador hi ha un somni en el qual se li van aparèixer sant Domènec, sant Francesc i el mateix Jesucrist. Aquest darrer va tocar la galta del nostre sant i li va dir que s'esperaria a enviar l'Anticrist fins a veure quins resultats donaven les seves predicacions.

Joan Josep Isern: «Un predicador impressionant», 2002
<https://projectetraces.uab.cat/tracesbd/avui/av00529.pdf>

Ara estàs en disposició de fer les activitats següents.

-
- 25 En el text de J. F. Mira es fa referència a sant Vicent Ferrer com a *Àngel de l'Apocalipsi*: explica què significa la paraula *apocalipsi*. Si no ho saps, documenta't en la biblioteca o en internet.
-
- 26 A partir de la lectura dels dos textos anteriors, explica com era la societat europea en què visqué Vicent Ferrer.
-
- 27 Basant-te en la informació sobre el sant que aporten els dos textos, escriu-ne una caracterització.
-
- 28 Explica la frase final del text de J. F. Mira: «una figura històrica tan rigorosament excepcional com profundament desconeguda pels mateixos compatriotes que el celebren i el veneren».
-

LA FORMACIÓ INTEL·LECTUAL DE VICENT FERRER

Sovint s'oblida un aspecte importantíssim de la personalitat de Vicent Ferrer: la seua formació, els anys que dedicà a l'estudi d'una gran part dels coneixements de la ciència i el pensament del moment que li tocà viure, que són el fonament de la resta d'activitats a què dedicà la seua vida.

Llig el text següent i fes les activitats proposades.

Els primers anys de vida religiosa de Vicent Ferrer foren dedicats a l'estudi. A la província dominicana d'Aragó els individus més remarcables eren sotmesos a un cicle d'estudis desenrotllat en uns quinze anys, que comprenia les matèries de Gramàtica, Lògica, Física, Santa Escripura i Teologia i que es donava en diversos convents, perquè el de Girona era especialitzat en Gramàtica, el de Lleida i el de Mallorca en Lògica, el de València en Ciències Físico-naturals, i així successivament fins a arribar a Barcelona, que era el gran centre d'estudis. El novell frare seguí aquest cicle, per bé que, a causa dels seus estudis anteriors, va poder estalviar-se l'any de Gramàtica, dos anys dels quatre de Lògica i els dos de Física. Cal tenir present que el començament de la vida religiosa de Vicent Ferrer no fou gens precoç, donats els costums del temps.

Després de passar dos anys, com a deixeble de Lògica, al convent de Barcelona, fón tramés l'11 de juny de 1370, com a catedràtic d'aquella assignatura, al convent de Lleida. I no va ésser l'home de ciència fred que es limita a exposar les fredes regles del pensament, sinó aquell que opera damunt del pensament com damunt d'una matèria viva. A més, ja sabia mesclar l'objectivitat de la ciència amb notes personals i brillants. Això explica la seua anomenada d'aleshores, que ja duia molta gent a la seua càtedra, perquè, ultra els deixebles dominicans, hi arribaren a concórrer seixanta-dos oients laics. Quant al fons de la seua doctrina, es pot estudiar en dos llibres que llavors va concebre: el *De supposicionibus dialecticis* [Tractat de les suposicions dialèctiques] i la *Quaestio solemnns de unitate universalis* [Qüestió solemne sobre la unitat de l'universa].

Al cap de dos anys tornà a Barcelona, no sense passar abans per la ciutat nadiua, on va signar l'esmentat tractat. Al centre d'estudis barceloní, el mestre de Lleida es va convertir en un deixeble humil que aprenia la Santa Escripura. La Santa Escripura tenia llavors, per raó de les circumstàncies, una importància major que mai, car era creença general que amb la substància bíblica hom podria aconseguir que la Sinagoga i l'Islam, encara tan

poderosos, es fongueren amb l'Església. Per això Vicent Ferrer va estudiar profundament la Bíblia, com ho demostrà, si més no, quan en pronunciar els seus sermons es recolzava constantment i espontània en paraules del llibre sant. Aquest estudi comportava un estudi complementari de la llengua hebraica que també va fer el docte estudiant.

Vicent Ferrer, al tercer any de l'estada a Barcelona, va exercir el càrrec de professor de Ciències Físico-naturals. No es pot dir si coneixia els avanços començats per alguns contemporanis estrangers, o si restava addicte a les antigues idees d'Aristòtil. Més probable és açò darrer, per tal com Vicent Ferrer no va conrear aquesta branca de ciències sinó ocasionalment.

Després de passar altra vegada per la Ciutat de València, fón tramés, en setembre de 1377, a la Universitat de Tolosa. L'objecte del seu viatge era l'estudi d'un curs de Teologia. Però l'estudiant no solament introduiria al seu esperit la ciència de Déu, ans també copsaria d'una manera que es podria dir sensual, la importància de Sant Tomàs d'Aquino, les despulles del qual havien estat dipositades, pocs anys abans, a la capital del Llenguadoc, a l'església dels predicadors.

A Tolosa va finir la vida acadèmica de Vicent Ferrer, perquè encara que algun panegirista vulga vore'l per aquells mateixos anys a París obtenint-hi un doctorat, els documents no ratifiquen aquesta visió. De totes maneres, ja era en condicions de començar la seua obra d'apostolat i proselitisme: en 1378 va rebre l'autorització per a predicar.

Francesc Almela i Vives: *Sant Vicent Ferrer*, 1955, pp. 12-15

- 29 Entre els estudis habituals en l'Edat Mitjana es trobaven els coneixements englobats en el que s'anomenava el *trívium* i el *quadrívium*. Busca informació sobre quines disciplines configuraven estos estudis i sobre la base pedagògica que els justificava.
- 30 Compara els estudis que va fer fra Vicent amb els que configuren el *trívium* i el *quadrívium*.
- 31 Explica el significat d'este passatge del text:

La Santa Escripura tenia llavors, per raó de les circumstàncies, una importància major que mai, car era creença general que amb la substància bíblica hom podria aconseguir que la Sinagoga i l'Islam, encara tan poderosos, es fongueren amb l'Església.

- 28 Entre altres càrrecs, el mestre Vicent va ser professor de ciències fisiconaturals. Explica quins continguts o quines branques del coneixement s'englobaven en aquell moment en esta assignatura.

L'OBRA VICENTINA

Si la profunda formació teològica i científica no sol ser coneguda ni citada en referir-se a Vicent Ferrer, tant o més ignorada és una part de la seua obra, precisament la que fou escrita directament per ell, no com els famosos sermons que va pronunciar en públic i que els reportadors convertiren en escrits. Veiem, doncs, com les primeres produccions vicentines pertanyen, precisament, al món de la filosofia.

Primers escrits: els tractats filosòfics

De suppositionibus dialecticis i Quaestio solemnibus de unitate universalis

Hi ha qui considera sant Vicent Ferrer com un bon frare que anava pels camps i per les ciutats fent miracles, com qui fa jocs de mans, escampant dites gracioses i aprofitant-se de les circumstàncies per intervindre en tots els afers que pogueren donar llustre al seu nom.

Totes les interpretacions unilaterals solen ésser defectuoses; però més encertat seria considerar aquell sant baró com a un intel·lectual.

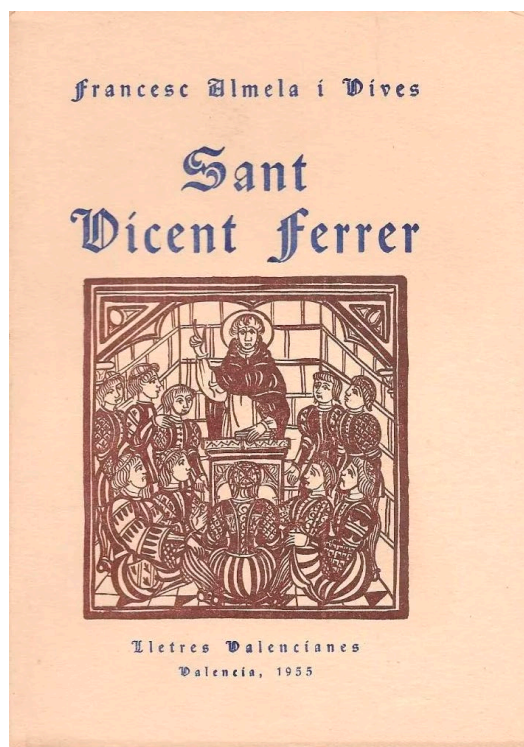
I per fonamentar aquesta condició d'intel·lectual, a més dels seus estudis a València, Lleida, Barcelona i Tolosa, a més de la seua càtedra de Teologia a València i de la seua intervenció en la reglamentació de les escoles valencianes, es pot espigolar en els seus llibres.

Per l'any 1372 va escriure el *Tractat de les suposicions dialèctiques* i la *Qüestió solemne sobre la unitat de l'universal*.

Aleshores s'havia plantejat novament el cas de l'agnosticisme. La Universitat de París acabava d'abandonar el realisme d'Aristòtil i de Tomàs d'Aquino per entrar en aquella correntia adaptada a la moda pel franciscà Guillem d'Occam. Però Vicent Ferrer no podia acceptar bonament aquesta doctrina que li impedia tindre una base científica damunt la qual recolzar els dogmes revelats de la fe cristiana. Per això, estudiant les teories de Guillem d'Occam, va vore que les concernents a certes suposicions dialèctiques i la relativa a la unitat de l'universal, eren elements importantíssims que calia combatre. I en plena juvenesa es llançà al filosòfic combat.

La primera de les dos obres citades tractava de la naturalesa de les idees. Les idees —deia— són expressades per termes. Els termes són dotats de les cinc principals propietats següents: la suposició, l'aplicació, la restricció, l'alienació i l'apel·lació. En la suposició, que és la més important de totes, hi ha una part de representació d'una realitat exterior que el filòsof s'esforça a remarcar. Damunt d'aquesta realitat s'exercix legítimament l'esperit. La segona obra, molt més breu, referent a la unitat de l'universal, planteja el problema del monisme i del pluralisme, de l'ordre del món i de la individuació, i conclou rodonament amb aquestes paraules: «Concedim que la natura universal és real, però no diem que la seua unitat és real».

Francesc Almela i Vives: *Sant Vicent Ferrer*, 1955, pp. 47-48

De vita spirituali

Però l'obra més coneguda d'ell és el tractat *De vita spirituali*, publicat primerament amb el títol de *Compilatio de interiori homine*. Està adreçada a un grup dels seus germans de religió, als quals es proposa de millorar. Els divuit capítols són amarats d'un sentit eminentment pràctic. Preconitza la pobresa voluntària i el silenci, ambdós coses perquè ajuden a pensar àdhuc en una vida tan atafegada com la d'ell. Tracta de la vida social religiosa, de la direcció, de la confessió, de l'obediència als superiors, dels menjars. En

això insistix molt per ésser oposat a l'exercici de l'esperit, a l'estudi. Aquest, mesclat amb oracions, mereix totes les simpaties de l'autor, més amic de les llums del pensament que del sentimentalisme tèrbol. Això el diferencia, per exemple, de l'autor de l'anomenada *Imitació de Jesucrist*, que afectava menyspreu per la vana curiositat dels hòmens. L'obra sembla que va ésser molt útil a Savonarola i a Ignasi de Loyola. Sant Lluís Bertran va dir que en cap llibre havia trobat les virtuts retratades tan al viu com en aquell. Ximénez de Cisneros el va publicar en castellà. El total d'edicions, en diversos idiomes i en diversos països, és nombrosíssim.

F. Almela i Vives: *Sant Vicent Ferrer*, 1955, pp. 48-49

Sobre el cisma modern

L'any 1378, essent Vicent Ferrer encara jove, però ja prestigiós, morí Gregori XI. Un conclave reunit a Roma va donar la tiara a Urbà VI, per pressió dels romans, que volien un pontífex romà. Però els cardenals, enutjats per la imposició o per altres causes, es reuniren a Anagni i nomenaren pontífex el francès Climent VII. Hi hagué per tant, dos pontífexs. Així començà el cisma d'Occident.

Mestre Vicent Ferrer es decantà per Climent VII, que residia a la ciutat d'Avinyó. I en aquesta determinació seua potser influí molt l'activa propaganda del cardenal Pere de Luna.

El cisma va generar moltes polèmiques escrites. A elles contribuí l'intel·lectual valencià escrivint l'any 1380 *De moderno oschismate*, que no fón una de tantes obres llançades llavors, sinó que transcendí en el desenvolupament de la qüestió. La primera part del llibre era una obra didàctica en favor del papat. No es restaurarà l'ordre de l'Església —concloïa— més que obeint sense restriccions el papa legítim. La segona part, després d'examinar els orígens del cisma, sostenia que el papa legítim era Climent VII. Aquell tractat, més que una font per a l'estudi de la història teològica i de la història general, pot ésser considerat com una bellíssima mostra d'estil literari, d'eloqüència i de claredat.

El llibre anava dedicat a Pere el Cerimoniós. El va convèncer? Potser sí. Però aquell Rei tenia raons especials per no significar-se en l'afer del cisma. En canvi, quan Joan I empunyà el ceptre, la monarquia va decidir-se resoltament pel Sant Pare d'Avinyó.

F. Almela i Vives: *Sant Vicent Ferrer*, 1955, pp. 35-36

SERMONS

Si el personatge de Vicent Ferrer per ell mateix ja és interessant per totes les vicissituds que visqué, les transcripcions dels sermons que va pronunciar li conferixen encara més interès, ja que ens il·lustren sobre molts aspectes de la vida i la cultura a l'Europa de la baixa Edat Mitjana, i també ens aporten una magnífica informació sobre la llengua parlada en aquell temps. Els seus sermons esdevenen, per tant, peces cabdals de la nostra història lingüística i del pensament.

LES PREDICACIONS: OBJECTIUS I POSADA EN ESCENA

En qualsevol acte comunicatiu, com ho són els sermons, però també en una novel·la o una cançó per posar alguns exemples, l'emissor té unes intencions que poden ser més o menys explícites. En canvi, en el cas dels predicadors, els seus objectius són sempre ben clars, i, com veurem en els textos següents, en el moment en què Vicent Ferrer va viure més encara.

Després de llegir els textos següents, fes les activitats que et proposem.

Aquest home, que era cridat per ciutats grans i per pobles petits quan tenien greus problemes a resoldre, que a tot arreu era esperat com un missatger de Déu, que influí directament en la sort de corones reials i de tiars pontificies, que esdevingué una de les personalitats de més pes de tot Europa, però que vivia en la pobresa, que castigava les seves carns amb cilicis i deixuplines i que recorregué tot l'occident cristià muntat en un burret i era escoltat per milers de persones que vessaven llàgrimes en sentir la seva veu, forta i contundent, restaria ben sorprès, si no indignat, si es veia catalogat entre els escriptors i al costat de poetes, els millors dels quals (Virgili, Ovidi, Dante) abominava de tot cor. I és que, des d'ara, cal fer una observació important i decisiva: sant Vicent Ferrer mai no pretengué ésser un literat ni tingué ni la més vaga ni llunyana ambició artística. En els seus sermons l'única cosa que cerca és arribar al cor dels qui l'escolten i portar-los pel camí de la fe i de la pietat, i per tal d'aconseguir aquests propòsits recorre a tots els procediments que pot arribar a imaginar, entre els quals hi ha l'art suasòria, de vella nissaga clàssica. Però [...] no és per aquest camí, el de la retòrica culta, on trobarem els més destacats valors literaris de sant Vicent. No oblidem, però, que ell només cercava una eficàcia missional, i que el preu literari que avui atorguem als seus sermons està precisament en relació amb aquesta eficàcia.

Martí de Riquer: «Sant Vicent Ferrer», *Història de la literatura catalana*, 1984, pp. 377-378

Però, en qualsevol cas, al sant se'l representa predicant la fi dels temps. I mestre Vicent Ferrer passava, així, a ser venerat com un sant vinculat a la paraula, a la predicació i, encara, a una ben concreta: la de l'acabament del món i, per extensió, la que demanava la reforma dels costums en la societat, tot preparant-se les gents per a una imminent vinguda de l'Anticrist i, seguidament, la fi del món tal com és conegut i l'inici d'una nova vida, rere l'episodi apocalíptic de la destrucció del gènere humà i el temut judici final, on tots haurem de pagar pels nostres pecats. En aquella reforma de la societat entrava —no cal ni dir-ho— la conversió de les minories religioses que habitaven en terres de cristians: els musulmans i els jueus que, de vegades, també apareixen a la iconografia vicentina, escoltant pacientment els sermons del predicador.

Fra Vicent, després de la malaltia a Avinyó i rere la visió sanadora ja esmentades més amunt, dedicà la seua vida a sermonar: a difondre la nova de l'adveniment immediat de la fi del món i, més encara, a intentar millorar el comportament moral dels seus coetanis, que havien de preparar-se per a un moment tan crucial per a les seues ànimes i per al gènere humà.

Vicent Ferrer: *Sermons*, 2013, p. 24

Tanmateix, la imatge popular que del sant predomina no és la del dominicà de sòlida formació teològica (va ser lector d'aquesta matèria a la Seu de València entre 1385 i 1390), ni la de l'influent conseller papal i reial, sinó la de l'abrandat predicador que de 1399 ençà —convençut que l'arribada de l'Anticrist i la fi del món eren imminents— va recórrer no sols la Corona d'Aragó sinó també bona part d'Europa, tot cercant la conversió dels infidels (és a dir: de les comunitats de jueus i de musulmans) i la correcció dels costums dels ja cristians. Les seues dots com a predicador i l'ardor de la seua doctrina (d'«Àngel de l'Apocalipsi» serà qualificat) produïa efectes espectaculars per on passava, i fins i tot anava acompanyat d'un seguici de fidels, entre els quals no faltaven els flagel·lants i els encarregats de prendre nota dels seus sermons. No té res d'estrany, doncs, que relativament pocs anys després de la seua mort —el 1455— fóra canonitzat pel primer Papa Borja, Calixt III.

Josep Lluís Sirera: *Història de la literatura valenciana*, 1995, pp. 53-57

Crist és ignorat, la societat està alterada i capgirada, i l'Anticrist està pròxim. Això pensaven els pares conciliaris —o feien com que ho pensaven—, i això pensava i predicava mestre Vicent Ferrer amb convicció absoluta. Per-

què si el món no s'ha de perdre, cosa ja ben difícil, l'única esperança és que totes les coses tornen al seu estat propi: que els pobles tornen a la doctrina evangèlica, a la consolidació de la fe, a la pràctica de les virtuts morals tradicionals, al respecte i al manteniment d'un ordre social jeràrquic, estable i definit. Un objectiu que, si la gent no l'accepta moguda per estímuls positius —la caritat, la imitació de Crist, l'esperança de la glòria—, haurà de fer-ho per temor de la catàstrofe i del càstig: o segueu el camí de Jesucrist, o el judici de Déu caurà sobre vosaltres. Un Déu pels pecats del món és un Déu que inspira temor. «*Timete Deum, et date illi honorem*», amb l'afegit «*quia venit hora iudicii eius*», aquest és el lema que trobem invariablement escrit damunt del cap de sant Vicent, en quadros i en imatges: 'Temeu Déu i honoreu-lo'. Altrament, el càstig és imminent i inevitable, perquè està a punt d'arribar l'hora del seu judici.

J. F. Mira: *Sant Vicent Ferrer. Vida i llegenda d'un predicador*, 2002, p. 68

[...] el frare valencià es feia acompanyar d'una *misse en scene* que molt possiblement impactava els assistents fins al punt que espiritualment quedaven tan colpits que fins i tot molts anys després eren capaços de recordar-ne detalls, com es pot veure fàcilment en les actes del procés de canonització on, malgrat que algunes respostes semblen estar induïdes clarament pels enquestadors, també en moltes ocasions podem detectar el fluir espontani de qui narra un record, amb descripcions vives i coloristes i allunyades de les rutinàries expressions cancelleresques o notariales a l'ús.

Vicent Ferrer: *Sermons*, 2013, p. 24

No era un predicador divertit, doncs. Però tampoc era un orador de retòrica ampul·losa, cultista i avorrida. Era, simplement, un predicador impressionant. I és aquí on van dirigits la forma, l'expressió, els recursos i la tècnica dels seus sermons: a causar en els oients una impressió el més intensa i més profunda possible. Les impressions, en tot cas, començaven abans del sermó, amb un mètode perfectament planificat i de resultats infal·libles. Abans de l'arribada del predicador, l'anunci mateix de la seua presència creava un ambient d'intensa expectativa, hi acudia gent de les poblacions veïnes (els documents parlen sovint de la saturació dels hostals), les autoritats locals preparaven envelats i cadafals, com ara farien per a un concert extraordinari o una gran festa. L'arribada de fra Vicent —recordem el text de Tolosa— era ella mateixa un espectacle, amb una entrada solemne i multitudinària, el

protagonista rodejat de gent ansiosa i excitada, i el seguici o «companyia» organitzant una processó i repetint càntics penitencials. Més tard, o durant la nit, la població local podia unir-se a la desfilada dels disciplinants, amb ciris, cants i oracions, i amb l'espectacle de la flagel·lació dels penitents. De matí, el predicador celebrava i cantava una missa solemne davant de tot el públic, i llavors començava el sermó, que podia durar perfectament tres hores, i en alguns casos fins a sis.

J. F. Mira: *Sant Vicent Ferrer. Vida i llegendes d'un predicador*, 2002, p. 76

Ara bé, la proximitat del judici final no impedeix, ans al contrari, que el predicador [sant Vicent] intente posar remei als mals concrets del món present, de la societat i de l'Església: i el remei és la fe, l'exemple de l'evangeli, la freqüentació dels sagraments, la pietat i la pràctica de la virtut. Aquesta és la doctrina perenne. I si els enemics de la salvació són l'error i el pecat, caldrà ser implacable en aquesta batalla, i acudir si cal a la imposició o a la repressió per la força. Per exemple, obligant els musulmans i els jueus a assistir als sermons del predicador que intenta convertir-los. O prohibint la temptació carnal amb mesures i amenaces extremes... que recauran, si no, sobre els mateixos responsables públics: «Així mateix de putanes, que no estiguen per los carrers o cantonades o hostals, que el frare o hom que té muller... ella lo tira, e ach!: ve'l-vos que cau. E... tota la dagnació ne va sobre els regidors, que més los valdria ésser fematers... Més valdria cremar e esquarterar deu o dotze persones, que aquesta ciutat no sia en tanta destrucció, car per hom que fos cremat mil dels altres se castigarien». «Aquesta ciutat» era València, i sant Vicent Ferrer, que podia ser un orador que fascinava auditoris massius, no era un orador amable. No volia complaure, ni entretenir ni divertir el seu públic: volia commoure, atraure, impressionar i, si calia, instal·lar en l'audiència un terror saludable. A nosaltres, lectors moderns i distants, ens pot resultar «divertit» algun passatge o alguna expressió efectista dels seus sermons; però els seus multitudinaris oients segur que hi van riure ben poc, o només incidentalment. Quan sant Vicent diu que, el dia del judici, els condemnats cauran fent un «xof!» en les calderes infernals, nosaltres somriem en llegir-ho, però els qui ho escoltaven tremolaven. I les informacions contemporànies sobre l'efecte dels seus sermons no parlen de les grans rialles de l'audiència: parlen, invariablement, de llàgrimes i plors.

J. F. Mira: *Sant Vicent Ferrer. Vida i llegendes d'un predicador*, 2002, p. 74

- 33 Digues, a partir dels textos d'este apartat, quins eren els objectius que perseguien els sermons de fra Vicent.
- 34 Quins col·lectius eren els destinataris dels sermons vicentins?
- 35 Explica fins a quin punt Vicent Ferrer aconseguia l'objectiu que es proposava en les seues predicacions.
- 35 Segons el mateix Vicent Ferrer, quines eren les conseqüències per a aquelles persones que s'apartaven dels seus consells.
- 37 El predicador dominic, a més, estava totalment convençut que tot el que deia era veritat: anota les afirmacions dels documents que ens ho indiquen.
- 38 L'espectacularitat de la predicació impressionava intensament els seus auditors: explica la posada en escena que suposava l'entrada de la comitiva del sant en les poblacions i el seu posterior sermó.
- 39 Per què diu Joan Francesc Mira que sant Vicent «no era un orador amable»?

Estructura dels sermons

Tot i la seua entitat oral, fruit aparentment de l'espontaneïtat del predicador, els sermons són unes peces discursives totalment planificades. De fet, el mestre Vicent Ferrer solia respectar sempre la mateixa estructura en les seues homilies, com ara veurem:

Hui hi ha 909 sermons seus inventariats i, tal com ens han arribat, sempre tenen —per a facilitar una millor recepció i això també és una altra estratègia— una mateixa triple estructura, que segueix les formes de l'oratoria sagrada de l'època: 1r) Després de fer el senyal de la creu sobre l'auditori quan predicava fora del temple, venia la *introductio thematis*, que al seu torn comprenia: l'enunciació de la matèria del sermó; la seua utilitat per a la vida dels oients; i la invocació mariana preceptiva i el res col·lectiu de l'*Ave Maria*. Aquests temes ordinàriament eren versicles de l'evangeli o epístola del dia, o del diumenge anterior que eren els que es llegien en les misses quotidianes que no en tenien de propis. 2n) A continuació presentava les diferents parts de què es compondria el sermó, o *Divisio thematis*. 3r) I després de dividides i enunciades rítmicament les parts del tema, venia la *prosecutio, dilatatio*, desenvolupament de cadascuna d'aquelles o cos cen-

tral del sermó, on emprava bàsicament estos tres mitjans: els raonaments, l'aportació d'*auctoritas* (sobretot bíbliques i patrístiques) per a confirmar la solució aportada pels raonaments i els *exempla*.

Alfonso Esponera Cerdán: «San Vicente Ferrer y sus técnicas comunicativas», *Paraula. Vicente Ferrer. Santo y universal*, 2018 [traducció dels autors]

Llig el text següent, que és el començament d'un sermó de sant Vicent, i fes les activitats.

FERIA VI POST PENTECOSTES

«*Prodigium et signum fecit per illum Deus*»

(*In Actuum apostolorum*, cap. 2)

Bona gent, jo hui vos vull preïcar de la fi del món, com aquest món finirà tost e ben tost, e brevissime; e d'açò serà lo sermó.

Sed primo: «Ave Maria», etc.

«*Prodigium*», etc.

Per declaració d'aquesta paraula proposada, segons l'enteniment que jo la us vull pertractar, sapiau, bona gent, que la llei vella, aquella de Moisés, que ell donà al poble d'Israel, tota és figura de la nostra llei del Novell Testament. Ara, voleu saber com? Algunes vegades veu hom açò que us diré: que quan un rei vol pendre muller, comunament la pren d'altre regne; mas, per tal com ell no la pot així veure, si ja no hi anava, ell demana a aquells qui tracten lo matrimoni quinya és, e per millor certificar-se'n, han un bon pintor que sàpie ben pintar, e fan que la pinte en un drap. E així ho fan. E quan la li han portada, ell la reguarde: «Oh, tan bella dona tinc jo!» E bese la figura, per amor de la sua esposa, e tenen-la en una paret penjada. Mas finalment, quan les noces són fetes e ell té ja la muller en son palau, què fa? Met la figura en la caixa e guarde-la per amor sua, mas no la besa ni l'ama, així com faïa de primer, e no que hi cal, pus que té ja l'esposa.

Sus així ha fait Déu, que ell féu la llei vella, donant-la a Moisés, e Moisés al poble judaic, e que fos en figura de la nova, així com del dissabte lo dicmenge. *Ideo: «Hanc amavi et quesivi a juventute mea»* (*Sapientie*, 8 cap.). E que fos figura de la nostra llei, sent Pau ho diu: «*Omnia infigura contingebat illis*» (*Prima ad Corintios*, 10 cap.) «*propter nos, in quos fines seculi devenerunt*». E nosaltres ara tenim-la en la caixa, bé e honradament (Oh, com governava Déu aquell poble antigament!), pus que ja tenim la nova, e aquesta servam, mas no aquella. Mas tenim-la ab honor, així com vos he dit. Doncs, si totes les coses de la vella llei són figura de la nova, vejam si hi trobarem la fi del món. E dic que hoc.

Vicent Ferrer: *Sermons*, 2013, pp. 135

-
- 40 Quin és el tema que es proposa tractar fra Vicent Ferrer?
-
- 41 Segons el tema, quin devia ser l'objectiu concret d'este sermó?
-
- 42 El text reproduïx com era el valencià del segle xv. Actualitza'l amb l'ajuda de la teua professora o del teu professor.
-
- 43 Identifica les tres parts de la *introductio thematis*.
-
- 44 Quina de les tres parts de l'estructura habitual dels sermons vicentins no es troba en este fragment?
-
- 45 Què afirma sant Vicent:
 Que els cristians s'han de guiar sobretot pel Nou Testament.
 Que els cristians s'han de guiar sobretot pel Vell Testament.
-
- 46 Amb quin raonament ho defensa?
-
- 47 Busca en el text l'ús d'un exemple i de la citació de dos *auctoritas* (autoritats bíbliques).
-
- 48 En quina llengua es presenta l'exemple? I les autoritats? Quin és el motiu d'esta diferència?
-
- 49 Amb quin apel·latiu s'adreça el predicador al seu auditori?
-
- 50 Informa't: busca en quin dels llibres sagrats es troba l'arribada de la fi del món a què fa referència el mestre Vicent.
-
- 51 Identifica les diferents parts dels sermons vicentins en el fragment següent.

DOMINICA II POST TRINITATEM

«*Pauperes ac debiles et cecos et claudos introduc huc*» (Luce, 14 cap.), etc.

Bona gent, hui vos preicaré del sant evangeli d'aquesta dominica present.

Si plau a Déu, haurem moltes bones doctrines, etc.

Sed primo: «Ave Maria», etc.

«*Pauperes*», etc.

En lo sant evangeli de hui nos són mostrades quatre virtuts o excel·lències de Jesucrist: la primera, gloriosa llarguitat; la segona, graciosa caritat; la

tercera, rigorosa equitat; la quarta, copiosa pietat. E de la tercera diu lo tema: «*Pauperes ac debiles*», etc.

Primo, vejam la gloriosa llarguitat, en la qual se demostre que Jesucrist llargament done a nosaltres la sua glòria, e no escassament, que no és escàs, així com lo avar. Ara veus com ho diu lo evangeli: «*Homo quidam fecit cenam magnam*» usque «*misit hic punctus*».

Vicent Ferrer: *Sermons*, 2013, p. 149

Recursos paralingüístics

Sens dubte l'èxit d'un bon comunicador de masses no prové, o almenys no només, de l'ús que fa del llenguatge, sinó de l'aprofitament d'altres mitjans expressius que enriqueixen el discurs i en faciliten la recepció. Vicent Ferrer va ser un mestre de l'oratoría i de la *teatralització* que l'acompanyava, i dominava, per tant, un gran ventall de recursos comunicatius i de captació de l'atenció dels seus auditoris.

Abans de passar a llegir els textos, et proposem l'activitat següent.

- 52 Fes una llista dels diferents recursos que utilitzes quan estàs parlant amb alguna persona, o amb un grup de persones, i vols mantindre la seua atenció.

Una vegada feta l'activitat anterior, llig els textos següents i contesta les preguntes.

Pensem com són d'importants, per a l'eficàcia persuasiva d'un discurs, els trucs vocals. El to, les inflexions i les pauses, els trànsits bruscos del crit al murmurí confident, la imprecació estentòria, i tota mena de jocs practicables amb la paraula *dita*, són components tan decisius d'una oratoría com el seu mateix sentit lògic. En la de fra Vicent Ferrer, això ho era, encara, en un grau potser superior al contingut conceptual. En els *Sermons*, on la destresa del *scriptor* ho deixa al descobert, trobem una gran quantitat de passatges que demanen un recitat pròdig en aquells expedients. El predicador explica, conta, amonesta, clama, i el copista malda per retenir per escrit la característica vocal de cada moment. Per ell sabem que mestre Vicent posava una especial calor en la presentació d'escenes reals o fictícies —*paràboles* o *exemples*, fets bíblics o hagiogràfics, quadres de la vida quotidiana—, en les quals abunden els diàlegs, i l'orador simulava graciosament les veus dels personatges.

[...]

El dominic valencià sabia que la seva habilitat mimètica impressionava l'auditori, tant pel que tenia de gràfic, com perquè es prestava a l'esplai diver-

tit. I més encara quan censurava els costums —els mals costums— dels seus contemporanis: llavors, en els diàlegs fingits, la intenció paròdica es mescla amb els apòstrofes i els sarcasmes igualment accentuats pel relleu fònic: «no solament parlant de boqua *Pater noster*, així com vosaltres, quan feu oració, e com quan vos vestiu e preneu la camisa per lo matí: “*Pater noster*” a la una mànega, e “xa xa xa, Marieta, posa l’olla! *Pater noster*”: jo, que bella oració!; e, quan vos botonau: “*Aue Maria*, jeee!, *gracia plena*, xa xa xa”: no val res; altres paternostres de lançol, ni val ni nou. E vosaltres, dones, ¿com feu oració? “Senyor, quan me lligue e.m estire les celles, e prenc lo mirall”: “*Aue Marie*, xa xa xa”; no val res aytampoch...» (*Sermons*, I, 137, lins. 24 a 33).

L’efecte devia ser fulminant; amb la burla, la reprensió es fa més incisiva.

Joan Fuster: «L’oratòria de sant Vicent Ferrer», 1968, pp. 38-48

Fra Vicent no dubta ni davant l’ús de l’onomatopeia, ans s’hi complau, posat en aquest camí. Els malabarismes histriònics que feia amb la veu troben camp indefinit en la imitació de sons naturals, i el *scriptor* anota prou reveladorament els mots inventats que, d’alguna manera, representen el soroll confús proferit pel sant. [...]

[...] el predicador seria un virtuos de l’onomatopeia, perquè havia de ser una mica difícil d’evitar-hi el perill d’una contraproductent comicitat. En canvi, en moltes ocasions, fra Vicent no en desdenya l’efecte hilarant. Un bon grup d’onomatopeies registrades en les *reportacions* copien brams, udols, refils, escataineigs i tota mena de crits animals, i pel context endevinem el propòsit grotesc que l’hi induïa [...] allò que el predicador vol desacreditar es revesteix de mofa en ser aplegat amb un ridícul tret zoològic:

«Jactància és dient: “Yo dejun tants dies la semana, o vist cilici”, e semblants paraules. E a tals pren-los com a la gallina que, quan haurà post los ous, cride: “ca ca ca”, e no pot callar fins que li hauran llevat l’ou.» (CHABAS, *Estudio*, RABM, VII, 134).

Al costat de tot això, i completant-ho, hi havia en l’oratòria vicentina un altre factor extern, lligat a l’actuació personal del predicador, que tampoc no recullen les *reportacions*: la mímica. Quan Vicent Ferrer predicava, ho feia, tant com amb les paraules, amb els gestos. L’eloqüència de les seves mans, de la seva cara, de les seves actituds totes, no menys generosa que la de la seva boca, reforçava el sentit i la plasticitat del que deia. Frases com

«...mas podeu pensar quinya devia ésser aquella contrició que per lo cor devia rompre; deye axí: “Do... Do... Doomine!”, plorant, ab paraules trenquades» (*Sermons*, II, 7, lins. 30 a 32), no solament ens les imaginem

pronunciades amb un dolor ostensible en la veu —aqueix «Do... Do... Do-omine!», trèmul, panteixant, lamentació agònica—, sinó també reflectint-lo en les faccions i en els moviments del cos: només així, el gest compungit acompanyant la paraula desolada, la interpretació seria perfecta. Són molts els passatges en els quals els sermonaris delaten la col·laboració de la mímica. Algunes vegades, un «així» la fa ben clara:

«...e llavors, cada cristià onsevulle que sie deu pregar agenollat en terra, no en porta ne en pedrís, axí com fan alguns que fiquen los genolls la hú axí...» (CHABAS, *Estudio*, RABM, IX, 98);

d'altres, el significat del text l'exigeix:

«Ara com? La supèrbia ha algun plaer, que, quan l'om és ben vestit, infle en si, oo!, e aquell plaer ha. "Oo, yo só de gran linatge!", etc.» (*Sermons*, I, 284, lins. 31 a 33)

Joan Fuster: «L'oratória de sant Vicent Ferrer», 1968, pp. 38-48

- 53 Qui eren els reportadors, o *scriptors*, dels sermons de Vicent Ferrer? Quina és la importància d'estos reportadors?
- 54 Quines dificultats havien de superar els reportadors?
- 55 Joan Fuster ha dit sobre els textos en què ens han arribat els sermons vicentins que només són la *partitura*. Reflexiona sobre esta afirmació i intenta explicar què volia dir amb això.

Llig el següent fragment del sermó «Feria VI post Pentecostes» i fes les activitats.

Sapiau que Moisés, per manament de Déu, pres cendra de forn un gran colp, e muntà-se'n alt en un lloc, així com poríem dir en un terrat o torre, e escampà-la per l'aire, e tantost hagueren aquella plaga. E significave ço que és ara en lo món: la ira que s'han los uns als altres. Sabeu com se fa aquesta ira? Lo forn és lo cor. La cendra calda és la ira que han ara los senyors, los uns als altres, e per ço ara los senyors han guerra los uns ab los altres; lo fill és ara contra lo pare, e per lo contrari, lo marit contra la muller, et ergo, germans contra germans, e los grans contra los xics. Ara, sabeu com? Si ací havia dos camins, la u sens perill e l'altre tot perillós, di, bon hom: ¿si tu meties lo fill en lo camí perillós, donant-lo a ocasió que el manten, no series traïdor? Certes, sí. Doncs, sus així fan ara los pares e les mares a sos fills, per la mala vida que els ensenyen. Di, bon hom: has tu nengun

fill? «Ara ha sis anys, o set, o dotze anys.» E què li dius ara? «Mon fill, porta al costat dret aquesta daga, e si degú te diu "bif", tu di-li "baf"; mostra, mon fill, de qui és, e si et dien mala paraula, torna-la-li tantost.» E vosaltres dones, a vostres filles, què els ensenyau? Ah! «Ara vet, ma filla, així t'afaitaràs; vet, pren així lo mirall, e aquest pelet tira'l així.» E no veus tu que no hi està bé? «E ma filla, així ballaràs, de costadet, e així faràs aquesta volta.» La mare se fa alcavota de la filla; e aquest camí, on va? A infern, e tu e ella.

Vicent Ferrer: *Sermons*, 2013, pp. 139-140

- 56 Què critica el religiós en este fragment del sermó?
- 57 A quina part de la humanitat afecten estes crítiques?
- 58 Quina visió de la societat mostra el text? Relaciona-la amb la idea de la fi del món que apareix a l'inici del sermó.
- 59 Identifica les frases en què sant Vicent devia acompanyar les seues paraules amb grans gesticulacions.
- 60 Busca els moments en què el predicador devia alçar la veu, clamant contra els comportaments humans.
- 61 El fragment també reflectix possibles canvis de veu: explica en quines parts i què podia provocar-los.

Recursos lingüístics i estratègies discursives

Tanmateix, la seua facilitat per a la representació i la seducció de les masses hauria caigut en la buidor sense el domini dels recursos purament lingüístics que són, al capdavant, els que donen forma i sentit als seus sermons: el domini de diferents varietats idiomàtiques i l'organització planificada del contingut dels sermons li permetien arribar a seduir auditoris d'extracció molt diversa i aconseguir en ells la convicció de la necessitat de redreçar la seua forma de vida d'una manera més acordada amb la doctrina cristiana.

Text

Si l'eficàcia d'un autor rau en la seua capacitat per entusiasmar els oients i d'infondre'ls uns valors, cal dir que sant Vicent ho aconseguí plenament, perquè la simpatia i l'adhesió a les tesis presentades amb una expressió atractiva, versemblant, convincent, i alhora ficcional, fou excepcional. Els

sermons d'aquest moralitzador apocalíptic feien plorar i riure la gent. [...] Devia impressionar no sols escoltar el savi, sinó també veure'l gesticulant, cridant, representant, barrejant èpica i dramàtica, davant d'una nombrosa multitud sobre la qual només la presència del mitificat dominicà, independentment de la seua prèdica, ja despertava expectació. [...]

Recordem que els sermons vicentins duraven sovint diverses hores, amb la qual cosa s'imposava la necessitat d'una organització que facilités, d'una banda, l'exposició i la coherència per part del predicador, i d'altra banda, la claredat i l'assimilació respecte a l'espectador, perquè pogués seguir tot allò que escoltava de la manera més directa i intel·ligible. Allò exigia una mena de pacte entre el frare, convertit en enunciator, i l'auditori, esdevingut destinatari i interlocutor de l'enunciació, a qui freqüentment se li dirigien interrogacions, exclamacions i sentències, ja que al cap i a la fi es pretenia incidir moralment sobre ell. S'insistia en la recepció fàcil de l'estructura temàtica de conjunt —per assimilar el missatge—, acompanyada de pautes que afavorien la memorització, com fórmules paral·leles, recurrències i sentències. El frare dirigia aquells que l'oïen.

Pel que fa a la relació enunciator-destinatari dels sermons vicentins cal fer algunes puntualitzacions. D'una banda, que en el llenguatge es barrejà el llatí —culte— i el català —vulgar— perquè l'un era la llengua de l'Escritura i l'altre la de la predicació, en un intent d'explicar la paraula divina en termes comprensibles. El predicador era qui tenia la responsabilitat de fer entenedors els textos sagrats en una mediació entre Déu i el poble. [...] D'altra banda, que el públic a qui es dirigien les prèdiques era majoritàriament creient, humil, el qual acudia, encisat per l'aurèola del mestre, a gaudir de l'espectacle i a deixar-se captivar pels mots del predicador, al cap i a la fi, a sotmetre's al dirigisme que mestre Vicent exercia sàviament.

Probablement un dels elements essencials en l'argumentació vicentina fou la verificació i autenticació de les idees morals en les autoritats i el recolzament i l'evidència en els exemples i les semblances. Les autoritats eren els testimonis —bíblics, per tant irrefutables— que garantien la validesa dels arguments, i els exemples eren el que atorgava, mitjançant la narració, el diàleg i la descripció —el més literari dels sermons— la dimensió versemblant i experimentada d'allò adduït. Cal dir que la distribució d'aquests al llarg de la prèdica, a més de combinar la teorització amb l'exemplificació, alleugeria el sermó, distreia l'auditori i completava la intenció didàctico-persuasiva del predicador. [...]

Fixem-nos que l'emissor emetia consells i judicis de valor perquè era ell qui es trobava en condicions de fer-ho, ja que l'auditori creia en la

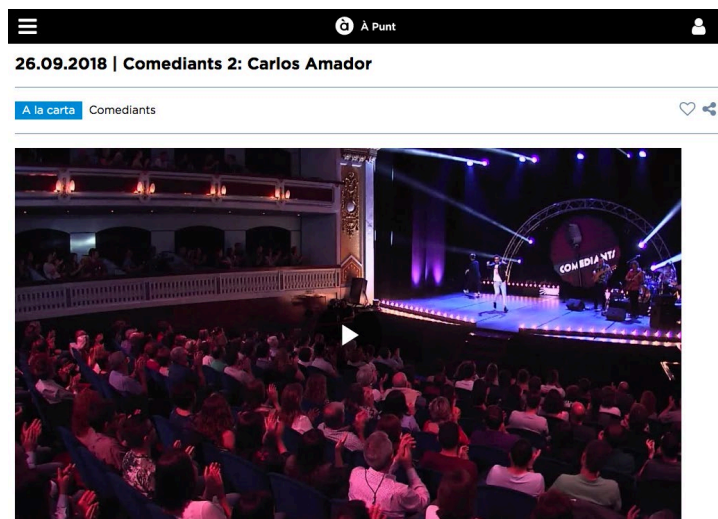
veritat dels savis mots sorgits de la boca del predicador i en els motius que el movien a actuar —cosa que ell sabia perfectament. D’ací el contracte enunciatiu existent entre tots dos, vàlid i eficaç sobretot perquè l’un coneixia les expectatives de l’altre i aquest trobava el que esperava del primer.

Ferran Carbó: «Notes sobre les estratègies discursives a propòsit d’un sermó de sant Vicent Ferrer», 1993, pp. 142-145

- 62 Aplica la teoria de la comunicació als sermons de fra Vicent Ferrer i explica els diferents elements que hi participen: qui era l'emissor, etc.
- 63 Segons el text de Ferran Carbó, a què es devia, sobretot, l'èxit dels sermons del predicador valencià.
- 64 Quins eren els principals recursos discursius que feia servir Vicent Ferrer?
- 65 De tots els seus recursos discursius, quin són els més pròpiament literaris? Raona la resposta.

Ves a l'enllaç següent i mira l'actuació de l'actor Carlos Amador davant d'un auditori i fes les activitats que et proposem.

<https://apuntmedia.es/va/a-la-carta/programes/vist-en-tv/comediants/19-09-2018-comediants-2-carlos-amador>

Monòleg de Carlos Amador sobre les addiccions.

- 66 Indica quin és l'objectiu principal de l'actor.

- 67 Explica quins altres elements, a més de la seua actuació, formen part de l'espectacle.
- 68 Elabora una llista dels diferents recursos que utilitza per tal de mantindre l'atenció dels espectadors.
- 69 Compara els recursos i l'objectiu de Carlos Amador i els del mestre Vicent Ferrer: explica les coincidències i les divergències entre el dos.

· El llenguatge

Sant Vicent, que coneixia la retòrica clàssica i escrivia en llatí els seus tractats filosòfics i teològics, llengua de cultura elevada del moment, usa en els seus sermons la mateixa manera de parlar que el poble, sense retòriques artístiques ni superficialitats, tot buscant la persuasió, la comunicació clara i directa. Per això usa, al costat d'un lèxic patrimonial precís i variat, una sintaxi espontània que flueix de la seua consciència, usa onomatopeies, diminutius, augmentatius i aragonesismes propis de la gent popular de València, i molts sinònims per fer-se entenedor, com «Oh perro, oh ca!». L'ús d'esta llengua popular convertixen els seus sermons en joies literàries i documents lingüístics insuperables: es pot dir que els seus sermons són el testimoni més important per conèixer la manera de parlar dels valencians dels voltants del segle xv, en concret, dels valencians de l'Horta i del Maestrat.

Emili Casanova: «La diversitat lingüística dels sermons de sant Vicent», 2008, pp. 29-30

La llengua usada per sant Vicent en els seus Sermons és molt expressiva i rica, pròpia d'un bon comunicador que vol convèncer «per honor e glòria de Déu e bon exemple» com ell diu. És la millor font per a estudiar l'estat de la llengua a València a l'entorn del xv: hi trobem un moment de pugna entre noves i velles solucions i sobretot una manera de parlar i un vocabulari que s'obrin camí a costa de part del vocabulari tradicional català cancelleresc, en una gran part d'origen germànic i occità. Eixa lluita ha fet que molt del valencià típic de l'època s'haja perdut, o totalment com *aquellavòs* o *amortar* 'extingir', o s'haja arrecerat en altres zones de la llengua com *cuïssor* o *esfondrar*, o en zones restringides de la capital com *agafar* i *bellugar*. Per això la seua lectura és un bon testimoni de la realitat lingüística valenciana: hi veem la mateixa llengua que la dels catalans

i baleàrics, l'anomenem com l'anomenem, i disposem d'un lèxic comú tradicional i d'un lèxic nou iniciat en temps del nostre sant i escampat després per tota la Comunitat Valenciana. Esperem que sant Vicent ens ajude a trobar el punt dolç de la nostra llengua mantenint la personalitat valenciana, elevant a nom acadèmic el nom popular, col·laborant amb la resta de valencianoparlants d'altres territoris, els catalans i baleàrics, per a fer una llengua apta, rica i vehicle de col·laboració, pau i il·lusió compartides entre veïns.

Emili Casanova: «La diversitat lingüística dels sermons de sant Vicent», 2008, p. 49

- 70 Explica per què els sermons de sant Vicent són la millor font de què disposem per a conèixer com era el valencià del segle xv? Què els diferencia dels altres escrits del segle d'or que ens han arribat?
- 71 Busca en el següent fragment del sermó «Dominica II Post Trinitatem» exemples de les característiques del llenguatge del mestre predicador que tens a continuació.

Lèxic patrimonial precís i variat:	
Sintaxi senzilla i espontània:	
Paraules desusades actualment:	
Ús exclusiu del passat simple:	
Alternança de formes del passat simple més arcaic i més modern:	
Ús de paraules en llatí intercalades en un text en valencià:	
Cita de la Bíblia en llatí:	

Antic article masculí:	
Posició del pronoms febles diferent a l'actual:	

Ara, dir-vos-he una bella cosa. Sapiau que quan nostre senyor Déu vol destruir una vila, ciutat o regne, *primo* ell ha de costuma de trametre un missatger abans a avisar les gents. Ara vejам com, del principi del món fins ara. *Primo*, Déus volc destruir lo món per aigua; veus que, abans que vingués lo diluvi, trametré missatger a Noé, e Noé anave preïcant: «Bona gent, Déus vol destruir lo món, e així convertiu-vos!» E ells, què deien? «Oh, del foll, ja desmemorie!»; que havie bé mil anys e tenie la barba blanca e llarga fins a la cinta. Altres deien: «Alguna il·lusió de dimonis ha». E preïcà cent anys e no convertí sinó set ànimes: tres fills seus ab ses mullers, e sa muller. [...] Aprés, quan Déus volc destruir cinc ciutats: Sodoma, Gomorra, Hagar, Socor e Soboït, *primo* tramés a ells missatger a avisar-los, ço és, a Lot, mas tot se perdé (*vide historiam in Biblia*). Aprés, quan Déus volgué destruir a Egipte, *primo* hi trametré Moisés (*vide historiam in Biblia*). Aprés, quan Déus volc destruir los dotze tribs d'Israel, *primo* los trameté un missatger, Amós profeta, etc. Aprés, quan Déus volc avisar tot Israel, *primo* trameté un missatger, a sent Joan Babtista, e Herodes tallà-li lo cap, etc. E veus, doncs, que Déus vol destruir tot aquest món per foc, tramet un missatger, que diu sent Joan, en lo Apocalipsi, 14 cap.: «*Et vidi alteru, angelum euntem per medium celum, habentem evangelium eternum, ut evangelizar sedentibus super terram, et super omnem gentem, et tribum, et linguam, et populu dicens magna voce: Timete Deum et date illi honorem quia venit hora iudicii eius*».

Vicent Ferrer: *Sermons*, 2013, p. 152

Obres atribuïdes

A més dels sermons, les obres atribuïdes a sant Vicent Ferrer, segons Almela i Vives (1927: 46), són «un *Tractat de les cerimònies de la missa*, en llengua vernacla; un llibre en llatí sobre la vinguda de l'Anticrist, titulat *Terribles profecies de Daniel*; unes *Concordances predicables*, molt a propòsit per compondre sermons, i fins els versos que comencen: “Vostres goigs amb gran plaer —cantarem, Verge Maria”»

PERVIVÈNCIA DE SANT VICENT EN LA MEMÒRIA DE LA SOCIETAT VALENCIANA

Fins ara hem fet un repàs a la biografia i les característiques de l'obra oratòria de Vicent Ferrer. No hem vist, però, com la imatge popular del sant va anar prestigiant-se amb el pas dels anys, en part per la difusió de la gran influència que tingué la seua personalitat en la primera mitat del segle xv i en part per l'atribució d'unes característiques, no suportades documentalment, que afavoriren la creació del mite del sant.

Vicent Ferrer degué ser un home d'una ben marcada personalitat i, pel que sembla, no deixava indiferent ningú. Després, amb la seua mort envoltat per l'aurèola de la santedat, sense dubte començaren a magnificar-se les anècdotes i els records, i fins al punt que algú pensà a declarar-lo sant, amb què els testimonis passarien a ser sistematitzats i es varen posar per escrit en un ben nodrit procés (Proceso 2007). De fet, l'elaboració d'aquell expedient de canonització rescatà molts detalls i paraules —algunes ben interessants— que són, ara com ara, impagables, per la seua riquesa i per l'extraordinària proximitat amb què traslladen als nostres dies la forma de ser i de viure d'un home com Vicent Ferrer [...]. Per altra banda, els hagiògrafs com Pietro Ranzano, sant Antonino de Florència o, més tard, els valencians Miquel Peres i Vicent Justinià Antist —entre altres— ben ràpidament varen posar les bases fermes per construir la immensa figura que ara coneixem i que és quasi inabastable. Els hagiògrafs, més enllà de les dades sobre la vida del sant —que provenien quasi sempre de les actes de l'esmentat procés, hi afegien, amb tot luxe de detalls, dades esdevingudes després de la mort del sant, com ara miracles o prodigis que es vinculaven al record de mestre Ferrer, i, així, acreixien la seua figura històrica i el seu llegendari.

Vicent Ferrer: *Sermons*, 2013, p. 32

Fa l'efecte que és precisament en el terreny permeable de la ficció popular on les valencianes i els valencians han forçat la reconciliació entre una imatge (la derivada del personatge històric i real) i l'altra (la de la pròpia identitat joiosa i mediterrània): que hi han projectat, a través de creences, llegendes i representacions teatrals, el propi tarannà —«la imatge d'un poble expansiu i alegre, amant de la sensualitat, de la llum vibrant i de les festes sorolloses» (Mira, 105)— sobre els perfils del personatge popular que, a poc a poc, s'ha anat bastint al voltant del dominic valencià. Cal no perdre

de vista que sant Vicent Ferrer va ser el primer sant plenament valencià: el primer home canonitzat al nou regne cristià de València després de la conquesta del rei Jaume.

Potser per això va ser de seguida popularment assimilat com a sant de primera referència en l'afectivitat religiosa valenciana. I ben prompte se li van començar a atribuir els estereotips que caracteritzen el cicle narratiu vicentí: els del taumaturg ocurrent, genial, planer, estimat, enginyós, omnipotent, famós i benefactor que, no exempt d'un cert aire entranyable i familiar, anava amb la seua burreta predicant pel món.

Joan Borja i Sanz: «Sant Vicent Ferrer en l'imaginari popular valencià: una aproximació etnopoètica al cicle narratiu dels miracles vicentins», 2016, p. 298 <https://www.raco.cat/index.php/Mirabilia/article/viewFile/286978/375203>

La curació d'una veïna cega abans de nàixer, la predicció de la pròpia canonització, la capacitat de fer-se comprendre pertot Europa sense canviar de llengua, la curació de sords i muts, la manera de separar el vi de l'aigua, la creença que sa mare era de Xixona, les facultats per a repel·lir i confondre dimonis, la resurrecció de xiquets i adults, el guariment de tot tipus de dolors i malalties; o els arxiconeguts miracles del mocadoret, la sabateta, la lletja, el xiquet de Morella, la burreta, la Font Santa a Teulada i la Font de Lliria, etc., són només alguns dels motius més coneguts d'un extensíssim repertori de narracions sobre sant Vicent Ferrer que s'ha anat forjant en l'imaginari popular valencià durant segles i ens ha perviscut, per tradició oral (bé que amb evidents interrelacions amb la tradició escrita), fins a l'actualitat.

De l'anàlisi dels relats que integren aquest cicle llegendari es desprén una curiosíssima imatge de sant Vicent Ferrer que respon, més que no a l'estricta i dogmàtica biografia històrica del predicador apocalíptic, a un tarannà alegre, sensual, festiu, humorístic, extremat, palpitant, jocós i joiós com el que tòpicament caracteritza el poble valencià. I és que la figura d'aquest influent dominic de fama universal sembla haver atret i aglutinat la personalitat, la sensibilitat i l'emotivitat —els gustos, les preferències, les inclinacions, les dèries i les quimeres— dels elements que podrien considerar-se essencials en l'etnohistòria valenciana. Les llegendes vicentines, així doncs, són com un espill on a fi de comptes es projecta i es reflecteix la personalitat col·lectiva dels valencians.

Joan Borja i Sanz: «Sant Vicent Ferrer en l'imaginari popular valencià: una aproximació etnopoètica al cicle narratiu dels miracles vicentins», 2016, pp. 347-348

-
- 72 Explica el significat de la paraula *hagiografia*.
-
- 73 A quines hagiografies es fa referència en els textos anteriors?
-
- 74 Després de llegir els textos anteriors, consideres que les hagiografies contenen únicament fets reals de les vides dels sants? Raona la resposta.
-
- 75 Feu entre tots una enquesta: demaneu cadascú a cinc persones què saben de sant Vicent Ferrer. Després aporteu la informació a classe i, a partir d'eixa informació, expliqueu quina imatge del sant tenen els vostres informadors.
-
- 76 Segons els textos, quins aspectes de la imatge que actualment tenim els valencians de sant Vicent són contradictoris amb la figura històrica real?
-
- 77 Informa't: explica els miracles de la sabateta, de la Font Santa a Teulada i de la separació del vi i l'aigua, atribuïts a sant Vicent.
-
- 78 Activitat per parelles: escriu una hagiografia. Seguiu les instruccions següents:
- Conteu-vos mútuament la vostra vida, introduint algunes anècdotes que vos hagen ocorregut.
 - Escriu la vida de la vostra companya o del vostre company, magnificant les seues virtuts i atribuint-li alguns fets excepcionals.

SANT VICENT COM A PROTAGONISTA D'OBRES LITERÀRIES

El frare valencià va ser un personatge molt influent en la societat europea de principis del segle xv, i després de mort va mantindre la seua transcendència i la seua presència en la memòria de la societat valenciana des del primer moment de la seua canonització, allà per 1455. Així, a partir d'aleshores, ha sigut un sant tan conegut i celebrat que s'ha convertit, també, en protagonista d'obres literàries de caràcter ben divers: poesies, miracles teatrals o llegendes més o menys populars. Fins i tot, ha aparegut com a personatge arquetípic en la recreació culta d'algunes rondalles tradicionals. No hi ha dubte, però, que el domini és, sobretot, el gran inspirador d'un gènere teatral que s'ha mantingut viu en els carrers valencians des del segle xvi: **els miracles**.

Seguidament podrem llegir uns fragments d'un d'estos miracles i uns poemes inspirats pel sant.

PARE VICENT. La gràcia de Déu nostre
siga sempre el tresor vostre.

(*Fan tots una reverència.*)

LLEC. Està ací el moret Omar,
Mestre Vicent, i us demana
que el vullgueu, vós, batejar.

OMAR. He fugit de l'Endragó.
Soc d'Omet, el *berberisc*
que aplegà a Benimeic.
Vull ser cristià, ser bo.

PARE VICENT. A tu, llec, te l'encarregue;
fes que deprenge doctrina
i, si amb nosaltres camina,
tal vegada el jorn li aplegue
de vore la llum divina,
i si a vènit aplegara
que Bernat es nomenara
que és el nom del moro Sant
que també es féu cristià
i el martiri anà buscant
i al regne del Cel està.

(*Omar li besa l'escapulari.*)

OMAR. Moret podrà caminar
per greus camins nit i dia
i la doctrina estudiar
amb fe i amb santa porfia,
fent mèrits per a formar
un jorn en la Companyia.

LLAURADOR. Pare Vicent, es que jo
seguir-vos també volia.

PARE VICENT. No mai t'ho consentiria.
Dona, xiquets, deures... No...
Que cristià i sant pots ser
al lloc on tens el quefer.

Maria Ibars Ibars: *Els miracles de Teulada*, 1992, pp. 28-29

79 Indica quins elements identifiquen el fragment com a part d'un text teatral.

80 Qui és Omar? Com demostra que està disposat a convertir-se al cristianisme?

- 81 Què li diu el llec a sant Vicent? I què li respon el sant?
- 82 Segons sant Vicent, com aconseguirà Omar ser acceptat com a cristià?
- 83 Omar diu en un passatge del text que vol fer mèrits per a «formar un jorn en la Companyia», a què es referix este desig del personatge?
- 84 Quin nom cristià proposa el sant per a Omar? Per quin motiu considera que és un nom encertat per a ell?
- 85 Busca informació sobre sant Bernat i relaciona-la amb el fragment que has llegit.
- 86 A més de la conversió d'Omar, el text s'ocupa d'altres aspectes del cristianisme, com el proselitisme i la vida ortodoxa: explica com els tracta.
- 87 Quines qualitats de sant Vicent es destaquen en el text?
- 88 En quin segle va escriure l'autora el text? Creus que manté viu l'esperit del predicador dominic del segle xv?

Llig ara un altre fragment del mateix miracle.

N'AITAL. *(Presentant el nadó al Pare Vicent)*

En una llar de pobresa
est infant ha mal naixcut;
puix de la naturalesa
la clara llum, no ha pogut
rebre encara, sa feblesa.
Amb els dos ulls encegats
fa llàstima este xiquet;
mireu-lo; és un angelet
que els dolors tindrà a grapats
per ser pobre i ser ceguet.
Fra Vicent; pietat d'ell
vos prega, el poble, tingueu,
i que al Senyor demaneu
done la vista a est ocell
lliurant de pena el niu seu.
Doneu la vista als seus ulls;

la glòria del Senyor
 des de l'innocent tendror
 els pose de goig curulls
 per a combatre el dolor.
 Teulada que vos venera
 i que vostra font no oblida,
 esta gràcia ja espera;
 Féu dia esta nit de vida!
 Féu de llum el que d'ombra era!

(Es queda agenollada presentant el xic. Pare Vicent el mira... i tots se li acosten)

PARE VICENT. Que és cego dieu, germana?
 Ho haveu bé experimentat?
 Els ulls els té ben oberts
 i no es veuen entelats.

ALCALDE. *(Encén una palleta de sofre i la passa pels ulls del nen)*

Ben cegos estan els ulls .
 perquè a la llum no fan cas.

LLAURADOR. Res li diuen els colors. *(Fent el mateix amb un mocador d'herbes)*

Els ulls no mou. Queda igual.

RECTOR. *(El Rector toca una campaneta prop del nen i diu:)*

Es commou perquè l'ha oït;
 però els ulls no els ha girat.

PARE VICENT. Si que és cego. Beneïm
 la Divina Trinitat
 per a què el poder del Pare
 ací es vullga demostrar;
 al saber del Fill preguem
 remei d'alta caritat
 que amb l'amor de tots els tres
 envie l'Esperit Sant,
 perquè este ser que ha naixcut
 en una pobreta llar
 siga consol i no pena
 d'aquells que l'han infantat.

(Fa la creu als ulls del nadó i es queda pregant i tots recollits uns moments, fins que diu l'Alcalde:)

ALCALDE. Si crec que vos mira, Pare!

ANTONI. Ver! Si que l'està mirant.

RECTOR. Els ulls regira i pareix
que més lluents se li fan.

ALCALDE. Ja mira fixo la llum (*rep. lo de la palleta*)
a la que ans no li feu cas.

LLAURADOR. Com l'admiren els colors (*rep. lo del mocador*)
que res no li han dit abans.

RECTOR. El soroll el fa remoure (*rep. lo de la campaneta*)
que vol vore d'on li va.

OMAR. Ja ser feliç el moret. (*Exaltat*)
Ja he trobat el frare blanc!

LLAURADOR. I jo l'he pogut oir
i un miracle li he vist ja.

AGUTZIL. Sempre gran fe li he tingut;
mes ara ja el crec un sant.

(*Mestre Vicent ha seguit orant sense oir-los fins que la N'Aital li diu:*)

N'AITAL. Fra Vicent, el Cel vos done
el premi dels benaurats
perquè este pobre innocent
ja està lliure de son mal,
i a que esta gran nova sàpien
corrent cap al poble vaig.

PARE VICENT. Donem gràcies a Déu
perquè oir-me s'ha dignat
i ens ha tramés el remei
que has vingut a demanar.
Si tots tinguérem present
la doctrina que ensenyà,
que és de l'amor del proïsme,
que és l'amor entre germans;
que pel pobre i desvalgut
és almoina i caritat
és auxili i és favor;
doctrina del cristià:
vida honesta, *recatada*,
vida de fe i santedat,
el nostre premi seria
del cel per sempre gojar
i als honorats tabernacles
tindre seient senyalat;

no en la porta; ben adins,
 en maisons celestials
 on serafins i querubs
 plens d'amor divinal
 canten llaors al Senyor
 al que estan sempre adorant.
 Si açò vostre cor desitja,
 recordeu tots els pecats,
 els més grans i els xicotets,
 que siguen d'ara o d'abans;
 i per ells féu penitència
 que, si tan afortunats
 sou que no cap n'heu comés,
 l'oferiu pels malaurats
 que molts n'han fet i no creuen
 en les santes veritats
 i tenen borrons molt negres
 que ells no se poden llavar.
 Féu que l' Etern els allumene
 que també cegos estan.
 [...]

Adeu, germans de Teulada,
 bons amics, familiars;
 i que Ell beneir-vos vullga
 com així li estic pregant. (*Beneïx*)

RECTOR. Vítol al Mestre Vicent
 que sempre el bé deixa on va! (*Tots: vítol*)

N'AITAL. Vítol al sant dominic! (*Ídem*)
 [...]

RECTOR. Haveu vist i haveu oït.
 Altre sermó no vos cal.
 Hem de viure com a bons
 que al Cel no pugen malalts
 i no hi ha pitjor malaltia
 que tindre pecats mortals.

N'AITAL. Per ajustar nostra vida
 no tenim altre quefer
 que recordar les paraules
 del Pare Vicent Ferrer.

Maria Ibars Ibars: *Els miracles de Teulada*, 1992, pp. 32-35

-
- 89 Els miracles són obres teatrals escrites en vers. Analitza la mètrica i la rima dels primers vint versos que inicien el parlament de N'Aital.
-
- 90 Diries que les característiques formals d'estos versos són pròpies de la literatura popular? Justifica la resposta.
-
- 91 Analitza ara els versos següents, després explica quines diferències trobes entre els dos fragments i intenta donar una explicació a la diversitat de formes.

Donem gràcies a Déu
perquè oir-me s'ha dignat
i ens ha tramés el remei
que has vingut a demanar.
Si tots tinguérem present
la doctrina que ensenyà...

-
- 92 Quin és el tema d'este segon fragment de l'obra?
-
- 93 Quines qualitats es destaquen en este cas del sant valencià?
-
- 94 Compara els parlaments ficticis del frare en el text amb el contingut dels seus sermons reals i després explica les semblances i les diferències que hi hages trobat.
-
- 95 Hi ha moltíssims pobles que, com Teulada, rememoren sant Vicent amb la dramatització dels miracles que se li atribueixen en les localitats: busca informació sobre estes poblacions i sobre els miracles vicentins que s'hi celebren.
-

Una vegada llegit el següent poema, també de Maria Ibars, «Els miracles de sant Vicent», que tracta sobre la celebració de la festa de Sant Vicent Ferrer a la ciutat de València i la representació dels miracles que hi duen a terme els xiquets, fes les activitats que et proposem.

Els miracles de sant Vicent

Per sant Vicent és València
jardí que de goig esclata.
Són els altars dels miracles
flor i llum, albada i traca,
fervor que vessen els cors,
alegria i coloraina.
Allí la vida del Frare

en raigs de glòria santa
 representen els infants
 en llengua valenciana
 per a un públic vicentí,
 que és la ciutat benaurada
 que en reflecte adora el sol
 pel que altre temps triomfara,
 i sap els fervors guardar
 del que tant sabia honrar-la.
 I en acabar el tuacte
 fan rogle en mig de la plaça:
 El motiló que fa riure,
 els cuitats amb el que es passa
 el diable que ho enredra
 i Sant Vicent, que ho apanya
 fent un miracle que admira
 pel poder de sa paraula:
 un mocador que pren vol,
 un obrer que en l'aire es para...
 València per son Fill
 és un jardí ple de gala;
 els altars són altres flors
 d'una sentor que embriaga.

DDAA: *Glòria vicentina. Antologia poètica*, 1944, pp. 19-20

96 Anota totes les paraules amb què Maria Ibars identifica la representació dels miracles.

97 Amb què identifica metafòricament l'autora estes representacions?

98 Quins motius la induïxen a fer esta identificació?

99 Busca i anota les formes amb què es referix a sant Vicent. Després explica per què li dona estos apel·latius.

100 Investiga i descobrix a què es referix l'autora quan diu:

un mocador que pren vol,
 un obrer que en l'aire es para...

101 Quines qualitats de la ciutat de València destaca la poetessa?

Finalment, llig el poema que el poeta Enric Duran i Tortajada dedica a sant Vicent.

Parla sant Vicent: «Bona gent!...»

Nostra llengua és parlada
a tot arreu d'Europa;
l'escolta la gentada
que al meu voltant s'apropa;
l'escolten i comprenen
les més diverses gents
i els sentiments s'encenen
amb llums ja incandescents.
Miracle de fe viva
que nostra llengua exalta;
parla dolça, expressiva,
que tot motiu ressalta;
la llengua del miracle,
de la comprensió,
l'idioma vernacle
en què predique jo.
I en les terres nostrades
i en terres estrangeres
mai no parle debades,
i arboren les fogueres
de la fe en ànims febles
i esperits infidels,
i capte braus deixebles
i encenc els nous anhels.
Llengua valenciana,
tan dolça i expressiva,
celestial fontana
d'amor i de fe viva;
tots per oir-la venen
—miraculosa veu—,
l'escolten i l'entenen,
perquè és la veu de Déu!
Parleu —parla que encanta—
valencianament
la bella, dolça i santa
llengua de Sant Vicent!

Josep Maria Bayarri (ed.), 1955, pp. 17-19

- 102 Qui és el jo poètic del poema?
- 103 A quin mite, atribuït al frare valencià, fa referència el poema? Identifica els versos en què ho fa.
- 104 En quins aspectes de la personalitat del sant se centra el poema?
- 105 Quins efectes produïxen les paraules del dominic en els seus auditoris?
- 106 En el text hi ha una identificació entre el valencià i els resultats que sant Vicent obtenia en les seues predicacions: en què es basaria el seu èxit?
- 107 El poema en honor a sant Vicent es convertix, alhora, en un homenatge a la llengua: selecciona i anota les expressions de defensa del valencià i del seu ús.
- 108 Reflexiona: per què degué barrejar Duran i Tortajada la defensa de la llengua en una publicació dedicada a honorar sant Vicent Ferrer? Tin en compte l'època en què es publicà el poema.
- 109 Després de llegir els textos que tenen el sant valencià com a protagonista, redacta'n un en què expliques quina és la visió popular que els valencians tenim d'ell. Posa exemples dels textos de referència.

ACTIVITATS DE RECAPITULACIÓ

A continuació vos oferim dos entrevistes —una en format escrit, que va aparèixer en la premsa, i l'altra en format audiovisual— en què dos autors que han estudiat la vida i l'obra de sant Vicent parlen sobre ell.

«Sant Vicent era com una estrella de rock»

Entrevista de Víctor Amela a Joan Francesc Mira (2002)

—**Va publicar vosté fa poc un fascinant llibre sobre els Borja...**

—*Borja Papa?* Vaig novel·lar la peripècia d'un valencià extraordinari, Roderic Borja, que seria papa amb el nom d'Alexandre VI (1492-1503)...

—**...i ara ix amb un altre llibre sobre un altre valencià notable, sant Vicent Ferrer.**

—El valencià més internacional i popular de tots els temps, sense discussió!

—**Més que els Borja?**

—Més popular, segur que sí. Per cert, Vicent Ferrer va tractar el jove Alfons Borja (oncle de Roderic), a qui es conta que un dia li amollà: «Tu seràs papa i a mi em faràs sant».

—I?

—Alfons Borja va ser papa amb el nom de Calixt III, i canonitzà Vicent Ferrer en 1455.

—**Ah, quins temps aquells en què els valencians senyorejaven la pomada internacional!**

—Hom sent un poc d'enyorança històrica, és veritat... La llengua del Vaticà era el valencià, que s'usava en la correspondència internacional... els valencians pesaven moltíssim en termes culturals i de política exterior en la casa reial d'Aragó.

—**Ahà... I quin és hui el pes valencià?**

—Indescriptible... Hi ha individualitats, sí, però el conjunt és trist i conflictiu.

—**Per què?**

—Perquè es fomenta una cultura d'espectacle i mostrador, d'infraestructures cridaneres, en lloc de fomentar la producció cultural i l'educació.

—**Tornem a sant Vicent Ferrer: per què es històricament un personatge especial?**

—Perquè va predicar per tota Europa occidental atraient multituds, perquè va mediar entre nobles, reis i papes, perquè se li atribueixen centenars de miracles, perquè va generar dotzenes de llegendes que encara es relaten...

—**I en quina època va succeir tot això?**

—Vicent Ferrer nasqué en el carrer de la Mar de València en 1350; fill de notari, tingué una elevada formació teològica, filosòfica i jurídica, es feu dominicà, donà classes i, en 1399, després de tindre una visió de Jesucrist, començà a predicar de forma itinerant. No es detingué ni un sol dia durant els següents 20 anys, fins 1419, quan la mort li arribà en un poblet de Bretanya, Vannes.

—**I què explicava en les seues predicacions?**

—Que el món s'acabava. Que la gent havia de redreçar la seua vida, ja que el judici final estava molt a prop.

—**En què es basava?**

—Tingué una visió en la qual Déu l'assenyalava com el seu «angelos» (enviat) per a la Revelació («Apocalipsi», en grec): ell estava convençut, doncs, de ser l'Àngel de l'Apocalipsi. Per tant, ell mateix passava a ser una prova més de la pròxima fi dels temps!

—**I la gent el creia?**

—Les epidèmies de pesta havien matat un terç de la població en molts llocs, hi havia tremendes fams cícliques, es succeïen les guerres... S'estenia el desconcert, tot pareixien senyals. Com no l'havien de creure? Escoltant-lo parlar del infern, la gent plorava, s'espantava, es penedia, s'estremia!

—**Tan bo era predicant?**

—Combinava la seua sapiència amb un llenguatge pla i directe, i també ell plorava!

—Un gran actor.

—Un comunicador, un seductor de masses. La seua arribada a una ciutat era anunciada amb antelació i la gernació s'arremolinava per veure'l i escoltar-lo.

—Me'l descriu quasi com un astre de la cançó en plena gira...

—Era com hui una estrella del rock, sí... A tot arreu el seguien unes 300 persones...

—Els «groupies»...

—...i hi ha testimonis que de vegades havia de circular pel carrer circumdat per taulons amb els quals un grup de forçuts el protegia, per tal que les masses fervoroses no l'esclafaren. Tothom volia tocar-lo.

—De quanta gent parlem?

—A Barcelona, en 1409, 25.000 persones, que era tant com tota la població de la ciutat. Això sí, els jueus estaven obligats a escoltar-lo, sota pena de forta multa. La seua conversió era senyal també de la fi dels temps, i certament molts es convertien.

—Sensatament, amb l'ambient que hi havia, no?

—Per descomptat. En fi: Vicent Ferrer és, en tota la història de la humanitat, l'home que ha influït directament sobre més consciències, que a més gent ha parlat!

—No oblide Joan Pau II...

—«Directament», dic: sense televisió, vaja, sant Vicent Ferrer parlà a centenars de milers de persones: per tota la península Ibèrica, per tota França i Itàlia, i tot sense «mass media», sense avions, sense cotxes ni carreteres... A peu i en burro. I sense megafonia.

—I l'entenien a tot arreu?

—Sí! Es deia que l'Esperit Sant obrava el miracle: fra Vicent parlava en valencià i tothom l'entenia. És que ell mesclava molt del lèxic de cada zona en la qual estava.

—Deia que reis i papes l'escoltaven...

—Sí. Aconseguí que diversos reis donaren suport al papa Luna (i al final, al revés, feu que li retiraren els suports). I, en el Compromís de Casp, influí a favor de Ferran d'Antequera, que guanyà així el tron d'Aragó.

—Em deia que se li atribuïen miracles?

—Uns 800! La Mare de Déu a part, és el «number one». ¡Això és un sant, i no com ara, que van a fer sant Escrivà de Balaguer amb un sol miracle: curar un èczema, bah!

—Conte-me'n algun del sant valencià.

—Volava: hui estava en un lloc, demà en un altre a centenars de quilòmetres. A Salamanca ressuscità un mort (que ratificà que fra Vicent era l'enviat de Déu, i després tornà a morir-se). A Morella va recompondre un xiquet la pobra mare del qual l'havia trossejat i guisat per donar-li un poc de menjar al sant...

Entrevista a Albert Toldrà

Vegeu el vídeo d'una entrevista a Albert Toldrà en què este estudiós parla als possibles lectors del seu llibre *Paraula i passió. Sant Vicent Ferrer, predicador*, 2015: <https://www.youtube.com/watch?v=dOWkBApKavU>

Activitat en equip

Després de llegir el primer text i de veure el vídeo, imagineu que sou periodistes i heu de fer una entrevista a sant Vicent Ferrer. Per a poder elaborar-la, seguieu els passos que vos detallem a continuació.

- 110 Tenint en compte tota la informació a què heu tingut accés en tota la unitat, redacteu les preguntes que li faríeu en l'entrevista.
- 111 Poseu-vos d'acord i redacteu, també, les respostes que podria donar el predicador. Eviteu que siguen contradictòries amb el personatge.
- 112 Enregistreu l'entrevista, bé en format d'àudio (com si fora una entrevista radiofònica) bé en format de vídeo. Cada membre del grup haurà de fer una funció: una persona entrevistarà sant Vicent, representat per una altra persona, mentre que la resta vos podeu dedicar als aspectes tècnics o a altres funcions que creieu interessants incloure en el projecte (efectes especials, decoració, vestuari...)
- 113 En les dos entrevistes es compara sant Vicent amb un fenomen social actual, inexistent en el seu temps:
 - a) Explica en quins termes es fa la comparació.
 - b) Escriu un text de suport a esta afirmació, que aporte tots els arguments que consideres vàlids per a defensar esta comparació.
 - c) Si no hi estàs d'acord, digues els motius que et porten a pensar el contrari i exposa'ls també en un text.

MATERIAL DIDÀCTIC

PER A L'ALUMNAT DE BATXILLERAT

I. ACTIVITATS PREPARATÒRIES

CONEIXEMENTS PREVIS. ACTIVACIÓ

- 1** **Contesta les preguntes que tens tot seguit.**
- a) Què has pensat així que has sentit el nom de sant Vicent Ferrer?
 - b) Per què diem que era un *escriptor que parlava*?
 - c) Coneixes alguna de les seues *obres*?
 - d) Quin dia celebrem els valencians la festa de Sant Vicent Ferrer? La celebres al teu poble?
 - e) Hi ha, en la teua localitat, algun detall que recorde sant Vicent Ferrer? Saps per què?
 - f) Qui va ser sant Vicent Ferrer? En quina època va viure?
 - g) Coneixes alguna llegenda o anècdota que parle d'ell? Conta-la.
 - h) A què anomenem *miracle*? Relaciona sant Vicent Ferrer amb els miracles.
 - i) Quin nom rep el tipus de text destinat a convèncer? Quins recursos hi utilitzem?
 - j) Els textos teatrals escrits tenen algunes particularitats que els diferencien d'altres escrits literaris (les narracions o els poemes). Quines són eixes particularitats?

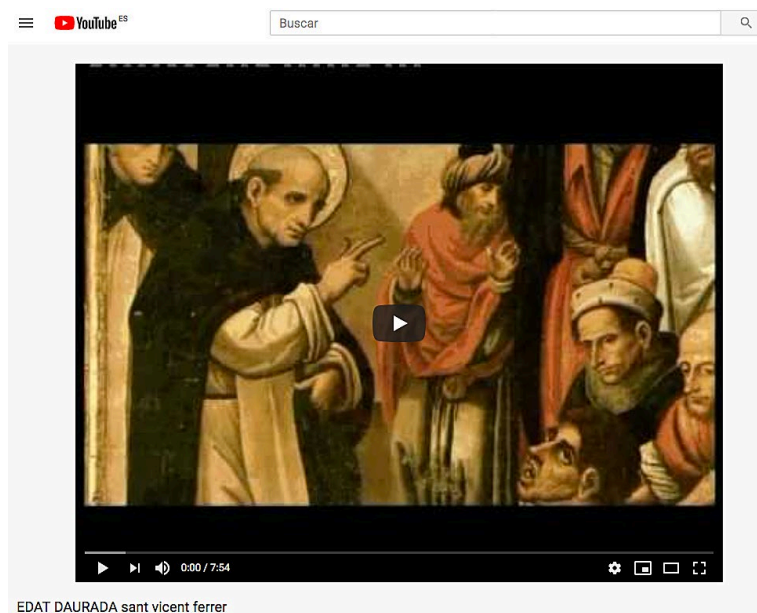

Predicació de sant Vicent Ferrer. Alonso Cano (c. 1644-1645). Madrid. Fundación Banco Santander.

- k) Quan una persona no parla la mateixa llengua que tu, què fas per fer-te entendre?
- l) Comenta les frases següents: «El pare / la mare m'han fet un sermó» i «Jo no aguante els sermons».
- m) A què es dedicaven els frares en l'Edat Mitjana?
- n) L'actual territori valencià, quin nom rebia durant els segles XIV i XV? Administrativament i políticament, amb qui tenia més relacions?

Text introductor

Mira el vídeo d'Eduard Torres, amb veu de Vicent A. Moreno: *L'edat daurada*: «Sant Vicent» en la pàgina <https://www.youtube.com/watch?v=iLf459v1LZE>.

2 Una vegada visionat el vídeo, fes les activitats següents.

- a) Per què anomenem *daurada* l'època de sant Vicent Ferrer?
- b) Quina professió tenia el pare de Vicent Ferrer?
- c) Quina formació intel·lectual —i on— va rebre el jove Vicent?
- d) Quina crisi va patir l'Església en aquella època?
- e) Qui era Pero de Luna i quina relació tenia amb el dominic Ferrer?
- f) Quin efecte li va provocar el famós somni que tingué a Avinyó.
- g) Explica allò de l'«entenia tot el món».
- h) Comenta el paper que fra Vicent tingué en el Compromís de Casp.
- i) Explica, en unes ratlles, la *gran popularitat* de sant Vicent Ferrer.
- j) Què diries de la seua *herència*? Qui creus que són els seus hereus?

Activitats de contextualització

3 Ací tens una introducció de Joan F. Mira (2002: 7) a la figura del sant valencià. Llig el text i, tot seguit, fes les activitats indicades.

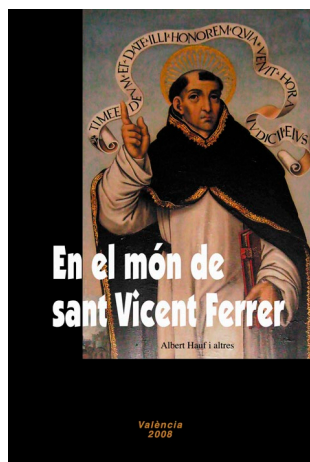
Deixant a part les devocions populars, i les representacions locals i amables, la imatge més habitual de sant Vicent Ferrer és la d'un home irat i eixut, exigint el temor de Déu amb un dit amenaçador, i anunciant penitèn-

cies i desgràcies. Aquesta figura d'Àngel de l'Apocalipsi expressa només un aspecte de la prodigiosa història del sant, però ens recorda el temps que li tocà viure: desgràcies reals, pestes, desordres i incerteses, guerres endèmiques, i sovint temors i amenaces sobre una societat desconcertada. Segurament l'Europa occidental no ha conegut mai un predicador amb un èxit tan espectacular i massiu com el de Vicent Ferrer. [...] Un gran sant europeu que expressa aquella cristiandat occidental, medieval, que entrava en crisi per deixar pas a uns nous temps. Però també un personatge immensament popular: el sant que els valencians consideren la més alta expressió simbòlica encarnada. Un sant carregat de miracles excessius, de llegendes impossibles, d'una imatge tan fascinant com deformada. Però una figura històrica rigorosament excepcional, profundament desconeguda pels mateixos compatriotes que el celebren i el veneren.

- Busca algunes imatges per a il·lustrar el que hi diu Mira sobre sant Vicent.
- Ordena cronològicament la informació per a deixar clar què va passar i què en queda.
- Explica breument l'afirmació final: «una figura [...] desconeguda».
- Intenta incorporar la informació del text següent de J. Ernest Martínez Ferrando (1952: 9) dins de l'anterior.

En els seus sermons abunden fragments que són veritables quadres d'època, visions molt directes i vibrants d'escenes de la vida social d'aleshores, en la que el món diví i el món humà es manifestaven sovint l'un i l'altre barrejats arran de terra, sobre el groller paviment de la via pública, o en l'íntim i quotidià de la llar.¹

4 Observa la portada del llibre *En el món de sant Vicent Ferrer* i llig el text següent:

1.- Més avant, en les pàgines 49 i 50, Martínez Ferrando ens oferix «un dels paràgrafs amb els que el sant descrivia la truculenta fi del món: "E Déu, què els dirà als àngels? —Veus; agafeu-me aquesta zitzània en fasciculos e meteu-la a cremar [...] a l'infern. Et sic de aliis"».

Lectura del llibre de l'Apocalipsi (14, 6-7)

Vaig veure un àngel que volava per dalt del cel i portava una bona nova, esperada de temps, per a anunciar als de la terra, a tota nació, tribu, llengua i poble.

I deia amb veu potent:

—«Temeu a Déu i honreu-lo, perquè s'acosta l'hora del seu juí; i adoreu aquell que ha fet el cel i la terra, la mar i les fonts de les aigües.»

- Descriu, primerament, tots els elements que veus en la imatge.
- Explica el títol del llibre.
- Una vegada llegit el text del llibre sagrat, digues els dos elements que envolten la imatge de sant Vicent.
- Identifica la frase que apareix en la majoria de les imatges del sant i la seua traducció en el text.
- Quines *qualitats* de sant Vicent Ferrer s'endevinen en el text?

II. ACTIVITATS PER ALS CONTINGUTS

- 5** Carles Salvador, un poeta valencià, ens ha deixat, entre altres, estes estrofes sobre sant Vicent. Llig-les atentament i contesta les preguntes.

Trobes en llaor de sant Vicent Ferrer

II

El naixement —lloances i miracles—
bells horitzons obrí per a l'Església;
sa joventut, virtuts les més innúmeres,
i el seu talent, fermances teològiques.
Dominicà, vestit ja d'oronella,
de la ciutat el vol alçà a les aules
i féu lligams sagrats amb les paraules
per a vibrar son cor com alta estrella.

III

Home lletrat, filòsof i teòleg,
combat Guillem d'Occam tornant a Aquino,
de l'esperit els furs ardit reclama
i és trobador cantant Verge Maria.
Errívol fón tostemps, però es detura
sempre que cal i amb seny ben viu concerta
tractats morals per l'ànima desperta,
llibres d'oreig que el segle tant fretura.

IV

En Avinyó, dormint damunt la màfega,
 voltat de rics, de savis i d'artistes,
 un somni té: Francesc d'Assís li parla
 i el de Guzman, Domènec, li aconsella.
 Deixa la Cort. Predica penitència,
 retorn al Crist i pau sense clivelles,
 temor de Déu, ço és, doctrines velles
 que oblida el món tot ple d'inconsciència.

V

Arravatant la gent, càlides flames
 d'Amor encén als pits i va seguint-lo
 deixuplinant la carn tan pecadora,
 plorant els ulls de foc llàgrimes vives.
 Alta la Creu seguix camins, dreces,
 sense descans, semblant virtuts i Vida.
 Ver taumaturg, desperta la dormida,
 torbada Fe, per vies dretureres.

VI

Tot predicant és viva sa paraula
 i el mot que surt dels llavis que li cremen
 els cors encén i el seny de qui l'escolta,
 puix que son verb els pobles tots redreça.
 Un sol parlar gentades estrangeres
 li han escoltat. Per gràcia divina
 tothom entén son mot que no declina
 ver interès humà d'altres esperes.

VII

A la ciutat de l'horta lluminosa
 vol fer retorn sentint pròxim son òbit.
 Bretanya el vol, avara de sa glòria,
 i a Vannes va—designis de l'Altíssim—.
 Cinquè d'abril, la nova primavera
 porta flairors de plors i de ventura.
 Ferida està la forta criatura;
 l'immaculat silenci ja l'espera.

Carles Salvador (Bayarri 1955b: 169-172)

- a) Quines dades biogràfiques de Vicent Ferrer hi ha en el poema?
- b) En quina estrofa parla de l'anomenat *do de llengües*?

- c) On i quan decidix dedicar-se a la predicació?
- d) A l'estrofa III, què es diu del Vicent Ferrer escriptor?
- e) Què vol dir «va seguint-lo deixuplinant la carn tan pecadora, plorant els ulls de foc llàgrimes vives»?
- f) Amb estes dades, atrevix-te a fer un primer *retrat* del sant.

6 Llig la presentació que hi ha a continuació d'un quasi contemporani seu, el seu primer biògraf valencià, i contesta les preguntes.

VIDA DE SANT VICENT FERRER

DE LA SANTEDAT I VIRTUOSES COSTUMES INTERIORS I EXTERIORS D'AQUEST GLORIÓS SANT VICENT FERRER.

Vaixell elet de saviesa per a portar per lo món lo Sant Nom de Jesús és estat lo benaventurat Sant Vicent Ferrer; vaixell d'or, puix les terrenes honors i glòries desestimava, vaixell ornat de les perles de les sues virtuts meravelloses.

Fon gran zelador de la santa fe catòlica, fon exemple d'humilitat profunda [...].

Era en lo consellar molt savi, en lo parlar eloqüent, en espondre les Sagrades Escripures acutíssim, ni li falliren les gràcies que [...] són donades, perquè fon en ell l'esperit de profecia i la gràcia de fer miracles.

Tingué tot lo temps de son viure la sua virginitat guardada, que nenguna astúcia per l'enemic dimoni fabricada no la hi pogué fer perdre. Era lo benaventurat sant de tan graciós aspecte i presència que una estimada dona s'enamorà així granment d'aquell que nit i jorn en altra cosa no pensava. [...]

Aquest meravellós sant, sabent que la penitència és drete escala per a muntar d'aquesta fonda vall de llàgrimes en l'altitud de l'excelsa glòria, lo seu dèbil cos amb dur i aspre flagell d'aspra penitència afligia, i [...] quaranta-dos anys continuus dejuna cascun dia. [...] Sobre la sua amagrida carn un aspre celici de cerdes vestia [...].

Així era amador de vera pobretat, que nenguna cosa per pròpia volia, perquè dels celestials béns fos la sua benaventurada ànima enrequida. Vint-i-dos anys acamina a peu per lo món, fins que, per lo mal que en la cama tenia, en una simple somera cavalcava. Era tan gran la devoció que la gent li tenia, que s'estimava granment benaventurat lo que de la sua

roba algun trosset tallar li podia [...]; i aquest humil sant asprament los reprenia, quasi d'idolatria volent-los reprendre.

Del principi de la sua adolescència fins al darrer terme de son viure, cascuna nit lo seu treballat cos amb assots de dura corda assotava. No en blans llits ni matalassos, mas sobre dures posts dormia, on per moll i plaent coixí, una dura pedra tenia; i après d'un poc dormir, en alta contemplació la sua devota pensa alçava. Quan les sonants campanes la mitja nit senyalaven, deia devotes matines; acabades tan santes hores, lo companyó a dormir se posava. I aquest contemplatiu sant [...] vetllava quan los altres dormien.

Miquel Pèrèç (1510: 14-20)

Com es pot comprovar, l'autor usa una llengua molt barroca, un exemple d'aquella *valenciana prosa*, sovintejada per valencians del segle xv.

- Assenyala els elements que penses que hi sobren.
- Redacta algun dels tres primers paràgrafs en el valencià actual.
- Quines coses del sant et pareixen *humanes* i quines altres serien més *fantasioses*.
- Has vist algun detall que no haja aparegut fins ara en la unitat?
- Què és el que més t'ha cridat l'atenció?

REFERÈNCIES BIOGRÀFIQUES

A més de la biografia feta per Miquel Pèrèç, a la qual pertany el fragment anterior, has de saber que, de biografies sobre sant Vicent Ferrer, n'hi ha moltes més. Consulta l'apartat de la bibliografia de la unitat, en què en trobaràs més.

- 7** A continuació et mostrem una taula cronològica i biogràfica que necessitaràs consultar per a puntualitzar algun esdeveniment de la vida del pare Vicent.

Referències cronològiques i bibliogràfiques

ANY	DADES SOBRE VICENT FERRER	ESDEVENIMENTS HISTÒRICS I SOCIALS	ESDEVENIMENTS CULTURALS
1340-1346		Pontificat de Climent VI	Naixement de Bernat Metge. [aproximadament]
1343			Versió ampliada del <i>Libro del buen amor</i> . <i>Fiammetta</i> (Boccaccio).

1348		Pere el Cerimoniós sotmet la Unió. Pesta negra a València (300 morts al dia, entre maig i setembre).	Entre 1348 i 1351: composició del <i>Decamerone</i> (Boccaccio). Mor Don Juan Manuel. <i>Regiment de preservació de pestilència</i> (Jaume d'Agramunt).
1350	Naix, a València, Vicent Ferrer Miquel.		Entre 1350 i 1369: <i>Proverbios morales</i> (Santob de Carrión).
1352			Naix Antoni Canals.
1353			Entre 1353 i 1358, redacció definitiva del <i>Secretum</i> (Petrarca).
1355			<i>Corbaccio</i> (Boccaccio).
1356		Comença la guerra entre Pere de Castella i Pere el Cerimoniós, Rei d'Aragó.	
1357	Vicent Ferrer rep la tonsura. I el benefici eclesiàstic de Sta. Anna, en l'església parroquial de Sant Tomàs.		
1360			Començament de la traducció catalana del <i>De consolacione philosophiae</i> (Boeci). [aproximadament]
1366			Composició del <i>De remediis utriusque fortuna</i> (F. Petrarca).
1367	Ingressa en l'Orde de Predicadors, en el convent de Predicadors de València.		Traducció de les <i>històries troianes</i> (Jaume Conesa).
1368	Professa els vots com a religiós dominic. És assignat al convent de Sta. Caterina, de Barcelona, per a estudiar Filosofia		

1370-1372	Lector de lògica en el convent de Lleida, a l' Studium Naturarum, Hi escriu tractats filosòfics (<i>De suppositionibus terminorum</i> i <i>De unitate universalis</i>), la seua primícia literària, i hi farà de professor de lògica.		<i>Libre de concordances</i> (Jaume Marc). [1371]
1372-1375	A Barcelona amplia coneixements sobre la Sagrada Escripura i les <i>Sentències</i> de Pere Llombard. Hi aprengué hebreu i va ser professor de naturals.		Antoni Canals estudia filosofia a Barcelona sota el mestratge de Vicent Ferrer.
1376-1377	L'assignen a Tolosa de Llenguadoc per tal d'ampliar els estudis de teologia i de la Bíblia.	Lluites entre bàndols a la ciutat de València. Retorn del papa Gregori XI a Roma.	
1378-1379	Nomenat prior del convent dels dominics a València.	Cisma d'Occident (fins a 1417): Urbà VI, a Roma; Climent VII, a Avinyó.	Naixement de Tomàs de Kempis.
1378-1395	Residix habitualment a València.		
1380	Vicent Ferrer escriu <i>De moderno Ecclesiae schismate</i> . Renuncia al càrrec de prior.		
1381	Predica la Quaresma a València. Acompanya a Pero de Luna per les corts d'Aragó, Navarra, Castella i Portugal.	La Corona catalano-aragonesa reconeix el papa Climent VI	<i>Llibre de Fortuna e Prudència</i> (B. Metge). <i>Primer del Crestià</i> (F. Eiximenis).
1383-1384			<i>Segon del Crestià</i> (F. Eiximenis). <i>Regiment de la cosa pública</i> (F. Eiximenis).
1384-1385			<i>Terç del Crestià</i> (F. Eiximenis).
1385-1391	Professor de teologia en la seu de València		<i>Dotzé del Crestià</i> (F. Eiximenis).

1388	Mestre en teologia		<i>Valter e Griselda</i> (B. Metge).
1389-1390	Predicador general	Invasió de Catalunya pel comte d'Armanyac.	
1390	Renuncia a ser professor de teologia en la càtedra de la seu de València. Vicent Ferrer acompanya Pero Martínez de Luna per la península Ibèrica.		
1391		Destrucció dels calls jueus de Girona, Barcelona i València.	
1392	Confessor de la reina Violant		<i>Llibre dels àngels</i> (F. Eiximenis).
1393			Joan I institueix el Consistori de la Gaia Ciència.
1394		Elecció de Benet XIII, el papa Luna.	
1395-1399	S'incorpora a la cort papal d'Avinyó (del papa Luna), que el nomena confessor seu, penitenciar apostòlic, capellà domèstic i mestre del Sacre Palau.		Primera festa de la Gaia Ciència, a Barcelona. Traducció del <i>Dictorum factorumque memorabilium</i> , de Valeri Màxim (Antoni Canals).
1396	A Avinyó se li apareixen sant Doméneç i sant Francesc; és guarit d'una greu malaltia; abandona la cort pontifícia i es trasllada al convent dels dominicans d'Avinyó, per a començar el seu particular itinerari de predicació a les masses.	Mor Joan I. Invasió de Catalunya per Mateu I de Foix. Martí I (Martí l'Humà), rei.	<i>Llibre de les dones</i> (F. Eiximenis). <i>Llibre dels bons amonestaments</i> (Anselm Turmeda).
1397		Martí l'Humà torna de Sicília.	Naix Ausiàs March. [aproximadament]
1398	Abandona la cort pontifícia i es trasllada al convent dels dominics de València.		Naix Iñigo López de Mendoza, marquès de Santillana. <i>Viatge al purgatori</i> (Ramon de Perellós).

1399-1419	Vicent Ferrer, legat a <i>latere Christi</i> , es dedica totalment a la predicació apostòlica, itinerant per Europa. Hi duia amb ell un seguici.		<i>Lo somni</i> (Bernat Metge).
1400-1401		Taula de canvi de Barcelona	Probable naixement de Jordi de Sant Jordi.
1403	Carta al mestre de l'Orde de Frares Predicadors, de l'obediència avinyonense		
1403		Guerra de bàndols a València	
1407 (?)	<i>Tractat de la vida espiritual</i> o <i>Tractatus de vita et instructio pie in Christo vivere et in spirituali vita proficere volentium</i> .		
1408			Primers sermons de Felip de Malla.
1409		És convocat el sínode de Pisa: elecció d'Alexandre V. L'Església té tres papes.	Mor Francesc Eiximenis.
1410-1412	Vicent Ferrer col·labora en la Fundació de l'Escola Major i en la del Col·legi Imperial de Xiquets Orfes de Sant Vicent Ferrer, València. Predica a València, Múrcia i Castella.	Mor Martí I, l'Humà. Interregne (1410-1412) en la Corona d'Aragó.	Traducció catalana de la Bíblia, per Bonifaci Ferrer. Escipió e Aníbal (Antoni Canals).
1412	Intervé en el Compromís de Casp. Carta al papa Benet XIII sobre l'Anticrist i la fi del món.	Compromís de Casp: hi és elegit Ferran d'Antequera com a rei de la Corona d'Aragó	
1413	Vicent Ferrer predica la seua última Quaresma a València. Disputa amb jueus a Tortosa. Escriu <i>Tractat contra els jueus</i> . Predica a Mallorca.		Mor Bernat Metge.

1414	Predica a Lleida. Participa en la reunió de Perpinyà amb el rei Ferran d'Aragó i l'emperador Segimon. Serà el portaveu davant del papa.	Concili de Constança.	Naix Joanot Martorell (autor de <i>Tirant lo Blanc</i>). Naix Enyego d'Àvalos (recentment reconegut com a autor del <i>Curial e Güelfa</i>).
1416	Vicent Ferrer anuncia que el Regne d'Aragó abandona l'obediència al papa Luna. Predica per França.	Regnat d'Alfons el Magnànim.	
1417		Fi del Cisma d'Occident, Martí V és elegit nou Papa.	
1419	Predica la seua última Quaresma; mor a Vannes (Bretanya, França) el 5 d'abril.		Mor Antoni Canals.
1445			S'escriu <i>Curial e Güelfa</i>
1450		Invenció de la impremta	
1455	Vicent Ferrer és canonitzat.	(1453): Caiguda de Constantinoble. Alfons de Borja: papa Calixt III.	
1458	Pius II firma la butlla de la canonització de Vicent Ferrer.		
1459			Mor Ausiàs March

Completa la taula anterior amb les dades sobre fra Vicent que vas trobant al llarg de la unitat. Fixa't en la informació de cada columna, hi veuràs que la primera és la fonamental. La segona columna et servirà per a contextualitzar la vida del pare Ferrer. La tercera informa de l'activitat cultural i literària de l'època.

LA FORMACIÓ INTEL·LECTUAL DEL FRARE VICENT FERRER

Un dels aspectes fonamentals de la vida del mestre Vicent és la seua etapa de formació. Tot seguit oferim un text que t'ajudarà a conèixer-la i, així, podràs comprendre millor les decisions que va prendre i el mode de vida que s'imposà.

El gran predicador era un home de llarga i sòlida preparació intel·lectual, de profunda mentalitat jurídica, i tan amant de les demostracions racionals com dels impactes afectius.

La seua entrada en l'orde dels dominicans reforçà aquesta predisposició familiar per la paraula escrita i per l'argumentació raonada. Quan el 1367 el jove Vicent ingressava en el convent de Sant Domènec de València, segurament ho feia atret pel prestigi intel·lectual i social dels frares predicadors: la singularitat dels dominicans entre els altres ordes d'origen medieval és precisament la seua insistència en l'estudi metòdic, en la formació intel·lectual com a base de la predicació, i en la intervenció en activitats acadèmiques i civils. Els dominicans estudiaven molt —el seu membre més insigne, Tomàs d'Aquino, és patró d'estudiants i de professors—, predicaven, participaven en debats públics, ensenyaven a les universitats, feien de guardians de la doctrina i si calia d'inquisidors [...], i actuaven sovint com a consellers dels governs urbans, dels prelats i dels prínceps [...]. El 1368, el novici Ferrer va ser enviat a Barcelona a estudiar filosofia.

[...]

La dedicació del jove a la filosofia degué ser intensa i seriosa, ja que pels mateixos anys, o poc després, va compondre dos opuscles notables sobre la matèria, *De suppositionibus dialecticis* i *Quaestio solemnibus de unitate universalis*, inspirats en el rigorós aristotelisme tomista [...]. Es tracta d'abs-truses matèries de lògica, teoria del llenguatge i metafísica, d'interès en tot cas per als historiadors de la filosofia medieval, però que completen la nostra percepció de Vicent Ferrer com a home de sòlides credencials acadèmiques. [...] Són deu anys d'estudi intens, coronats anys després amb el títol papal de Mestre en Teologia.

Joan F. Mira (2002: 18-20)

8 Una vegada llegit el text, que t'ajudarà a conèixer la manera vicentina de predicar, el seu costum d'acudir a la Bíblia, als sants pares i, algunes vegades, a filòsofs reconeguts, contesta les qüestions que et proposem.

- Subratlla les característiques acadèmiques dels frares dominicans.
- En quines activitats *intel·lectuals* fra Vicent feia servir els seus estudis?
- Creus que és coneguda esta faceta del pare Vicent? Per què?
- Consulta la cronologia de l'activitat núm. 7 i fes la llista dels llibres que va escriure el pare Vicent.

HOME DE PAU: MEDIADOR

És cosa ben sabuda, i degudament comprovada, que el mestre Vicent era molt sol·licitat per tota mena d'autoritats, i per als assumptes més variats. Per això, podem afirmar que no és difícil trobar cartes en què es requerix la seua presència, ja escrites pels jurats de distintes poblacions —especialment els de la seua València—, ja pel mateix monarca, com la carta següent, que ens facilita Eduardo Julià (2011):

Maestre Vicent: Nós havem fet gran desig de parlar ab vós d'alcunes coses que per scripturas no ens és expedient de vos explicar. Per què us pregam affectuosament que per honor nostra vengats a nós, si jamay nos entenets en res servir e complaure. E farets nos en assenyalat plaer.
 Datat en Barchelona sots nostre segell secret a xxii dies de janer de l'any mccccviii. Rex Martinus. Dirigitur a frare Vicent Ferrer, Maestre en Theologia.
 [Arxiu de la Corona d'Aragó. Reg. cit., 2.252, fol. 28.]

Un dels seus estudiosos, Manuel Sanchis Guarner, que el qualifica de *pacíficador*, ens reporta una carta dels jurats de la ciutat de València sobre bandositats i diversos *enfrontaments*. La carta parla d'un aspecte de la vida vicentina, el de pacificar o, com diu la carta, «revocar discòrdies», que comenten tots els seus biògrafs i que també sol aparéixer en els seus sermons i en els miracles; si bé caldria precisar que l'efectivitat d'este aspecte és més prompte reduïda, atés que les *autoritats* amb qui el mestre Vicent negociava canviaven cada any i, pel que es veu, els compromisos de pau duraven ben poc.² En esta carta, els jurats de València manifestaven a Joan d'Abella, missatger de la cort reial, la seua satisfacció per l'arribada del pare Vicent:

Havem rebuda lletra vostra en què ens certificats de la venguda que mestre Vicent deu fer prestament a aquesta ciutat per preïcar lo sant Evangeli, de la qual cosa havem haüt sobiran plaer, per tant com la preïcació... farà gran bé a revocar discòrdies, odis o volers desordenats que hui regnen... e donen causa de dur aquesta ciutat a destrucció, [...] així per nafres, ferides, morts, com per robaries d'albergs quasi a palès.
 M. Sanchis Guarner: «Estudi preliminar», introducció a *Sermons de Quaresma*, I, (1973: 13-14)

El cas és que, segons l'últim estudi de l'especialista Rafael Narbona Vizcaíno, «les circumstàncies de lluita política i de bandositats [...] feren infructuosos tots

2.- Valoració explicada pel professor Rafael Narbona Vizcaíno en la conferència «Viure la València de sant Vicent Ferrer» (Universitat de València, La Nau, 25-10-2018).

els intents de reconciliació promoguts per frare Vicent».³ Mireu-ne unes explicacions breus:

És molt probable que els anys que comprenen la vida adulta de Vicent Ferrer fossen els més turbulents de la història interna de València a l'època foral, si exceptuem breus períodes [...] com les Germanies. La cronologia concreta està limitada entre [...] 1378 i l'inici de la predicació apostòlica europea al voltant de 1395, que delimita la seua presència física a València [...], i s'allarga un poc més enllà.

En aquest temps es demostraren les gravíssimes dificultats de convivència política en la seua ciutat natal i, paradoxalment, aquell que es guanyà l'olor de santedat [...] per estar plenament implicat en els quefers polítics de la Corona d'Aragó, [...] i de la cristiandat occidental, no va obtenir èxit en l'escenari que li fou més pròxim, malgrat estar completament implicat en la societat del seu temps [i] ser reconegut sant en vida pels seus conciutadans [...]. Si la seua intervenció es considera fonamental per concloure les rivalitats cismàtiques de la coetània Església europea, per reformar els costums del poble cristià [...], en cap cas no aconseguí el propòsit de pacificació de la vida política i civil a la València coetània.

Els consells que dedicà sant Vicent als pròcers que dirigien la ciutat inspiraren no poques mesures de govern, però per contra les actuacions que preveïen reconciliar els sanguinaris bàndols no obtingueren resultats perdurables quedant-se limitades a efímeres treves.

La plena implicació dels ciutadans en bàndols de cavallers i els vincles indirectes d'aquests amb la violència protagonitzada pels membres dels oficis... tornen a apuntar al nexa d'unió que barrejava estratègies electorals, rivalitats en les candidatures, clientele i lluita de bàndols [...]. Cap de les mesures adoptades no produí l'efecte desitjat de pacificació i, en 1406 Martí l'Humà, després de suspendre les eleccions, nomenà directament els jurats amb conseqüències evidents.

[...]

Les circumstàncies descrites de lluita política i de bandositats constituïren veritable pròleg d'una guerra prèvia que feren infructuosos tots els intents de reconciliació promoguts pel frare Vicent sobre els seus conciutadans. Després de llegir la sentència de Casp, el sant tornà a València a predicar, quan assumí —ell mateix— que «totes les bandositats cessaren». Poc després, a l'abril de 1413, marxà definitivament per no tornar mai. L'esterilitat dels sermons i de les mediacions procurades abans de la batalla del

3.- Rafael Narbona Vizcaíno (2018): «Política i ciutadania a la València de sant Vicent Ferrer», *Afers, fulls de recerca i pensament*, Catarroja, núm. 90/91, pp. 425-450.

Codolar de Morvedre contrasten amb els contundents efectes d'aquesta i amb la profunda reorganització del sistema de provisió de càrrecs de jurats consellers aplicada per Ferran I, que s'ha considerat l'inici d'una política reial conciliatòria [...]. És cert que els odis entre llinatges continuaren, però des de llavors amb un tarannà molt diferent.

9 Mitjançant unes activitats, intentarem *desxifrar esta complexa situació*.

1. Com a activitat *lingüística* profitosa, reescriu els dos textos —el del rei Martí i el dels jurats de València—: hauràs d'actualitzar l'ortografia, la sintaxi i el lèxic.
2. Una segona activitat que et proposem és contestar dos preguntes:
 - a) Com és que els jurats de València demanaven al frare valencià —una vegada i una altra— que vinguera a *pacificar* els bàndols enfrontats?
 - b) Com explica el professor Narbona la *pacificació* efectiva?

El paper de Vicent Ferrer com a mediador i pacificador és un tema ben sovintejat, fins i tot en els miracles. En relació amb esta faceta, l'any 1855, amb motiu de la celebració del quart centenari de la canonització de sant Vicent, es va representar a València una obra de Vicent Boix, cronista de la ciutat, titulada *Els bandos de València o la paraula de sen Vicent Ferrer*.

L'acció de l'obra de Vicent Boix se situa en la València de 1395, poc abans de la mort del rei Joan I. La ciutat es troba dividida per les disputes i bregues que enfronten els seguidors de Gilabert de Centelles i els partidaris de Jaume Soler, que causen grans mals a la ciutat. Diàriament hi havia baralles que provocaven ferits i morts violentes. La presència del rei Martí i la intervenció de sant Vicent Ferrer van calmar estes discòrdies.

Tot seguit oferim un fragment d'*Els bandos de València o la paraula de sen Vicent Ferrer*.⁴

LLECH.	No m' escolteu... malaits! esteu de rabia podrits ... pues mateuse así en bòn hora. (<i>Se fá arrere y comensa á cridar.</i>) Ay Pare Visènt Ferrer! vinga á posarlos en pau... (<i>Se escolta una trompeta y queden parats els batalladors.</i>)
TOTS.	Arrere! arrere!
UNA VEU. (Desde dins.)	Escoltau.

4.- Reproduïm fidelment el text de l'obra de Boix tal com es va publicar el mateix any 1855. El diàleg entre els personatges que intervenen es produïx enmig d'una d'aquelles baralles.

LLECH. Obriu pronte, feu carrer. (*Ix Sent Visènt Ferrer: el Llech se pòsa en seguida al seu costat: els combatiens fan rògle*)

[...]

SEN VISENT. Vos es grat, fills de Valensia,
vore el aspècte de horror
que eixes discòrdies presenten
davant del pòble que es bò.
¿No escolteu tantes angusties,
tans de lamentos y plors
que vòstres mullers y fills
derramen en la aflicsió?

[...]

SEN VISENT. Escolteume... tots voleu
en la millor intensió
acabar ya estes discòrdies,
pero el diable, Señors,
os ha tentat en lo orgull,
mes yo venseré el furor
del diable ya vensut...
De Valensia en el gran nòm,
en nòm de les sehues lleís,
y en nòm de Deu...
[...]
Os declare valencians, (*se acòsta á Centelles y
li pren el pendó.*)
que el que no acate el pendó
que alse así en nòm de la lley...
no sòls no es cristiá... es traidor...

TOTS. (*Achenollanse.*) Ah!...

LLECH. Grasies á Deu, que han fet
lo que es chust els borinòts...

SEN VISENT. Esta es la prenda, fills meus,
de la vostra pau y unió.
Ella vensé als enemichs,
ella será la millor
prenda que sempre tindreu
de esta reconsiliació.
¿Qui faltará á esta promesa?

TOTS. Ningú, ningú!

SEN VISENT.	Be ho se yo. Baix esta insignia de glória, ningú será ya traïdor; y en el nòm de la siutat y en pró de la relichó per ella estareu en pau, en ella sereu vensedors. Ho cumplireu, pues?
TOTS.	Sí... sí...
SEN VISENT.	Beneit siga el Señor! anem, pues, al temple sant á confirmar esta unió... y anunsiar á tot el reïne que sou ya chermans de còr.
TOTS.	Viva Sen Visent Ferrer!

10 Com a activitats formatives, fes les següents.

- Actualitza l'ortografia d'algunes intervencions del fragment.
- Donat que és un text teatral, llig atentament les acotacions. Comenta-les amb els companys.
- Situa el fragment en la història: pel mig?, al final?
- Comenta el paper de fra Vicent. Quins arguments fa servir per convèncer els contendents?
- Entre tots prepareu la representació de l'escena.

INTERVENCIIONS POLÍTIQUES (CÀRRECS EN LA CORT REIAL I EN LA PAPAL)

Déiem unes línies més amunt que el mestre Vicent era molt sol·licitat per tota mena d'autoritats, i per als assumptes més variats. Un dels més urgents, sens dubte, era l'anomenat *Cisma d'Occident*. El frare valencià hi dedicà temps i esforços per tal que l'Església recuperara la seua unitat. Més avall dediquem unes línies a un llibre que feu sobre el tema: *De moderno Ecclesiae Schismate* (1380), un tractat amb el qual, amb raons teològiques i del dret canònic vigent, pretenia convèncer que el papa legítim era el de la línia d'Avinyó. Però, pel bé suprem —la unitat de l'Església— de ser partidari del papa Luna evolucionà fins a negar-li l'obediència —recordeu que n'havia sigut confessor i conseller—: creia que era el millor per a la unitat de la comunitat cristiana. D'este assumpte, se'n feia ressò ens els seus sermons.

L'altre tema polític que apareix en els seus sermons és el Compromís de Casp (1412). Una vegada dictada la sentència, fra Vicent —havia sigut un dels compromissaris, i fou l'encarregat de llegir-la públicament— «s'adonava [afirma Fuster 1968] que en els pobles de la Corona perdurava un dubte suspicac i agressiu respecte a la legitimitat del rei Ferran I, i es creu en l'obligació de justificar el veredicte dels compromissaris, alhora que de refermar-lo amb la seua autoritat personal», com ara en els *Sermons*, II (p. 284): «Bon senyor és, primerament, quan entra per justícia en la senyoria, així com ara lo nostre rei, que ho ha hagut per justícia».

11 Una vegada vist que el pare Vicent era un home *públic*, de reconegut prestigi, en diversos afers, contesta les preguntes següents.

- En quins esdeveniments polítics intervingué?
- Per quins criteris es guiava a l'hora d'actuar?
- Investiga pel teu compte els dos esdeveniments; després, posa en comú, de forma resumida, què n'has trobat (indica on ho has mirat).

El pare Vicent Ferrer a Casp. Anunci de la sentència del Compromís de Casp, segons una recreació del pintor castellà Dióscoro Puebla (1867).

L'OBRA DE VICENT FERRER: FILOSOFIA, TEOLOGIA, PREDICACIÓ

Ja hem parlat de la formació acadèmica del frare dominic, ara ens ocuparem de la seua tasca d'escriptor. Entre els anys 1369 i 1413, va escriure uns quants llibres. Els primers, fruit de la seua docència, entre els anys 1369-1372, els tractats filosòfics —*De suppositionibus terminorum* i *De unitate universalis*—, que demostren la seua competència com a pensador escolàstic i la seua voluntat de reconèixer un lloc proporcional en el coneixement a la intel·ligència-raó, en subordinació, però, a la fe.

Més avant, ja lligats a la predicació, va escriure diversos tractats espirituals: *Contemplació molt devota*, *Les propietats de la missa*, *Ordenacions i establiments per a la Confraria de la Preciosa Sang, anomenada dels disciplinats*, *Tractat consolatori contra les temptacions sobre la fe*; tots ells sense data fixada de redacció. També s'ha de destacar la seua intervenció en la redacció del *Nou tractat i molt compendiat contra la perfídia dels jueus*, com a efecte de la *Disputa*, a Tortosa (1413), entre els jueus i els cristians.

Ens detindrem, però, en dos dels tractats més coneguts i interessants.

De moderno Ecclesiae Schismate (1380)

El *Tractat sobre el cisma modern de l'Església* és una prova dels esforços que fra Vicent feu a favor de l'acabament d'este fet «lamentable i dolorós, que afligeix l'Església de Crist», com deia fra Vicent al rei Pere el Cerimoniós, a qui el va dedicar. Per al dominic es va convertir en un «problema de consciència». Des del 1394, Vicent Ferrer és confessor, capellà, penitencier i mestre del Sacre Palau. Es convertix en un home públic, i es lliura de ple a buscar la fi del cisma. Hi pren una actitud crítica; veu que la crisi institucional comporta l'erosió en la vida cristiana i en la moralitat dels costums. Ell s'allunya del palau (1398) i busca la pau en el convent de predicadors. Ha tingut lloc el famós somni, que li canviaria la vida: ara el seu objectiu és retornar la gent a Crist. De fet, este serà, d'ara en avant, el seu ofici. Es considera «legat a *latere Christi*», ningú —ni Benet XIII, que ho intentà—, solament Déu, podrà apartar-lo d'esta obligació. Li ho explica al papa en una carta de juliol del 1412.⁵ El fet és que el dia de Santa Cecília del 1399, el pare Vicent es posa en camí: «tal dia com huy, comencí a preïcar per lo món, e publicuí ma legació a *latere Christi*».

En els seus *Sermons* manifesta la seua inquietud, tant que equipara el cisma a la novena plaga d'Egipte —«e ja ha prop de XL anys que dura lo cisma». Aprofita algunes trobades amb el rei i el papa per a parlar de la unitat i el bé de l'Església. Vicent va distanciant-se del seu amic, el papa Luna. El 6 de gener del 1616, a Perpinyà, Vicent Ferrer llig el document en què es proclama la sos

5.- A. Robles (1996): *Obras y escritos de san Vicente Ferrer*, ed. Ajuntament de València, pp. 420-421.

tracció d'obediència al papa d'Avinyó. A l'any següent és elegit pontífex Martí V, reconegut per tota la cristiandat: el cisma havia conclòs.

«El Tractat sobre el Cisma és el principal de sant Vicent», dirà A. Robles dels tractats (1996:21), «si bé és més conegut, com a escriptor, pel *Tractat de la vida espiritual*».⁶

12 A partir del que s'acaba de dir sobre el tractat dona tres proves (a, b i c) de la implicació del pare Ferrer en el Cisma d'Occident.

Tractatus de vita spirituale

Tractat sobre la vida i sobre la informació o instrucció dels qui volen viure piadosament en el Crist i avançar en la vida espiritual.

Basat en la convicció que «qui vulga edificar el proïsme amb paraules, primer ha de posseir en ell mateix tot el que ha d'ensenyar als altres; de no ser així, a penes aprofitarà», el pare Vicent escriu esta, diguem-ne, *guia* espiritual (c. 1394) sense justificacions bíbliques ni dels doctors, i perquè vol ser breu. Vos n'oferim un tast, perquè en veieu el profit.

Del dormir i del vetlar

Esforça't a guardar l'orde degut pel que fa al dormir i al vetlar, en el qual és molt difícil de mantindre una mesura. Per la qual cosa observa que hi ha dues coses en què apareix especialment el perill per al cos —i per consegüent, per a l'ànima, si excedeixes els límits de la discreció—, a saber, en l'abstinència excessiva i en la vetla desordenada; car pel que fa als altres exercicis de virtuts no hi ha així perill per l'excés. I per açò el diable guarda finalment aquesta astúcia, que quan veu un home *fervent en l'esperit* (Rm 12,11) li llança suggestions perquè faça grans abstinències i vetles, de manera que per açò el condueix a tan gran malaltia i debilitat del cos que emmalalteix i es debilita, i en avant no val per a res; és més, com t'he dit abans, després menja i dorm més que no els altres; i posteriorment aquell mai no gosa d'acceptar l'exercici de velles i abstinències, reconeixent-se malalt per elles [...].

I d'aquesta manera, pel que fa al dormir i al vetlar es pot observar aquest ordre: que després del dinar durant l'estiu, una vegada feta sonar la campana per al silenci, descansas el cos; puix aquell temps és el menys apropiat per als exercicis espirituals, i gràcies a açò podràs vetlar per més temps de nit. No obstant, sempre que vulgues dormir, deus, en general, observar açò: que sempre rumies salms o bé medites alguna cosa espiritual, perquè se t'interpose quan dorms i alguna vegada se't presente a la teua imaginació quan dorms. Per la vesprada considera en general de no

6.- Traducció nostra.

vetlar molt, puix per la vigília vespertina després s'impedeix l'hora i vigília matutines, que tanmateix es considera, entre totes les hores del dia i de la nit, la més apta per a l'oració, la devoció, la meditació, la lectura i qualsevol obra espiritual. [...]

Així doncs, proposa't algunes oracions breus, o alguna lectura curta o meditació, amb les quals t'ocupes breument abans que dormes per la vesprada. [...]

Així doncs, de nit, quan sentes el rellotge o qualsevol senyal, aparta de seguida tota peresa i baixa del llit com si hi haguera foc encés, i, agenollat, resa amb fervor alguna oració, almenys una Ave Maria, en la qual s'encenga el teu esperit.

Vicent Ferrer (1998: 75-77)

13 Havent llegit el fragment anterior, contesta les preguntes a i d i completa les frases b i c.

- Quina raó mou el pare Vicent a escriure el llibre?
- Quan sentes el _____ aparta de seguida _____.
- Per la vesprada _____ molt.
- Quins d'estos consells creus que et podrien servir?

ELS SERMONS

14 Els sermons van ser la dedicació voluntària de fra Vicent, el seu *ofici*, sobretot des del 1399, amb la finalitat «de convertir i corregir els hòmens».

Activitats

- Busca en les referències cronològiques i en alguns dels fragments de biografia que t'hem presentat, algunes dades sobre esta activitat vicentina.
- Després, mira el gravat i identifica algunes d'eixes informacions.

El sacristà de Sueca oguent un sermó de Sant Vicent

- c) Busca més imatges de sant Vicent predicant, i pren nota de què i a qui hi veus.

A manera de resum, Joan Fuster ens fa una anàlisi prou suggeridora dels sermons de sant Vicent:

L'oratória de sant Vicent Ferrer

L'**extraordinària suggestió** que l'oratória de sant Vicent Ferrer va exercir sobre els seus contemporanis seria, a hores d'ara, una simple referència històrica, sostinguda a mitges pels documents i per la tradició local, si no disposàrem, per sort, d'algunes mostres escrites, notablement fidels, dels seus sermons.

[...]

En rigor, l'enorme **eficàcia de la predicació vicentina** s'origina en el fet d'haver-se ajustat [...] a les condicions socials en què es produïa i d'explotar-ne els ressorts emotius amb una astúcia retòrica inigualada.

[...]

En un retaule, veiem, al peu de la trona on predica el dominicà, **dos oients proveïts de paper i ploma** —l'un escriu; l'altre, escolta i descansa, esperant el seu torn.

[...]

Però **hi ha en els sermons** en la seua llengua nadiua, **la vivesa expressiva, el joc amb l'idioma**, el sabor directe, la dicció deixada als impulsos del moment, [...] n'hi ha fragments que només interessen per la gràcia eloqüent.

[...]

El lector actual sap —la història li ho diu— que **Vicent Ferrer agità la cristiandat del seu temps**, la trasbalsà i deixondí, amb el sol recurs del seu verb: però [...] la diferència entre l'audició i la lectura devia ser encara més forta que no la que nosaltres notem entre la lectura i la fama... **Els sermons, que ara llegim, foren dits**. La veu del dominicà hi era essencial: la veu i el gest. Cabria afirmar que **dels sermons vicentins només tenim la partitura**, que solament podria ser interpretada per un instrument ja desaparegut. La interpretació única [...] ens manca.

[...]

Pensem **com són d'importants**, per a l'eficàcia persuasiva d'un discurs, **els trucs vocals**. El to, les inflexions i les pauses, els trànsits bruscos del crit al murmuri confident, la imprecació estentòria, i tota mena de jocs practicables amb la paraula dita, són components tan decisius d'una oratòria com el seu mateix sentit lògic [...]. En els *Sermons*, [...] **el predicador explica, conta, amonesta, clama, i el copista malda per retenir per escrit la ca-**

racterística vocal de cada moment. Mestre Vicent posava una especial calor en la presentació d'escenes reals o fictícies —*paràboles* o *exemples*, fets bíblics o hagiogràfics, quadres de la vida quotidiana—; en els diàlegs, l'orador simulava graciosament les veus dels personatges.

[...]

El dominic valencià sabia que **la seua habilitat mimètica impressionava l'auditori**, tant pel que tenia de gràfic, com de divertit [...]. L'eloqüència de les seues mans, de la seua cara, de les seues actituds totes, reforçava el sentit i la plasticitat del que deia [...]. No és, doncs, solament el braceig expressiu, necessari en tota peroració: Sant Vicent hi «posava en escena» una complexa varietat de jocs «teatral».

[...]

Ens podríem preguntar si en fra Vicent es donava la clàssica paradoxa del comediant: **no li cal commoure's per tal de commoure l'espectador.**

Joan Fuster (1968: 23-151)

15 15. Per a assimilar, i retindre, millor les observacions de Fuster sobre les prediques del pare Vicent, respon les preguntes següents.

- Com és que podem llegir els sermons vicentins?
- Per què va ser tant eficaç la predicació del dominic?
- Què vol dir això d'«el joc amb l'idioma»?
- Què implica el fet de destacar que «els sermons foren *dits*?». Quines diferències sol haver-hi entre un discurs escrit i un d'oral?
- Comenta esta frase: «dels sermons vicentins només tenim la partitura»
- En què residia l'habilitat *mimètica* del frare dominic?

L'AUDITORI

Vicent Ferrer, segons J. F. Mira (2002: 45-46), allà on anava tenia molt de públic:

De l'èxit de la visita de fra Vicent i la seua *companyia* parla el rei Martí en una carta, redactada possiblement pel secretari Bernat Metge: «Mestre Vicent és ací, on ha ja estat bé per sis setmanes, e diu missa alta e preïca fort meravellosament cascun jorn, en què ha contínuament de set en vuit mil persones... E ha seguida la processó per la ciutat, la qual és estada fort devota, solemne e bella, en què havia de vint-e-cinc mil persones ensús qui la seguien. E no sap hom que jamai en Barchinona se faés processó que per tanta gent fos seguida ne tan devotament acompanyada». Si les dades no són exagerades, pràcticament la totalitat de la població barcelonina degué

assistir a aquells sermons i a aquelles processons. Sembla que açò s'havia convertit en un fenomen habitual: allà on arribava i predicava mestre Vicent l'èxit de públic estava assegurat, i era massiu i sense precedents. I això ja comença a ser del tot extraordinari.

Al seu torn, Fuster (1968) parla de com eren estos oients:

En aquell públic ajustadís i heterogeni predominava el poble, el «poble menut», en totes les èpoques ingenu i senzill, però aleshores potser una mica més que mai. Mestre Vicent parla pensant en ell... Si bé, en ocasions, el seu públic era restringit.⁷

16 Ara toca pensar en els oients dels sermons: contesta les preguntes següents.

- En el text de Mira, què feia Vicent Ferrer cada dia segons el rei Martí?
- Com és qualificat en el fragment de Fuster el públic que l'escoltava?
- On hi havia més gent, segons el rei, en la missa o en la processó?

LES REPORTACIONS

Dos estudiosos ens expliquen com s'ho feien els anomenats *reportadors dels sermons*, aquells que els han fet arribar a nosaltres.

T. Martínez (1993: 18) assenyala que la transmissió dels sermons conservats:

ha estat obra d'elements ben caracteritzats d'aquella colla de seguidors que el frare mateix anomenava «companyia», notaris o clergues, al capdavant, persones de cultura, que s'encarregaven de prendre nota de la peroració asseguts al costat del sant, rellevant-se en la feina a la indicació d'algun senyal [...]. El sermó l'escriuen fidelment, mot a mot, tant en llatí com en llengua vulgar.

Al seu torn, M. Sanchis Guarner (1973: 19-20) explica que es ben coneguda:

una taula d'un retaule vicentí del segle XVI, anònim, goticista però ja prou italianitzat, [...] conservat al Museu de Belles Arts de València, que representa sant Vicent Ferrer predicant a un auditori molt atent, predominantment femení, i entre els homes del qual figuren un sarraí cofat amb turbant i un barbut jueu amb capiró. Hi destaquen al peu de la trona, dos reportadors en plena tasca de prendre notes estenogràfiques del sermó.

7.- Posem per cas: la «col·lació feta en la Seu de Mallorca, a preveres e religiosos» (J. V. Escartí, 2013: 175-184).

Efectivament, eren sempre almenys dos els estenògrafs, car calia que la reportació fos una feina d'equip, puix que, havent d'emprar-hi un sistema d'estenografia ben rudimentari, quan un reportador es cansava o no era capaç de seguir la paraula del predicador, feia un senyal amb el colze o amb el peu al seu company, per tal que prosseguís el treball. Els fragments presos pels diversos estenògrafs eren recopilats i completats amb cites de la Sagrada Escripura.

17 A veure si ho has entés bé:

- Qualsevol dels membres de la dita companyia feia de reportador?
- Quin nom tècnic reben els que prenién apunts mentre fra Vicent predicava?
- Busca algunes imatges que ens possibiliten veure com feien de reportadors.

LA FI DEL MÓN

Algunes vegades, el predicador es manifestava així sobre la fi del món (*Sermons*, I: 66 i 208):

Mas, bona gent, honrem nostre senyor Déus Jesuchrist, e dar-nos ha la sua glòria de paradís; e, si no, dar-nos ha infern: «*Timete Dominum et date illi honorem, quia venit hora iudici eius*». Lo judici general vindrà tost e brevíssimament [...]. Ara podeu conèixer la fi del món: serà tost. E, doncs, bona gent, lo millor remei que havem: que ens tornem a Déu. E com? *Primo*, confirmant lo nostre cor en la fe, e après, perseverar en bona vida.

No era este l'únic tema, però sí que travessava tota la predicació del pare Vicent, donat que el gran objectiu era la conversió dels creients, segons diu T. Martínez (1993: 32), «dels vicis en virtuts i, en menor mesura, la conversió dels no creients». Un altre biògraf, J. E. Martínez Ferrando (1952: 19), afirma:

Explicava el nostre dominic les veritats de l'Evangelí: els manaments de Déu, la misericòrdia i l'amor al proïsme, la penitència, les formes de salvació espiritual, la divinitat de Crist i de la seua Mare, la Verge Maria, la naturalesa dels àngels; combatia la blasfèmia, la difamació, la usura, els pecats capitals.

I ho completa Ysern (2015: 98-112):

El lujo, la sabiduría necesaria para vivir virtuosamente, la responsabilidad de los gobernantes [...], el sexo, las tradiciones folclórico-religiosas y las supersticiones [...], los diferentes espacios del otro mundo: el de los condenados, el de los apartados —el limbo—, el de los salvados y el purgatorio.

Una manera de dir-ho més extensament és la de J. F. Mira (2002: 66):

I ara, germans, què podem esperar de tal estat de coses, sinó la vinguda de l'Anticrist, ja que hom no fa gens de cas de Crist, que és considerat com un estrany pels poderosos del món?» [...] És l'expressió, certament, d'un temps de crisi profunda: crisi de l'Església i dels estats, de la fe i de la doctrina, de l'organització social: de les formes de vida. I no se'n salva cap grup ni estament de la societat: prínceps, monjos, clergues, ciutadans, pagesos, jutges, homes i dones, vells i criatures. Crist és ignorat, la societat està alterada i capgirada, i l'Anticrist està pròxim. Això pensaven els pares conciliars [...] i això pensava i predicava mestre Vicent Ferrer amb convicció [...]. Per això el lema que trobem invariablement escrit damunt del cap de sant Vicent, en quadros i en imatges: "Temeu Déu i honoreu-lo". Altra-ment, el càstig és imminent i inevitable, perquè està a punt d'arribar l'hora del seu judici.

18 A veure si ho pots dir a la teua manera:

- Escriu, en una taula sinòptica, tots els temes de què sermonava fra Vicent.
- Redacta un escrit, una carta, per exemple, als teus pares, en la qual expliques el tema, més o menys freqüent en els sermons de sant Vicent, de la fi del món.
- Fes un esquema aclaridor del que heu escrit en la resposta anterior.

ELS OBJECTIUS I LA POSADA EN ESCENA DE LES PRÈDIQUES:

LA COMPANYIA

Sobre este tema, Ysern (2015, 100) ens recorda que «Uno de los fines esenciales de la predicación vicentina es la divulgación teológica y doctrinal, con la voluntad de instruir el auditorio en la recta práctica de determinados ritos cristianos y explicarle ciertos conceptos clave [...]. Y, de la corrección doctrinal se pasa a la corrección moral, con la crítica de costumbres y actitudes habituales».

J. Fuster (1968) ja ens advertia que sant Vicent hi «posava en escena» una complexa varietat de jocs *teatral*s. A més de tots els detalls enumerats en l'apartat «L'oratòria de sant Vicent Ferrer», hem d'afegir-hi un factor precedent de gran impacte: el nombrós grup de penitents que obria la comitiva anunciadora de l'espectacle... i que, de fet, iniciava la jornada del pare Vicent.

Fra Vicent mateix (*Sermons*, IV, 31) conta com es fa ara la penitència pública: ¿[...] quants crits de misericòrdia e làgrimes, no solament d'aygua, mas de sanch, tots vespres en les professons que féts los huns ab diciplines punxant, altres amb açots, altres ab cadenes? Jamés fon fet sinó ara».

L'estudiós J. F. Mira (2002: 78-80) ho completa així:

«E contínuament lo seguien més de ccc persones, entre hòmens e dones, on havien molts preveres e hòmens graduats e de sciència», diu el *Dietari del capellà d'Alfons el Magnànim* comentant l'arribada del sant a València el 1410. Del seguici formava part un grup de clergues, que eren també ajudants del predicador: confessaven, dirigien les oracions i els càntics, portaven l'administració i organitzaven una miqueta la colla itinerant.

Però la major part, sense dubte, eren gent d'extracció popular, que podien passar més o menys temps seguint la companyia, i que eren moguts per aquell esperit apocalíptic, mil·lenarista i penitencial [...]. L'autoflagel·lació hi era un element central. La comitiva cantava uns versos —piadosos i penitencials— que fra Vicent havia compost: «Ara tots bé remembreu / lo passi del fill de Deu. / [...] Qui, doncs, se porà excusar / de forment disciplinar / si vol en Jesús pensar!

J. Ernest Martínez Ferrando, en el seu *El nostre sant Vicent Ferrer* (1952: 28), ens remet a la primera novel·la històrica catalana —*L'orfeneta de Menargues* (1862, 162), d'Antoni de Bofarull— per a veure de prop este *motiu vicentí*, que narra, «amb una riquesa de colors i ampli coneixement documental de l'època», els fets que van ocórrer en 1409:⁸

Pel mig d'aquest últim carrer [...] venia la comitiva de fra Vicent. Anava el frare a peu, ostentant com sempre la major tranquil·litat i dolçura en sa cara, agafada, com solia, sa capa ab lo braç esquer, i movent ab naturalitat son braç dret, que alçava algunes voltes ab energia senyalant ab lo dit al cel. Seguien darrere d'ell, qui ab sarró, qui sense, calçats i descalços, un sens fi de desgraciats, esquinçats alguns d'ells i indicant ab la cara la misèria i les penes que havien patit. Entre ells se veien també alguns ab vestidura de jueu, i finalment, com a més dèbils i cansats de caminar, seguien, formant lo capdaval de la comitiva, una porció de criatures infelices, flaques de gana la major part, mig despullades, plenes d'immundícia i de pols i respirant, ab sos vius ulls, la més espantosa misèria: quadro verdaderament capaç de partir lo cor més empedernit i que no podia contemplar-se sense derramar llàgrimes. Darrera de tot aquest conjunt anaven, com a guardadors i vigilants i com si diguéssim de conserges per a facilitar l'entrada en aquell exèrcit de miserables als que s'hi agregaven durant lo camí, dos altres frares de l'orde de predicadors, un d'ells duia de la mà la corda a on anava lligada l'atzembla o petita cavalleria que portava les provisions o caritats recollides pel consolador dels pobles i convertidor dels heretges.

8.- Segons consta en J. Sanchis Sivera (1993: 217-218).

19 **Acabes de veure com era d'important *la companyia*, en l'ambientació de la missió vicentina. Perquè se't quede millor en la memòria, fes les activitats següents.**

- Com ho relaciona, tot plegat, Joan Fuster?
- Mira bé la imatge de més amunt i identifica-hi els motius diversos assenyalats per sant Vicent mateix, J. F. Mira i Jesús E. Martínez Ferrando.
- Redacta un crònica històrica dels fets.

L'ESTRUCTURA DELS SERMONS

Joan Fuster (1968: 123) ens presenta així l'estructura dels sermons:

Vicent Ferrer ordenava els seus sermons d'acord amb un pla uniforme. [...] Comença recitant la paraula *proposada*, un versicle bíblic —extret de la litúrgia del dia—, el «tema e fundament del nostre sermó» (*Sermons*, II, 23). Hi segueix un exordi curt, destinat a enunciar la idea general de la peroració, i el rés de l'avemaria.

[...]

Després [...] repeteix la «paraula proposada», i passa a la seua «introducció» i «declaració»: es tracta, ara, d'exposar, en línies generals, la doctrina que el versicle conté o que li atribueix fra Vicent. Una vegada declarat el «tema», [...] el predicador és ja en la «prosecució del sermó». La «prosecució» s'inicia amb una sinopsi de la matèria a desenvolupar: la «divisió». Les divisions, les presenta ben sovint ajustant-se al cànon tradicional de l'oratòria eclesiàstica, frases paral·leles, i rimades.⁹

Un dels seus més recents estudiosos, Josep A. Ysern (2015: 38-43), ens explica el tema d'esta manera:

El sermón es el desarrollo justificado de la *división del tema*, de manera que cada miembro de esa división dé pie a una sección del sermón y cada una de éstas se cierre, normalmente, remitiendo al tema. [...] Las frases [...] se interrelacionan [...] por sus rimas [...]. El mecanismo de la *división* es una herramienta fundamental para expresar el discurso al máximo, sugerir ideas al orador y facilitar la comprensión del mensaje al público.

9.- En un altre (*Sermons*, III: 105) ho diu així: «Aquesta paraula pot ser entesa en tres maneres: *primo*, per part de la Mare de Déu gloriosa; *secundo*, per part de la persona religiosa; *tercio*, per part de gent virtuosa».

20 Comprovem-ho en «un exemple de sermó» (apartat 24).

- a) Identifica almenys tres dels elements característics de l'estructura d'un sermó.
b) Localitza les frases rimades.

Els recursos paralingüístics

Fuster (1968) ja ens advertia que «dels sermons vicentins només tenim la partitura», i en destacava «l'eficàcia persuasiva» dels trucs vocals, les inflexions, les pauses, les imprecacions, els canvis de rol comunicatiu dels intervinents (orador, públic, personatges dels *exemples...*) «El dominic valencià sabia que la seua habilitat mimètica impressionava l'auditori, tant pel que tenia de gràfic, com perquè es prestava a l'esplai divertit». Faena —i estímul— del lector d'estes peces era traduir tots els matisos que hi ha més enllà de les paraules.

Amb la finalitat de tindre ben present els recursos paralingüístics — l'entonació, la gestualització...—, a través dels quals buscava commoure per a convèncer. Ho diem abans de presentar tots els altres recursos que hi conjuga el predicador i que en són molts.

21 Comprovem-ho també en el sermó (apartat 24: «un exemple de sermó»).

- a) Intenta fer les acotacions pertinents allà on penses que el sermoneire faria un ús determinat de les mans, modularia la veu, faria algun gest especial...

Els recursos lingüístics i les estratègies discursives. La literatura vicentina

1. Entre tantes estratègies que direm, n'hi ha una de tradicional basada en els discursos *morals*: els proverbis, anomenats també *sentències*, *adagis* i, de vegades, *refranys*, entesos —en paraules de Ramon Llull— com a instrument que significa «veritat de moltes coses». ¹⁰ Al seu torn, Joan Fuster (1968: 128-129) parla del regust en «l'emprament de frases fetes —“xam, xam, so d'aram” — i de refranys presos —o que ho semblen— del cabal vulgar: “pàter-nostre de lançol, ni val ni nou”, “malaltia del milà, les ales flaques e lo bec sa”, “a hòmens folls no.ls cal campanetes al coll”, etc.». Igualment, Ferran Carbó (1993: 150) diu que «acompanyava el missatge de pautes que afavorien la memorització, com [les] sentències». Més encara, la gran estudiosa de la història dels nostres proverbis, Maria Conca (1994, vol. I: 295-298), ¹¹ afirmava: «fra Vicent Ferrer no recorria molt als proverbis. Tanmateix! n'hi ha, als *Sermons*; hi és reportat algun aforisme mèdic i altres expressions proverbials no codificades com a proverbis». Un exemple: «diu lo proverbi vulgar: “Mal està la stopa prop lo foch”».

10.- Pròleg del *Libre dels mil proverbis*, Palma de Mallorca, 1901.

11.- Maria Conca (1994): *Teoria i història dels proverbis catalans. Aplicació a l'estudi d'un corpus paremiològic del segle XVI*, 2 volums, tesi doctoral inèdita, Facultat de Filologia - Universitat de València.

2. Diàlegs en estil directe: feia parlar els personatges dels seus exemples.
3. Insistència en apòstrofs i invocacions, interrogacions al públic i interjeccions, amb clara voluntat conativa.
4. Onomatopeies i reproducció de sons imitadors...
5. Ús reiterat de citacions cultes —les *autoritats*, especialment de la Sagrada Escripura— *popularitzades*, traduïdes lliurement, i dels sants pares, tot i que el to general és de caire popular, ben entenedor, amb l'aplicació de la *interpretació figural* (Ysern 2015: 50): «instrumento que permite relacionar textos veterotestamentarios con neotestamentarios».
6. Un llenguatge farcit d'imperatius, hipocorístics (sobretot diminutius) i, si calia, vulgarismes...
7. Les seues *exposicions teòriques* van acompanyades de tota mena d'exemples, semblances o miracles. Les idees —abstractes— necessiten de concreció *narrativa*...
8. Al remat, tot governat per un clar didactisme: la *conversió* dels seus oients, la *salvació de les ànimes*. Tot plegat, com diria Sanchis Guarner (1973: 22), «uns sermons raonats, pintorescos i persuasius».
9. Pel que fa a l'aspecte *literari*, Xavier Renedo (1985) observa que:¹² «A més dels elements diguem-ne teatrals, aprofitava també tècniques i recursos literaris. És enorme la quantitat de contes, faules i exemples inclosos en els seus sermons per tal de captar l'atenció dels oients i de fer-los comprendre conceptes abstractes mitjançant personatges i esquemes narratius assequibles a tothom. Fra Vicent narra amb una habilitat considerable: matisa el llenguatge, especialment en els diàlegs, on usa un català col·loquial riquíssim en mots, girs i frases fetes; introdueix notes pintoresques; es preocupa de detalls i incorpora moltes circumstàncies marginals». Un altre estudiós, Martí de Riquer (1980),¹³ assenyala que: «Sant Vicent Ferrer [...], gran figura de la història, ho és també de la literatura, malgrat ell mateix, i precisament perquè no volgué ésser un gran escriptor ni lluir una retòrica que evidentment no li era desconeguda». Ja abans (pp. 198 i 199), havia dit que «Sant Vicent Ferrer mai no pretengué ésser un literat ni tingué la més vaga ni llunyana ambició artística [...]. No és pel camí de la retòrica culta on trobarem els més destacats valors literaris de sant Vicent». Es veu que Riquer considera que el dominic enfocava tota l'habilitat lingüística —que era molta i ben variada— a l'*eficàcia* de la predicació. Una mirada pareguda és la de Xavier Renedo i Lluís Cabré¹⁴ quan diuen que «els recursos (cites bíbliques, semblances, exemples...), pels quals l'estudiem

12.- Xavier Renedo (1985): «La prosa del segle XIV», dins *Història de la literatura catalana*, vol.1, *Dels inicis al segle XIX*, Barcelona, Edicions 62/Orbis, pp. 64-66.

13.- Martí de Riquer (1980), p. 264.

14.- *Sant Vicent Ferrer. Sermons*, editors Xavier Renedo i Lluís Cabré (1993: 6-7), Barcelona, Teide.

dins de la història de la literatura, estan al servei de l'educació moral; sense entendre'n la finalitat, queda l'estil i la gràcia, però es perd el joc que estableixen amb la realitat». Ras i curt: són bàsicament recursos *didàctics*.

22 Vegem-ne alguns en els diversos moments de la prèdica (apartat 24: «un exemple de sermó»).

- a) Troba una sentència.
- b) Digues algun exemple de diàlegs en estil directe.
- c) Troba, si n'hi ha, apòstrofes i invocacions, interrogacions al públic i interjeccions...
- d) Hi ha onomatopeies i reproducció de sons imitadors?
- e) Digues les citacions de les *autoritats* que hi ha.
- f) És un llenguatge farcit d'imperatius, hipocòristics..., troba'ls.

LA LLENGUA DE VICENT FERRER (I EL SEU DO)

De noms, la llengua de Vicent Ferrer n'ha rebut més d'un: *valencià* (el predominant), *la seua llengua nadiua* —o *materna*—, *in vulgari catalanico sive valentino*, *in suo vulgari idiomate Catalonie seu Valentino*, *in idiomate valentino*... Fa uns anys, un estudi del catedràtic Antoni Ferrando (2013, 393-400) ens va aclarir —document a document— quins noms rebia la nostra llengua en els escrits oficials del Compromís de Casp: entre altres, *catalano sive valentino*.

Al seu torn, M. Sanchis Guarner (1973: 35) considera que «els valencians sempre han associat la seua veneració a sant Vicent Ferrer, que substituï sant Jordi com a patró del Regne de València, amb l'amor a la llengua autòctona».

Fins i tot, en els segles del barroquisme i del neoclassicisme, quan era major la prostració de la llengua autòctona i la indiferència dels valencians pels seus valors, hom la conreava i li dedicava ditirambes en les commemoracions vicentines; vet ací el de Marc Antoni Ortí en celebrar el segon centenari (1655):

A més de ser cosa plana
lo mostrar les experiències,
que és diligència molt vana
inquirir les excel·lències
de la llengua valenciana:
en primors i en perfeccions
no la igualarà ninguna,
puix Vicent en sos sermons
la realçà, i féu comuna
per a totes les nacions.

M. Sanchis Guarner (1973: 33)

Pel que fa a esta qüestió, J. Sanchis Sivera (1896/1993: 199) afirma:

El mismo santo nos lo dice: «Hablo la lengua de mi patria, la que me enseñaron mis padres, la única que yo sé, con la latina y un poco la hebrea, y es que Dios las hace inteligibles». Però, de seguida, ho completa així: «en todos los países que predicaba era entendido». Esto es inexplicable sin atribuirle el don de lenguas.

Quant al do de llengües atribuït a sant Vicent, ha sigut un dels tòpics més propagats des del moment mateix de la seua canonització... Explicacions? Moltes; però la percepció popular ja quedà ben assentada... La tradició valenciana ha admés sense reserves que el pare Vicent Ferrer predicava arreu d'Europa sempre en la seua llengua materna i era comprés per tothom, segons testimonien molts testimonis en el procés de canonització. Esta afirmació del dominic sicilià Pietro Ranzano, el primer biògraf vicentí (1455), l'han repetida tots els altres; posem per cas, un altre dels seus primers estudiosos, Miquel Péréç (1510):

Mereixqué atènyer aquella gràcia per l'Esperit Sant als gloriosos apòstols donada, que sermonant en la sua natural llengua, totes les nacions perfectament l'entenien, i a cascú dels oïnts paria qui en la sua pròpia llengua sermonava, i igualment lo qui estava lluny com lo qui prop estava, lo entenien.

El do de llengües vicentí també va ser al·ludit, en una oda neoclàssica a *L'Àngel de l'Apocalipsi* (1798), per Baptista Escorigüela, segons informa E. J. Verger (2018: 406):

En sa llengua nativa
predicant, entenien sos discursos
quants sos grans auditoris componien;
per més creixcuts concursos,
tan pròxims com distants, tots els oïen,
per sa veu clara, alt to i expressió viva.

A més (M. Sanchis Guarnier 1973: 34), es menciona en el primer tercet d'este barroc sonet de peus monosíl·labs de dos lletres, compost per Joan Collado en l'avinentsa del tercer centenari vicentí (1755):

Nòstron pare Vicent, ab sa gran mà,
al que bé li demana, li fabé,
al qui es burla, per burla, burla..... té,

i fa de veres mort, al qui el mort..... fa.
 Mata la fam de Barcelona ab..... pa
 pronosticant les naus, que cert ho..... sé.
 Al moro i al jueu li dóna..... fe,
 al coixo i al tollit lo tornasa.
 Li trau al taverner l'aigua del vi
 Predica en nostra llengua ab tan clar so
 que tot lo món l'entén, que este és son..... fi
 Diu que és àngel i ho dubten, sent tanbo
 pregunten a una morta, i diu que.....sí.
 I sa gran vida tota és a esteto.

Escena del retaule de San Vicent Ferrer pintat per Miquel de Prado (primer terç del segle XVI). Museu de Belles Arts de València.

Però un dels seus estudiosos actuals, Vicent J. Escartí (2013: 463), ens presenta l'assumpte des d'una altra perspectiva:

Si ha estat tan «valencià» com cap altre religiós regnícola [...], precisament ha sigut per l'ús de la seua llengua: la que emprava en els seus sermons, quan es trobava dins el nostre domini lingüístic i la mateixa que —siga veritat o no— hom diu que usava en les seues prèdiques arreu d'Europa. La tradició, en realitat, d'ençà el mateix procés de canonització [...] ens reportava un sant Vicent predicant en valencià allà on anava. Ara bé: l'estudi seriós dels textos vicentins que ens han pervingut i l'anàlisi dels testimonis coetanis ens fan creure més aviat —per damunt de les possibilitats del «miracle» del do de llengües, que no estem en condicions d'afirmar o de negar, ara— que Ferrer, com va demostrar Antoni Ferrando (1997), devia tenir competència lingüística en alguns dels idiomes de les terres per on va anar predicant: Occitània, França, Castella i Itàlia tenen i tenien llengües pròximes a les de la Corona d'Aragó i els anys transcorreguts en aquells països pel sant no degueren passar debades en la seua capacitat d'entendre i aprendre aquells idiomes. A més, el coneixement del llatí li hauria facilitat molt la possibilitat d'expressar-se en les terres de llengües neollatines.

23 Per a resumir esta tradició, i el seu *trencament*, farem diverses activitats.

- a) Copia, en orde cronològic, les frases literals en què els autors han afirmat este do de llengües.
- b) Identifica els *arguments* que donen els escriptors esmentats per a justificar el seu veredict.
- c) Entre tots debateu el punt referit al nom de la llengua; raoneu-ho acadèmicament i/o documentalment. Creieu que a hores d'ara la discussió nominal està *superada* en la societat valenciana?

EL MODEL VICENTÍ DE LLENGUA: UN VALENCIÀ POPULAR

Sobre este tema, ens interessa subratllar (Fuster 1968: 38-48) que els sermonaris posseeixen un especial interès filològic: «els manuscrits valencians són, sens dubte, el testimoni més solvent que ens queda sobre la nostra llengua tal com es parlava durant la darrera Edat Mitjana». Fuster afig «Desansiat de tota afectació, i àdhuc de la més elemental pulcritud, diguem-ne lingüístiques, Vicent Ferrer s'acontenta amb l'idioma vulgar, per a la seva predicació, ja que, al capdavall, parlant com parlen els qui l'escolten, podrà fer-se més incisiu i directe, colpidor i cordial". Sí, una llengua *popular*, pròxima, com diu Tomàs Martínez (1993: 19 i 42): «vernacla i castissa [...] un llenguatge pla i directe, amb un ús

moderat de la subordinació» adequat al discurs oral, que era el seu. Popular, sí; intel·ligentment adequada a la finalitat de *conversió* que buscava, també.

Un estudiós actual, professor universitari, Emili Casanova (2008: 27-50), manté una posició semblant:

Sant Vicent, que coneixia la retòrica clàssica i escrivia en llatí els seus tractats filosòfics i teològics, llengua de cultura elevada del moment, usa en els seus sermons la mateixa manera de parlar que el poble, sense retòriques artístiques ni superficialitats, tot buscant la persuasió, la comunicació clara i directa. Per això usa, al costat d'un lèxic patrimonial precís i variat, una sintaxi espontània que flueix de la seua consciència, usa onomatopeies, diminutius, augmentatius i aragonesismes propis de la gent popular de València, i molts sinònims per fer-se entenedor.

24 **Analitzem ara el tipus de llengua —el registre, en diríem ara— que utilitzava el predicador dominic.**

- Explica la frase de Fuster: «els manuscrits valencians són el testimoni més solvent que ens queda sobre la nostra llengua tal com es parlava durant la darrera Edat Mitjana».
- Fes-ne una descripció *acadèmica* de la llengua en què predicava fra Vicent, incloent-hi —a manera de citacions— les expressions *tècniques* dels estudiosos citats.
- Explica la paradoxa: un predicador ben format lingüísticament es decanta per usar «la manera de parlar del poble».

Un exemple de sermó

Ací tens un extracte d'un dels seus sermons, que hem *actualitzat* lingüísticament, perquè l'entengues millor.

FÈRIA IV DESPRÉS DE LA TERÇA DOMINICA DE QUARESMA

(29 de març)

«Per què els teus deixebles no obeeixen les tradicions antigues?» (Mt, 15)

VOLENT PREDICAR DEL SANT ÈVANGELI, RECORREREM ETC.

Primo: «Ave Maria etc.»¹⁵

En est sant Evangeli de hui, són disputades tres qüestions molt profitoses a nosaltres: *prima*, dels jueus contra Jesucrist, e fou qüestió maliciosa; *secunda*, fou de Jesucrist als jueus, e fou qüestió virtuosa; *tertia*, dels deixebles ab Jesucrist, e fou qüestió tota temerosa; e totes són en est sant Evangeli, e podem-ne pendre bona informació per a nostra vida.

15.- La manera *completa* devia ser així: «mas primerament, ab gran reverència, inclinant vostres testes per no moure, per no fer rumor, saludarem la mare de Déu, advocada nostra, dient així: Ave Maria, etc.», cf. *Sermons*, I, ENC, Barcelona 1932, p. 19, ls 20-23.

La primera qüestió que és en lo sant Evangeli, és del tema, que los jueus li feren la qüestió maliciosament, dient: «Per què els teus deixebles...?» Sapiau que los jueus havien¹⁶ costum de tenir cura que fossen veraders en les coses foranes [...]. Mas, de tenir l'ànima pura e bella e llavada, no havien cura, sinó que tots mals eren en ells, e entenien que, puix eren llavats ab aigua, ja eren nets [...]. Jesucrist feia lo contrari, que mostrava als deixebles que haguessen cura de purificar l'ànima, e que es guardassen de tots pecats; de la mundícia del cos, no hi feia gran festa: deixava-ho a costum de cascú. Los apòstols de Jesucrist, quan los convidaven, sabent que no era pecat no llavar-se les mans, moltes vegades menjaven sens llavar-se les.

E per ço los jueus deien a Jesucrist: «Per què els teus deixebles no obeeixen les tradicions antigues?», que és lo tema. Feien-li qüestió maliciosa: «¿Per què traspassaven los deixebles les ordenacions dels vells?», com si digueren: «Bé pareix que mal mestre han». [...].

Moralitat. Jo veig que en esta debilitat hi ha moltes persones, així hòmens com dones, e per defalliment s'enforcen en purificar ço que és de fora; e de lo que és necessari a l'ànima, no n'han cura. [...]

«*Bona vis habere et bonus non vis esse*» (sent Agustí): «Les coses que tu has, vols que sien bones, mas tu no vols ésser bo». [...] Havem cura de anar nets, je l'ànima bruta, vil e pudent! «*Vae vobis, qui mundatis quod deforis est: intus pleni rapina*» (Mt, 23, 25): «Maledicció és en aquells que netegen de fora, e, dins, són plens de iniquitats, ceccs, e l'ànima plena de brutícia».

La segon qüestió fou de Jesucrist als jueus; virtuosa fou aquesta: «Per què els teus deixebles no obeeixen el manament del Senyor sobre les tradicions?» Sapiau que los jueus ab qui disputava Jesucrist eren així avariciosos, que cercaven maneres que tots los diners venguessen a ells. Havien totes les presentalles e ofertes (Nm, 26); tot ho daven als servidors de Déu: ells feien trampa a la gent. Deien: «Déu val més que nenguna creatura. ¿Per què, doncs, nengú no se sent obligat a la restitució al proïsme? Oferiran al temple, e serà excusat de restitució de ço que hauran dat a Déu. Ítem, si algú ha pare o mare pobres, ver és que los fills los deuen ajudar; mas, si los fills ho volen dar al temple, excusats són, que més val Déu». Si el pare diu al fill: «Vulles-me ajudar», deia lo fill: «Jo ho he dat a Déu; així, siau content». E així, molts llevaven la provisió a pares e mares, e molts s'estaven de fer restitucions, e daven-ho al temple. ¿Veus la malvada avarícia que tenien? Per ço dix Jesucrist: «Per què no obeïu el manament del Senyor i decidíu què està bé? [...] ¿Per què traspassau los manaments de Déu per vostra avarícia, que, si el pare o mare ha necessitat, los fills los deuen proveir, e vosaltres ho trencau per la vostra avarícia?». Veieu la qüestió virtuosa, per corregir-los, e no hagueren resposta.

16.- Sistemàticament: *haver* (*tindre*) per a indicar 'posseir': havien = tenien.

Havem dos *moralitats*, o conductes: la primera toca a eclesiàstics; l'altra, a tots en general. Als eclesiàstics toca l'avarícia, que les ofertes vénen a mans d'eclesiàstics. Diran alguns: «Almoïna, bona gent, que ací són perdonats ferides de pare e mare, dejunis trencats, e vots e promeses no complides; e lo papa no ho podria perdonar». Ells dien que és perdonat: així, tot és engany. Lo confessor, si haveu trencat la quaresma, vos deu dir: «En penitència, dejunau-ne altre tant de carn»; e ells no curen sinó d'ofertes, o capellanies e àlias: tot ho volen.

Altra moralitat que toca a tots. Aquells fariseus eren embolicats en molts pecats. ¿Per què Jesucrist los reprengué de pecat que no honraven pare e mare, si cometien altres pecats majors? ¿Per què? Per donar a entendre que és tengut cascú de honrar pare e mare naturalment. Encara que Déu no ho hagués manat, som tenguts de honrar pare e mare, pels molts afanys que han hagut per tu: «*Honora patrem tuum et matrem, quoniam memento nisi per illos non fuisses*» (Ecli, 7, 29): «Recorda't que no series sinó per ells, e que ells t'han servit: retribueix-los-ho».

Los romans adoraven imatges de bèsties e no d'ocells ni de la cegonya, perquè a la vellea los fills la posen en lo niu e porten-li menjar, e quan és dura de ventre, lo fill e filla van a la mar e omplen-se la boca d'aigua salada, e posen lo bec en aquella partida, e donen-li aliment e ajuda (ara, los hòmens, si han pare e mare vells, se n'obliden); e per esta raó, los romans no feien ídola de cegonya.

Exemple. En una ciutat era una dona, e per un gran crim fou condemnada a morir de fam: pens que devia ésser alguna honrada dona. La dona havia una filla, e la filla criava sa criatura, e sabent que era sentenciada sa mare, així la filla donava a alletar son fill, e ella conservava la llet per a sa mare. E obtingué gràcia que hi entràs a visitar sens vianda, e així, conservant la llet, e quan era entrada en la presó, dava a mamar a sa mare e buidava-li les mamelles, dos vegades lo dia, hora de dinar e al vespre. Així la sostingué molts dies, e lo jutge deia: «¿Com se pot fer que no sia morta?» Lo jutge digué: «No pot ésser», e lo jutge ho volgué veure, e veié que la vella mamava. Plagué-li tant esta pietat, que delliurà la mare. Esta era bona filla. «*Honora patrem e gemitus matris non obliviscaris*» (Ecli, 7, 29): «Honra ton pare, i no oblides els planys de ta mare». «Honra ton pare i ta mare, és just, perquè és manament de llei» (Ef, 6, 1). «Fills, obeïu als pares, no contra Déu, mas que sia plaent a Déu, e nostre senyor Déu te guardarà de tots perills.»

Plàcia a Déu vos deixe elegir tals confessors, que hajam la glòria de paradís.

Sant Vicent Ferrer: *Sermons de Quaresma*, II (1973: 13-18).

25 Unes activitats variades t'ajudaran a conèixer més a fons l'entramat de les prèdiques del pare Vicent.

- a) Com es presenten les tres qüestions que es debaten en el sermó?
- b) En la primera qüestió, de què acusa Jesús als fariseus?
- c) Explica la *falsedat* dels fariseus sobre la *neteja*.
- d) Identifica bé la segona qüestió.
- e) Centrats ja en la segona qüestió, concreta'n el tema.
- f) Resumix les dos *moralitats*, o conductes, anunciades pel predicador.
- g) Explica el sentit de la comparança amb la conducta de les cigonyes.
- h) Analitza l'exemple (personatges, accions, espai i temps) i aplica a la conducta humana la lliçó —o moral— que hi dona pare Vicent.
- i) A partir de tot el que hem apuntat, fes l'esquema i les divisions internes del sermó anterior.
- j) Ara seleccionem entre tots un fragment i feu una proposta d'escenificació.

BENEFactor DE LA SOCIETAT

Un dels aspectes de la vida social del dominic valencià fou la preocupació constant per la situació de les persones desfavorides. Una conseqüència d'esta preocupació —que arriba a dia de hui— va ser la seua implicació per l'escolarització dels xiquets que vagaven per la ciutat. Mireu com ens ho conta F. Almela (1927: 23).

El Col·legi dels Xiquets de Sant Vicent Ferrer

Tornem a la ciutat de València, on per aquest temps va intervenir en dos afers importants. Un d'ells va ésser la reglamentació de les escoles, que alguns han confós amb la fundació de la universitat, fet que realment no va esdevenir fins a 1499. L'altre afer important va ésser la fundació o reorganització d'una confraria a la qual va recomanar després que curés dels infants moriscos que anaven a la dula i la qual va anar modificant-se fins a convertir-se en el Col·legi Imperial de Xiquets Òrfens de Sant Vicenç Ferrer, avui encara subsistent.

Pel que fa a este aspecte, un altre estudiós del frare dominic, Josep Castillo Peiró (2001: 127), afirma que el Col·legi Imperial dels Xiquets Orfes de Sant Vicent Ferrer és una institució d'instrucció i d'assistència social, fundada en origen per sant Vicent Ferrer l'any 1410, que recollia els xiquets pobres i abandonats de València i es preocupava del seu alberg, instrucció i formació. Diu, també, que sant Vicent «encargó el cuidado y educación de los huérfanos a sus dis-

cíbulos llamados también Beguines», i aconseguí dels jurats de la ciutat que atengueren els xiquets.

26 Et proposem, tot seguit, unes qüestions senzilles.

- a) Si has sentit parlar d'este col·legi, digues el que en saps.
- b) Quina era la intenció bàsica del mestre Vicent en posar-lo en marxa?
- c) Coneixes alguna altra institució actual que tinga la mateixa finalitat?

VICENT FERRER, OBRADOR DE MIRACLES

Ací teniu algunes explicacions d'una de les cares fascinants de la vida del frare valencià. Una història tan suggeridora, per *exhaustiva*, com inacabable pel cantó folklòric. «Els mateixos sermons de sant Vicent [afirma Joan Borja (2014: 9)] recullen en primera persona alguns del prodigis duts a terme pel dominic valencià. És el cas de la suposada protecció dispensada pel sant durant la reunió de Casp, la qual va mantenir el dimoni allunyat tres llegües d'aquell municipi, per evitar que aquest s'assabentara qui hi seria elegit rei. En el sermó del dilluns després de la Dominica segona d'Advent (Chabás, VIII, 120-121)».

Altres estudiosos, i biògrafs del sant també en parlen. Josep Sanchis Sivera, en la seua *Historia de san Vicente Ferrer* (1896, 46), arriba a dir que «Vicente, nacido con gracia abundantísima, [estaba] adornado con el don de hacer milagros desde antes de nacer». No és estrany, doncs, que la seua biografia incloga, ara sí ara també, *milagros* i *más milagros* atribuïts al mestre Vicent. El mateix fa el biògraf Francesc Almela (1927: 53-56):

Les qualitats sobrenaturals

El nombre de miracles atribuïts a Vicenç Ferrer és grandíssim. Al procés de canonització en són admesos vuit-cents seixanta com a perfectament comprovats. Entre els testimonis que figuren al dit procés hi havia Alfons el Magnànim, bisbes, juristes [...]. Altres miracles han arribat fins a nosaltres damunt les ales de la tradició oral.

Esmentem alguns d'aquests miracles de Vicenç Ferrer.

A l'ase que el duia li mancaven ferradures. Les hi posà un menescal de Montblanc, al qual pagà mestre Vicenç amb una benedicció. Però el menescal, no considerant-se prou retribuït, llençà una blasfèmia. I l'ase, tot seguit, es va desferrar.

Passava mestre Vicenç per un carrer de la ciutat nadiva quan va sentir soroll de bufetada. Què era? Una desagradable escena entre marit i muller. Aquesta va explicar que el seu espòs la feia viure en un infern perquè era lletja. I mestre Vicenç la convertí en la dona més bonica de la ciutat. [...]

També va aconseguir un gros prestigi com a profeta. Avançà que Alfons de Borja el canonitzaria. [...] Hi ha una altra mena de miracles que potser causés més impressió: la curació de malalts.

La Font Santa (Teulada, la Marina Alta): sant Vicent Ferrer creant el brollador.

Però n'hi ha que hi posen una mirada crítica; com ara l'antropòleg Joan Francesc Mira (2002: 106):

És sorprenent que un sant que ocupa un lloc important en la història precisament en tant que predicador internacional, penitencial i apocalíptic, i que arrossega les masses al plor, als assots sagnants i als rigors morals, siga per als seus compatriotes un emblema local i regional, i un personatge amablement miraculós, divertit i en alguna de les versions circulants, fins i tot histriònic i grotesc. Cal reconèixer que la imatge que els valencians tenen de si mateixos i la imatge històrica del sant són realitats difícilment compatibles.

En una altra secció parlarem de les cèlebres representacions teatrals a València, i en altres localitats d'especial devoció vicentina, que, de fet, fan memòria anual —el dia *pasqüer* de Sant Vicent— dels prodigis vicentins, mitjançant unes «manifestacions de teatre popular al carrer, conegudes com *els miracles* de Sant Vicent», iniciades ja el 1655 amb motiu del segon centenari de la canonització del sant.

27 Aprofundim i completem el que acabem de llegir:

- a) Què saps fins ara dels miracles de sant Vicent Ferrer?
- b) N'has vist alguna representació?

- c) De quins tipus són els miracles que li són atribuïts?
 d) Comenta la frase «Una història tan suggeridora, per “exhaustiva”, com inacabable pel cantó folklòric».
 e) Quin aspecte critica el professor J. F. Mira?

MEMÒRIA VICENTINA

«Encara hui, el temps no ha esborrat la veu de Vicent Ferrer perpetuada en els seus records», ha deixat dit un dels seus estudiosos, Adolfo Robles (1998: 20). «Miracles, sermons, festes i fins i tot un joc infantil en què els xiquets que volen salvar-se alcen un dit. Ha estat molt rica l’herència deixada per sant Vicent Ferrer, testimonis i records d’un dels grans protagonistes de la nostra edat daurada», ens deia Vicent A. Moreno en el vídeo «Sant Vicent Ferrer» de *L’edat daurada*.

El vídeo es pot consultar en <https://www.youtube.com/watch?v=iLf459v1LZE>.

Ben prompte, la nostra literatura també donà notícia del predicador valencià. El primer a fer-ho fou Jaume Roig, al seu *Spill* (c. 1460): «Vicent Ferrer / lo sant darrer / canonitzat» (vv. 5797); i més avant «per prec / dels Vicents dos / intercessós / per llur ciutat / (martiriat / e confessor / lo preïcador)» (vv. 7548-7554).

«Joanot Martorell [sosté Antoni Ferrando (1996: 61-62)], al seu *Tirant lo Blanc* (1460-1464), pensava probablement en el nostre Vicent Ferrer quan hi fa intervenir un “frare [...] natural d’una ciutat qui és nomenada València (cap. 330)”. Més avant (cap. 402) el susdit frare “Joan Ferrer, qui era aquí llegat per lo Sant Pare [...], e era mestre en la sacra teologia, lo qual féu un sermó (cap. 403) molt singular segons oireu.”»

A. Ferrando (1996: 64) també explica que el dominic Pero Martines (1400-1463) li dedicà una composició poètica —*Llaors del gloriós pare sent Vicenç, de preïcadors*—, onze cobles i tornada. Vegeu-ne ací algunes:

Valencià de molt plasent manera,
 religiós d’ordre singular,
 Vicenç devot, perquè us sàpia lloar,
 Dau-me saber i pensa vertadera.

Preïcadors i altres solien
 En llurs sermons servir nenguna forma,
 e vós, venint, trobà la vida norma,
 tal que els oïnts, extrem delit havien.

Moros, jueus, oint-vos se confonen,
i batejats, jaqueixen llur errada;
los matadors amb pensa tribulada,
de cor contrits, llurs culpes se perdonen.

Prínceps i reis, mirant tan santa vida,
en sos mesters vostre consell imploren;
mals e devots ab crits e gemecs ploren,
la fi del món de vós havent oïda.

La *vida de sant Vicent Ferrer* (Miquel Pèrç 1510) és considerada la primera biografia publicada del ja sant valencià. Però no fa molt, V. J. Escartí (2013: 467-470) ha donat a conèixer el *Flos sanctorum romançat*, en què hi ha una breu biografia de Vicent Ferrer d'uns anys abans.

A estes, n'han seguit unes quantes més, al llarg dels segles. L'última i pròxima a nosaltres la ja citada de Joan F. Mira (2002): *Sant Vicent Ferrer. Vida i llegenda d'un predicador*.

Les festes de la canonització, amb motiu dels successius centenaris, han sigut un insistent estímul de tants i tants textos —poemes, sobretot— que han vehiculat, i afavorit, la memòria del sant valencià. Va ser l'any 1455, ben poc després del seu traspàs, quan el papa Calixt III posà el mestre Ferrer en la nòmina dels sants. «Els valencians, cada any [afirma V. J. Escartí (2013: 466-467)], des d'aquell moment, anaven a recordar amb festes el seu sant i veí, que després esdevingué patró de la mateixa ciutat i del regne de València sencer [...] i prompte començaren a circular les primeres hagiografies seues».

I de les hagiografies als certàmens poètics, les dites *corones*, de les quals oferim ara algunes mostres.

Sonet

¿Quin bullici tan gran? ¿Quina alegria
Hui remou a València tota en pes?...
¿A quin Príncep aclama ab tal excés
Que en si no cap de goig en este dia?...

—¿Què dic Príncep?... ¡Ah! no: València pia
A algú festeja que és cent voltes més...,
És a un fill, com qui mai ni ans ni després
Tan sant no n'ha tengut la Pàtria mia.

¡Festeja al seu Vicent!!! Cent anys espera
Lo dia desitjat, que torna hui...,
¡Si dignament cantar-lo jo poguera!...

Mes ¡oh Vicent gloriós! ¿Qui podrà, qui
 Fer del teu Centenar digna memòria?...
 —Los Àngels sols, que el canten en la Glòria.

Juan Baptiste Marqués Aucher: *Corona poètica a Sant Vicent Ferrer en el IV Centenari de la seua canonització* (1855).¹⁷

Al seu torn, Joan Fuster (1956: 34-35) afirmava que «els escriptors valencians de la Renaixença es limiten a cantar la Pàtria, la Fe i l'Amor, simbolitzades en figures del nostre passat històric —infal·liblement—: Jaume I, sant Vicent Ferrer i Ausiàs March».

**A sant Vicent Ferrer, apocalíptic,
 en llegir uns sermons seus**

Encara, sobre els segles, ens desperta
 la pietat tan dura del teu crit
 com una mà roent de sobte oberta
 contra el límit o el vol del nostre pit.
 Encara aquell convit a l'esperança
 perdura, amarg, colpint-nos vida endins,
 i al teu gest habitat de confiança
 seguim trobant els despullats camins.
 Encara creix, i ens tempta, i ens demana
 el teu combat, fet carn de pensament,
 mestre Vicent, en l'alta i casolana
 paraula, a posta afany impacient.
 I encara, sota el vent de la temença
 que encens inestroncable en cada cor,
 saps convocar-nos l'enyorança immensa
 de més penediment pel goig d'un plor!

Joan Fuster (1955): «A sant Vicent Ferrer...», *Corona poètica que els poetes valencians ofrenen al pare Vicent Ferrer amb motiu del V Centenari de Sa Canonització i per a record*. València [també en Joan Fuster, 1989]

Ja ho heu vist. «Sant Vicent Ferrer [conclou Rafael Roca (2013: 503 i 515)], actualment i des de fa segles, és un dels personatges més coneguts, estimats i llegendaris de la història del poble valencià. El renom que aconseguí en vida i arran de la seua canonització —1455— no sols es mantingué impertèrrit durant

17.- Consulteu l'enllaç http://www.cervantesvirtual.com/obra-visor/fiestas-que-en-el-siglo-iv-de-la-canonizacion-de-san-vicente-ferrer-se-celebraron-en-valencia--0/html/fef06e5a-82b1-11df-acc7-002185ce6064_20.htm

els segles XVI, XVII i XVIII, sinó que s'acresqué, i acabà provocant que el dominic es convertirà en un dels referents històrics, culturals i identitaris valencians per antonomàsia. Ni els Borja, Lluís Vives, Ausiàs March, Joanot Martorell, Teodor Llorente, ni Blasco Ibáñez, ni cap polític ni escriptor, antic o modern, no ha assolit la fama ni la popularitat que, després de sis segles de record i tradició, pot exhibir Sant Vicent». I, entre tantes proves que ens hi oferix, ací en teniu una en boca de Jacint Verdaguer:

Fills d'Ausiàs, jo brindo a sa memòria,
pel Rei Don Jaume i Sant Vicent Ferrer;
vostra glòria, germans, és nostra glòria,
patrimoni immortal del món sencer!

28 A partir de les moltes lloances dedicades al pare Vicent, et proposem les activitats següents.

- Fes un *retrat* memorístic, val a dir: de la imatge que entre tots han —hem— anant creant d'este valencià, religiós, predicador, home de pau i tantes altres *llaors* que, amb més o menys rigorositat històrica, li hem atribuït.
- Digues amb quins altres valencians ha sigut comparat el predicador dominic.
- Fes un *comentari* literari d'algun poema anterior: estructura, identificació del jo poètic, reconeixement de les figures retòriques (ni que siga per a comprendre millor el text), idea o imatge que ens hi dona l'autor.

ELS MIRACLES

Són, segurament, la memòria més popular i constant sobre sant Vicent. Per a poder entendre més a fons el valor històric i literari d'estes obretes, vos oferim un extracte d'un estudi ben complet del professor Josep Lluís Sirera (1999: 241-258):

«Els miracles de sant Vicent.

Una manifestació teatral deficientment estudiada»

Caldria fer una història del *miracle* com a gènere, una de les arrels del qual es trobaria en el teatre medieval nostrat. [...] l'existència d'una rica tradició de teatre religiós a les nostres terres, i al nostre domini lingüístic, explica l'origen dels *miracles*. [...]

Un fet significatiu: gairebé des del moment que tenim constància dels *miracles*, aquests ocupen un lloc primordial en la festa vicentina. En efecte, ja al segle XVIII la festa es troba emmarcada per dues processons, la que du

la imatge del sant a l'altar, la vespra del dia de sant Vicent; i la que acompanya aquesta imatge des de l'altar fins la casa del clavari, la nit d'aquest dia. Les tradicionals albaides i el repartiment del bescuit [...] complementen el actes festius, on no manca una missa major, amb sermó en valencià.¹⁸ [...]

Si la correcta selecció i preparació dels actors esdevé una de les claus de la vitalitat dels *miracles*, l'altra és la peça mateixa. La gran quantitat de *miracles* escrits (més de dues-centes peces) palesa que l'opció preferida pels altars (almenys fins els anys setanta) va ser l'estrena d'obres noves.

[...]

Els miracles es representen dalt de *cadafals*, a l'aire lliure i per actors de curta edat (menors de catorze anys). [...] la durada de les peces quasi mai supera els trenta minuts. No és casualitat l'existència de fragments de virtuosisme, llargs parlaments en forma de monòleg d'algun personatge rellevant [...], o en forma de sermó del protagonista natural dels miracles [...]. Però els *miracles* es resolen de la forma més senzilla.¹⁹

[...]

Convèncer, convertir els incrèduls serà el nus del conflicte dramàtic dels *miracles*. [...]

Més que no de personatges negatius podrem parlar-hi de personatges amb un fort caire còmic. Aquesta comicitat estimularà el desenvolupament d'una segona acció, generalment costumista, amb detalls de crítica contemporània benhumorada. [...]

Per cloure [...], recordem que el seu centre és el sermó final amb què Sant Vicent acompanya el seu miracle [...]. Una peça de virtuosisme pels escriptors i pels actors.

Pel que fa als aspectes lingüístics, [...] resta clar que, des de molt aviat, els *miracles* van optar pel valencià. Més encara, la tendència que s'observa és la regressió del bilingüisme, característic del sàinet [...]. Es tracta d'un valencià amerat d'un fort to popular, però on no manquen intents seriosos de dignificació [...]. Els *miracles* van ser, des de la seua aparició, un dels pilars del teatre valencià contemporani i de la supervivència del valencià.

Respecte dels temes dels miracles —popularment *milacres*—, el primer estudiós, Juan Cervera (1983: 80), escriu: «Estos hechos milagrosos, en general, son muy humanos. Ciertamente son maravillosos, pero poco fantásticos. Curaciones, re-

18.- «Se segueix així un costum establert ja a les darreries del XVI, quan —enmig de la castellanització cultural— es va instituir el costum que la Ciutat pagués sermons en valencià per commemorar la Conquesta de València i, després, per celebrar la festivitat d'un sant del que es deia que sempre havia predicat en la nostra llengua».

19.- «El concepte de miracle és genèric: fets taumatúrgics estrictes, o accions polítiques del sant, com pacificació de bregues i baralles, urbanes o nobiliàries. Cas interessant és *El milacre dels milacres* de Martí Domínguez: el miracle és que els valencians continuem parlant en valencià.»

surrecciones, conversiones, apaciguamientos de luchas son los más frecuentes. Por supuesto, todos tienen un final feliz... Para el pueblo valenciano, san Vicente no es sólo el mediador decisivo en el Compromiso de Caspe, el pacificador de bandos que luchaban enconadamente en las calles de Valencia o Castellón. Es también el amigo con capacidad para resolver todos sus problemas».

Et proposem, com a exemple d'este tipus de teatre, i pel seu interès sociolingüístic —sense menysprear-ne l'originalitat— i memorial, la lectura del text següent.

El miracle dels miracles

Martí Domínguez Barberà, 1969

L'escrigué per a la Festa de l'Altar del carrer de la Mar, de l'any 1969, el clavari d'eixa festa i any, el periodista Martí Domínguez Barberà.

L'acció en el carrer de la Mar, any 1413

Quadre primer

Un indret del carrer del Mar.—La escena tota sola. Ix un xiquet portant un carteló on diu escrit: «Estem en dissabte; dissabte de Quinquagèsima —vespra de Carnestoltes—; a 4 de març de l'any 1413»; i se situa a l'angle esquerra. Un altre xiquet, situant-se a l'angle dreta, canta el text del carteló. I afegix: «Prompte va a pondre's el sol». Desapareixen els dos xiquets. Ve per la esquerra TARSILETA. I comença a colpejar la porta d'una escaleta; primer amb l'anella; després amb els punys. Està furiosa. Finalment, agafa pedretes del carrer i comença a tirar-les cap a un finestró de la planta alta. Pel cantó de l'esquerra apareix RAMONA que, al sorprendre a TARSILETA i les seues pedretes, esclata en una rialla.

[...]

RAMONA.	Avui, que el poble <i>sancer</i> ix a rebre la presència en els carrers de València del pare Vicent Ferrer?
TARSILA.	Puix per això estic calenta
COLAU.	I el pare Vicent Ferrer! ja el tenim a la ciutat!
BERTOMEU.	De tots els acolliments que ha fet València a son fill el d'avui serà l'espill dels nostres cors tots brusents.
RAMONA.	La colla dels penitents arrapava la consciència.

BERNAT. Aquells cants de penitència!

BERTOMEU. Que multituds, quin espasme!

BERNAT. Aquells vitols d'entusiasme...

COLAU. Res en el món com València!

[...]

JAUMET. [...]
No cal que res diga!
Sense advertiment,
en mig de la gent,
per estar present
ben prop i corrent
a l'acolliment
del pare Vicent...
m'han fet una figa!

[...]

COLAU. *(Descobrint a Jaumet, que s'haurà arrimat a un mur.)*
Xé, Jaumet!

JAUMET. Senyor Colau!

COLAU. D'on véns?

JAUMET. De l'acolliment
que han fet al pare Vicent.

[...]

COLAU. Jaumet, d'a on véns?

JAUMET. *(Innocent.)* Del carrer...

COLAU. *(Incitant-lo a entrar en detalls.)* ...entre el ramat
opressiu...
del pare Vicent Ferrer.

[...]

(Apareix per l'esquerra un Jurat demanant calma, silenci.)

JURAT. *(Amb un bastó pega dos colps en terra.)*
Xist, xist, xist! Bons ciutadans!

COLAU. És un Jurat.
(Veient a Bernat i Bertomeu.) Cavallers!

(Reverències. Al poble.)

JURAT. Vos sorprenç molt riallers...
Haja pau i seny, germans.
Vos demane més encara:
Silenci. Jo vinc aposta,
que el pare Vicent s'acosta
camí del convent.

BERNAT I BERTOMEU. Quan?

JURAT. Ara.
Ell manifestà un desig:
quan ja tota la ciutat
restara en tranquil·litat
sense gentades pel mig,
recollir-se al seu convent
de Predicadors, i anar
de pas pel carrer del Mar,
nial de la seua gent.

(Tots emocionats.)

[...]

JURAT. Silenci! Que tot el món
deixe ben net el carrer.

(Tots s'arrimen als murs, mig amagant-se en els portals i escaletes. Expectació. Silenci. El JURAT avança cap a la dreta, tot solemniós. Apareix per la esquerra, seguit per FRA LLUC, el PARE VICENT, que embadalit mira a dreta i esquerra d'aquells llocs tan plens de records i enyorances... Després es gira, com per compartir el goig amb el company...)

PARE VICENT. Ja som al carrer del Mar,
fra Lluç.

FRA LLUC. Dir-ho no calia.
Tantes voltes, nit i dia,
us l'he sentit evocar!

PARE VICENT. *(Esborronat.)*
Què dius, fra Lluç? Tan pegat
estic encara a la terra?

[...]

(Exteriorizant l'alegria de vore'ls.)
No, bons amics, no ho penseu!
Jo fuig sols de la gentada...
Vosaltres sou la niuada
del meu carrer... No sabeu
quant el trobar-vos m'agrada!
I, encara que tant em plau,
ara germans, permetiu,
que anem al convent en pau...
El convent és nostre niu.
(Mirant a Miquel i senyalant a Jaumet.)

I conste que no anà al riu.
 El vaig vore...
 (Mirant a tots.)
 No a Colau!
 TÀRSILA. (Exaltada. Colau, mentres, té el cap catxo.)
 Ai, pare Vicent Ferrer:
 Quede's en este carrer;
 no deixe València mai!

PARE VICENT. (Paternal.)
 Tarsileta, espai, espai!
 En el món hi ha tant que fer!
 Ací estan els meus amors;
 els camins són aspres, durs...
 Però hi han molts blats madurs
 i són pocs els segadors.
 Esperen Segorb, Morella,
 les Mallorques, Perpinyà.
 Després..., Déu sap! Més enllà.
 L'hàbit meu és d'oronella.
 Però prepareu tisanes
 que vinc per a llarg, i amb esma.
 Predicaré la Quaresma...;
 m'escoltareu set setmanes!
 Passat del Calvari el dol
 i la Quaresma aclarida,
 quan siga Pasqua Florida
 l'oronella prendrà el vol.
 Mes promet que, ans de partir,
 el pare Vicent Ferrer
 passarà pel seu carrer:
 que a tots vos vol beneir.
 Bon Jurat, avant i avant.
 Fra Lluç, anem al convent.
 I lloem tots, bona gent.
 (Insinuant una tímida benedicció, que tots reben insinuant una genuflexió.)
 Al Pare, Fill i Esperit Sant.

(Se'n va per la dreta el pare Vicent, precedit pel Jurat i seguit per fra Lluç. Tots s'han quedat com atabalats, atordits, com dins d'un somni lluminós.)

RAMONA. (Trencant l'estupor general.)
S'hem quedat sense paraula!

BERNAT. Tots muts, com en un desert...

Quadre segon

El mateix xiquet del carteló d'abans i el mateix recitador. El carteló diu «Tercer dia de Pasqua Florida, 24 d'abril de l'any 1413». El xiquet recitador «canta» el text del cartell, afegint: «El pare Vicent Ferrer, després d'haver predicat la Quaresma a la Catedral i a la plaça de la Llenya, està llest per a l'últim viatge per Europa que durarà sis anys, fins la seua mort a Vannes, en la Bretanya de França. Ja no vorà més València. Està ponent-se el sol».

Quan desapareixen els dos xiquets, queda el taulat un moment sol. Ve RAMONA, molt bledana, portant penjant al braç un catret de missa, i una bosseta amb tot quant cal per fer calça.

[...]

Van acudint altres veïns. Primer, BERTOMEU i BERNAT, cavallers per l'esquerra; després, per la dreta MIQUEL i ROSER, portant a JAUMET de la mà; i, barrejadament, altres persones —hòmens i dones— del poble, que no parlen.

[...]

BERTOMEU. (Atenent lluny, la mà a l'orella.)
Sentiu?

RAMONA. Són les Catalines...

COLAU. El toc de l'Ave Maria.

JAUMET. (Descobrint per l'esquerra una gran cosa que el fa botar.)

El pare Vicent que ve!

(Tots miren, amb animat moviment d'expectació.)

COLAU. (Cridant davant la seua escaleta.)
Tarsileta! Dona...!

TÀRSILA. (Al finestró.) Què?

COLAU. Que el pare Vicent s'acosta.

TÀRSILA. M'has deixat sense resposta.
Ja baixe!

ROSER. Tot ixca bé...

BERTOMEU. (Imposant ordre.)
Amics meus, bon veïnat,
deixem ben clar el carrer.

(Tots s'arrimen cap al fons i la part esquerra, deixant expedit el flanc esquerra.)

FRA LLUC. *(Per l'esquerra.)* El pare Vicent Ferrer
 està, germans, molt cansat.
 Prou més de quaranta dies
 ha predicat en València...
 Germans, tingam-li clemència,
 res de vitols ni follies.
 Demà, de bon matinet,
 altra volta a caminar...
 I ara ve ací, per xafar
 —ans de partir— cada indret
 del seu carrer de la Mar.
 Vos porta a tots al cor seu.
 Anirem lluny, fora Espanya,
 molt al nord, fins la Bretanya...
 Tornarem? Això ho sap Déu!

PARE VICENT. *(Per l'esquerra, coixejant i amb el seu bastonet.)*
 Fra Lluç, us veig molt xerraire
(Al poble.)
 Què ha dit que esteu trists, fills meus?
 Joestic alegre... Les creus
 acaben pesant com l'aire
 dutes amb conformitat.
 Em direu —i és veritat—
 que en moments que duen cola,
 se'ns fa un nuc en la gola
 com si tot fóra acabat.
 Dominem la voluntat;
 un consell donar-vos puc:
 voleu desfer eixe nuc?
 Penseu en la eternitat.
 Davant d'eixa dimensió,
 un segle i el món *sancer*,
 són un minut..., i un carrer;
 millor dit, un carreró.
 Jo us deixe; mes Déu Clement
 queda en vostra companyia...
(Inicia el mutis, insinuant a fra Lluç a refer el camí.)
 Al toc de l'*Ave Maria*
 hi ha que tornar al convent.

VARIS. *(Al vore que el pare Vicent els deixa.)*

Pare Vicent!

ALTRES. Pare bo!

PARE VICENT. *(Girant-se sobtós i puntualitzant.)*

Pare bo sols el del Cel.

RAMONA. Ara que hem tastat la mel
nos deixarà de debò?

(Tots afirmen amb el cap.)

PARE VICENT. Què voleu? Un simulacre
de sermó domiciliari?

TÀRSILA. Feu un fet extraordinari!

VARIS. Feu un milacre!

TOTS. Un milacre!

PARE VICENT. *(Reaccionant vivament, dolgut, i tornant al centre de
la escena.)*

Un milacre? Què penseu?

Fer espectacle de Déu?

Hi ha algun coix?, algun baldat?,

sord?, mut?, cec?, amortallat?

No sabeu què demaneu!

Voleu circ: que parle un mut,

que de sobte tinga un tort

dos bons ulls, o vore a un mort

alçar-se de l'ataüt.

Cegats per tals brillantors,

no veieu la estrela, el llamp,

els ausells, el riu, el camp...,

que són milacres majors!

*(Els ha fet commoure i tots tenen ja humiliada la testa. Només Jau-
met, en la seua innocència, sempre el més prop del pare Vicent, l'es-
colta embadalit, clavats els seus ulls en el taumaturg.)*

PARE VICENT. *(Iniciant el mutis altra volta.)*

Mireu, mireu el cel blau

o ple d'esteles..., i calleu.

Tingau, fills, temor de Déu,

i que en tots siga la pau.

*(Ja quasi a punt d'entrar, seguit de fra Lluç, torna enrere, àgil, enèrgic,
com inflammat per un fulgurant arravatament de inspiració sobrenatural.)*

PARE VICENT. *(Alçant els braços, amb un to profètic.)*

Siga, germans, com voleu!

A Déu, a qui m'encomane,

un prodigi li demane...,
que vosaltres no voreu.
Quan a la nostra València
dins de molts anys, dins de segles,
se li desvente l'essència
i se li esborren les regles
de la seua tradició,
prenent a xala i a broma
l'ús noble del propi idioma,
fent-li befa i traïció,
(Posa la seua mà esquerra damunt del cap de Jaume, mentre manté en alt el braç dret en actitud de precatòria.)
els xiquets, almenys, bon Déu,
plens de vigor i innocència,
si fan algun record meu,
que lloen el Sant Nom teu
en la llengua de València.
(Passant del to profètic al catequístic, transició tan característica de San Vicent Ferrer.)
En Jerusalem, un dia,
—era el Diumenge de Rams—
entrà el Senyor entre palmes,
rames d'olivera i cants.
Els que més vitols llançaven,
els que no callaven mai,
eren —com sempre— els xiquets,
eixes veus que als àngels plau...
Aplegat que fon al Temple
aquell tropell inflammat,
i com a Fill de David
l'aclamaven els infants,
els Sacerdots, tots seriosos,
prou esquerps..., i molt mudats,
munyint-se les llargues barbes,
altius, escandalitzats,
li digueren al Senyor
increpant-lo molt cremats:
—Tu sents això que estos diuen?...
I Jesús els contestà:

—I vosaltres no sabeu
 que s'ha dit, i escrit està,
 (ho havia dit el psalmiste
 segles i segles abans.)
 que en boca de criaçons
 les llaors Déu preparà?
 Açò respongué Jesús;
 cal meditar-ho, germans:
 Ell, que tirà als mercaders
 del Temple, glorià als infants.
 En ells, la llengua del poble
 és vida i és veritat.
 Perdoneu-me el sermonet...
 però és que m'heu fet parlar!
(Fent de pressa el mutis.)
 I ara sí que us dic: Adéu!
(No beneint, sinó senyant-se.)
 Pare, Fill i Esperit Sant!

(Tots fan el senyal de la Creu, quedant com suspesos i atordits. Un instant d'immobilitat i silenci, que trenca Roser.)

ROSER. (A Colau.)
 Què has entés?

COLAU. Jo? Poca cosa.

BERNAT. Què ha volgut dir?

MIQUEL. Déu ho sap!

RAMONA. Estic plena de temences...

BERTOMEU. I jo, de perplexitats...

BERNAT. Parlava..., i es feia fosc,
 i, al mateix temps, claredat.

COLAU. No volíem un milacre?
 Boca oberta ens ha deixat.

JAUMET. *(Corrent des de l'eixida dreta, per on se n'ha anat
 el PARE VICENT al primer terme del entaulat, amb una
 exaltació quasi profètica, tot fet de sobte una flame-
 rada, es dirigix al poble, al públic.)*

ROSER. Jaumet!

JAUMET. Milacre!
 Que no ho vegeu, valencians?
 El milacre es cumprix ara,
 per la Pasqua tots els anys,

COLAU.

en els carrers de València,
quan cinc segles han passat.
I el milacre som nosaltres,
la xicalla dels Altars!
El milacre dels Milacres...
Que no ho vegeu, valencians?
Quan les persones majors
—tan plenes de serietat—
consentiu que el nostre idioma
el fem, entre tots, un drap,
i, fins per lloar a Déu,
dels temples es rebutjat,
uns pocs xiquets de València
—potser que parlant-lo mal,
però parlant-lo!—
recorden de Vicent la santedat,
i en nom d'ell lloen a Déu
i el lloen en valencià...
I no es açò un gran milacre?
Que no ho veieu, valencians?
Xiquets del barri del Carme,
feligresos del Pilar,
xavalets de Sant Valero,
de Russafa, del Tossal,
de la plaça de la Seu,
de la plaça del Mercat,
dels «Xiquets de Sant Vicent»,
els del Col·legi Imperial,
xiquets que són dels mateixos
carrers on Vicent jugà,
al voltant del seu Pouet,
xiquets del carrer del Mar...
nosaltres som el milacre
que sant Vicent ha deixat!
El milacre dels Milacres!
Que no ho veieu, valencians?...
Ciudadans d'este carrer,
del regne i de la ciutat,
d'Espanya i del món sencer,
amb llengües de veritat,
vixca sant Vicent Ferrer!

29 Per tal que compregues millor com és el text literari —i teatral— anomenat *miracle*, pagaria la pena que feres alguna de les activitats que et proposem.

- Identifica els elements típics del text teatral.
- Digues quins són els personatges principals i secundaris.
- Assenyala el moment culminant del miracle.
- Explica a qui acusa el pare Vicent de «prendre a xala i a broma / l'ús noble del propi idioma, / fent-li befa i traïció».
- Comenteu, en tertúlia, estos versos:

El milacre es cumplix ara,
per la Pasqua tots els anys,
en els carrers de València,
quan cinc segles han passat.

- Per què diu Jaumet que «el milacre som nosaltres»?
- Explica'n ara el títol.
- Com a final brillant: prepareu entre tots una representació del miracle, o, almenys, alguna escena.

LES ARTS

No hi ha dubte que la memòria popular vicentina s'ha anant alimentant d'escrits, però també d'imatges, d'ací i d'allà: mosaics, quadros, estàtues, rètols de carrers...

Retaule ceràmic a la plaça del Miracle del Mocadoret de València

Considerem interessant, per didàctic, que els nostres estudiants s'acostumen a verbalitzar les imatges (o la *Bíblia dels pobres* que deien allà per l'Edat Mitjana...).

30 Fem algunes activitats sobre la qüestió.

- a) Coneixes alguna imatge de sant Vicent Ferrer? On està?
- b) Quina idea del predicador valencià se'ns oferix en la imatge del costat?
- c) Identifica'n tots els detalls i relaciona'ls amb la vida del predicador, que ja coneixes.

PINTURA I ESCULTURA

Per a poder valorar la riquesa patrimonial que posseïm, comptem amb el treball de Mn. Andreu de Sales Ferri Chulio (2008),²⁰ que ens presenta la «Iconografia de sant Vicent Ferrer en el gravat» a través d'un itinerari iconogràfic: dels «atributs individuals» del sant als «atributs generals».

En la mateixa línia, hi ha l'estudi «Constantes y momentos de la iconografia vicentina» (2007)²¹ de la professora Asunción Alejos, que ens acosta a «la investigación de la historia de los tipos iconográficos vicentinos» tractant de trobar «el hilo conductor que ha creado determinados tipos» i les seues derivacions. Este treball ja té cara i ulls en el llibre *San Vicente Ferrer, icono y símbolo en el Arte y la Literatura Universal* (2018),²² elaborat per la mateixa Asunción Alejos i per David Sánchez Muñoz.

Mireu com ens resumixen els seus autors el contingut del llibre:

El libro que ahora presentamos trata sobre el valenciano san Vicente Ferrer, y de cómo el arte lo ha representado a lo largo del tiempo. Una parte fundamental de las escenas vicentinas han tenido como fuente las vidas del santo, donde se describen con detalle aquellos sucesos más relevantes, mostrando además los hechos milagrosos, que determinaron su representación como taumaturgo de la Iglesia.

Los autores del libro han recopilado con esmero estas escenas, y han distribuido a lo largo del texto aquellas imágenes más importantes y también otras desconocidas, presentando al santo como Ángel del Apocalipsis y en su dimensión humana, desde su nacimiento hasta su muerte en la localidad francesa de Vannes. También se muestra a san Vicente en aquellos acontecimientos históricos en los que intervino, siendo persona muy relevante de la sociedad de su época. Con todo ello, se ha procurado con el mayor esmero hablar sobre la imagen del santo y su papel determinante como figura trascendental y universal.

20.- Andreu de Sales (2008): «L'obra i el món de sant Vicent Ferrer», dins E. Casanova i J. Buigues (coord.), *En el món de sant Vicent Ferrer*, Teulada-València. Denes, pp.168-187.

21.- Dins *El fuego y la palabra. San Vicente Ferrer en el 500 aniversario de su canonización*, València, Biblioteca Valenciana, Generalitat Valenciana, pp. 315-331.

22.- Publicació de la Facultat de Teologia de València.

Seria balder destacar la importància de les imatges en la creació de la representació popular que hem anant construint del frare valencià... Si bé serà cada vegada més *històrica* si l'anem completant amb els estudis que es van fent. Hem dit més amunt que els aniversaris de la seua canonització en són un constant estímul, com ara la present unitat didàctica, per a conèixer més bé la figura del sant valencià.

31 Una activitat recomanable en este moment seria:

- a) Per grups, feu un repàs de totes les il·lustracions de la unitat didàctica i, a partir d'elles, poseu en comú les troballes i redacteu individualment una exhaustiva *descripció* de sant Vicent Ferrer.
- b) Opcionalment, incorporeu les que cadascun de vosaltres puga aportar.

MÚSICA

Sabem que la música, en diversos aspectes i sentits, té un paper en la vida de sant Vicent: en les celebracions solemnes, en les celebracions religioses en honor seu, en els gojos...; en més d'un sermó, la música és l'eix per a explicar alguns aspectes de la vida cristiana —la cítara o *guitarra*, per exemple, significa la penitència (*Sermons*, II: 232)—. Llegiu, si no, uns fragments del treball de la musicòloga Maricarmen Gómez (2015: 14-15), que presenta *Planctus*, el CD del grup Capella de Ministrers:

E tots jorns lo dit mestre dia missa cantada, ab moltes làgremes, e après missa sermonava», refereix la *Crònica del capellà d'Alfons el Magnànim* [...]. V. Ferrer no hauria sigut membre de l'ordre dels dominics si en els seus discursos apocalíptics no haguera brillat un raig d'esperança: el de la salvació gràcies al penediment. Sabia com arrancar les llàgrimes dels fidels i provocar un acte de catarsi col·lectiva mitjançant un discurs directe en el qual la música jugava, com ho segueix jugant, un paper molt important. Una possible pista sobre el tipus de música que sonava en les misses cantades que celebrava es pot trobar en certs frescos de la capella de Notre-Dame de Kemascléden, a la Bretanya francesa, per on **Vicent Ferrer** va caminar predicant en els seus últims dies. En una de les voltes d'aquest edifici hi ha huit àngels agrupats per parelles. [...] els *planctus* eren composicions que generalment ploren la desaparició d'un personatge rellevant de la societat civil o eclesiàstica. [...] una incògnita de temor o d'esperança. Al voltant d'aquesta incògnita van construir el seu discurs els predicadors, amb arguments que resumeix molt bé una de les frases preferides de sant Vicent Ferrer, que la va prendre de l'*Apocalipsi* [14:7]: [*Timete Deum, et date illi honorem, quia venit hora judicii eius*] «Reverencieu Déu i doneu-li glòria, perquè ha arribat l'hora del seu Judici.

ELS GOJOS

Són una de les moltes manifestacions que ens fan recordar el sant valencià. N'hi ha uns quants, repartits pels llocs on la seua figura guarda bon record. Ací teniu un estudi del professor Emili Casanova (2015: 124-134), perquè pugueu valorar-los millor.

Els goigs són **composicions poètico-musicals d'índole religiosa**, dedicats a cantar les excel·lències de Crist, de la Mare de Déu i dels sants o els fets més importants de la seua vida o de la seua acció protectora, amb l'objectiu de fer goig < GAUDIU i donar alegria als fidels. **Solien cantar-se** després de qualsevol acte religiós i en especial de les processons. Redactades per algun mestre versador, normalment anònim, **adaptant el text al ritme musical de la «dansa» trobadoresca**, de tonada apegalosa, passaren de ser manifestacions cultes, escrits per bons poetes, a ser transmesos oralment i entrar en la devoció popular, durant el segle XVI [...]. Era una manera de donar a conèixer oralment els actes i virtuts del sant protector en una època d'analfabetisme. [...].

Com a descendents de la dansa provençal o trobadoresca, els goigs solen ser composicions de versos heptasil·labs amb una rima generalment de **ababcd** o **ababbc**, que consten de quatre parts:

- el **respòs o estrofa inicial**, formada per quatre versos, dels quals els dos darrers es prenen com a retronxes.
- les **cobles o versos** que són **estrofes** de sis versos, normalment.
- el **retronx o retronxa**, que són els dos darrers versos de l'entrada o respòs.
- la **tornada final**, que normalment té dos versos de conclusió acompanyats de la repetició dels dos que formen el retronx amb una rima abab o abba. Històricament també pren el nom de cobla, llaor o llaui. Solien compondre's per a qualsevol festa religiosa.

El nombre de cobles és variable, però el cant s'ha d'acabar amb la tornada. [...]

A partir del segle XVIII, l'abandó del valencià per les classes altes, el desenvolupament de la impremta valenciana i l'interés dels il·lustrats per recuperar la tradició valenciana féu que es popularitzara la composició, divulgació i publicació de gojos en valencià, com els que féu Carles Ros, però al seu costat, la castellanització total de l'església i la parcial del poble portà a tres fenòmens bàsics: molts gojos en valencià es castellanitzaren o es corromperen a causa del desconeixement de la llengua pel poble i especialment per l'acció de capellans i frares; uns altres, es traduïren, i d'altres es componien ja directament en castellà. [...] La impremta ha contribuït a la conservació dels gojos.

El text del goig podia canviar totalment [...] o les paraules ja desconegudes [...], però les melodies no es van substituir mai: són l'estructura o bastida dels versos.[...]

**Goigs del gloriós sent Vicent Ferrer,
que es venera en l'ermita de la vila d'Agullent**

[Aprovats, en el «Decret del Miracle», per l'arquebisbat de València, l'any 1658]

La salut per atalaia
en tal colina us posà:
*Guardau-nos, gloriós Vicent,
de la pesta i altres mals.*

1

Era lo any mil sis-cents,
en què esta Universitat
estava molt afligida
patint de la pesta el mal,
puix huitanta-tres veïns
en dos mesos soterrà.
Guardau-nos...

2

Era ermità en esta ermita
Joan Solves aquell any,
i sols quedava en les cases
lo vicari i los jurats:
la demás gent, fugitiva
per barraques i barrancs.
Guardau-nos ...

3

Atorrolat lo bon home,
la llàntia estava mirant;
tenint-la parada en terra,
sens girar-se a alguna part:
ni trencar-se ni apagar-se,
ni el oli es va escampar.
Guardau-nos...

4

Prengueren de la llàntia
llum i oli en quantitat,
anant-se'n per poble i terme

untant i curant malalts,
i en un instant s'encontraren
de la pesta bons i sans.
Guardau-nos...

5

És d'admirar que corrent
un aire atremontanat
no els apagara la llum,
tota la nit caminant,
amb un ciri sens fanal,
sent molt fort l'aire tal:
Guardau-nos...

6

Joan, tancada la porta,
des de son cambra albirà
agenollat un dominic
davant de l'altar del sant;
mes cridant a sa muller
mai el pogueren trobar.
Guardau-nos...

7

Però veren que la llàntia,
Que enants no havien cuidat
estava sobreixint d'oli,
amb una llum molt flamant:
no havent qui sonara llavors
tots tement al poble anar.
Guardau-nos...

8

Tocaren, doncs, la campana
i després es veren pujar
justícia, jurats, vicari,
pensant-se en algun fracàs;
però veent ser gran miracle,
plens de goig tornaren baix.
Guardau-nos...

9

Encontraren en Andreu
Calatayud, ací el cas;
li contaren meravelles

de l'oli i llum celestial.

Però al pas que ells ho afirmaven
menys creïa lo contat.

Guardau-nos...

10

Lo repic i la notícia
per lo poble s'escampà,
pujaren tots a la ermita,
i Andreu per curiositat:
Ara fon quan lo miracle
creixqué de xiquet a gran.

Guardau-nos...

11

Agenollat, doncs, Andreu,
la llàntia es va despenjar;
quedant-se parada en terra
sens faltar corda ni clau:
i llavors, tot penedit,
deixà sa incredulitat.

Guardau-nos...

Tornada

Puix que Déu en Agullent
per Vós féu coses tan grans:
Guardau-nos gloriós Vicent
de la pesta i altres mals.

*Centenari de la Predicació de sant Vicent Ferrer en Agullent: 1410-2010,
Agullent 2011.*

32 Perquè assimiles millor el que acabem d'explicar fes les activitats següents.

- Aplica a les estrofes dels gojos d'Agullent el que hem dit de l'estructura d'este tipus de composició.
- Explica el motiu dels gojos d'Agullent.
- Redacta, en prosa, la història que hi ha en la composició poètica.
- Quina imatge s'hi dona del predicador Vicent Ferrer?

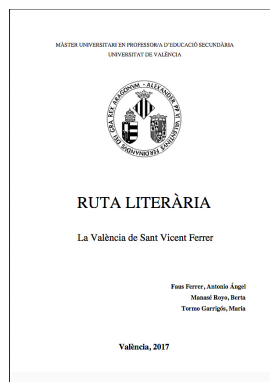
33 Per a completar tot el treball que hem fet, fes estes senzilles activitats.

- Redacta una crònica en què contes com has celebrat la festa els últims anys, fent alguna referència a altres temps passats, per si de cas hi ha hagut algun canvi, més o menys significatiu, en la festa.
- Entre tots comenteu com s'ha celebrat la festa arreu de tot el territori valencià.

III. ACTIVITATS D'APROFUNDIMENT

1 Una de les activitats que es poden fer és una ruta per la València de sant Vicent Ferrer:

<http://geografiesliteraries.com/wp-content/uploads/2017/10/0.-Ruta-literària-GRUP-6.pdf>

2 D'altres rutes, les podeu programar entre vosaltres, a partir del que vos heu ensenyat en la unitat didàctica.

- Consulteu entre tots la informació sobre gravats o pintures, mosaics o estàtues referits a sant Vicent. Apunteu on estan i dissenyeu una ruta per a veure'ls.
- Feu una recerca per internet sobre imatgeria vicentina i elaboreu, a partir d'uns criteris establits abans, un treball de classificació de les imatges.

3 Llig el poema de Vicent Andrés Estellés i fes el comentari de text a partir de les activitats que et proposem.

«A Sant Vicenç Ferrer»
(Epístola amb segell d'urgència)
A BOQUETA NIT

Escric sota una lluna amarga com la fel.
(Ja sé que açò que em passa no és res de l'altre món...)
Tinc l'ànima coenta com la planta d'un peu.

Em pesen les sabates com si fossen de plom.
5 No tinc ganes d'escriure, si vols que et parle clar.
Només tinc ganes, ara, de rascar-me els genolls.

M'he assegut un moment mentre es calfa el sopar.
S'ou, baix, la melodia tendra del *Limelight*.
Un infant plora i plora en el pis del costat.

10 La meua dona jau, fa deu dies, al llit.
No tenim ganes ja de parlar, de dir res.
Per la finestra, oberta, ve l'escàndol dels grills.

Tinc que posar-me a escriure't, car no hi ha altre remei.
T'escriuen els poetes, i jo sóc un poeta.

15 Dec d'escriure un poema a sant Vicent Ferrer.

Açò és tot: ací em tens. Sent que l'ànima em crema, ací,
com un taló ben coent, ben amarg.
L'aire fi de la mar em colpeja l'esquena.

20 ¿He de dir que tu ets un gran valencià
i he de dir tot això i allò de «nostra parla»
i he de cantar la teua lucidesa allà a Casp,

i el teu verb, i la teua voluntat unitària
als mapes i l'Església, i el goig dels teus miracles,
i el teu nom com la pedra que cau, de sobte, en l'aigua?

25 M'afluixaré els cordons —permet— de les sabates.
O em quedaré, dempeus, descalç sobre els taulells.
Diré una lletania de quatre coses clares.

M'esmolaré la llengua, si vols, en un rastell.
Em llavaré les mans amb aigua i amb sabó.

30 Em tallaré les ungles ben acuradament.

Mira: he de lluitar. Déu em vol vencedor.
No em dones, doncs, la pau, car me la vull guanyar.
El cor em creix i em creix, com el pa en l'alcavor,

35 mentre vaig, vinc i torne. No em dones, doncs, la pau
ni la serenitat: són un luxe, només,
i no estem per a luxes. Vull anar i tornar

i fer el meu camí, cada jorn, ardentment.
 El meu camí, les meues coses, calentes, meues.
 Dóna'm lluita, car jo ja posaré el demés.

40 Que em facen les paraules servei concret de pedres
 per tirar-les a un riu o tirar-les a un cap.
 Deixa'm, així, dempeus: açò, només, et pregue.

Dóna'm lluita, car no vull posar-me a adorar
 els ídols imbecils de les paraules, ara
 45 que és el temps d'agafar-les com ganivets o malls.

És el temps d'agafar-les i fer-les foc i flama,
 de dir açò i allò clarament i tenaç.
 Dóna'm lluita i motius de plany o d'esperança.

Si no tingués què dir, tapa'm la boca amb fang.
 50 No em deixes a la vora de l'ègloga i les dàlies.
 No vull trair qui lluita, qui passa son o fam.

No em deixes a la vora del riu de les paraules.
 Ni vull saber nadar i guardar bé la roba.
 Vull llençar-me, de cap, i jugar a les clares.

55 No em dones, doncs, la pau. Et demane altra cosa.
 Solament que em sostingues ben calent, ben humà.
 El camí de la punxa conclou sempre en la rosa.

Jo sóc un entre tants: em sent un entre tants
 que agafen el tramvia i ploren, cada jorn,
 60 silenciosament, quasi sense plorar.

Europa em dol i els dies de la seua tristor.
 Europa em dol i em dol ben concreta i calenta,
 com un pa que es fa agre de no portar-lo al forn.

Com un pa entre les mantes d'una por inconcreta,
 65 que creix i creix amb una tristíssima buidor.
 És l'hora de creuar-lo amb una ganiveta,

és l'hora violenta, per fi, de la saó!
 És l'hora clara i alta dels cors i els peus oberts.
 De dir allò que hi manca. I de dur el pa al forn.

70 De cremar les paraules i fer, del fum, el llenç
 que òmpliga el món, la tarda, altra vegada el món.
 És l'hora de parlar clar i ras, sant Vicent.

(¿O de seure's a un còdol i callar ja del tot?)

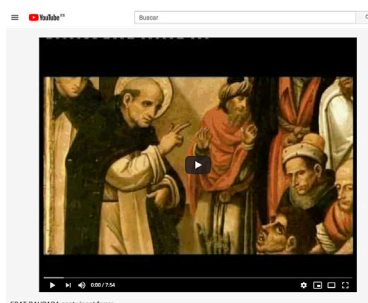
Vicent A. Estellés (1956): *La nit*

Activitats de comentari de text

- Activa els teus coneixements sobre la poesia de V. A. Estellés.
- Dels quatre grups en què se sol classificar la poesia estellesiana, en quin d'ells posaries este poema?
- El jo poètic que s'adreça a sant Vicent, com el descriuries?
- Com descriuries el sant Vicent que presenta el poeta?
- Comenta el v. 21: «i he de cantar la teua lucidesa allà a Casp».
- Per què diu, al v. 37, que «no estem per a luxes»?
- Explica els vv. 44-46, i fixa-t'hi bé en el que diu: «és el temps d'agafar les paraules com ganivets o malls».
- En els vv. 59-61, Estellés es presenta com a «un entre tants». Busca un poema amb este títol en el seu *Llibre de meravelles* i relaciona'ls.
- Relaciona els dos versos finals: per què creus que l'últim va entre parèntesis?
- Escriu la teua carta (poema, conversa...) a sant Vicent; seria una bona cloenda del teu estudi del predicador valencià.

- 4** Distribuïts en grups, repartiu-vos els vídeos següents, el primer dels quals l'heu treballat al començament de la unitat, i visioneu-ne un cada grup. Si voleu, en podeu buscar més en internet.

<https://www.youtube.com/watch?v=iLf459v1LZE>

EDAT DAURADA sant vicent ferrer

<https://www.youtube.com/watch?v=0oMy3eWAndA&t=27s>

<https://www.youtube.com/watch?v=YF5JW8FHKkg&t=90s>

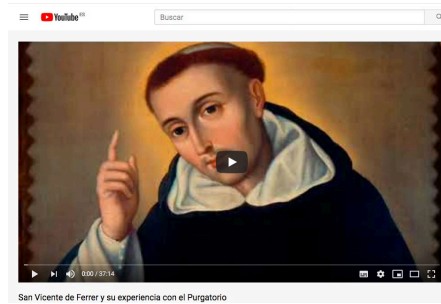
<https://www.youtube.com/watch?v=zBLVPFwYjxE&t=2012s>

<https://www.youtube.com/watch?v=PQ7Qfjv81sY>

https://www.youtube.com/watch?v=FiK7Dq1v_-E

Posteriorment, poseu en comú tots els aspectes i continguts, per a veure'n les diferències: punt de vista, imatge de sant Vicent que s'hi dona, elements que s'hi han usat, etc.

Entre els diversos objectius que ens hem proposat aconseguir amb la unitat didàctica, hi ha el de fomentar la igualtat efectiva de drets i oportunitats entre hòmens i dones, analitzar i valorar críticament les desigualtats i les discriminacions existents. Per això, vos convidem, tot seguit, a llegir atentament uns paràgrafs vicentins sobre el tema femení de la mà d'un dels seus estudiosos, Alfons Esponera (2018, 353-373):

Els àmbits femenins en la vida i sermons de sant Vicent Ferrer

Una aproximació superficial i tòpica al món medieval probablement descriuria una societat eminentment baronívola i masclista, si no misògina. Tanmateix, quan hom hi aprofundeix, cal matisar aquesta visió. Això s'esdevé, si més no, amb les figures dels sants, sobretot si en algunes de les intervencions públiques expressaren judicis severos sobre les dones en relació amb la vanitat, els excessos ornamentals, etc. Aquest és el cas del dominic valencià Vicent J Ferrer (1350-1419).

La dona, com observarem a continuació, formà part dels diferents àmbits de la seua vida personal, de la seua predicació i de la seua atenció pastoral, confessió i direcció espiritual, sense oblidar l'aspecte educatiu com a oïdor dels seus sermons.

La predicació de mestre Vicent Ferrer i les dones

Ací ens aporta una frase ben significativa, pronunciada en un sermó de 1411, després de recordar els tres *oficia* o deures de la dona: «*orar, filar i cosir; ella sempre estava ocupada i, així, no estava ociosa*», seguint l'exemple de la mare de Déu. En el mateix sermó, parlà de les «*condicions de la*

mala muller», que resultaven ser: no fer oració i no tenir temor de Déu; la xerrameca; la manca de componiment del cos; la regurgitació del menjar i la beguda precursors de la luxúria; l'ociositat; l'adornament superflu i el menyspreu del marit perquè vol manar a casa.

Pocs dies després també parlà de les esposes, a propòsit de la mare de Déu en la fugida i estada a Egipte. I assenyalà:

I afirme que, encara que la Verge Maria fóra més important que Josep en dignitat i en totes les perfeccions, tanmateix volgué Déu donar exemple a les dones del fet que el govern de les coses correspon als homes i no a les dones, encara que siguen grans senyores i els marits de llinatge més baix, perquè el govern és dels marits no de les esposes, com es conté en el llibre d'Ester, 1: «Totes les mullers honoraran als seus marits» [Envià cartes, en les quals s'ordenava que tot home havia de ser l'amo de sa casa] perquè, com el cap està per damunt de tots els membres, així l'home deu estar per damunt de la dona.

Finalment, addueix l'assenyalada laboriositat femenina de la Mare de Déu:

I ara, per a la contemplació, preguntem: «De què vivien la Verge y Josep?» I afirme que la Verge Maria sostenia a tots, a ella i a Josep (perquè, encara que era fuster, era ja vell i no podia treballar, i Christ era un nen de set anys), amb els seus oficis i les seues mans, açò és, cosint, teixint i filant [...]. D'açò deuen prendre exemple les dones, sobretot joves, que es penedixen del pecat de luxúria en què caigueren...

En moltes ocasions només tractava de fer avisos perquè hi ajustaren la conducta [...]. En d'altres, sant Vicent retrau a les dones les conseqüències d'alguns luxes: «massa ballar», «affeytaments» [...]. En un altre sermó, s'hi referí mordaçment: «Mes filles, allunyeu-vos dels ornaments superflus». Era un tema recurrent. Insistia sobre els arreus femenins perquè era l'excusa que les dones invocaven per a no participar en la preceptiva eucaristia de Pasqua. Arriba, fins i tot, a reprendre'ls per algunes «cançonetes vanes» [...]. En un sermó a Villareal, va criticar la llibertat que hi havia en el tracte entre els joves d'ambdós sexes.

La santedat de la dona, pare Ferrer l'entenia fonamentalment en el sentit de la seua virginitat, més que de les altres virtuts, com ara do de paraula, ciència, caritat...

Abans, però, de tancar aquest apartat, hauríem d'esmentar les mesures que aconsellà en favor de les dones «de mala vida», un bon contrast

de la situació femenina en la societat d'aleshores. En una de les visites a València, demanà que les autoritats municipals regularen l'exercici de la prostitució i semblantment ho féu a Palma de Mallorca, i altres llocs. Més encara, aconseguí que la ciutat de València lliurara un dot per a casar les prostitutes penedides. I cal no oblidar que, l'any 1410, féu perquè la ciutat es preocupara per l'atenció dels xiquets/xiquetes orfes abandonats al carrer, origen de l'encara existent Col·legi Imperial de Xiquets Orfes de Sant Vicent Ferrer.

De sobres és sabut que la prostitució és símbol del pecat. Sembla que hi havia una connexió forta entre allò considerat femení, sobretot en el sentit sexual, i el pecat. Tot plegat, indica que la dona era considerada símbol de la temptació i del pecat, un pecat entés en el sentit de falta d'autocontrol.

Un altre detall curiós és que, majoritàriament, quan mestre Vicent s'adreçava al públic que tenia al davant —que era dels dos sexes— solia dir «home o dona»; detall que indica que, per a ell, tant l'home com la dona eren iguals davant Déu...

!O, bendicos patriarcas, que por misericordia e piedat estades en essa bendicha gloria, e yo, traydor, que sienpre fuy religioso, propietario o clérigo, o **homne o mugier**, rico, avariento e cobdiçioso, señores, rogad a mi Señor por mí que me quiera perdonar!²³

La Mare de Déu als seus sermons

Els dos personatges femenins de major presència en les seues prèdiques eren la Verge Maria i Maria Magdalena: la Mare de Déu, com a model de perfecció; la Magdalena, exemple de dona pecadora que, en un moment donat es va convertir a la vida correcta i es dedicà totalment a Jesús. Ja heu vist adés com proposava Pare Vicent la Verge Maria com a model de laboriositat, de vida perfecta.

Mestre Vicent fou un «mariòleg pràctic», que no pretenia ser tractadista sinó predicador de la mare de Déu, que per a ell reunia totes les gràcies exigides per a la digna realització de les funcions de mare de Déu i dels homes, a més de model excels de la dona. [...]

En un altre sermó feia un inventari de les virtuts que veia en Maria: «mai ningú no ha vist tan santa i devota muller, ja que sempre volia *orar*, o *llegir*, o *contemplan*». Era callada i bona. Era endreçada i composta. Era mesurada en el menjar. Era treballadora, mai no estava ociosa i sempre estava ocupada en coses santes. «La Verge Maria era molt formosa, i bella,

23.- Sermó 5, transcrit per R. M. Cátedra (1994): *Sermón, Sociedad y literatura en la Edad Media. San Vicente Ferrer en Castilla*, p. 314. En altres casos deia «som tenguts de honrar **pare e mare**».

i tenia —al contrari que altres dones, una diferent bellesa, ja que no es donava a les temptacions, sinó a les devocions.»

La figura de Santa Maria Magdalena als sermons vicentins

Ara bé, mireu què deia de l'altra dona, després d'haver parlat de la seua conversió virtuosa, de la seua perfecció —obra de la gràcia divina—, de la seua predicació fructuosa i de la seua contemplació obra de la gràcia:

som de l'opinió que, després de la Verge Maria, no n'hi ha, per a Déu, dona més santa i gloriosa que ella.

Respecte de la seua predicació, afirmava que tenia tres coses: doctrina celestial, vida espiritual i obra divinal.

Es conserva un altre sermó del Mestre sobre la Magdalena a l'exordi del qual afirma que, quan era jove, primerament caigué en terra pels amors terrenals i per no cercar amb diligència els celestials; caigué en el fang a causa de la seua luxúria i caigué en la supèrbia perquè volia destacar sobre eh altres per la seua bellesa.

[Conclusió]

Després d'aquest breu compendi [diu l'estudiós Esponera], hem de concloure que, per a Vicent Ferrer, l'àmbit femení ocupà un lloc important en el desenvolupament de la seua missió, de l'anunci i la dilatació de la fe cristiana. Hom pot inferir perfectament el seu model de dona.

Alfonso Esponera Cerdán, *OP, Afers* (2018), núms. 90/91, pp. 353-373

5 Per a demostrar que has entès bé les afirmacions d'Esponera, fes les activitats següents.

a) Completa les columnes.

Valors/virtuts de la Verge Maria, segons el pare Vicent	Vigència d'estos valors en l'actualitat [SÍ / NO]	Quins d'ells consideres tu que encara són vàlids?
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		

7.		
8.		
9.		
10. no estava ociosa		
11.		
12.		
13. bona		
14.		
15.		
16. mesurada en el menjar		

- b) Entre tot enceteu un diàleg obert sobre la «visió de la dona» en els sermons del frare Vicent Ferrer.
- c) Quins altres valors caldria posar en marxa per tal d'aconseguir, finalment, «la igualtat efectiva de drets i oportunitats entre homes i dones»?

6 Et proposem completar l'estudi dels gojos que, de manera parcial, hem fet dins de la unitat (activitat núm. 32).

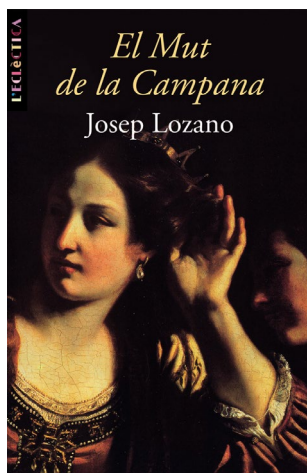
- a) Redacta una *crònica* completa —i en orde cronològic— del miracle que s'esdevingué a Agullent l'any 1600.
- b) Quan, on i per qui es va aprovar este document literari?
- c) Explica les dos frases que tanquen el document, ja fora del goig.
- d) Identifica'n els personatges i la funció que hi desenvolupen.

PRESENCIA DEL PARE VICENT FERRER

«Encara hui, el temps no ha esborrat la veu de Vicent Ferrer perpetuada en els seus records», ha deixat dit un dels seus estudiosos, Adolfo Robles (1998: 20). Això déiem com a introducció a l'apartat de la unitat «Memòria vicentina». I ho hem exemplificat amb molts textos, i altres detalls. Ara, a manera de cloenda d'este aspecte inacabable de la història del predicador valencià, vos proposem fer-hi una última experiència.

Fa uns anys, un escriptor valencià va escriure la novel·la *El mut de la campana*, en la qual hi ha moltíssimes referències al dominic valencià. Pensem que esta obra pot ser un bon exercici —bastant complet— per a recordar el pare Vicent.

- 7 Després de llegir amb atenció els diversos fragments de la novel·la *El mut de la campana*, fes les activitats corresponents.

El mut de la campana

Em dic Bernat Crestalbo i vaig ordenar-me als vint-i-quatre en els frares observants de l'Orde de Predicadors [...]. Vaig nàixer a València el 29 de setembre de 1610. [p. 9]

Ma mare m'ordenava [...] anar a missa major de la Seu. I al migdia, abans de dinar, havia de referir-li el sermó dominical sense oblidar-me de cap et ni ut, amb tota justesa. La mare m'escoltava en silenci, molt atenta... En finir-lo sempre assentia, afectuosa: «Molt bé, Bernadet, molt bé, quan t'escolte em fa l'efecte que estic allí, davant del retaule de plata de la Seu, oint un pou de saviesa. Parles com un llibre obert». [p.48]

El sendemà [...], anàrem a Sant Domènec. En arribar-hi el frare portaler va preguntar-nos qui érem i què ens portava allí [...].

—Però, dona, per l'amor de Déu... tu has instat el teu fill a entrar en religió? [...]

—Et preguntava si el teu fill sap el que vol ser en l'avenir. Si t'ha manifestat la seua vocació o ets tu qui li has calfat el cap perquè prenga l'hàbit negre i blanc dels frares de Predicadors. [p. 69]

Durant el temps que hi vaig romandre [al monestir de Santa Creu] vaig estudiar les obres de la Patrística, de sant Agustí, i les de l'Escolàstica, Dret Canònic i Teologia Moral, i hi vaig aprendre a [...] classificar i qualificar conceptes, alhora que m'ensenyaven el llatí. I he de dir que [...] seguia les classes de la llengua de la litúrgia amb gran profit.

També apreníem nocions de grec i d'hebreu; llegíem i comentàvem les Sagrades Escripures, el *De vita spirituali* de sant Vicent Ferrer [...], com també obres de Lògica i de Filosofia [...]. Nou anys aprenent amb avidesa i fent els oficis domèstics...; llegint llibres devots i d'oració. [p. 76]

L'any següent, quasi per atzar, perquè un dels frares encarregats s'havia posat malalt de propèxia, vaig fer els sermons de Quaresma al poble de Castelló de la Ribera, i vaig reeixir-hi més que no em pensava. La veritat fou que em preparí les prèdiques a consciència, posant d'allò meu la millor part. Encara que haig de dir que la gent del poble també va respondre'm molt bé. Vaig predicar els sermons amb gran concurs de fidels i profit dels oients, de què va quedar-ne ben satisfet el mossèn i així ho va expressar al meu prior. Després van eixir-me més peticions perquè predicàs a altres pobles de la rodalia, com així vaig fer [...].

Això no obstant, a les acaballes del 1646, [...] em traslladaren a Predicadors de València, perquè em reclamava des d'aquell monestir el prior [...], a qui algú havia parlat molt bé dels meus dots oratoris. Cosa que va força alegrar-me. [p. 105]

A les poques setmanes de traslladar-me a Predicadors de València, les coses començaren a rodar-me bé. Crec que fou des de la nit que vaig llegir al refectori, mentre sopava la comunitat conventual i amb més silenci que el d'habitual, el «Càntic de lloança a Déu», de la Carta als Efesis de sant Pau.

Aquella lectura, dita amb sentiment, i claredat de dicció, va fer-me guanyar l'afecte, i també el respecte, dels frares més cultes del monestir. [...]

A partir del dia de la lectura, el prior [...] principia a demanar-me el meu parer sobre decisions que afectaven la comunitat, i després delegà en mi algunes faenes que en principi eren reservades a altres frares. [p. 111]

De tal manera que aquelles lloances envers les meues qualitats van fer que moltes parròquies de la ciutat, i també d'altres llocs del regne, demanassen al prior que m'hi deixàs anar a predicar el sermó de missa major en moltes festes.

Així, emparat amb aquella fama de sermonaire... em demanaren que anàs a la ciutat de Lliria el dilluns següent de Pasqua, a la festa de sant Vicent Ferrer, perquè a l'església de la Sang d'aquella ciutat fes la prèdica en alabança del gloriós patró. [p. 148]

I vaig seguir amb la meua prèdica: «Estimats germans en Déu, fills del poble de Lliria. La Santa Mare Església celebra hui la festa del patró del nostre regne: sant Vicent Ferrer, el nostre primer predicador apostòlic, el primer de l'Orde dels Dominics, un sant valencià, com tots nosaltres, que va dedicar bona part de la seua vida a combatre el pecat en totes les seues diverses i nombroses formes.» [p.152]

Després l'arxipreste, [...] per seguir el costum, va invitar-me a dinar en un lloc molt amé, fora vila, la font de Sant Vicent, on tot el poble anava cada any en romeria per celebrar el miracle que hi havia tingut lloc al segle xv. Perquè allí sant Vicent Ferrer havia fet brollar un gran doll d'aigua de davall una matiuà d'olivera, després d'un llarg temps de sequera extrema.

[...]. Tot convidava a festejar el nostre sant. Però abans de moure cap al convit, l'arxipreste va explicar-me que a la trona on havia fet el sermó també hi havia predicat sant Vicent Ferrer, el 1410, [...] i que jo, amb el mateix hàbit, era un digne seguidor. [p. 163]

La processó del Corpus va eixir amb molta solemnitat [...] Recorde que Constança desfilava entre els figurants de sant Jordi i santa Marta, [...] i, darrere, una representació del Col·legi Imperial dels Xiquets del Pare Sant Vicent Ferrer. [pp.187-188]

—Hom diu que l'any 1600, quan hi hagué pesta a Xàtiva, que després es va escampar per la rodalia, el nostre sant Vicent Ferrer aparegué miraculosament a València dalt del portal del seu nom, [...] i va detenir la malura. Però en el cas actual sembla que el nostre patró no ens haja assistit. [p. 214]

En això, se'ns va apropar al redol la Monya de la Veracreu [...]. Aleshores es posà enfront meu, [...] i va braolar, [...] les conegudes paraules del sant patró de València:

-*Timete Deum et date illi honorem!* Perquè el dia del judici ja està ben prop. [p. 287]

Josep Lozano: *El mut de la campana* (2003)

Activitats

- a) Consulta en el diccionari les paraules que no coneixes.
- b) Explica el significat de les expressions següents. Després comenta-les amb els companys.
 - *sense oblidar-me de cap et ni ut* [p. 48]
 - *no estar massa fi d'oïda* [p. 48]
 - *parlar com un llibre obert* [p. 48]
- c) Identifica-hi detalls personals del pare Vicent.
- d) Digues els escrits de fra Vicent que hi apareixen citats.
- e) Anota els noms —propis i comuns— relacionats amb el sant valencià, que apareixen en les diferents pàgines.
- f) Quines semblances trobes entre fra Bernat i fra Vicent?
- g) Copia les paraules del pare Vicent que figuren al final del fragment. Què volen dir? Com és que apareixen tan sovint en quadros o imatges al·lusives al predicador valencià?
- h) Quins miracles vicentins hi apareixen?
- i) Penses que la novel·la *El mut de la campana* pot ser un homenatge a sant Vicent Ferrer?
- j) O és que, tal vegada, el novel·lista pensà que, com que la figura de sant Vicent Ferrer encara estava viva en el segle XVII, era un bon model per a la vida del protagonista Bernat?

Retaul de Sant Vicent Ferrer. Miquel de Prado (primer terç del segle xvi). Museu de Belles Arts de València.

BIBLIOGRAFIA

Bibliografia

- DDAA (1944): *Glòria vicentina. Antologia poètica*, portal de Rafael Ferreres, dibuixos de Llop, València: Imp. V. Cortell.
- ALEJOS, Asunción (2007): «Constantes y momentos de la iconografía vicentina», dins *El fuego y la palabra. San Vicente Ferrer en el 500 aniversario de su canonización*, València: Biblioteca Valenciana, Generalitat Valenciana, pp. 315-331.
- ALEJOS MORÁN, A. / SÁNCHEZ MUÑOZ, D. (2018): *San Vicente Ferrer, icono y símbolo en el arte y la literatura universal*, València: Facultat de Teologia Sant Vicent Ferrer.
- ALMELA, Francesc (1927): *Sant Vicent Ferrer*, Barcelona: Barcino.
- (1955): *Auca*, quartetes de F. Almela i Vives i rajoletes de Rafel Raga, València: Gràfiques València.
- (1955): *Sant Vicent Ferrer*, València: Lletres Valencianes.
- AMELA, Víctor-M. (2002): «Sant Vicent era com una estrella de rock», entrevista a J. F. Mira, *La Vanguardia*, «La contra» (19 de setembre).
- BALLESTER, José F. (2014): *San Vicente Ferrer y la ciudad de Valencia. Cartas y actas municipales medievales. Documentos del patronazgo sobre la*

- Ciudad y el Reino*, València: Ed. Capítulo de Caballeros Jurados de Sant Vicente Ferrer, Imp. Nácher.
<https://en.calameo.com/books/0031095941f3ddda12543>
<http://blog.cervantesvirtual.com/tag/bvmc/>
- BATALLER CALDERÓN, Josep (1979): *Els jocs dels xiquets al País Valencià*, pròleg de M. Sanchis Guarnier, València: ICE, p. 6.
- BAYARRI, Josep M. (1955a): *Breviario vicentino*, València: Imp. J. Doménech.
 — (1955b) (ed.): *Corona poètica en llaor de sant Vicent Ferrer*, València: Tallers d'Editorial Guerri.
- BERNAT I BALDOVÍ, Josep (1859): *El mocador, miracle de Sen Vicent Ferrer*, València: Nostra Festa 2018, Sant Vicent Ferrer, Altar del Mocadoret.
 — (1980): «La fealdat y la hermosura» *Col·lecció de milacres de sant Vicent I. Del carrer del Mar*, edició facsímil, Valencia: Librerías París-Valencia (ed. 1959, València: Imp. La Recheneració).
- BOFARULL, Antoni de (1985): *L'orfeneta de Menargues*, Barcelona: Edicions 62/Orbis.
- BOIX, Vicent (1855): *Els bandos de Valensia o la paraula de Sen Vicent Ferrer*, València: Imprenta de Chuan Fenoll Bordonado.
- BORJA, Joan (2014): «Sant Vicent Ferrer en l'imaginari popular valencià: una aproximació etnopoètica al cicle narratiu dels miracles vicentins», dins *Mirabilia. Eletronic Journal of Antiquity, Middle & Modern Ages. Journal of the Institut d'Estudis Medievals* (UAB), núm. 19, p. 298.
 — (2005): *Llegendes del sud*, Picanya: Edicions del Bullent.
<http://rua.ua.es/dspace/handle/10045/43820>
<https://www.raco.cat/index.php/Mirabilia/article/viewFile/286978/375203>
- CARBÓ, Ferran (1993): «Notes sobre les estratègies discursives a propòsit d'un sermó de sant Vicent Ferrer», en Rafael Alemany, Antoni Ferrando i Lluís Meseguer (eds.), *Actes del IX Col·loqui Intenacional de Llengua i Literatura catalanes (Alacant-Elx, setembre 1991)*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, pp. 139-152.
- CASANOVA, Emili (2015): «Els goigs de sant Vicent Ferrer d'Agullent del segle XVII: edició crítica», dins *Moros i cristians. Agullent 2015*, Agullent: Junta de Festes de Moros i Cristians d'Agullent, pp.124-134.
 — (ed.) (2003): *Obra periodística de V. A. Estellés*, València: Ed. Denes.
 — (2008): «La diversitat lingüística dels sermons de sant Vicent», dins E. Casanova, E. i J. Buigues, J. (eds.), *En el món de sant Vicent Ferrer*, València: Ed. Denes, pp. 27-50.
- CASTILLO PEIRÓ, Josep (2001): «La fundació del Colege de Sant Vicent Ferrer: una obra social», dins *Sant Vicent Ferrer. El mit valencià*, València: L'Oronella, Impremta Romeu.

- CERVERA, Juan (1983): *Los milagros vicentinos en las calles de Valencia*, València: Del Cenia al Segura.
- DOMÍNGUEZ BARBERÀ, Martí (1969): *El miracle dels miracles*, València: Imprenta de Vicent Villanueva.
- ESCARTÍ, Vicent J. (2013): «El record de sant Vicent Ferrer durant l'Edat Moderna (ss. XVI-XVIII)», dins R. Bellveser (coord.), *Els valencians en el Compromís de Casp i en el Cisma d'Occident*, València: Institut Alfons el Magnànim, pp. 459-502.
- ESPONERA CERDÁN, Alfonso (2018): «San Vicente Ferrer y sus técnicas comunicativas», dins *Paraula. Vicente Ferrer. Santo y universal* (15 d'abril), València: Fundices - Arzobispado de Valencia.
- ESTELLÉS, V. A. (2003): «Diumenge, 24 d'abril de 1960», dins Emili Casanova (ed.), *Obra periodística de V.A. Estellés*, València: Ed. Denes, p. 93.
- ESTEVE VICTÒRIA, J. M. (Pep) (1931): *Les dècimes del dia*, València: Tipografia J. Presencia, p. 53.
- FERRANDO, Antoni (2013): «Llengua, nació i territori al Regne de València en temps de sant Vicent Ferrer: l'escenificació lingüística al Compromís de Casp», dins Bellveser, R. (coord.), *Els valencians en el Compromís de Casp i en el Cisma d'Occident*, València: Institut Alfons el Magnànim, pp. 373-402.
- (1997): «Vicent Ferrer (1350-1419), predicador poliglota de l'Europa Occidental», dins *Paradigmes de la història, I. Actes del Congrés «Sant Vicent Ferrer i el seu temps»* (València, 13-16 maig 1996), València: SAÓ, pp. 71-95.
- (1996): *La vida de sant Vicent de Miquel Pereç*, València: Vicent Garcia Ed.
- FERRER, Vicent sant (1973): *Sermons de Quaresma I*, València: Ed. Albatros.
- (1973): *Sermons de Quaresma II*, València: Ed. Albatros.
- (1998): *Vicent Ferrer. Tractat de la vida espiritual. Sermons*, trad. de Vicent J. Girbés i Ricard M. Sarrió, Barcelona (Facultat de Teologia de Catalunya): Proa.
- FRANCO, Josep (2011): *Llegendes Valencianes. El miracle de Morella*, Alzira: Bromera.
- FUSTER, Joan (1968): «L'oratòria de sant Vicent Ferrer», dins *Obres completes. Llengua, literatura, història*, volum 1, Barcelona: Edicions 62, pp. 23-151. [va ser publicat amb el títol «Notes per a un estudi de l'oratòria vicentina» en la *Revista Valenciana de Filologia*, tom IV, núms. 24 (1954)].
- (1956): *Antologia de la poesia valenciana (1900-1950)*, València: Ed. Tres i Quatre.
- (1989): *Obra pia*, Ribera del Xúquer.
- GARRIDO, David (2018): «Fra Vicent Ferrer i Miquel, el sant», *La Veu* (20 de maig).

- GÓMEZ, Maricarmen (2015): «Introducció», en *Planctus*, Capella de Ministrers, DBCestudios , pp. 14-15.
- IBARS IBARS, Maria (1992): *Els miracles de Teulada*, Teulada: Ajuntament de Teulada, pp. 28-29.
- IES DISTRICTE MARÍTIM (València): Jocs Valencians.
http://iesdistrictemaritim.edu.gva.es/web/val/El_mocador.pdf
- JULIÀ MARTÍNEZ, Eduardo (2011): *San Vicente Ferrer y los Jurados de Valencia*.
<http://blog.cervantesvirtual.com/tag/bvmc/>
- LOZANO, Josep (2003): *El mut de la campana*, Alzira: Bromera.
- MARTÍNEZ, Tomàs (1993): *Sermons. Sant Vicent Ferrer*, València: Tres i Quatre, L'Estel.
- MARTÍNEZ FERRANDO, J. Ernest (1952): *El nostre sant Vicent Ferrer*, València: Ed. Torre.
- MIRA, Joan Francesc (2002): *Sant Vicent Ferrer. Vida i llegenda d'un predicador*, Alzira: Bromera.
- MIRALLES, Melcior (finals del s. xv): *Dietari del Capellà d'Alfons el Magnànim*, València: Institut Alfons el Magnànim.
- MOLL, Antoni (1989): *Faules de sempre*, Barcelona: Ed. Elfos.
- MOYA, Bienve (2010): *Cada dia és festa*.
<https://bienve.wordpress.com/2010/11/16/mes-jocs-2-jocs-amb-canco/>
- NARBONA, Rafael: «En la Europa de san Vicente Ferrer», dins *El fuego y la palabra. San Vicente Ferrer en el 550 aniversario de su canonización*, València: Generalitat Valenciana. Biblioteca Valenciana.
- PEREÇ, Miquel (1510): *La vida de sant Vicent Ferrer*, València: Llibrerías París-Valencia (1997), pp.14-20.
- RIQUER, Martí de (1964): «Sant Vicent Ferrer», *Història de la literatura catalana*, vol. 2, Barcelona: Ariel.
- (1980): *Història de la literatura catalana*, vol. 2, Barcelona: Ariel, 2a edició, pp. 197-264.
- (1984): «Sant Vicent Ferrer» dins *Història de la literatura catalana*, part antiga, volum 2, Barcelona: Ariel.
- ROBLES, A. (1996): *Obras y escritos de san Vicent Ferrer*, València: Ajuntament de València.
- (ed.) (1998): *Vicent Ferrer: Tractat de la vida espiritual. Sermons*, Barcelona: Proa. [traducció dels textos llatins: V. J. Girbés i R. M. Sarrió, adaptació dels textos valencians: J. E. Estrela]
- ROCA, Rafael (2013): «El record de sant Vicent Ferrer al llarg dels segles XIX i XX, dins R. Bellveser (coord.), *Els valencians en el Compromís de Casp i en el Cisma d'Occident*, València: Institut Alfons el Magnànim, pp. 503-526.

- SALES FERRI, Andreu de Chulio (2008): «L'obra i el món de sant Vicent Ferrer», dins E. Casanova i J. Buigues (coord.), *El món de sant Vicent Ferrer*, Teulada-València: Denes, pp.168-187.
- SALVADOR, Carles (2018): *Carles Salvador. Obra poètica completa*, València: Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua.
- (1944): «ROMANCET VICENTÍ», DINS *Glòria vicentina. Antologia poètica*, València: Imp. V. Cortell.
- SANCHIS GUARNER, Manuel (1973): «Introducció» a *Sermons de Quaresma I*, València: Albatros («Clàssics Albatros»).
- SANCHIS SIVERA, José (1927): *Quaresma de sant Vicent Ferrer predicada a València l'any 1413*, Barcelona: Institució Patxot.
- (1993): *Historia de san Vicente Ferrer*, València: Librerías París-Valencia (1896, València: Librería de los sucesores de Badal).
- SIRERA, Josep Lluís (1995): *Història de la literatura valenciana*, València: Ed. Alfons el Magnànim, pp.53-57.
- (1999): «Els miracles de sant Vicent», dins *El teatre en la festa valenciana*, Antonio Ariño (dir.), València: Generalitat Valenciana.
- SOBRER, J. M. (1985): «Les veus de sant Vicent Ferrer», dins *Actes del Quart Col·loqui d'Estudis Catalans a Nord-Amèrica*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- SOLER, Enric (1944): «El miracle de Morella», dins *Gloria vicentina. Antologia poètica*, València: Imp. V. Cortell.
- TORRES, Eduard (2009): *L'edat daurada «Sant Vicent Ferrer»*.
<https://www.youtube.com/watch?v=iLf459v1LZE>
- TOLDRA, Albert (2015): *Paraula i passió. Sant Vicent Ferrer, predicador*, València: Edicions del Bullent.
- VERGER, Eduard J. (2018): *Antologia de poetes valencians, I, del segle XIV al XIX*, València: Ed. Alfons el Magnànim («Biblioteca d'autors valencians», 66).
- YSERN, Josep-Antoni (2002): «Un predicador impressionant», *Avui*, 31 (octubre).
- (2017): «A propòsit dels nusos mòbils en la construcció dels sermons vicentins», en *Revista de Filologia Romanica*, núm. 34, juny 2017, pp. 35-37, Madrid: Universitat Complutense de Madrid.
- (2015): *Como una red. Sermones de Vicent Ferrer*, València: PUV.

